هونەری سەرکردایەتی کارا

12 کلیل بۆ گەیشتن بە لوتکە

نوسینی وانەبێژی جیهانی

د.ئیبراهیم فەقی

Dr.ibrahim Eifikh

PDF4Kurd

وەرگێرانی:
گەرمیان محەمەد ئەحمەد

2014

www.iqra.ahlamontada.com
منتدى اقرأ الثقافي

منتدى اقرأ الثقافي
----
www.iqra.ahlamontada.com

هونەری سەرکردایەتی کارا

١٢ کلیل بۆ گەیشتن بە لوتکە

نوسینی وانەبێژی جیهانی

د.ئیبراهیم فەقی

وەرگێڕانی: گەرمیان محەمەد ئەحمەد

چاپی یەکەم

٢٠١٤

لەبڵاوکراوەکانی خانەی چاپ و پەخشی ڕێنما

زنجیرە(٤٩١)

ناسنامەی کتێب

- ناوی کتێب: هونەری سەرکردایەتی کارا
- نوسینی: د.ئیبراهیم فەقی
- وەرگێڕانی: گەرمیان محەمەد ئەحمەد
- تایپ: وەرگێڕ
- بەرگ: فواد کەولۆسی
- شوێنی چاپ: چاپەمەنی گەنج
- ساڵی چاپ: ٢٠١٤
- نۆبەتی چاپ: چاپی یەکەم
- تیراژ: ١٠٠٠ دانە

لەبەڕێوەبرایەتی گشتی کتێبخانەگشتییەکان ژمارە سپاردنی: (١٣٦٥)ی ساڵی ٢٠١٤ی پێدراوە.

ناونیشان:

سلێمانی ــــ بازاڕی سلێمانی ــــ بەرامبەر بازاڕی خەفاف.

ژمارەی مۆبایل: (٠٧٧٠١٥٧٤٢٩٣)، (٠٧٥٠١١٩١٨٤٧)

پێڕست

لەبارەی ئیبراهیم فەقییەوە چییان گوتووە؟........ ١٣
ئەم پەرتوكە پێشكەش بێت ١٥
سوپاس و رێز........ ١٧
هەموو رۆژێك........ ٢٣
کلیلی یەکەم ٢٥
بڕیار رێگەیەك بەرەو سەرکەوتن........ ٢٥
١ – هێزی بڕیاردان:........ ٢٧
٢–هەشت جۆر بڕیاردەر: ٣٠
٣– دە هۆکار بۆ بڕیاردانی هەڵە:........ ٣٣
٤–دە ئامۆشیاری بۆ دانی بڕیاری دروست ٣٧
٥–چۆن بڕیارێکی بەکۆمەڵ دەدەیت؟........ ٤١
٦–چۆن بڕیاری تەندروست دەدەیت؟........ ٤٣
٧–رێزگرتن لە خوود و کردارەی بڕیاردان : ٤٥
٨–کردارە(عەمەلەیە)ی بڕیاردان: ٤٩
کلیلی دووەم........ ٥١

هاندان هێزی پاڵنەری جیاکردنەوەی مرۆڤایەتی ٥١

٩-هاندان.. چییە؟ مانای چییە؟ :.. ٥٣

١٠-کردارە(عەمەلیە)ی هاندان :.. ٥٥

١١-سێ جۆرەکەی هاندان:.. ٥٧

١٢- دە خێراترین ڕێگە بۆ داڕووخانی کارمەندان :.......................... ٦٢

١٣-پێنج ڕێگەی بەسود بۆ هاندانی کارمەندان:............................... ٦٦

١٤-بیست ڕێگەی کارا بۆ هاندانی کارمەندان :............................... ٦٩

١٥-پێنج ڕێگەی کارا بۆ هاندانی خۆت:..................................... ٨٤

١٦-بەرنامەی زمانەوانیانەی دەمار و هاندان:................................ ٨٨

کلیلی سێیەم ٩٣

گۆڕان کەتواری ڕاستەقینەی ژیان.. .... ٩٣

١٧-ناوچەی حەسانەوە و گێلێتی نواندن:...................................... ٩٥

١٨-پێنج هۆکار وەها لەخەڵك دەکەن ڕقیان لە گۆڕانکاری بێت:.................. ٩٨

١٩- پێنج بنەمای گرنگ لەکاتی ڕودانی گۆڕاندا دەبێت ڕەچاوی بکرێت:.......... ١٠٣

٢٠-چۆن وەها لە دەستەی کارمەندانت دەکەیت بە گۆڕانکاری قایلبن؟............. ١٠٧

کلیلی چوارەم ١١١

دڵەڕاوکێ و گوشاری کار گرەوەناستەنگ(تەحەدی)ی مرۆیی سوتەمەنییە بۆ سەرکەوتن.... ١١١

٢١-هۆکارەکانی پشت دڵەڕاوکێ لەدەستی خۆماندایە ! ! ١١٣

٢٢-کامیان باشترە: زۆرکەم یان زۆر زۆر؟.......... ١١٦

٢٣-هۆکارەکانی دڵەڕاوکێ:.......... ١١٨

٢٤-نیشانەکانی دڵەڕاوکێ : ١٢٢

٢٥-پێکهاتەی بەرگری لەخۆکردن دژی دڵەڕاوکێ:.......... ١٢٤

٢٦-سیستمی ((فەقی)) بۆ حەسانەوە:.......... ١٣٠

کلیلی پێنجەم.......... ١٣٥

توانایی و بەهرەکانی پەیوەندی دابەستن ڕێگەیەك بەرەو هێزی خوددی... .... ١٣٥

٢٧-پەیوەندی دابەستن جگە لە جۆرێك پەیهەست(ئیدراك) هیچی دیکە نییە: ١٣٧

٢٨-نهێنی هۆگربوون: ١٤١

٢٩-کەسانی کارگران دەوروبەرتیان تەنیوە: ١٥٣

٣٠-چۆن لەگەڵ نۆ تەرزەکەی کەسانی کارگراندا ڕەفتاردەکەیت؟ ١٥٤

٣١-بیست قەدەغەکراوەکەی کاتی پەیوەندی بەستن ڕەگەڵ کەسانی تردا: ١٥٩

٣٢-دە ئامۆژگاری پێویستە بەکاریان بهێنی..لەبیریان بکەی ئەنجام لەئەستۆدەگریت:..... ١٦١

٣٣-ئایا دەزانی چۆن لەگەڵ مرۆڤی دوو ڕوودا ڕەفتار دەکەیت؟ ١٦٢

٣٤-ئایادەزانی چۆن ورتەورت و واتەوات چارەسەر دەکەیت؟ ١٦٣

٣٥-چۆن ململانێی نێوان کارمەندانت چارەدەکەیت؟ ١٦٤

٣٦-ڕەچەتەی کارا بۆ پەیوەندی سەرکەوتوو: ١٦٦

کلیلی شەشەم ١٧٣

دیاری کردنی ئامانج ڕێگەیەك بەرەو بەختەوەری و سەرەنج ڕاکێشی.................. ١٧٣

٣٧-ئایا دەزانی تۆ بەرەو کوێوە دەڕۆیت؟.. ١٧٥

٣٨-پێنج هۆکار وەها لە ٩٧٪ی خەڵکی دەکات ئامانجیان دیاری نەکەن:.................. ١٧٩

٣٩-پێنج سوودی پشت دیاریکردنی ئامانجەکان: ١٨٣

٤٠- چواربەشەکەی دیاریکردنی ئامانج:.. ١٨٦

٤١-سێ شێوەکەی ئامانج : ١٩٣

٤٢-چۆن ئامانجەکانت دەست نیشان دەکەیت-سیازدە بنەما: ١٩٦

٤٣-چۆن ئامانجەکانت بەدی دەهێنیت؟.. ٢٠٤

٤٤-سودەکانی دیاریکردنی ئامانجەکان لەبواری کاردا: ٢٠٨

٤٥- هەوڵدانی کەسێتی بۆ دیاریکردنی ئامانجەکان: ٢١٢

کلیلی حەوتەم ٢١٥

بەکارهێنانی کات بەهای ڕاستەقینەی ژیان.. ٢١٥

٤٦-بۆچی خەڵکی کاتی خۆیان بەفیڕۆ دەدەن؟ ٢١٧

٤٧-دوو کۆسپی دەروونی پێش بەکارخستنی کات:.................................. ٢٢٠

٤٨-پێنج تەرزەکەی بەڕێوەبەرانی کات: ٢٢٤

٤٩-شەش سودەکەی پشت بەکاربردنی کات: ٢٢٧

٥٠-پازدە دزەکەی کات(کە زۆرترین وێرانکاری دەنێنەوە)........ ٢٢٩

٥١-بیست ڕێگەی زۆر کارا بۆ پاراستنی کات: ٢٣٤

٥٢-چۆن دەتوانی خووی کارا بۆ بەکارخستنی کات گەشەپێبدەی: ٢٤٣

کلیل هەشتەم........ ٢٤٧

سەرکردایەتی کردن ڕێگەیەك بەرەو لوتکەی ئەنجامدان.. .... ٢٤٧

٥٣-شێوازی تۆ چۆنە؟ ٢٤٩

٥٤- ٢٠ تایبەتمەندی بۆ سەرکردایەتی: ٢٥٥

٥٥-چوار شێوازەکەی سەرکردایەتی کردن: ٢٦٤

٥٦-چۆن دەستەلآت بەدەست دەهێنی و بەکاریشی دێنی: ٢٦٧

کلیلی نۆیەم........ ٢٦٩

دروستکردنی دەستە هێزێکی ڕەها بۆ دامەزراوەی سەرکەوتوو.. .... ٢٦٩

٥٧-دەستەی کار..شوێن دەست دیار: ٢٧١

٥٨-پێنج بنەما بۆ دروستکردنی دەستە-گروپی کار: ٢٧٥

٥٩-حەوت بنەما بۆ دروستکردنی دەستەیەکی سەرکەوتوو: ٢٧٨

٦٠-کێ پێویستە بهێنیتە نێو دەستەکەتەوە(هەڵبژاردنی کەسانی گونجاو): ٢٨٢

٦١-چۆن وەها لە دەستەکەت دەکەیت بەرهەم هێن بن؟ ٢٨٦

٦٢–چۆن لەگەڵ ئەوانەدا ڕەفتاردەکەیت حەزیان لە گۆشەگیرییە؟ ٢٩١

٦٣–چۆن لەگەڵ کێشەکانی نێو ئەندامانی دەستەکەتدا ڕەفتار دەکەیت؟ ٢٩٣

کلیل دەیەم ٢٩٧

پێ سپاردن ڕێگەیەك بەرەو ئازادی.. .... ٢٩٧

٦٤–شت بەکەس دەسپێری؟ ٢٩٩

٦٥–ئەو شەش هۆکارەی وەها لە بەڕێوەبەران دەکەن ڕقیان لە پێ سپاردن(بریکاردانان) بێتەوە: ٣٠١

٦٦–دە سوودی پێ سپاردن–بریکاردانان(تفویض): ٣٠٥

٦٧–ئەوکارانە چین دەتوانی بەوانی تری بسپێری؟ ٣٠٨

٦٨–پێسپاردن چۆن ئەنجام دەدەیت؟ ٣١٢

کلیلی یازدەهەم ٣١٥

کۆبونەوەکان دەبم.. یان نابم.. .... ٣١٥

٧٠–حەوت هۆکاری پشت بەستنی کۆبونەوەکان: ٣٢٠

٧١–حەوت جۆر خەڵك لە نێو کۆبونەوەکاندا: ٣٢٣

٧٢–دەهۆکاری پشت شکست هێنانی کۆبونەوەکان : ٣٢٦

٧٣–پازدە بڤە لەکاتی ئامادەبوون لە کۆبونەوەکاندا: ٣٣١

٧٤–بیست بنەما بۆ سەرخستنی کۆبونەوەکان: ٣٣٣

٧٥–خشتەی کار.. چییە؟.......... ٣٣٩
٧٦–شەش کلیل بۆ بەستنی کۆبونەوەی کارا و بەهێز: ٣٤١
٧٧–کەی کۆبونەوە دەبەستیت؟.......... ٣٤٣
٧٨–کۆبونەوەکانت لەکوێ دەبەستیت؟.......... ٣٤٩
٧٩–کۆبونەوەکان ڕێزگرتن لەخود.......... ٣٥١
کلیلی دوازدەیەم.......... ٣٥٣
دامەزراندن جیاوازی دروست دەکات.......... ٣٥٣
٨٠–ئامادەبە..کارەکە ئاسان نییە: ٣٥٥
٨١–نۆ هۆکار دەبنەهۆی زۆربوونی تێچوون لەکاتی دامەزراندندا:.......... ٣٥٧
٨٢–هەشت هۆکار وەها لە بەڕێوەبەران دەکات کەسانی نوگونجاو دابمەزرێنن: ٣٦١
٨٣–دەهۆکار بۆ دۆزینەوەی کەسی ناوازە:.......... ٣٦٤
٨٤–چۆنێتی خستنەڕوو و هەڵبژاردنی باشترین؟ ٣٦٨
٨٥–کردارەی دامەزراندن: ٣٧٠
٨٦–کردارەی پاش دامەزراندن: ٣٧٩
٨٧–بیست هەنگاوی بڤە لەکاتی دامەزراندنی کارمەندی نوێدا: ٣٨٤
٨٨–دەرکردن..کارێك هەر لەسەرەتاوە لەسەری ڕێك کەوتوون:.......... ٣٨٦
٨٩–کردارەی دەرکردن: ٣٨٨

٩٠-دە خاڵی بڤە لەكاتی دەركردنی هەر كارمەندێكدا: ٣٩٣

٩١-چۆن دەزانیت تیشك خراوەتەسەر تۆ؟.. ٣٩٤

كۆتاوشەكان ٣٩٦

بەناوی خودا کە دەهندە و دلۆڤانە

[خوا لە هیچ کەلێك ناگۆڕێ، تا ئەوان دڵیان نەگۆڕن]

(رعد-هەورەگرمە:11)

خودای گەورە ڕاستی فەرمووە

لەبارەی ئیبراهیم فەقییەوە چییان گوتووە؟

ئیبراهیم فەقی کەسێکی تایبەتمەندە، کۆرەکانی بەجوانی و بەرنامەکانی بە سانایی پێشکەش دەکات. بە هەموو شارەزایی و ئاشنایەتیەکانی ئامازە پێدەری تەواوی ژیانە، پێویستە هەموان هەڵی گەیشتنە خزمەتیان بۆ برەخسێت..

(Rose Sollazzo...AT &T Canada)

کۆڕ و وانەکانی ئیبراهیم فەقی وەکو کلیلی سەرکەوتن وەهان..

(Collette Assaab...Bell Canada)

کۆڕەکانی ئیبراهیم فەقی بەهەموو شێوەو پێوەرێك کاریگەر و گونجاون

(Andre Dostie...Chysler – Canada)

ئیبراهیم فەقی جیاوازێکی دانسقەیە، کۆڕەکانی زۆر بەپێز و بونیات نەریشن.

(Marcel Cheuier...Pepsi Cola)

لەمرۆژە تایبەتیەدا، ئاهەنگی ساڵانەمان بەم شێوەیە سەرکەوتوو نەدەبوو گەر ئیبراهیم فەقی نەبوایە..

(Bernard Thibaulit...Greater Montreal Beal Estate Board)

ڕێنماییە نائاساییەکانی ئیبراهیم فەقی بووە هۆی هاندان و وروژاندنمان بۆ سەرکەوتنی مەزن...

(Alain GerardTelToute Communication)

ئەم پەڕتوکە پێشکەش بێت

بـە هـەموو ئەوانـەی ڕۆژێـك پێیـان گـتـووم نـەخێر.. بـەبێ ئـەوان نەمـدەتوانی توانـا ڕاستەقینەکانم بدۆزمەوە و سەرکەوتن لە ژیانمدا بەدیبێنم..

بە ئامالی هاوسەرم.. کچە جومکەکانم نانسی و نەرمین ..

د.ئیبراهیم فەقی

پێشکەش بێت بەو کەسـەی فێـری سـەرکردایەتی کردنـی کـردم و دانـاییم لێـوە چـنگ خست... بە مێردەکەم، لە خوا داوای بۆ دەکەم بیخاتە باخی نەبڕاوەی نەمرانـەوە و ئـەم کارە باشانەی بکاتە کێشکانی چاکانی..

ئامال فەقی

سوپاس و ڕێز

لەکاتێکدا ئەم پەرتوکە بەری ساڵانێکی زۆری فێربوون و گەڕانە، هەمدیس ئەنجامی ماندووبونێکی ماوەدرێژی دەستەیەکی کاری بلیمەتی ناوازەشە. بۆیە لێرەوە و لە قوڵایی هەناومەوە دەمەوێت سوپاس و نەوازش ئاراستەی هەموو ئەو کەسانە بکەم کە ، یارمەتی و هاندانەکانیان لە بەرجەستەبوونی ئەم پەرتوکەدا ڕەنگ ڕێژ بووە، بەهۆیانەوە ئەم پەرتوکە بە ڕاستینەیەکی کەتواری بووە.

بە تایبەت دەمەوێت سوپاسی هاوڕێ و هاکاری ژیانم و هاوبەشە خەباتم (ئامال) بکەم" لەبەرامبەر ئەو هەموو هەوڵ و ماندوبونانەی لە گەشتی ژیانمدا بۆی نواندوم و یارمەتی کردووم بۆ ڕێکخستنی گەشت و کۆڕ و وانەکانم. سوپاسی ئامال دەکەم بەهۆی مانەوەی تا درەنگانێکی شەو" بۆ ئامادەکردن و ڕێکخستنی یادگاری نامە و بەرنامە و پێویستییەکانم لەکات و جێی خۆیدا.

سوپاس بۆ هاریکارەکەم Pina DeFabrizo بۆ ئەو ئەمەکداری و ماندوو نەناسییەی کە لەکارەکەی خۆیدا دەینواند. سوپاس بۆ هەموو ئەو کەسانەی لە لایەکەی تری کیشوەرەکەوە کاریان ڕەگەڵ کردووم، ئەوانەی یارمەتییان داوم بۆ هاتنە بەرهەمی ئەم پەرتوکە و بەتایبەت بەڕێوەبەر Sylvain Bedard بۆ ئەو ئامۆشیارییە بە بەها و هاندانە بەردەوامانەی کە پێشکەشی دەکردم. سوپاس بۆ Pol Mall بەهۆی ئەو هونەرکاری و ڕازاندنەوەیەی کەلەم پەرتوکەدا ئەزیەتی پێوە کێشاوە.

Regis Nadeau خۆشەویسترین هاوڕێم، کە هەمیشە جێ نیازی من بووە.

Fehim Sofraci هـاورێم و جێگـری سـەرۆکی Holiday Inn Crowne Plaza، Metro Center بەهۆی هاندانە بەردەوامەکانیەوە بۆمن .

سـوپاس بـۆ هـاورێم Alain Laroche ئەنـدامی لیژنـەی گەشـەپێدان لەشـاری Verbun بۆ هاندانە بەردەوامەکانی بۆ من.

سوپاس بۆ هاورێم Joseph Sidaros بەڕێوەبەری هەرێمی کۆمپانیای London Life بـۆ ئـەو متمانـە و بـاوەڕە زۆرەی بـەمن هـەیبوو. بـۆ David Meyersبەڕێوەبەری Sunlife of Canada .

سوپاس بۆ Toni DiFruscio بەڕێوەبەری گشتی Preston Phipps .

سـوپاس بـۆ Benito Migliorati بەڕێوەبـەر و سـەرۆکی میوانخانـەی Hotel Chateau Vaudreuil .

بۆ Angela Prevost ی خاوەن و بلاوکاری ڕۆژنامەیPremiere Edition.

سوپاس بۆ هەموو ئەوانـەی لـەکۆڕ و وانەکانمـدا ئامـادەبوون، بـۆ سـەرجەم سـەرۆك و بەڕێوەبەرانی جێبەجێ کاریی کە ڕێگەی چاوپێکەوتنیان پێدام.

سوپاس بۆ هەموو بەهرەداران کە بەشدارێتییان هەمیشە بووەتە سەرچەشمەی گیان و پەیام و کاریگەریەکانم، بەتایبەت خوا لێخۆشبووان: د. نۆرمان ڤینسیت بیـل، د. ڕۆبێـرت شۆلر، د.جۆن گیندر، د.ڕیچارد باندلیر، د.دیباك شـوبرا، د.زج زیجـلار و برایـان تراسـی .

سوپاسی تایبەتم بۆ هەمووتان.. خودا موارەکتان بکات.

تێبینییەك لە نوسەرەوە

بـۆ ئاسـانکاری خوێندنـەوە، وشـەی (ئـەو)م بـەکارهێناوە؛ وەك ئاماژەدان بە بەڕێوەبەر یان سەرکردەکان لـەنێو ئـەم کتێبـەدا، بـۆ نێر و مێش هەمان شت وتراوە و بەکارهێندراوە.

پێشەکی

چۆن ئەم پەرتوکە دەبێتە ڕێنوێنی کارت" بەرەو سەرکەوتن؟

تۆیش وەکو من بڕوات وەهایە کە لەداهاتوودا نەختێك جهان دەگۆڕێت؟ کێبڕکێ کاری نوێ و بەهێزتر دیار وچێ دەبن، دەتوانن هەبووەکانی ئێستا بهاڕن و تیابەرن و ون ناو بکەن، بێگومانیش ون ناویان دەکەن؟ گەر بە بەڵێ وەڵامی هەردووك پرسیارەکەت داوەتەوە ئەوا بزانە کە من و تۆ لەم بارەیەوە هاوڕاین، هیچ شتێکیش نییە ماناو ناوی هەڵسوڕاندنی مانەوە یاخود کارگێڕی مانەوەبێت. تۆ دەزانی سەرکەوتن تەنها بە بیرکردنەوە چێ نابێت، بە هەڵسوڕاندنیش، بە فرۆشتن بە هەمان شێوازی کۆن، یاخود زاڵبون بەسەر چالاکی ئەوانی تردا، لەڕاستیدا شێتییە مرۆڤ لەسەر هەمان چەشنە چالاکی کۆنی بەردەوام بێت و بەردەوام بێ و چاوەڕوانی ئەنجامی جۆراو چەشن بێ. نایتنجاڵ لە " کایەت هەڵسوڕێنە" دا باسی چیرۆکی پیاوێکمان بۆ دەکات کەلە پێشی ئاگردانێك دانیشتووە و دەڵێت:" گەرمیم پێ ببەخشە، کۆترەدارت پێ دەبەخشم" ، بۆماوەیەکی زۆر بێ دەستکەوتنی گەرمی مابویەوە" چون لەبیری کردبوو کە پێویستە لەسەرەتادا ببەخشێت و کاری خۆی ئەنجامبدات بەر لەوەی هیچی دەست بکەوێت یاخود ئەنجامی بەرچنگ کەوێت.

بەپشتیوانی ئەزمونم بۆم دیارکەوت کە زۆرێك لە بەڕێوەبەران هێشتاکە بەم چەشنە بیردەکەنەوە، ئەوکاتەی دەستم دایە نوسینەوەی ئەم پەرتوکە و ئەنجامدانی چاوپێکەوتن ڕەگەڵ بەڕێوەبەرانی ئیش و پلەجیاوازدا، هەموویان سەیریان لەوەدەهات

کە بۆچی ئەنجامی باشتریان چنگ ناکەوێت؟! یاخود بەلای کەمەوە ناتوانن ئەو ئەنجامەش بپارێزن کە پێی ڕاگەیشتوون؟!

تاکە ڕێگە بۆ برەودان بەمانەوە لە کێبڕکێی ئەو چەرخەی کە هەرگیز بە کۆتا نایات– لەسایەی پێشکەوتنی خێرای بواری تەکنەلۆژیاوە– ئەوەیە کە گەشە بە خۆت بدەیت، بەهرەی نوێ یادبگریت، بەسەرکردەیەکی باشتربیت، هاندەر و ورووژێنەرێکی خاستربیت، بە مەشق پێکارێکی چاکتربی، بە باشتر کاتەکانت بەکاربێنی، ئامانجەکانت دیاری بکەیت" بۆئەوەی بەهرەکانت لەسمارتەبدەی، بەهرەی هەمووانی دەوروبەریشت هەست پێبکەی.

ڕێسایەکی زۆر ساکارهەیە، **یان بۆ پێشەوە پێش دەکەوی، یاخود ئەوانی تر دەتشێلن.** تۆم بیترز جارێك گوتی:" **دوو جۆر بەڕێوەبەر هەیە: خێرا و مردوو**"، تۆ پێویستت بەوەیە خێرابیت بۆئەوەی داهێنەربی و مانەوەی خۆت لە بازارەکاندا بپارێزی. زۆربەی بەڕێوەبەران بەر لەوەی پێیان بگوترێت بەڕێوەبەر، هەمیشە دەستکەوتەکانیان ناوازە و نایاب بووە، بەلاَم هێشتاکە ئامادەیی بەرگەگرتنی ئەوەیان تیادا بەرجەستەنەبوو کە لەگەڵ دەستکەوتنی نازناوی بەڕێوەبەردا توشیان دەبێت" لە داواکاری کۆتا نەهاتوو.

باوەکو چرۆکێکت بۆ بگێڕمەوە: جارێك ڕاوچییەك سەگێکی بۆ ڕاو بەکرێ گرتبوو، بەخت یاوەری بوو، ڕاوێکی باشی بە قیسمەت بوو. پاشی مانگێك ڕاوچییەکە هاتەوە بۆ بەکرێ گرتنی هەمان سەگ، لەبەرئەوەی ناوی سەگەکەی نەدەزانی هەستا بە پەسندانی سەگەکە بۆ خاوەن سەگەکە و ئەویش گوتی: " ئەها سەگە کات دەڵێی، ئێستا کرێی ڕۆژانەی بەرزکراوەتەوە بۆ پازدە دۆلاری ڕۆژانە" . ڕاوچییەکە پارەکەیدا، ئەمجارەشیان بەخت یاوەری بوو. پاشی یەك مانگی تر گەڕایەوە و داوای هەمان سەگی کردەوە، خاوەن سەگ داوای ٢٥ دۆلار ڕۆژانەی کرد"چون ببوە پاڵەوانی فرۆشەکان، ڕاوچییش دەیزانی سەگەکە ئەوەندە و زیادتریش دەهێنێت بۆیە پارەکەیدا و بردی بۆ ڕاو، ئەمجارەش ڕاوێکی باشی بۆی چنگ خست، جاری داهاتوو گەڕایەوە بۆ بە کرێ

گرتنەوەی هەمان سەگ، بەڵام خاوەن سەگەکە گوتی: " ببورە ناتوانم بەکرێ ئەو سەگەت پێبدەم! " ، بەکرێگیریش پرسی بۆ؟ ئەویش گوتی: " چونکە ئێستا سەگەکە تەنها لەسەر کلکی دادەنیشێت و دەحەپێت و هیچی تر ناکات" .

بۆ بێ بەختی و چارەڕەشی زۆرێك لە بەڕێوەبەرەکان هەمان چەشنە ڕەفتار دەنوێنن بۆ ئەنجامدانی کارەکانیان، وادەزانن گەر هەمان شت ئەنجام بدەیت ئەنجامی باشتر چنگ دەخەیت. ئەم پەرتوکە وەکو قسەکردنی دوو بەڕێوەبەر ڕەگەڵ یەکتر وەهایە، ئەم پەرتوکە پوختەی بیست و پێنج ساڵ لە شارەزایی و فێربوون و ئەزموواندن و گەڕانە. ئەم پەرتوکە نوێترین بیرۆکە و ستراتیژییەتی باوت پێشکەش دەکات" بۆ یارمەتیدانت لەبۆ ئەوەی:

- وەڵامی گونجاو بۆ هەموو ئەو ئاریشانە بدۆزیتەوە کە ڕۆژانە توشت دەبن.
- برەو بە وەرنامەی سەرکەوتنی تایبەتیت بدەیت.
- فێری بەهرەی کارگێڕی کارابیت، بەئاسانی پەیوەستی شێوازی خوزاراو و پەسەندی خۆتی بکەیت.
- بیرکردنەوەکانت داهێنەرترین، بەخاوەنی وابینینێکی بەهێزبیت.
- هەروەها یارمەتیت دەدات بۆ ئەوەی:
  - بڕیاری دروست بدەی.. باشترین بڕیار.
  - هانی خۆت و هەموانی دەوروبەرت بدەی.
  - لەگەڵ گۆڕانەکاندا خۆت بگونجێنی.
  - دڵەڕاوکێکانت هەڵبسوڕێنی.
  - بە سەرکردەیەکی بەهێزبیت.
  - دەستەیەکی بەهێز چێ بکەیت.
  - بەباشتر لە جاران کاتەکانت هەڵبسوڕێنی.

- بە ئاسانی و متمانە و بێکێشەوە پەیوەندی بە ناجۆرترین مرۆڤەکانیشەوە بکەیت.
- بەجۆرێك کۆڕەکانت هەڵسوڕێنی باشترین ئەنجامیان هەبێت.
- فێری هونەری دامەزراندن و دەرکردن بیت.
- .... شتی زۆرتریش.

ئامانجم لە داڕشتنەوەی ئەم پەرتووکە ئەوەیە کە: تۆ ئاشنا بکەم بە دۆزینەوە و هەستکردن بە زۆرترین کلیلەکانی بەڕێوەبردنێکی زندەیی و پێویست، لەپێناو فێربوون بە هاوژیانیکردن و ئاشنابوون بە گومان و ئەو کێشانەی چارەکردنیان ئاسان نییە، سەرباری ئاشناکردنت بە وەرنامەگەلێکی ناوازەی بواری کارگێڕی بەنرخ و پێویست.

بۆ ئەوەی لەمڕۆوە بەرزترین ئاست چنگ بخەیت، وەها لەگەڵ هەر ئاریشەیەکدا بجولێرەوە کە تاکە کێشەی ژیانتە، بۆئەمەش پێویستت بە خوێندنەوەی تەواوی ئەم پەرتوکەیە. کاتی تەواو بەخۆت ببەخشە بۆ خوێندنەوەی جاراو جاری دوای یەکی ئەم پەرتوکە" **هەر کێشەیەك لەخۆگرتەی بنچینەی خودی چارەسەریەتی**" . ئەم پەرتوکەش تیابووی هەموو ئەو چارەسەرانەیە کە پێویستت پێیەتی" بۆ ئەوەی بەوە بیت کە دەتەوێت.

ئێستاش وەرە باوەکو پێکەوە ئاشنای یەك بە یەکی هەر دوازدە کلیلەکەی سەرکەوتنی بەڕێوەبەرانی زۆر سەرکەوتوو بین.

هەموو ڕۆژێك

هـەوڵی ئەنجامـدانی کارێـك بـدە پێشـتر ئـــەنجامت نـــەدابێت، ئیشـــێکی وەهـــا ئەنجامبـدە پێشـتر توانـای ئەنجامـدانیت نەبوبێت.

... ڕۆژانە گەشە بەخۆت بدە" نەختە نەختە.

... فێری بەهرەی نوێتربە.

...چارە بۆ کێشە نوێیەکانت ببینەوە.

...یەك میل پتر بڕۆپێشەوە، بەمەش لەسەر ڕێگەت دەبیت بۆ بـەدیهاتنی شـکۆمەندی باڵای خوازراو .

د.ئیبراهیم فەقی

کلیلی یەکەم

بڕیار...

ڕێگەیەك بەرەو سەرکەوتن

((نهێنــی ســەرکەوتنی ژیــان لــەوەوە سەرچــاوە دەگرێــت کــە مرۆڤێــك ئامــادەی قۆستنەوەی ئەو هەلەبێت کە بۆی دەڕەخسێت))

بنیامین دیزرائیلی

1- هێزی بڕیاردان:

((هیچ شتێك نییە ڕێگری هیمەتم بێ، خۆ دورخستنەوەش لە هەر هەوڵێکی هەڵە جگە لە هەنگاوێکی تر بۆ پێشەوە هیچی تر نییە))

تۆماس ئەدیسۆن

سەرباری ئەوەی هەوڵەکانی تۆماس ئەدیسۆن نزیکەی دەهەزارجار شکستی هێنا، بەڵام بەردەوام بوو تاوەکو گڵۆپی کارەبایی دۆزییەوە، هنری فۆردیش پێنج جار مایە پووچ بوو بەر لەوەی بە مۆدیلی T سەرکەوتن بەدەست بهێنێت، واڵت دیزنی شەش جار شکستی هێنا بەر لەوەی شاری دیزنی لاندی بەناوبانگ دروستبکات. ئەوکاتەی ١,٠٠٧ چێشتخانە بیرۆکەی مریشکی کنتاکی ڕەتکردەوە کولونێل ساندرز کۆڵی نەدا تاوەکو (KFC) قایلمەندی پێ بەخشی. کەواتە خاڵی هاوبەشی هەموو ئەو کەسە سەرکەوتوانە چییە؟ بێگومان پابەندی و پێداگیری، بەڵام ئەم هێزەی لەکوێوە هێناوە؟ بە بڕیاردان دەستی پێکردووە، هەموویان بڕیاریانداوە بۆ ئەنجامدانی ئەوەی پێویستە بۆ سەرکەوتن، بێگومانیش توانییان هەموو کارێکی پێویست ئەنجامبدەن بۆ بەدیهاتنی سەرکەوتنی باو، ورد و دروستتریش دەبێت گەر بڵێین: ئەم کەسانە خۆیان ڕێگەی سەرکەوتنی خۆیان دروست کردووە، ئەمەش ڕەگەڵ وتەکەی هانیباڵدا هاوتایە: "**یان ڕێگەیەك دەدۆزینەوە، یاخود ڕێگەیەك دروست دەکەین**".

کەچی تۆ گرنگی بە دروستکردنی ڕێگەت نادەیت و گرنگ نییە بەلاتەوە ئێستا تۆ کێیت یاخود چی دەکەیت؟ بۆنموونە: ئەو شێوازەی بۆ دانیشتن هەڵت بژاردووە، ئێستا، ئەو شێوازەی خۆراکی پێ دەخۆی و پێی دەجوڵێیتەوە، ئەو شێوازەی ئەم پەڕتوکەی

پێ دەخوێنیتەوە یاخود لێی دەناڵێنی یاخود بە چارەی دەبینی، **هەروەها ئەو ڕێگەیەی** ئامانجەکانی پێ دەبینی و کاتەکانتی پێ ڕێك دەخەیت، لەگەڵ خەڵکدا ڕەوتاردەکەیت هەموو ئەمانە لە بڕیاردانەکانتەوە سەرچاوە دەگرن، ئەم بڕیارەش یان ئەوەتا بە تەواوی هۆشتەوە داوتەوە یان بەبێ هۆش و وشیارییەوە بڕیارت لێداوە و تەنانەت گرنگی بە بڕیاردانیش نادەیت، ئەمەش بۆخۆی بڕیارە((**بڕیاردان بۆ بڕیارنەدان**)).

گەر کردارەی بڕیاردروستکردن تا ئەم ئاستە بەهێز و گرنگە، گەر یەکەمین کارە بۆ بەڕێوەبردن و هەڵسوڕاندن، بەجۆرێك بەشێکی سەرەکی ژیان پێکدەهێنێت، کەواتە بۆچی بە شتێکی ناڕەحەت و نەکردە لێی دەنواڕی؟ بۆچی هەرتاکێك ئەنجامی نادات؟ بۆچی بۆهەمووان بووەتە کێشە؟ وەلامەکەش خۆی لە ترسدا دەبینێتەوە... ترس لە شکست" چون هەر بڕیارێك بۆخۆی هەلگرتەی چەشنێك لە سەرکێشی و مەترسییە و ئەمەش مانای دۆڕانە–لای زۆر کەس. هەندێك پێیان باشە لە شوێنێکی ئاسایشدارا بمێننەوە و توانا شاراوەکانیان بەکارنەهێنن"چون لە دانی بڕیای هەڵە دەترسێن. بەلام تۆماس ئەدیسۆن، واڵت دیزنی، هنری فۆرد، لۆنیل ساندەرز، گاندی و زۆیتریش لە بڕیارداندا سەرکەوتوو بوون، پابەندی بەجێ هێنانی بوون.

لەوانەیە نەزانی کە توانای گۆڕاندنی شتەکانت پترە لەوەی هەستی پێدەکەیت، ئەمەشت چنگ ناکەوێت مەگەر ئەو کاتانە نەبێت کە خۆت بڕیاردەری خۆت دەبیت و دەپرسیت: چۆن دەتوانم ئەمە بەدیبهێنم؟ وەلامەکەش ئەوەدەبێت کە: **خۆت بناسەوە و خۆت بدۆزەرەوە**. بابلیلیۆس سیرس دەڵێت: ((**هیچ ڕێگەیەك نییە بۆ زانینی ئەوەی کەسێك دەتوانێ چی بکات مەگەر هەوڵێکی بۆ بدات**)) .

زۆر بەڕێوەبەر هەن هەموو شتێك ئەنجام دەدەن بۆ دووركەوتنەوە لە بڕیاردان. ئەم کارە بە کەسێکی تر دەسپێرن بۆئەوەی لەم ترس و سەرکێشییە بەدووربن، ئەم جۆرە کەسانە پێویستیان بەفێربوون و یادگرتنی بەهرە و شێواز گەلێکە یارمەتیدەریان بێت بۆ دانی بڕیاری تەندروست.

ئـەم بەشـەت پێشدەسـت دەخـەم کـە یارمـەتی دەرت دەبێـت بـۆ گەشـەپێدانی ئـەو ماسولکەیەی کە کاری بڕیاردانی لەئەستۆ دەبێت، هەروەها بۆ تێگەیشتنی ڕاستەقینە لـە بڕیارەکان و بوون بە بڕیاردروستکارێکی ناوازەش.

٢-هەشت جۆر بڕیاردەر:

((هیچ کەس نیە لەوە کەساس و کلۆڵتربێت کە بڕیارنەدان بووەتە تاکە خووی)) .

ولیام جیمس

یەکەمین هەنگاو بۆ دانی بڕیاری دروست ناسینەوەی شێوازی گونجاوی خۆتە بۆ بڕیاردان، هەروەها ئاشنا بونە بە شێوازی بڕیاردانی ئەوانی تریش. هەشت جۆر بڕیاردەر هەن، بەم شێوەیە:

١-سەرکێشی خواز:

ئەم جۆرە کەسە کەم حەوسەڵە و بێ جیقڵە، ئەم کەسە حەزی بە سەرکێشی و جەربەزەییە، خاوەنی کەسێتییەکی بەهێزە، زۆر گرنگی بە زانیاریەکان نادات و بەخێرایی بڕیاردەدات و بەهۆیەوە زۆرجار توشی بێ ئومێدی دەبێت.

٢-خۆ بە دوورگر لە کێشەکان:

ئەم جۆرە کەسە بڕیاردەرانە هەمووشتێك ئەنجام دەدەن تەنها بۆ ئەوەی لە بڕیاردان وەدووربن. ئەم کەسانە پێیانە باشە کەسێکی تر لەبرییاندا بڕیارەکە بدات. خووی هەمیشەیی خۆ دوورگرتنە لە توشبوون بە کێشە. ئەم جۆرە کەسانە زۆر سەرزەنەشتی ئەوانی تر دەکەن، لۆمەی ئەو کۆمپانیا یان حکومەتە دەکەن کە ناچاریان کردووە بۆ بڕیاردان.

٣-دوودڵ یان ڕاڕا:

ئەم جۆرە کەسانە ناتوانن بە ئاسانی بڕیاری کۆتایی بدەن، گەر بڕیارێکیشیان دا ئەوا زۆرجار هەڵدەگەڕێنەوە و لێی پەژیوان دەبنەوە ئەوجا دەشی گۆڕن. ئەم ڕێگە

ناجێگیرەی بۆ بڕیاردان گرتویانەتەبەر زۆرجار دەبێتە هۆی نانەوەی کێشە و ئاریشە لە نێوان خۆی و گەورەترەکانیدا.

٤-خاوەن لۆژیك:

ئەم جۆرە کەسانە هیچ کات بڕیار نادەن تاوەکو زۆرترین زانیاری کۆدەکەنەوە. کردارە(عەمەلیە)ی کۆکردنەوەی زانیاریش کاتی زۆری پێویستە، بۆیە ئەم کەسانە زۆرجار لە بڕیاردان دوادەکەون و بەهۆیەوە توشی پەژیوانی دەبنەوە.

٥-لێکۆڵەر:

ئەم کەسە زۆر بەگومانە، حەزی لەوەیە خۆی لە شتەکان بکۆڵێتەوە پێیان ئاشنابێت، لە دەوروپشتی بکۆڵێتەوە و بپرسێت بەر لەوەی بڕیارێك بدات کە پشت بەستووە بەو زانیاریانەی کۆی کردونەتەوە.

٦-بەسۆز:

ئەم چەشنە کەسانە بۆ بڕیاردان پشت بە سۆز و هەستەکان دەبەستن. ئەم کەسە متمانەی بە پەیبردنەڕووداو(حەدەس)ی خۆی هەیە، هەرگیز نایەوێت ئازاری کەس بدات، پاش لە گوێگرتن لەکەسانی تر بڕیارێك دەدات هەڵقوڵاوی هەناویەتی.

٧-دیمۆکراتی:

ئەم جۆرەی مرۆڤ حەزی بە کۆکردنەوەی دەستەی کارەکەیەتی بۆ ڕاوەگرتنیان لە بارەی دۆخە تێکەوتوەکەیانەوە. ئەم چەشنە کەسانە بڕیارەکانیان پشت بەستە بەکۆڕا، پشتگیری دەستەیی" بەلاّ ئەو کێشە تایبەتیانەی توشی ئەم جۆرە کەسانە دەبێت لەم کاتەدا ئەم کەسە کەسی وەهای دەست ناکەوێت بۆ ڕاوێژکردن پشت پیّ بەستراوبێت.

٨-خاوەن بڕیاری(دوایین سات):

ئەم جۆرە مرۆڤە تاوەکو دوایین سات چاوەڕوانە ئەوجا بڕیار دەدات، یاخود چاوەڕێ دەکات تاوەکو دەکەوێتە ژێر گوشارەوە، لەم کاتەشدا جگە لە بڕیاردان هیچ ئەگەرێکی دیکەی دەپێش نابێت.

ئێستاش..تۆ کام جۆرە بڕیاردەریت؟ کام جۆر بە باشترین دەزانی؟

بەزۆری..لە زۆرێك لەو کۆڕانەی دەیبەستم خەڵکان لێم دەپرسن: کام جۆر لەم کەسانە باشترینیانە؟ منیش هەمیشە دەڵێم: هیچ کام لەم هەشت جۆرە لەوانی تر باشتر نییە. دەتوانی تۆیش بە خاوەنی شێوازێکی تایبەتی بیت کە ئەم جۆرانە هەمووی لەخۆ بگرێت و تەرزی گونجاوی تۆ بۆ بەڕێوەبردن بنوێنێت. گرنگ ئەوەیە چاوت بخەیتە سەر یەك وشە((کشۆکی-مرونەت)) و بەپێی ئەمە رەوتاربکەیت. ڕەنگە شێوازی بڕیاردانت دیمۆکراتیانەبێت کەچی بەپێی قایلمەندی بە کۆمەڵ بڕیاربدەیت. بەڵام زۆرجار پێویستت بەوەیە پشت بە لۆژیك ببەستی و زانیاری زۆر کۆبکەیتەوە. لە جارەکانی تردا کە پێویستی کرد دەتوانی پشت بە پەیبردنەڕوداو(حەدەس)ت ببەستیت و متمانەی پێبکەیت. کلیلەکە ئەوەیە کشۆك بیت جا بە بەهەر ڕێگەیەکیش بڕیاربدەیت.

٣- دە هۆکار بۆ بڕیاردانی هەڵە:

((سەریاری فرەیی... کەمیش لەبونە))

هیپۆکراتس

ئەو کاتەی هۆکارەکانی پشت بڕیاردانی هەڵە دەزانیت، ئەمە بۆخۆی یرمەتی دەرت دەبێت بۆئەوەی باشتر خۆت ئامادەبکەیت" گەر دووچاری دۆخی هاوشێوەی ببیتەوە، لێرەدا گوتەیەکی فیرجیلت بیردەخەمەوە، کە دەڵێت: " **لەو مرۆڤە بەختەوەرتر نییە کە بە هۆکاری پشت شتەکان ئاشنایە**"، لێرەشدا دە هۆکارت بۆ دەخەینەڕوو کە هۆکاردەبن بۆ بڕیاردانی هەڵە:

١-دودڵی و گوشاری کار:

ئەوکاتەی بە ڕاستییەوە دەکەویتە ژێر گوشارێکەوە، ڕەنگە ئەمە ببێتەهۆی ئەوەی کە بەیەکەم بیرۆکەی بۆهاتوت قایل بیت و بەبێ گرنگیدان بە بیرۆکە گەلیتر بڕیاری لەسەربدەی. دودڵی دەتخاتە دۆخێکی ئاوەزی ناسروشتییەوە، کاردەکاتەسەر هەستەکانت، ئەمەش وەهات لێدەکات بڕیاری ناتەندروست بدەیت.

٢-پەیپێبردن(ئیدراک)ی هەستی(حسی):

کاتێك دەتەوێت ڕاستێتی دۆخێك دووپات بکەیتەوە کە توشی ئارەزووەکانت هاتووە، بەڵام ڕاستی گەلی پاڵپشتی بونیان نییە، ئەوا تۆ لەم کاتەدا لایەنگیری بیرۆکەیەکت دەبیت، کە کۆکردنەوەی ئەو زانیاریانە لەخۆدەگرێت کە یارمەتی بڕوا و هەستەکانت

دەدات و دواتریش لەسایەیدا بڕیاردەدەی، بۆیە هەوڵەکانت لەبۆ پشتیوانی کردنی تێڕوانین و هەستە تایبەتیەکانت هانت دەدەن بۆ بڕیاردانی هەڵە.

٣-ترس:

گەر بیرۆکەیەکی پێشوەختت هەیە لەبڕیاردانی شکست خواردوو، ئەوا توشی ترس دەبیت لە شکست، جا گەر بتەوێت لە ئێستا یاخود لە داهاتووشدا بڕیاربدەیت هەمان شت ئەزمون دەکەیت. ئەزموانددنی شکستی پێشوو بڕواکانت بۆ دوبارە شکست خواردنەوە زیاد دەکات. ترس وەها لە مرۆڤ دەکات بەشێوەیەك هەست بکات کە هیچ بگۆڕ و هێزێکی نییە، بەندییەکە لەنێو ئەندێشە نەرێنیەکانیدا، ئەمەش هانی دەدات بۆ بڕیاردانی هەڵە. ئەمەش ڕاستێتی قسەکەی فرانسیس بیسکۆن دووپات دەکاتەوە کاتێك دەڵێت: " **هیچ شتێك نییە بتترسێنێت جگە لە خودی ترس**".

٤-توڕەیی:

توڕەبوونیش هۆکارێکی سەرەکی هەڵە بڕیاردانە" چونکە لە دۆخی توڕەییدا بڕیارەکان پشت بەستن بەو زانیاریانەی کە ڕەنگە هیچ پەیوەندییەکیشی بە خودی بابەتە بنچینەییەکەوە نەبێت و بڕیاری لەسەر بدەیت. بۆنمونە: هەڵدەستیت بە وەدەرنانی کارمەندێك کاتێك تۆ توڕەیت، دواتر کە دادەمرکێیتەوە پەشیمان دەبیتەوە. بەداخەوە زۆرێك لە بەڕێوەبەران لە دۆخی هەڵچون و توڕەییدا بڕیاردەدەن و دەشزانن هەڵەیە، بەڵام هەر بڕیاری لێدەدەن. توڕەیی وەك هوراس دەڵێت: " **جگە لە ماوەیەکی کورتی شێتێتی هیچی دیکی نییە**" .

٥-کارتێکاری دەرەکی:

ڕەنگە هۆکارێکی دەرەکی فاکتەری پشت هەستکردنت بێت بە داڕووخاوی. بۆنمونە: گەر چاوەڕوانی وەرگرتنی قەرزێکی گرنگیت، بانکەکەش ئاگادارت دەکاتەوە کە پێت نادرێت، یاخود گەر ڕوویدا کارکارێکی تایبەتمەند لەدەست بدەیت، یامەکو پەیوەندیت بە سەرگەورەکەتەوە باش نییە، هەموو ئەم کارتێکار و هاوشێوەکانی کاریگەری تەواوی هەیە لەسەر بڕیارەکانت، تەنانەت هانت دەدات بۆ دانی بڕیاری هەڵە.

٦-بیرکردنەوە ئاسۆ تەسك:

زۆرجار کە بە خێرایی بڕیارێك دەدەیت بۆ چارەکردنی شتێك یام دۆخێك بەخێرایی، ڕەنگە ئەم بڕیاردانە لە داهاتوودا کێشەی گەورەترت توش بکات، بۆنمونە: بەڕێوەبەرێك بڕیاری کەمکردنەوەی بانگەشە و ریکلام دەدات بۆ کەمکردنەوەی خەرجییەکان و زیاوکردنی داهاتەکان، بەلأم ئەم کارەی هەلی قازانجی گەورەی داهاتووی لەدەست دەردەکات" لەداهاتوودا. زۆرجار بڕیاری پەلە هەڵەدەبێت و کارەکە پتر دەئالۆزێنێت.

٧-نمونەیی:

کاتێك دەتەوێت نمونەیی بیت، بڕیارەکانت تەندروست بن، ئەوا کاتێکی زۆرت پێویستە بۆ کۆکردنەوەی زانیاریەکان، ئەمەش بۆخۆی ناچارت دەکات بڕیاری هەڵەبدەی. کۆکردنەوەی زانیاریەکان کارێکی زۆرباشە، بەلأم تەوەزەلی و دواخستنی کۆکردنەوەی زانیاریەکان ناچارت دەکات هەست بە دڵەڕاوکێ بکەیت" بەهۆی کەمی کاتی بەردەستی ماوەوە، ئەوجا بڕیاری هەڵەت لێوە سەرچاوە دەگرێت. لەم کاتەشدا گوتەیەکی بابلیلیۆس سیرست وەکو نمونە بۆ دەهێنمەوە کە دەڵێت: " **کاتێك لە بیرکردنەوە دەوەستین، ئەوا زۆرجار هەلەکانمان لەدەست دەردەچێت**".

٨-گرنگی نەدان بە خێرایی بڕیاردان:

بۆنمونە گەر ویستت شوێنی بانگەشەکردنەکەت لە ڕۆژنامەیەکدا بهێڵیتەوە، دواتر ئەم کارە هەڵبوەشێنیتەوە و بڵێی بۆ جاری داهاتوو، بەڵام کە دواتر دەتەوێت دیسانەوە بانگەشە لەو ڕۆژنامەیەدا دەست پێبکەیتەوە پێت دەڵێن: ئەو ماوەیەی قەوڵ بووە لە نێوانماندا تەواوبووە. گرنگی نەدان بە خێرایی بڕیاردان و تەمبەڵی تێداکردنی ناچارت دەکات بڕیاری هەڵە بدەیت. لێرەشدا گوتەیەکی کۆنفۆشیۆست بیردەخەمەوە کە دەبێژێت: " **گەر مرۆڤ هەستی بە کێشە دوورەکان نەکرد، ئەوا ڕاڕتر و دڵەڕاوکێدارتر دەبێت کاتێك نێزیکتر دەبێت**".

٩-ڕێك نەخستن و تێکەڵاوکردنی لەپێشییەکان(ئەولەویات):

ڕێکنەخستن و تێکەڵاوکردنی لەپێشییەکان، بە ناچارییەوە دەتخەنە ژێر کاریگەری دڵەڕاوکێ وە، کە ئەمەش ناچارت دەکات بڕیاری هەڵە بدەیت. کاتێك چەندین شت لەیەك کاتدا دەتەوێت ئەنجام بدەیت، ئەوا دەکەویتە دۆخێکی ڕاڕایی و خەمۆکییەوە، ئەوجا ناشتوانی بڕیاری تەندروست بدەیت، بابیلیلۆس سیرس دەڵێت: " **ئەنجامدانی دووشت لەیەك کاتدا، مانای ئەنجام نەدانی هەردووکیانە**".

١٠-بڕیاردان لەسەر بیستراو:

کاتێك لە هەموو ڕاستیەکان بێ ئاگادەبیت، گوێت بۆ قسەکانی خەڵك سوك دەبێت، ئەوجا خۆت ئامادەی بڕیاردانی هەڵەیش دەکەیت، ئمرسۆ دەڵێت: " **ناتوانی هەڵەبکەیت بەبێ گرفتاربوون بە هەڵە**".

هەموو ئەوانەی پێشووتر باوترین ڕێگە و هۆکارەکانی پشت بڕیاردانی ناتەندروستن، لەبەرئەوەی تۆ ئێستاکە دەزانی دەبێت چی نەکەیت، باشتر وەهایە ئامادەبیت فێری ئەوانەش بیت کە دەبێت بیان کەیت، بۆئەمەش مەنشۆس دەڵێت: " **پێویستە خەڵکی بڕیاربدەن دەبێت چی نەکەن، بۆئەوەی بە خرۆشەوە ئەوە ئەنجامبدەن کە بڕیاردەدەن بیکەن** " .

٤-دە ئامۆشیاری بۆ دانی بڕیاری دروست

((گەر بەری لیمۆت بۆ بەردەستە، دەبێت ئاوگیراوەی لیمۆ دروست بکەیت))

یۆلیۆس ڕۆزینۆلد

لەبەرئەوەی هەنوکە تۆ شێوازی بڕیاردانت و هۆکارەکانی پشت هەڵە بڕیاردانت ئاشنایت، ئێستایش کاتی ئەوە هاتووە ئەو شێوازە کارایانە ئاشنابیت کە یارمەتی دەرت دەبن بۆ بڕیاردانی تەندروست. لێرەشدا دە ئامۆشیاریت بۆ بەردەست دەخەین لەبۆ بڕیاردانی ڕاست و بێ مەلام:

١-ڕاهاتن لەسەر بڕیاردانی ڕۆژانە و دووبارەکردنەوەی:

وەك لەپێشدا گوتمان کە : کردارەی بڕیاردان وەکو ماسولکە وەهایە، کەواتە پێویستی بە مەشق و بەردەوامی پێدانە بۆ ئەوەی بەهێز و دروست بێت. ئەوکاتەی ڕۆژانە بڕیاردەدەیت-تەنانەت گەر بڕیارەکانیش نا گرنگ بن-بەمەش خۆت بۆ کەسێکی خاوەن بڕیاری تەندروست ئامادە دەکەیت و توانای بڕیاردانی پێویست و تەندروستت بۆ چێ دەبێت.

٢-لە ئەزموونەکانی پێشوترتەوە فێربە:

هەولبدە لە هەڵەکانی پێشوترتەوە فێرببیت و سودیان لێ ببینی، هەروەها لە سەرکەوتنەکانیشتەوە فێرببیت و کەڵکیان لێ ببینی.

٣-ڕاوێژی شارەزایان بکە:

هەوڵی ڕاوەرگرتنی ئەو کەسانە بدە کە بەلاتەوە پەسەندن، ئەوانەی کە متمانەت بە بڕیار و داناییەکانیانە، هەوڵبدە لێیانەوە فێرببیت کە چۆن بڕیاردەدەیت، بەڵام دەبێت ئەوەشت لەیادنەچێت کە تێڕوانینی شارەزایان بۆ بوارەکە یارمەتییەکی مەزن دەبێت بۆ بڕیاردانی تەندروست، بەڵام مەرجیش نییە بە تەواوەتی بێ خەوش بێت.

٤-وای دابنێ تۆ کەسێکی تریت:

هەوڵی ڕوانین لە دۆخەکەت بدە لە چاوی کەسێکی ترەوە، یاخود لە گۆشەی جۆراوجۆرەوە لە دۆخەکانت بڕوانە، ئەمە دەبێتە هۆی زیاوبوونی هەڵبژاردنەکانی پێشووترت، بەشێوەیەکی گشتی بۆ هەر کێشەیەك سێ ڕوانگە و بۆچوون بوونی دەبێت: تێڕوانینی تۆ، تێڕوانینی کەسێکی تر، تێڕوانینی ڕاست و دروست.

٥-لایەنگیر مەبە:

بەدووربە لەبڕیاردانی پشت بەست بە هەستکردن و سۆزەکانت بەرامبەر کەسێکی تر، دەبێت لەڕوانگەی جۆراوجۆرەوە لە دۆخەکە بڕوانیت و هیچ لایەنگیرییەکی تێدا نەبێت.

٦-وشیاربە لە لوتبەرزی پێگە:

ڕەنگە بڕوات وەهابێت تەنها لەبەرئەوەی پلەت بەرزە و نازناوت مەزنە ئیتر هەموو بڕیارەکانت دروستن؟! بەڵکو پێویستە بڕیارەکانت پشت بەست بە ڕاستییەکان دابمەزرێنی و نەکەویتە ژێر کاریگەری پۆست و پێگەی کارتێ کردوتەوە.

7-جێبەجێکردن:

کاتێك بڕیارێك دەدەیت، بۆنمونە: بڕیارت داوە ڕێژەی فرۆشەکانت بە ١٠٪ بەرزتر بکەیتەوە، بڕوای تەواوت بە گەیشتن بەم دۆخەت هەیە، پێویستە هەنگاوی شیاو بنێی بۆ زێدەترکردنی سەرکەوتنەکانت و سەرکەوتنی نەخشەڕێکانت لەخۆ بگرێت.

٨-بەکێش بە:

گەر بڕیارێکت دا، جێبەجێت کرد، هەوڵبدە کە بەکێش بیت و ئامادەی ئەنجامدانی چاکسازیی پێویست بیت بۆئەوەی پلانی سەرکەوتنت لەخۆبگرێت.

٩-لە گشتاندن خۆت بەدووربگرە:

کاتێك وشەگەلی گشتاندنی وەکو ((هەمیشە، هەرگیز، گشت)) بەکاردێنی بە درۆزن دیاردەکەوی، بۆنمونە گەر گوتت: ((من هەمیشە گرنگی بە کڕیارەکانم دەدەم))، ئەم چەشنە بانگەشانە و بەکارهێنانی وشەی هەمیشە بۆخۆی مانای ناڕاستی قسەکەیە" چونکە ناتوانی بەبەردەوامی کاری وەها ئەنجام بدەی. هەروەها کاتێك دەڵێی: ((من هەرگیز بڕیارێك نادەم مەگەر ڕاوێژی دەستەی کارکارم بکەم)). ئەم چەشنە دەستەواژانە ڕەنگە ببنەهۆی ناڕاست دەرخستنی قسەکانت. بۆیە پێویستە خۆت لە وشە گشتاندنەکان بەدووربگریت و بەدیاریکراوی لە دۆخ و شتەکان بدوێی" لەکاتی هەر چەشنە بڕیاردانێکدا.

١٠-بەدواداچوون:

بەدواداچوون هۆکارێکی گرنگ و بنچینەیی سەرکەوتن و شکستی کۆمپانیاکانە. هەربۆیە پێویستە بەدواداچوونی ئەو بڕیارانەت بکەی کە لە جێبەجێکردندان، دڵنابیت

لەوەی هەمووان کار و بەرپرسیارێتی خۆیان دەنوێنن و ڕێزی ڕێچکەی کارەکە دەگرن. لەبیرت بێت بەدواداچوون هەمان کاریگەری و گرنگی بڕیاردانی هەیە، بگرە زیادتریش.

ژیانی داهاتووت پشت بەستە بەو بڕیارانەی ئەمڕۆ دەیدەیت، بۆیە ژیانت باشتر دەبێت گەر بەباشتر فێری بڕیاردان بیت. لەمڕۆوە دەست پێبکە و بڕیاری سادە و ساکاربدە، لەماوەیەکی کەمدا فێری ڕۆیشتنەسەرەوە دەبیت بەسەر پلەکانەی سەرکەوتندا، دەتوانی بڕیاری باشتر و گرنگترین بدەی.

٥-چۆن بڕیارێکی بەکۆمەڵ دەدەیت؟

((ژیان یان سەرکێشییەکی جوامێرانەیە، یاخود هیچ نییە))

هیلین کیلر

بڕیاری بەکۆمەڵ سودی زۆر و ئاوێتەی هەیە. هەوڵبدە لە نێو دەستەی کارەکەتدا بەرپرسیارێتی بڕیاردانی هاوبەش و متمانەی هاوبەش بئافرێنی.

بۆئەوەی بڕیاری بەکۆمەڵ بدەیت، پێویستە ئەمانە ئەنجام بدەی:

١- بابەتەکە بنوسەرەوە بۆئەوەی شیکردنەوەی بۆ بکەیت بە هەموو هەڵوێست و ڕوانگەکانەوە.

٢- لەبەرگیراوەیەکی بدەبە هەموو ئەندامانی کارەکە، لەبیرت بێت کە پێویستە هەموان بەباشی ئاشنای کێشەکەبن.

٣- داوا لە ئەندامانی دەستەکە بکە هەڵوێست و بۆچوونی شیاوی خۆیانی لەبارەوە بخەنەڕوو.

٤- هەموو تێڕوانینەکان بەراورد و دیاری بکە.

٥- دەنگی زۆرینە بۆ چارەی پێویست و شیاو بەدەست بخە" لەڕێگەی وەلامدانەوەی ئەم چوار پرسیارەوە:

أ- چەندی تێ دەچێت؟

ب- مەترسیدارترین ئەگەر بۆ ڕوودان چییە؟ چۆن دەتوانین چارەی بکەین؟

ت- دەتوانین چی بکەین؟ چۆنیش لەسەری بەردەوامبین؟

پ- کاریگەرییە لاوەکییە دوور و نزیکەکانی ئەم بڕیاردانە چین؟

٦- لە دەستەکە بپرسە و بزانە کامیان حەزی لە جێبەجێ کردنە، بەرپرسیاریەتیەکانیش دیاریبکە بۆ زامنکردنی سەرکەوتن.

٧- دەبێت بەدواداچوونی جێبەجێ کردنی بڕیارکە بکەیت، ئەنجامەکانیش دیاری بکەیت، وەك وەلیام چیمس دەبێژێت: " کاتێك دەگەیتە بڕیارێك، جێبەجێی دەکەیت، پێویست چاو لە هەموو بەرپرسیارێتیەکان بپۆشی و گرنگی بە ئەنجام بدەی"، وەك وەلیام چیمس دەبینێ هەر کاتێك هەلێکی بۆ بەشداری کردن هەیە لە بڕیاردانی بە کۆمەڵدا، لێرەوەش بڕیارەکان لەسەر بنەمایەکی پتەو دەدرێن و ئەنجامی خوازراو چنگ دەخات.

٦-چۆن بڕیاری تەندروست دەدەیت؟

((گەر هەوڵ نەدەیت شتێك ئەنجام بدەیت دوورتربێت لەوەی فێری بوویت، ئەوا هەرگیز پێش ناکەویت))

ڕۆناڵد. ئۆسپۆرت

زۆرجار توشی هەندێك دۆخ دەبیت بڕیاری ڕاستەوخۆی بێ دواخستنی پێویستە، لەبەرئەوەی سەرکردەیت، پێویستە بە توانابیت بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی ئەم چەشنە دۆخانە بە متمانە و وردی تەواوەوە، بۆئەمەش دەتوانی ئەم ڕێگایانە بۆ بڕیاردانی یەکلاکارەوەی تەندروست و متمانە پێکراو بەکاربێنی:

١-شێوازی پیر(کوڕی دانا):

کاتێك بنیامین فرانکلین توشی کێشەیەك دەهات کە چارەسەرێکی ڕاستەوخۆی پێویست دەبوو، دوو هێڵی ستونی لەسەر لاپەڕەیەك دەکێشا، لەسەر ستونی یەکەم دەینوسی (بەڵێ)، لەسەری ئەوی تریش دەینوسی(نەخێر)، ئەوجا لایەنە ئەرێنیەکانی لەبەشی بەڵێدا دەنوسی و نەرێنیەکانیشی لەبەشی نەخێردا دادەڕشتەوە، هەرکام ستونێك زێدەتر بوایە ئەوەی بە ئەنجام وەردەگرت بۆ بڕیاردان:

بەڵێ(هۆکارە ئەرێنییەکان)	نەخێر(هۆکارە نەرێنیەکان)
١-	١- ....
٢-	٢- ....
٣-	٣- ....
تێکرا	تێکرا

٢-ڕوانین لەکێشەکە لە گۆشەی جۆراوجۆرەوە:

دەبێت لە گۆشەی تازەوە لە کێشەکان بڕوانیت، جێگرەوە گەلێك بدۆزیتەوە کە بتوانێت یارمەتیت بکات لە کردارەی بڕیاری دروستدا.

دۆخەکە	دۆخەکە لەڕوانگەی جۆراوجۆرەوە
*خەرجکردنی پارە بۆ نوێکردنەوە.	*ئافراندنی کەشێکی باشتر بۆ کارکردن و باشترکردنی ڕاژەی پێشکەشکراو بە کڕیار.
*زیادبوونی تێچونەکانی بانگەشە.	*بانگەشەی فراوان، قازانج و فرۆشی زۆر.
*زیادبونی خەرجیەکانی مووچە.	*زیادبونی سود لەڕێگەی دامەزراندنی کارمەندی زۆرترەوە.
*دەرکردنی کارمەندێك.	*یارمەتی دانی بۆبەرجەستەکردنی داهاتووی لە جێگەیەکی باشتر .

ڕوانین لەکێشەکان لە ڕوانگەی نوێوە هەڵبژاردنی زۆرت بۆ بەردەست دەخات و بۆچوونی فرەجۆریشت بۆ دەستەبەر دەکات کە لای خۆیەوە یارمەتیت دەدات بۆ دانی بڕیاری باشتر.

گرنگ

((کاتێك پابەندیت پێویستە بڕیاری بەکلاکارەوە بدەی، دەبێت وردتر و خۆپارێزتر بیت، هەوڵبدە بەر لە بڕیاردان بەجوانی و بەکاتێکی باش بیر لە بڕیارەکانت بکەیتەوە)).

٧-ڕێزگرتن لە خوود و کردارەی بڕیاردان :

((گرنگترین دۆزینەوەی هاوتەمەنانم، ئەوەیە کە مرۆڤ دەتوانێت ژیانی بگۆڕێت" گەر بتوانێت ئاراستە ئاوەزیەکانی بگۆڕێت)).

ولیام جیمس

ڕێزگرتنی خود کاریگەری ڕاستەوخۆی دەبێت لەسەر هەموو لایەکانی ژیان، تاوەکو پتر ڕێزی خۆت بگریت خۆشەویستیت بۆ خۆت زێدەتر دەبێت، بڕیارەکانت باشتر و دروستتریش دەبن. ڕێزگرتنی خود کلیلی سەرکەوتنە، ڕەگەزی سەرەکی ژیانێکی بەختەوەرە. کەواتە ڕێزگرتنی خود چییە؟ چۆن دەتوانی بەدی بهێنی؟ ناشانیل براندین نوسەری پەرتوکی (چۆن ڕێزگرتن لە خود بەدیدەهێنی) وای دەبینێ کە: ڕێزگرتنی خود شێوازی هەستکردن و بڕوابوونە بەرامبەر بەخۆت. ڕێزگرتنی خود هەستکردنە بە ئاشتی هەناوی لەگەڵ دەروندا.

زۆر کەس بڕوایان وەهایە کە هەستکردنی باش بەرامبەر بە خود، لە بڕیاری نەدروستەوە سەرچاوە دەگرێت. بەڵام ئەمانە پێچەوانەکەی تێگەیشتون"چونکە ئەوە بڕیاری ڕاستە لە هەستکردنی باش بەرامبەر خودەوە هەڵدەقوڵێت، نەوەك پێچەوانە. ئەم هەستە باشانە بەشێوەی وێنەی هەناوی کەسەکە دیاردەکەوێت، لەبری ئەوەی لەم ڕوانگەیەوە بڕیاربدەی، یان بڵێی: ناتوانم بڕیاری دروست بدەم، ئەوا لەم چەشنە تاوتوێ کارییە نەرێنیانە لەگەڵ خۆتدا خۆت بەدووربگرە" چونکە هەستکردنی خۆ بەکەم زانین لە هەناوتدا بەرجەستە دەکات، ڕەنگە ئەمەش بەسەر خۆتدا زاڵبکەیت و نەزانیت کە زۆر

خـەڵك بـەم هۆيـەوە توشـى شكسـت هـاتوون و زۆر دامـەزراوە و كۆمپانيـاش بـەهۆى بيركردنەوە لە وشەى (ناتوانم)ەوە لەلايەن خاوەن و بەڕێوەبەرەكانيەوە توشى مايە پوچ بوون هاتوون.

((ئەوەى لەدەستمان ڕۆيشتووە و ئەوەشى چاوەڕوانمانە بێ بەهادەبێت گەر بەراوردى بوونى هەناوماني بكەين))

ڕاڵف و.ئيمرسۆن

چۆن ڕێزی خودیت پونیات دەنێیت ؟

١-تێبینی ئەو وشانە بکە بەخۆتی دەڵێی.

٢-بەپێی توانایی خۆت ئەم دێڕانە دووبارە بکەرەوە.

- هەموو ڕۆژێك ڕێزگرتنم لە خودم بالآتر دەبێت.
- من خۆمم خۆش دەوێ و ڕێزی خۆیشم دەگرم بەبێ مەرج.
- دەتوانم بە ئاسانی بڕیاربدەم.
- من بڕیار دروستکارێکی ناوازەم.

٣-تەمەنت دابەشی سێ قۆناغ بکە.. گریمان ئەنجامەکەت ١٥ دەرچوو..

- ئێستایش سێ بڕیاری ڕاست بیری خۆت بخەرەوە کە لەو کاتەوەی لەدایك بوویتە تاوەکو تەمەنت گەیشتۆتە ١٥ساڵ داوتە، تۆماری چۆنێتی کارتێکردنی ئەم بڕیاریانەت بکە لەسەر هەستەکان و باشترکردنی ژیانت.
- هەمان شت بۆ ماوەی نێوان ١٥ -٣٠ ساڵیت دووبارە بکەرەوە.
- هەمان شتیش بۆ تەمەنی ٣٠-٤٥ ساڵی تەمەنت.

ئێستایش... تۆ خاوەنی ٩ بڕیاری بەهێزی، بڕیارگەلێك وەهای لێ کردووی هەست بە مەزنی خۆت بکەیت. ئەمەش بەڵگەیە بۆئەوەی کە تۆ توانیوتە بە درێژایی تەمەنت نۆ بڕیاری دروست و یەکلاکارە بدەی. جار نا جارێك ئەم بڕیارانە بخوێنەرەوە، بۆ بەهێزکردنی ڕێزگرتن لە خودت پەنایان تێبگرە. لەمڕۆوە دەست پێبکە، متمانەت بەخۆت هەبێت، دەشتوانی سەرکەوتووبیت، تواناداردەبیت کە بڕیاری تەندروست بدەی.

لێرەشدا گوتەیەکی ئو ج.ماندینۆ ت بیر دەخەمەوە کە دەڵێت: " **هەمیشە تێبکۆشە، ئەوەی ئەمڕۆ دەیوەشێنی سبەی بەرەکەی هەڵدەگریتەوە)).**

د. نۆرمان ڤینسینت بال دەبێژێت: ((**ئەوکاتەی بیرکردنەوەکانت دەگۆڕیت، تۆ بەم کارەت هەموو جهانت دەگۆڕیت))** .

٨-کرداره(عەمەلەیە)ی بڕیاردان:

((کاتێك دۆخەکە پەیوەست دەبێت بە تایبەتمەندیی بالآوە، بەس سەرلێدەرکردن بەس نابیت، بەڵکو پێویستت بە هەوڵە بۆ یادگرتنی زانین و قۆستنەوەی))

کۆنفۆشیۆس

زانین هێزە!! .. ئایا ئەمە ڕاستە؟ بەتایبەت لەم چەرخەماندا (چەرخی زانیاری)، بەلآم ئەم زانینە تەنها بەشێوەی زانیاری دەمێنێتەوە گەر نەیخەیتە بواری جێبەجێکردن و بەکارهێنانەوە. لەم بەشەدا هەموو بنەماکانی بڕیاردانی دروستم پێشکەش کردی، بەهیوام پەیامی چۆنێتی ئەنجامدانیم پێ ناساندبیت.

ئەرەستۆ دەڵێت: ((**مرۆڤ بنچینەی هەموو ئەو شتانەیە ئەنجامی دەدات**))، تۆمارس هکسلی دەڵێت: ((**ئامانجی بالآ لە ژیاندا زانین نییە، بەڵکو کارە**)) .

((چەند خولەکێك لەکاتەکانت بۆ ئەنجامدانی ئەم ئەرکە پەسەندە تەرخان بکە" بۆئەوەی لەمڕۆوە بەسەر پلەکانەی سەرکەوتندا بەرەو سەرێ هەنگاوبنێی)).

١-سێ بڕیار بنوسەرەوە کە پێشتر نەختێك دوات خستوون. نەخشەی کارت دیاریبکە، کاتی گونجاویش بۆ هەر بڕیارێك تەرخان بکە:

بڕیار	نەخشەی کار	دوا کات	ئەنجام
١-		....	
٢-		....	
٣-	....		

٢-ئێستاش دەست بە جێ بەجێکردن بکە، پەیوەندی تەلەفۆنی ئەنجام بدە، کۆبونەوە ببەستە، قسەلەگەڵ ئەم کەسدا بکە، نامە بۆ ئەویتر بهەنێرە، گرنگ ئەوەیە بڕیارەکەت بچێتە بواری جێبەجێ کردنەوە.

گومانی تێدانییە کە تۆ جاربەجار بڕیاری هەڵە دەدەیت، بەڵام گرنگ ئەوەیە تێبگەی کە دۆخێکی سروشتییە مرۆۋ هەڵەبکات. لەڕاستیدا وەك سیگمۆند دەڵێت: ((**لەکاتێکدا مرۆۋ لە هەڵەیەکەوە بۆ هەڵەیەکی تر دەگوازێتەوە، ڕاستی تەواوی بۆ دیاردەکەوێت**)).

گرنگی ئەم هەڵانە لەوەدا دیاردەکەوێت لێیانەوە فێربیت، فێربیت کە چۆن لەداهاتوودا بڕیاری گونجاو دەدەی.

بە ئازایەتی و بوێریی خۆت چەکداربکە" بۆئەوەی هەرئێستا بڕیاربدەی. ئەوەت لەبیربێت کە هیلین کیلر گتویەتی: ((**ژیان یان سەرکێشییەکی بوێرانەیە، یاخود هیچی تر نییە**)). هەموو سەرکەوتنێکی مەزن پریشکی یەکەمی بە بڕیار دەستی پێکردووە.

پێداگیری بکە لەوەی ببیتە بڕیاردەرێکی سەرکەوتوو.

کلیلی دووەم

هاندان ..

هێزی پاڵنەری جیاکردنەوەی مرۆڤایەتی

((هەموو کردارەکانت –جا پەگەزنامەت هەرچییەك بێت، یاخود کار و پیشەی ئەنجام دراوت چی بێت– لە پەگەزی هاندانی هەناوتەوە سەرچاوە دەگرێت، جا ئەم هاندانە ئەرێیی بێت یاخود نەرێنی))

د.ئیبراهیم فەقی

٩-هاندان.. چییە؟ مانای چییە؟ :

((ئەو کارە سەرەکیەی کە مرۆڤ لە ژیانیدا دەکەوێتە ئەستۆی، ئەوەیە بدوێ و خۆی ئاراستەبکات))

ئارش فرۆم

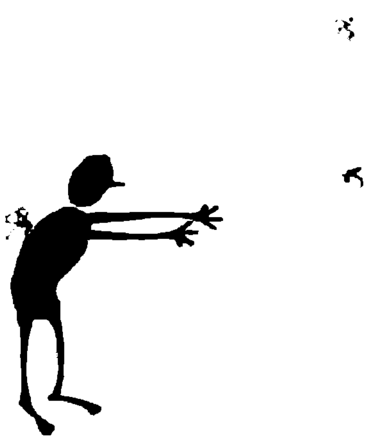

تۆیش لەگەڵ مندا هاوڕای لەوەی کە: گەر هاتوو ڕەگەزی هاندان و بزواندنمان لەدەستدا بەهای کاریشمان لەدەست دەدەین؟ ئایا کەسێك دەناسی خاوەنی ئیشێکی باش بوبێت" چێژی لێ بینی بێت، پلەکەشی باش بوبێت، بەڵام سەرباری ئەوەش کەچی دەستی لەکارکێشابێتەوە لەبەرئەوەی هاندانی نەماوە و وروژێنەرەکانی لەدەستداوە؟

کاتێك هاندراو دەبیت، ئاستی نواندن و ئەنجامدانت لە ترۆپکدا دەبێت، ڕاستییەکی دروستیشە،کاتێك هاندانت لەدەست دەدەیت ئاستی نواندن و ئەنجامدانت کەم دەبێتەوە، ئێستا پتر لە هەر کاتێکی پێشتر هاندان بووەتە جێگەی باس و بایەخ، پەرتوکی زۆری لەبارەوە بلاوبوەتەوە، کە دووپاتی گرنگییەکەی دەکەنەوە. هەنوکە بەرێوەبەرگەلێکی زۆر هەوڵی فێربوون و یادگرتنی هونەرەکانی هاندان و هاندەرەکان دەبن، لەگەڵ چۆنێتی بەکارهێنان و قۆستنەوەی بەرامبەر کارمەندەکانیان" بۆ ئەوەی باشتر کاربکەن و بەهۆیەوە بەئامانجێ خوازراو بگەن و قازانجی باڵای ویستراو چنگ بخەن.

ڕەنگە تۆیش بپرسیت: ئەی هاندان چییە؟ ئەم وشەیە لەکوێوە سەرچاوەی گرتووە؟

ئەم وشەیە لە کۆنە وشەیەکی یۆنانییەوە وەرگیراوە و مانای بزواندن و جولاندن دەگەیەنێت. فەرهەنگی ویستر هاندان بە کار دەناسێنێت، یاخود گوتنی شتێکە پاڵ بە کەسێکەوە دەنێت بۆئەوەی کارێك ئەنجام بدات، لە زمانی ئینگلیزیشدا وشەی هاندان Motivationدەتوانرێت بە Motive-action یش بخوێنرێتەوە، واتە: **هاندان کردارێکە لە هاندەرێکەوە سەرچاوە دەگرێت.** بەلام ئەم هاندانە لە کوێوە هەڵدەقوڵێت؟

د.دینیس واتلی – نوسەری پەرتوکی(هاندان لە ڕووی دەروونییەوە)–دەڵێت: ((هاندان لە ئارەزوەوە سەرچاوە دەگرێت، کاتێك ئارەزووەیەکی پتەو و بەهێزت هەیە بۆ بەدیهاتنی ئامانجێکی دیاریکراوت، یاخود ئەوکاتەی جۆرێك کێشەت دووچار دەبێتەوە، لەو کاتەشدا تۆ دەتەوێت گۆڕانێك بەرەو ئاستێکی بالاتر ئەنجام بدەیت، ئەوا تۆ هاندراو دەبیت، لەم وەختەشدا کە تۆ لە لوتکەی هانداندا دەبیت بەرەو بەدیهاتنی ئامانجەکەت هەنگاو دەنێی، بۆ بەدیهاتنی ئەم ئامانجەشت هیچ لەمپەر و داڕووخاوییەك نابێتە ڕێگرت)) .

١٠-کرداره(عەمەلیە)ی هاندان :

((ڕەنگە یەکێك بێت لە پەرچوەکانی ژیان، ئەوەی کە هەرچییەك لە ئاستی لوتکە نزم تربێت تۆ ڕەتی بکەیتەوە، ئەوا تۆبە لوتکەت دەگەیت)).

سۆمرست مۆم

بەرلە قۆستنەوەی هێزی مەزنی هاندان بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکان، پێویستە لەسەرەتاوە خودی کردارەی هاندان ئاشنابی و فێری بیت.

١-ئارەزوو:

هاندان بە بوونی ئارەزوویەکی بەهێز بۆ بەدیهاتنی ژیانێکی باشتر دەست پێدەکات.

٢-وادانان :

وای دابنێ کە تۆ خەونەکەت بەدی هێناوە، تۆ بەڕاستی لەنێو خەونەکەتدا دەژیت.

٣-قسەکردن لەگەڵ خۆدا:

لەگەڵ خۆتدا قسەبکە، بەشێوەیەك هێزت پێ ببەخشێت، هیمەتت بوروژێنێت، لەبیرت بێت هەمیشە بەخۆت بڵێ: دەتوانم ئەمە ئەنجام بدەم، دەتوانم ئەنجامی بدەم... بەردەوامبە لەسەر وتنەوەی ئەم دروشم و قسەیە تاوەکو دەبێتە بەشێك لە کەتواریت.

٤-كردار(جێبەجێ كردن):

زانین و هێزت بخەرە بواری كردارییەوە، لەبیرت بێت پێویستە ببیت و ئەنجامبدەیت و بەدەستی بێنی ئەوەی دەتەوێت.

نمونەیەك بۆتۆ: گەر خەون بەوەوە دەبینی بە بەڕێوەبەری گشتی كۆمپانیای ئیش تێكراوت بیت، چاوانت دابخە، وای دابنێ تۆ بەڕاست بەم پێگەیە گەیشتووی، ئەوجا دە جار بەدوای یەكدا بڵێ: من دەتوانم بەمە بم.. ئەوجا دەستبكە بەكاركردن بۆ بەدیهاتنی ئەم ئامانجە مەزنەت. دایڤید ڤیسكۆت دەڵێت: **" دەست پێبكە و وای دابنێ بەوكەسە بویتە كە دەتەوێت ببیت))**.

١١-سێ جۆرەکەی هاندان:

((لای کەسانی تازە دەست بۆ بردوو ئەگەرەکان زۆرن، بەڵام لای شارەزا کەمە))

شاترۆ سوزوسکی

١-هاندەری مانەوەی بنچینەیی:

ئیبراهیم ماسلۆ دەبێژێت: **((گرنگترین بزوێنەری مرۆڤ هاندەری مانەوەیە))**، ئەم چەشنە هاندەرە هەموو پێویستییە بنچینەییەکانت دەگرێتەخۆ، وەکو: خۆراك و ئاو و ئەو هەوایەی هەڵی دەمژیت، گەر یەکێك لەم پێویستیانەت لەدەستدا ئەوا پاڵنەرێکت لە هەناوەوە بۆ چێ دەبێت و ناوەندەکانی دەماری جۆراوجۆرت لە مێشکدا بۆ دەبزوێنێت، لەکاتێکدا هەڵچونەکانی خانە دەمارییەکانت زیادەبێت، تۆ بە جەستە هاندەرێیت بۆ ئەنجامدانی ئەوەی پێویستە لەبۆ بەدیهاتنی تێری ئەم پێویستییە.

هەر کە ئەم ئاتاجییەت تێربوو دۆخت دەگەڕێتەوە باری ئاسایی خۆی، بەخۆ دوورگرتن لە ئاڵۆزاندن نمونەیەکت پێ دەبەخشم:

گەر ڕۆژێك پاش ماندوبونێکی زۆر گەڕایتەوە ماڵێ، ئەوەندە شەکەت بووی نەتدەتوانی هیچ شتێك ئەنجام بدەیت، لەناکاو.. گوێت لەدەنگێك دەبێت کە هاواردەکات: ئاگر.. ئاگر.. دەنگی ئاگادارکردنەوەی کەوتنەوەی ئاگر دەبیستی، خەڵکی لێرە و لەوێ بەرەو دوور لە ئاگرەکە دەڕۆن، ئەی تۆ چی دەکەیت؟بێگومان تۆیش وەکو ئەوان ئەنجام دەدەیت و بەرەو دوور لە ئاگرەکە دەڕۆی. کەواتە ئەم هێزی ڕۆیشتنەت لەکوێوە بۆ هات؟ وەڵامەکە: تۆ بە هاندەری مانەوە پاڵپشتی کرابووی بۆ ئەوەی گیانی خۆت ڕزگاربکەیت. بەڵێ، ئائەمەیە لە هەناوتەوە ئەو وزەیەی پێ بەخشیویت کە بە هۆیەوە دەتوانی خۆت ڕزگاربکەیت.

لە کۆڕێکدا لێیان پرسیم: ئایا هاندەری مانەوە دەتوانێت کەسێك بجوڵێنێت کە نەخۆش بێت و تازە لە نەخۆشخانە وەدەرکەوتبێت؟ گوتم: بەڵێ، وای دابنێ سەگێکی

زۆر برسی و هار لە نزیکیەوەیەتی و لەناکاو پەلاماری دەدات، دەبینیت کە خێراتر لە ڕاکەرانی گۆڕەپانەکان هەڵدێت. بەشێوەیەکی گشتی کە دۆخەکە دێتەسەر مانەوە تۆ دەبیتە داهێنەر، بەئاگا، هاندراو، وای دابنێ کە هەموو کاتێك ئەم هاندەرەت هەبێت دەبینی دەبیتە داهێنەرێکی مەزن و ئەو ئەنجامانەی بەدەستی دەهێنی ناوازە دەبێت.

٢-هاندانی دەرەکی

ئەم چەشنە هاندانە لە چوارچێوەی دەرەوەوە سەرچاوە دەگرێت، بۆنمونە: لەو دەستەواژە و قسانەوەی کە هەستەکان دەخرۆشێنن، یان لە هاوڕێ و خێزانەوە. ڕەنگە وتارێك بێت لە گۆڤارێك یاخود لە دەزگایەکی ڕاگەیاندنەوە بڵاوبێت، ڕەنگە سەرچاوەی ئەم هاندانەت سەرۆك ئیشەکەت بووبێت، کێشەی ئەم هاندەرە دەرەکیانە ئەوەیە بۆ ماوەیەکی زۆر بەردەوام نابێت، پاشی ماوەیەکی کورت هێزی هاندەریت دەپوکێتەوە.

بۆنمونە: هەرگیز بووە، جارێك ڕووبکەیتە کۆڕێك لەبارەی هاندانەوە؟ گەر وەڵامەکەت بەڵێ بێت، ئەوا پرسیاری مەودای کارایی ئەم کۆڕەت لێ دەکەم بۆ هاندانت؟ پاش ماوەیەك کاریگەریەکانی لەسەر تۆ چۆن بووە، پاشی مانگێك، ئەی دوای ساڵێك؟ ئەی ئێستا؟ بێگومان ئاستی هاندانت بەتێپەڕبوونی کات لاواز دەبێت و دەپوکێتەوە. وەرە باپرسیارێکی دیکەت لێ بکەم: گەر سەرۆك ئیشەکەت بە پێکەنینێك پێشوازی لێ کردی، ئەمە چۆن کاردەکاتە سەر ئیشی ئەو ڕۆژەت؟ ئەی ئەگەر پێچەوانە ڕوویدا، ئایا ئەمەش کار لە ڕۆژەکەت دەکات؟ دڵنیام لەوەی کار لە هەستەکانت دەکات، ئەم کارتێکردنەش بۆماوەیەکی زۆر دەمێنێتەوە، بۆ نەگبەتی مرۆڤ هەمیشە پشت بە هاندانی دەرەکی دەبەستێت بۆ هەستکردن بەوەی ئەوان جێگەی ڕێزی سەرۆك یان هاوڕێ یاخود هاوبەشی ژیان یان هەرکەسێکی تری گرنگن.

ولیام جیمس لەم وارەدا ئێژێ: **((گەر چاوەڕوانی ستایش و پەسندانی ئەوانی تری ئەوا زۆر بەزوویی دەبیتە نێچیرێکی ئاسانی فرت و فێڵ و تەڵەکان)).** لەڕێگەی

لێکۆڵینەوەکانمەوە بۆم دیارکەوت کۆمپانیاکانی دڵنیایی ساڵانە کێبڕکێیەك بۆ کارمەندانیان ڕێك دەخەن، ئەوکارمەندەی باشترین فرۆشی و قازانجی هەبێت ئەوا بەبێ بەرامبەر دەبرێت بۆ گەشتی دوورگەیەکی بچۆلانە و جوان. بێگومان لەکاتی ئەم کێبڕکێیەدا ئەو کارمەندەی هەفتانە فرۆشی دەگاتە ٢٠٠٠ بەرزی دەکاتەوە بۆ ٣٠٠٠ دۆلار . واتە بەڕێژی ٥٠٪ فرۆشی زیاد دەکات، بەلام پاشی کێبڕکێکە، بڕی فرۆشەکانی کەمدەبێتەوە بۆ ١٥٠٠ دۆلاری هەفتانە، واتە بەڕێژەی ٥٠٪ نزم دەبێتەوە، پاشی ماوەیەکی کورت ژمارەیەکی زۆری کارمەندەکان یان دەست لەکاردەکێشنەوە یاخود دەردەکرێن! سەرباری ئەوەی هەمان کارمەندان لەگەڵ هەمان خەڵکی ناوچە و بۆهەمان کۆمپانیا کاردەکەن کەچی بەهۆی هاندەرەکەوە گۆرانی گەورە لەفرۆشیاندا ڕوو دەدات، ئەمەیە کێشەی هاندانی دەرەکی، کە بە تێپەڕبوونی ماوەیەکی کەم هەڵدەپڕوقێت و نامێنێت.

لێرەدا قسەیەکی کۆنفۆشیۆس ت بیردێنمەوە، کەدەڵێت: ((**ئەوەی مرۆڤی باڵا هەوڵی بۆ دەدات لەهەناویدا دەستەبەرە، بەلام مرۆڤی لاواز لای ئەوانی تر دەستەبەرە**)).

٣-هاندانی ناوخۆیی:

ئەم جۆرەی هاندان کاریگەرترین و بەردەوامترینی سێ جۆرەکەی هاندانە. ئەمەش دەگەڕێتەوە بۆ سروشتی ئەم جۆرەیان” چون لەم کاتەدا تۆ بە هێزی خودی و باڵات هاندراویت بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانت. بەر لە ٢٠٠٠ ساڵی ڕابردوو سۆکراتی فەیلەسوفی گەورە یەکەم کەس بوو ئاماژەی بەم جۆرە یاسایە ئاوەزییە هۆکارییە کردووە، لەمڕۆشدا لەلایەن زاناکانی

دەرون ناسییەوە ئاماژەی ((هۆکار و ئەنجام))ی بۆ بەکاردەهێنن. **هەموو هۆکارێك ئەنجامێکی هەیە گەر هەمان هۆکار دووبارە بوویەوە هەمان ئەنجام چنگ دەکەوێتەوە**، بە مانایەکی تر گەر بتوانی هەمان هاندەرەکانی ڕابردووت چنگ بخەیتەوە ئەوا بەردەوام هاندراودەبیت .

لە وەرنامەی زمانەوانیانەی دەماریدا گریمانەیەك هەیە ئاماژەدەکات بەوەی کە:

((لە مێژووی هەر مرۆڤێکدا هەموو ئەو سامانانە هەن کە دەتوانێت لە سایەیاندا هەموو گۆڕانێکی ئەرێی ئەنجام بدات)).

بۆیە ڕەگەڵ مندا هەوڵی ئەنجامدانی ئەم ئەزمونکراوە زانستیە بدە:

چاوانت دابخە، بە قوڵی لە لوتەوە هەناسە بدە، بیر لە کاتێك بکەرەوە کە لە لوتکەی هاندادا بویتە.

بیر لە ئەزمونێکی دیاریکراوت بکەرەوە کە بتەوێت دووبارە تێیدا بژیتەوە" لە کەتواری ئێستادا. بەهەمان شێوازی پێشوو هەناسەبدە، دانیشە یان بەهەمان شێوە هەستە، هەوڵبدە هەست بە هەمان چەشنە هەستی ئەزمونی ڕابردووت بکەیتەوە، گەر بتوانی ئەم مەشقە بە جوانی ئەنجام بدەی ئەوا هەمان چەشنە هاندانت بۆ دەستەبەر دەبێت.

هاندانی هەناویت وەکو کاری هەناوی وەهایە، ئێمە پێویستمان بەوەیە هانی خۆمان بدەین بۆ ئەوەی هاندانمان لە قوڵایی خودمانەوە بێت، پێویستمان بە هیچ کارتێکارێکی دەرەکی نابێت، مارك تۆین ئاماژەدەکات و دەڵێت: **((گەر نەتوانی ستایش چنگ بخەیت، ئەوا خۆت بەهەر شێوەیەك بێت پەسنی خۆت بدە.. گەر ئەوانی تر بەشان و باڵتدا هەڵیان نەدا، ئەوا خۆت بە خۆتدا هەڵبدە)).**

هەوڵبدە لە قوڵایی هەناوتەوە مەلەبکەی، ئەزمونەکانی ڕابردوت بگێڕەوە، هەستی پێبکە، چێژی لێ وەربگرە، هەوڵبدە بەپێی توانا تێیدا بژیت. ئەلێکسەندەر گراهام بێل دەڵێت:

((من ناتوانم بڵێم ئەم هێزە بەچی دەبێ، بەڵام دەزانم هەیە، ئەم هێزە تەنها لەکاتێکدا بەردەست دەبێت کە مرۆڤ لە دۆخێکی هزری وەهادابێت کە لە ڕێگەیەوە بزانێت بە تەواوەتی چی دەوێت؟ سوردەبێت لەسەر ئەوەی نەوەستێت تاوەکو بەوەدەگات کە دەیەوێت)) .

لەبیرت بێت کە هێزێکی خودی بێ شومار لەهەناوتدایە بۆ هاندانت، ئەوەی لەسەر تۆیە ئەوەیە کاتێك بدۆزیتەوە کە تۆ تێیدا هاندراوبیت، هەوڵی دیسانەوە ژیانەوە لەم ئەزمونە بدە" بەهەموو سۆز و هەستەکانتەوە.

١٢- دە خێراترین ڕێگە بۆ داڕووخانی کارمەندان :

((لەکاتێکدا من لەکارمدا بۆ پێشێ هەنگاو دەنێم گرنگی بەوە نادەم خەڵکی چیم لەبارەوە دەڵێن،بەڵام گرنگی بەوە دەدەم کە ئەنجامی دەدەن))

ئەندرۆکارنگی

بەداخەوە تاوەکو ئێستا زۆرێك لە بەڕێوەبەران ترس بەهۆکاری یارمەتی دەری هاندان دادەنێن، بە یارمەتی دەری دەزانن بۆ ئەنجامدانی کاری گرنگ بەشێوەیەکی خێرا لەگەڵ بەدیهاتنی ئەنجامی باشترین، لەکاتێکدا پێچەوانە ڕاستە. خۆ ڕاستە بەکارهێنانی دەستەڵات و سزا دەبێتە هۆی بەدیهاتنی ئەنجامی خێرا، لە ڕاستیدا تاکە ئەنجام لەم کاتەدا شلەژان ، دڵەڕاوکێ و داڕووخان لە بەدیهاتنی ئامانجە خوازراوەکان دەبێت.

دە ڕێگەت بۆ پێش دەست دەخەم کە هۆکاری پشت داڕووخانی کارمەندانن:

(دەتوانی تۆ لای خۆتەوە کەڵکی لێ ببینی).

١. ناجێگیری :

ڕەنگە کۆمپانیاکەت توشی ناجێگیری بێت" گەر شێوازی پەیڕەو لێکراوی کارگێری بەخێرایی بگۆڕیت، یاخود جاربە دووی جار کێشە بەسەر کۆمپانیاکەتدا دێت، یاخود بەهۆی دووچاربوون بە ئاریشەوە نەخشە ڕێگای پەیڕەو کراوی دەگۆڕێت. ئەم چەشنە هەستکردنانە دەبنە هۆی ناجێگیری، ئەمەش لای خۆیەوە دەبێتەهۆی ناهاندانی کارمەندان.

٢. موچەی نەگونجاو:

ئەو موچەیەی بۆ کارمەندانت دەیبڕیتەوە بەقەت بەهایانە ؟ کەی بووە دوایین جار کرێکانیانت بەرز کردۆتەوە؟ تێبینی بکە و بزانە کە موچەی نەگونجاو دەبێتە هۆی کوشتنی هاندەرەکان، بۆیە بە دەستکەوتنی یەکەمین هەل ئەم کاریان جێدەهێڵن.

•

٣. سەرزەنەشت و خراپ مامەڵە:

ئایا تۆ ڕاهاتووی لەسەر ئەوەی لەپێش چاوی ئەوانی تر ڕەخنەی کارمەندانت بکەیت؟ لەبەردەم ئەوانی دیکە بەسەریاندا دادەبارێیت؟

لەبیرت بێت خراپ مامەڵە کردنت ڕەگەڵ کارمەندانتدا دەبێتە هۆی کەمکردنەوەی هاندانیان بۆ باش کارکردن.

٤. ئومێدی درۆ:

ئایا ڕوویداوە بەڵێنی پلە بەرزکردنەوەت بە کارمەندێکت دابێ و بەڵێنیەکەت نەبردبێتەسەر؟ یاخود بەڵێنی ئەوەت پێ دابێت کە پاداشی بکەیت و نەت کردبێت؟

بەجوانی بیربکەرەوە، دەبینی ئەمە بۆخۆی دەبێتە هۆی لەدەستدانی متمانەی نێوان خۆت و کارمەندەکانت، هاندانەکانیان تیادەچن و دەپوکێنەوە.

٥. ڕۆتینانەت(ناپێویست و بێزارکار):

ئایا هەمیشە هەمان کار بەسەر کارمەندەکانتدا دەدەیت؟ ئایا کارمەندەکانت ڕاهاتوون لەسەر ئەنجامدانەوەی هەمان کارەکان؟

دەبێت تێبینی ئەوە بکەیت کە مرۆڤ هەمیشە پێتقی بە نوێبونەوە و فێربوونی بەهرەی نوێیە. ڕۆتینیش یەکێکە لەو هۆکارانەی مرۆڤ دەگەیەنێتە دۆخی پوکانەوە و هۆکاری پشت نزمکردنەوەی ئاستی هاندانیان دەبێت.

٦. خراپی بەرهەمی پێشکەش کراوت:

بەرهەمە پێشکەش کراوەکانت خراپییەکیان تێدایە؟ کارمەندەکانت توشی ڕەخنە دەبنەوە لەکاتی پێشکەش کردنی بەرهەمەکانت بەوانی تر؟

هەوڵی بەرزکردنەوەی ئاستی باشی بەرهەمەکانت بدە" چون پێویستە مرۆڤ هەست بە شانازی بکات لەوەی دەیفرۆشێت، شانازی بکات بەوەی ئەنجامی دەدات.

هەربۆیە بەرهەمی خراپ هۆکاری پشت شەرمەزاربوون و بێزاربوونی کارمەندانە، ئەمەش دواتر هۆکاری پشت کەمبونەوەی هاندانیانە.

٧. ئامانجی دژ بەیەك :

ئایا ڕوویداوە شتێك بڵێی، دواتر لێی پەشیمان بووبیتەوە؟

دەزانم کە دژبەیەکی ئامانجەکان دەبنەهۆی دڵەڕاوکێ و ئاژاوە، هەروەها جۆرێك لە لەدەستدانی متمانەش دەئافرێنێت و لە توانایییەکانت وەکو بەڕێوەبەر کەمدەکاتەوە، ئەمەش بێگومان کار لە کارمەندانت دەکات.

٨. ئاراستەکردنی لۆمە و سەرزەنشت:

کاتێك توشی هەر شکستێك دەبیت لۆمەی کارمەندانت دەکەیت؟ خووگرتن بە سەرزەنشتن کردنی ئەوانی تر کارێکی ئاسانە و دەبێتە هۆی ئەوەی پەیڕەوی ڕێگەیەکی لاواز بکەیت بۆ کارگێڕی و بەڕێوەبردن، ئەمەش دەبێتەهۆی هان نەدانی کارمەندان بۆ باشتر کارکردن.

٩. لایەنگرتن:

بێ جیاوازی لەگەڵ هەموو کارمەندەکانتدا کاردەکەیت یاخود هەندێکیان بەسەر ئەوانی تردا باشتر دەسەپێنی؟

خاترگرتن و لایەنگرتن دەرکی وتی وتـی دەکاتـەوە و واتـە وات لـەنێو کارمەندەکانتـدا دروست و بڵاودەکات، ئەمەش بێگومان دەبێتەهۆی لاوازکردنی هاندانیان.

١٠. ڕەفتاری تایبەتیت:

ئایا تـۆ لـەو کەسـانەی کـەمترین پێکـەنین لەسـەر ڕووخسـارت دیاردەکـەوێت؟ کاتێـك بـەوانی تـر دەگـەیت سـڵاویان دەکـەیت؟ تێبینـی بکـە و بزانـە کـە ڕەفتـاری تایبـەتیت هۆکارێکی گرنگە بۆ لاوازکردنـی ئاسـتی هانـدانی کارمەنـدانت، ئـەو ڕێگەیـەی ڕەفتاریـان ڕەگـەڵ دەکـەیت و بەهۆیـەوە لێیـان نێزیـك دەکـەویت، هـەموو ئەمانـە ڕەنگـە ببنـەهۆی لاوازبوونی هاندانی کارمەندانت. بێگومان ئەم لیستە دەشێت درێـژتربێت، بـەڵام مـن ئـەم دە هۆکارەکەم بە کاریگەرترین و بـاوترین زیـان گەیەنـەرەکان بـە دامـەزروەکان زانیـوە، بۆیە ئامازەم پێ داون. خۆت لەنێو بەندێك یاخود زێدەتریش لـەو لیسـتەدا دەبینیتـەوە؟ گەر وەها نەبوو ئەوا پیرۆزباییـت لـێ دەکـەم بـۆ گەیشـتن بـە لوتکـە.. بـەڵام گـەر لـەنێو لیستەکەیت ئەوا هەرئێستا هەندێك گۆڕانکاری ئەنجام بدە.. بەڵێ، هەرئێستا، تاوەکو پتر خێراتربیت ئەوەندە باشتر دەبیت.

١٣-پێنج ڕێگەی بەسود بۆ هاندانی کارمەندان:

((بەهێزترین شت لەم جهانەدا، ئەوەیە بیرۆکەیەك لەکاتی خۆیدابێت))

ڤیکتۆر هۆگۆ

لەکاتی بونم بە میوانی بەڕێوەبەری کۆمپانیایەکی چنی، لێم پرسی: بەچی ڕێگەیەك هانی کارمەندەکانت دەدەیت؟ گوتی: بە پارە هانیان دەدەم.

بەپێکەنینەوە لێم پرسییەوە: لەپاڵ ئەمە چی تر ئەنجام دەدەیت؟ گوتی: بۆچی دەبێت هانیان بدەم؟ نازانیت چەندە بێ کار هەن و بەدووی کاردا دەگەڕێن؟ ئەوەتا منیش کارم بۆ هەندێك لەمانە ڕەخساندووە. تاوەکو باشتر کاربکەن منیش بەخشندەتر دەبم لەگەڵیاندا، گەر وەها ئەنجام نەدەن ئەوا منیش بێ سێودوو دەریان دەکەم و کارکەری دیکە دەهێنم.

لەم کاتەدا پرسیاری ڕێژەی گۆڕینی کارمەندی کۆمپانیاکەیم کرد، لەوەڵامدا گوتی: ٦٣٪، بەڕاستی زۆرم سەیر لێهات !

لەم کاتەدا پێنج ڕێگەی بەکەڵکم خستە پێش دەستی بۆئەوەی بتوانێت هانی کارمەندەکانی بدات:

(١) کەمکردنەوەی تێکڕای خولانەوەی کارمەندان:

کاتێك کارمەندان ڕێز و هاندان دەبینن بەبێ زیادکردنی پارەش حەزی بەردەوامبونیان بۆ دەستەبەر دەبێت و تەنانەت گەر لەجێگەی تریش موچەی زیادتریشیان بدەنێ ڕەنگە نەڕۆن. کەسێك دەناسی ڕەتی پێشنیاری کۆمپانیەکی موچە زیادتری کردبێت بەهۆی پەیوەستی بەم کارەی ئێستاوەی؟ چونکە بەختەوەرە و خەمی نییە. پارە هۆکارێکی هاندەرە، بەڵام هەمووشتێك نییە، چونکە هەموو کارمەندەکان تەنها پێویستیان

بەپارەنییە بۆ کارکردن، بەڵکو پتر پێویستیان بە ڕێز و خۆشەویستی بۆدەربڕینی هاوسەنگ و جیاوازی نەکردنە لەنێوانیاندا.

(٢) کەمکردنەوەی ڕێژەی ئامادە نەبوون:

کاتێك کارمەندان ئیشەکانیان بەدڵ دەبێت کەمترین جار ئامادەنابن، تەنانەت لەدۆخی نەخۆشیشدا. بۆخۆم بەڕێوەبەرێك دەناسم کە نەشتەرگەری پێی ئەنجامدابوو، بەلام پاشی نەشتەرگەریەکەی ڕاستەوخۆ بۆسەر ئیشەکەی ڕۆیشتەوە! ڕەنگە ئەمە بەزێدەڕۆیی بزانی، ڕەنگە تۆ لەمەدا ڕاست بیت، بەلام مەبەستم ئەوەیە کاتێك کارمەندێك وەها هەست دەکات بۆخۆی کاردەکات، ئەوا هاندراودەبێت، حەزی بۆ ئیشکردن دەجولێت، خۆی لە ئامادەنەبوون بەدوور دەگرێت، مەگەر دۆخەکەی زۆر ناچاری بێت ئەگینا بۆ سەر کارەکەی دێت.

(٣) ڕەفتاری باش بۆ کارمەندان:

کاتێك کارمەندان هاندراو دەبن، ئەوا حەزیان بە ژینگەی کارکردنیان دەبێت، پتر پێ دەکەنن و یەکتریان خۆش دەوێت، ئەمەش بێگومان کار لە شێوازی ڕەفتارکردن لەگەڵ کڕیار و سەردانکاراندا دەکات.

(٤) بەدیهێنانی ئامانجەکان:

هاندان هێزێکی پاڵنەرە بۆ ئەنجامدان، بەجۆرێك وەها لە کارمەندان دەکات بە خرۆشەوە کاربکەن بۆ بەدیهاتنی ئەو ئامانجانەی وەکو ئامانجی خۆیان هەستی پێ دەکەن، لێرەوە هاندان دەبێتە گرنگترین هۆکاری پشت بەدیهاتنی ئامانجەکان.

(٥) وزە:

هاندان دیسانەوە بەرهەم هێنەرێکی سەرەکی وزەشە، کاتێك مرۆڤ هاندراو دەبێت، ئەوا(لەشی بەجیاوازتر دەجولێنێت) بەشێوازی باشتر هەناسە دەدات، دەبێتە خاوەنی

چالاكی و زیندەیی و بەشێوەیەكی گشتی باری جەستەیی خاستر دەبێت لەكەسێك هاندانی نییە. ئەوكاتەی كارمەندانت ئەم وزەیەیان لا دەستەبەرە، بێگومان باشترە بۆ پتركردنی بڕی بەرهەم و یارمەتی دەریشە بۆ بەدیهاتنی ئامانجە بەپێزەكان.

بێگومان هەر هەوڵێك بۆ هاندانی كارمەندانت بدەی، سود و كەڵكی باشی بۆت دەبێت و ئەنجام و بەرهەمەكانت باشتر دەبێت لەوەی پێشبینیت كردووە.

١٤-بیست ڕێگەی کارا بۆ هاندانی کارمەندان :

((باشترین ڕێگە بۆ دیاریکردنی ئەوەی چی خەڵکی هاندەدات ئەوەیە لێیان بپرسیت))
هارۆلد. ماك ئەلیندۆن

ئێستایش باوەکو ٢٠ ڕێگەت پێشکەش بکەم کە گرنگن بۆ هاندانی کارمەندانت:

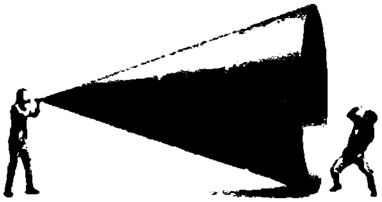

١) ستایش و ڕێزگرتن:

هەرگیز ڕوویداوە سوپاسی کارمەندێکت بکەیت؟ ولیام چیمس دەڵێت: ((**قووڵترین بنەمای سروشتی مرۆڤ حەز و ئارەزووە بۆ هەستکردن بە ڕێز**)). ڕێزگرتن لە کارمەندانت بەهێزترین ئامرازە بتوانی بەکاری بهێنیت بۆ هاندانیان" چونکە هەستکردن بە گرنگی و بەهاداری دەرون و ڕێزگرتنی خورد و هەستکردن بە متمانەیان لەلا دەئافرێنێت، بۆ چارە رەشی بەڕێوەبەرگەلێکی زۆر لەم ڕاستییە بێ ئاگان، یاخود ڕەنگە مەودای گرنگی و کارایی هاندان لەڕێی ڕێزگرتنەوە نەزانن.

توێژینەوەیەك لەلایەن کۆمپانیای پێشخستنی کارگێڕییەوە ئەنجامدراوە ئەوەی دیارخستووە کە ١١٪ی بەڕێوەبەرەکان بە تەنها پەسنی کارمەندانیان دەکەن و ڕێزیان دەگرن، هەروەها توێژینەوەکە دیاریخستووە کە ٢٧٪ی کارمەندانی بەڕێوەبەران حەزی گواستنەوەی کارەکەیان بۆ کۆمپانیایەکی تر هەبووە، بەهۆی بوونی هاندەر و ڕێزگرتن لە کارمەندان لەو کۆمپانیانەی دیکە. ئەو ڕێژەی مەبەستمانە تەنها بانگێشت کردنی کارمەندەکەت نییە بۆ نوسینگەکەت و تەوقەی لەگەڵ بکەیت و سوپاسی بکەیت،

ڕێزگرتن دەبێت لەسەر بنەماگەلی دیاریکراوبێت، بۆئەوەی ڕێزگرتنەکەت کارابێت پێویستە ڕەچاوی ئەم ڕێسایانە بکەیت:

١- دەبێت ڕێزگرتنەکە لەپێش چاوی هەموو کارمەندان بێت.

٢- پاش ئەنجامدانی کارێك شیاوی ڕێزگرتن بێت ڕێز لەکارمەندەکەت بگرە.

٣- هەولبدە ڕاستگۆ و دیاریکراوبیت، بۆنمونە مەلێ: سوپاست دەکەم بۆ یارمەتیەکەت، باشتر وەهایە بلێی: من دەزانم تۆ زۆر خۆت ماندوو دەکەیت و دوێنێش بۆ تەواوکردنی ڕاپۆرتەکە لەکاتی خۆیدا کاتێکی زۆر سەرقاڵ بوویت، من ڕێزی ئەم کارەت دەگرم.

٤- زیادە ڕۆیی مەکە.

٥- لەوەش گرنگتر، لەبیرت بێت کەنابێت ئەمە لەبیربکەی، واتە: ڕێزگرتنی کارمەندانت لەیاد مەکە.

کاتێك ڕێز لە هەوڵی کارمەندانت دەگریت، ئەوان باشتر کاردەکەن، نەوەك ئەمە بە تەنها، بەڵکو شێوازی هەستکردنیان بەرامبەر خۆیشیان و تۆیش باشتردەبێت، ئەمەش وەهات لێ دەکات هەست بەوەبکەیت تۆیش مەزن و خۆشەویستی، بۆیە لەمڕۆوە دەست پێبکە، پەسندانی کارمەندان بکەرە خووت، دەبینی پاداشەکانت مەزن دەبن، سۆکرات ئێژێ: ((**ئەوەی بەباشی لەگەڵ خەڵکدا ڕەوتاریکات بۆپێشەوە دەڕوات**))، لەبیرت بێت دەتوانی هەرکارێك لەبیربکەی تەنها سوپاسکردنی کارمەندانت نەبێت، هەولبدە بەبەردەوامی خۆت ئەم کارە ئەنجام بدەیت.

٢) خەلات/پاداشت:

خەلات بە ئامرازێکی گرنگی هاندان دادەنرێت، بۆ ماوەیەکی زۆریش ئەم هاندانە بەکارایی دەمێنێتەوە. دیارییەکە باشتروەهایە مەدالیای لێهاتوویی یاخود

تابلۆیەك بێت كە ناوی كارمەندە خەڵات كراوەكەی لەسەر هەڵكۆڵدرابێت لەگەڵ هۆكاری خەڵاتكردنەكەی، یاخود هەر جۆرە خەڵاتێكی تری باشتریش. باشتر وەهایە لە ئاهەنگێكدا بە كارمەندەكە بدرێت، هەروەها كاریگەریەكەی باشتردەبێت گەر تاكەكانی خێزانەكەی بەنهێنی بانگێشت بكەی و وەكو دۆخێكی چاوەڕوان نەكراو بە كارمەندەكەی ببەخشیت و ئەوانیش لە بینینی ئەم دیمەنە گرنگە بێبەش نەبن. دەتوانی پێشبینی كاریگەری ئەم خەڵاتە لەسەر كارمەندانت بكەیت؟ ئەتوانی بزانی چەندە هاندەر و پاڵنەریشە بۆئەوەی بە باشتر كاربكەن.

كاتێك كارمەندانت خەڵات دەكەیت وەهای لێ دەكەی باشتر لە بەرامبەر خۆی و خۆت و ئەوانی تریشدا بیربكاتەوە بڕوانێت، بۆیە شێوازی خەڵاتكردن بقۆزەوە بۆ بەرزكردنەوەی ورەی ئەوانی تر بۆئەوەی ورە و قازانجی تۆیش پتر بەرز بكەنەوە. وەك جۆن ئەندرۆ هۆڵمز دەڵێت: ((هیچ ئەزمونێك بۆ دڵ باشتر نییە لەگەیشتن بە بنك و بەرزكردنەوەی ئەوانی تر)) .

٣) كێبڕكێ:

لەكاتی ئامادەكردنی لێكۆڵینەوەكەمدا بەڕێوەبەر گەلێ زۆر قسەیان ڕەگەڵ كردم، CEOs،VPs، هەروەها خاوەنی كۆمپانیاكانیش، بۆم دیاركەوت كە زۆر دامەزراوە و كۆمپانیا شێوازی كێبڕكێ وەكو ئامرازێك بۆ هاندان بەكاردەهێنێت، خەڵاتەكەش نان خواردنێك دەبێت لەگەڵ بەڕێوەبەری گشتی یاخود دانیشتن و قسەكردن و كات بەسەربردن ڕەگەڵ گرنگترین كەسی كۆمپانیاكە، ئێستاش دەمەوێت لەتۆ بپرسم: ئایا تۆ ئامادەی بۆ ئەوەی بەڕاستی كاربكەیت بۆئەوەی بگەیت بەوەی لەگەڵ سەرۆكدا نان بخۆی؟ ڕەنگە هەندێك بڵێن بەڵێ. بەڵام ئەو كارمەندانەی ئەم خەڵاتە دەبەنەوە توشی دڵەڕاوكێ دەبن، بیر لەپۆشینی ئەو جلەدەكەنەوە كە دەیپۆشن، شێوازی قسەلەگەڵ

كردن و چەشنی خۆراك خواردن، ئەمانە دەترسێن ڕەفتارێكی گەمژانە ئەنجام بدەن، بۆیە گەر دەتەوێت كێبڕكێ ببێتە هۆكارێك بۆ هاندانی كارمەندانت ئەم شتانەت لەبیربێت:

١- لەبارەی جۆری دیارییەكەوە لە كارمەندانت بپرسە، با خۆیان جۆرەكەی دیارییكەن" چون ئەمە دەبێتە هاندەری ڕاستەقینەیان.

٢- خەڵاتەكە باوەكو بۆ دوو كەس بێت، گەر خەڵاتەكە گەشتێكە بۆ دوورگەیەك ئەوا باوەكو گەشتەكە بۆ دووكەس بێت" چون ئەمە هەلێك بۆ كارمەندانت دەڕەخسێنێت بۆئەوەی ژنەكەی یاخود هەر كەسێكی تری گرنگ لەم گەشتەدا ڕەگەڵ خۆی بەرێت.

٤) پلەبەرزكردنەوە:

بە ڕەخساندنی هەلی پلە بەرزكردنەوە هەستی كارمەندانیش باشتر هاندراو دەبێت و دواتریش داهاتوویەكی گەش بۆ كۆمپانیاكە دابین دەبێت، بەداخیشەوە زۆرێك لە بەڕێوەبەران بۆ پڕكردنەوەی پۆستە ڤالاكان كارمەندی نوێ دادەمەزرێنن، من ناڵێم ئەمە تەواو هەڵەیە، بەڵام لەسەرەتادا كارمەندانی كۆمپانیاكەی خۆت هەن و دەبێت پلەیان بەرزتربكەیتەوە. هەلی پلە بەرزبوونەوە بۆ دەستەی كاركەرانت بڕەخسێنە" بۆئەوەی بەرەو پێشەوە هەنگاوبنێن، كاتێك پلەبەرزكردنەوەی دەبێتە پلەكانی قاڵدرمەی كۆمپانیاكەت ئەوا بەمە هاندراو دەبن و ئەوپەڕی توانایان دەخەنەگەڕ بۆ بەدیهاتنی ئەنجامێكی نایاب.

گەر ئەم هەلەت بۆ كارمەندانت ڕەخساند ئەوانیش ئەوپەڕی هەوڵی خۆیان دەدەن بۆ یارمەتی دانی تۆ و دابینكردنی داهاتوویەكی گەشیش بۆخۆیان. هنری دایڤد سۆرێۆ دەڵێت: ((**گەر مرۆڤ بەو لایەدا پێشكەوت كە خەونیەتی و ڕەهای دەرهاتی لەو ژیانەدا دەژێت خەونی پێوە بینیوە، ئەوا سەركەوتنێكی ناچاوەڕوان كراو لەكاتێكی كەمدا**

بەدەست دەهێنێت)) ، یارمەتی دەستەی کارکارانت بکە بۆئەوەی پێشبکەون و خەونەکانیان بەدیبێنن، بێگومانبە لەوەی ئەمە دەبێتەهۆی سەرکەوتنی دڵنیایی تۆ.

٥) مەشق:

دەتوانی مەشق وەکو ئامرازێکی گرنگ بۆ هاندانی کارمەندانت بەکاربێنی، رێکخراو و دامەزراوەکان لەمڕۆدا پتر لەهەر کاتێکی رابردوو بڕوایان بەکاریگەری مەشق و راهێنان هەیە وەکو هاندەرێك بۆ کارمەندانی. بێگومان سەرکەوتنی کۆمپانیاکەت لە داهاتوودا بەشێوەیەکی گەورە پشت بەستووە بە چۆنێتی رەفتارکردنت لەگەڵ کارمەندانت و شێوازی لەئەستۆدانی بەرپرسیارێتیەکانیشیان. تاوەکو بەباشتر مەشقیان پێبکەی، ئەوەندەش نواند و توانابیان پتر بالآتر دەبێت، متمانە پێکراوتر دەبن لە ڕووبەڕوو بوونەوەی هەر دۆخێك، ئەمەش پتر هاندەریان دەبێت بۆ ئەنجامدانی کارەکانیان. رێژەی قازانجی گەڕاوە بۆ خۆت و کۆمپانیاکەت پاش مەشق پێکردنی کارمەندانت بنالآ دەبێت، هانی کارمەندانت بدە بۆ گوێگرتن و سەیرکردنی کاسێتی گەشەپێدانی خوددی و پەنا بە مەشقەوانێکی کارا بگرە بۆ راهێنان کردن بە کارمەندانت، ئەمەش ئەنجامێکی زۆرباشی بۆت دەبێت.

٦) متمانە:

لۆتسۆ دەڵێت: **"ئەوەی متمانە بەوانی تر نەکات هەرگیز بە متمانەپێکراوییان نابینێت".**

بۆیە، ئەو بەڕێوەبەرەی متمانە بە کارمەندانی ناکات، پێداگیری لەسەرئەوەش دەکات خۆی کارەکانی ئەنجامبدات، بەردەوام دەبێت لە پێداچونەوە بەکارەکانیان، رەخنەیان ئاراستەدەکات،

خۆی بە بار قورس دەزانێت، ئەوجا دەبێتە خاوەنی دەستەیەکی کاری ناکارا و بێ خرۆش بۆ کارکردن.

بەڵام کاتێك متمانە بەکارمەندانی دەکات، وەهایان لێدەکات هەست بە ئازادی بکەن، ئەنجامێکی زۆر خوازراوی دەبێت. جۆرجس.باتۆن دەڵێت:" **هەرگیز بە کەس مەڵێ چۆن ئەوکارەت ئەنجامدا. ئەوەی گرنگە پێی بڵێی کەچی دەکات، دەبینی بە هێزە داهێنانیەکانی تێرادەمێنێت**".

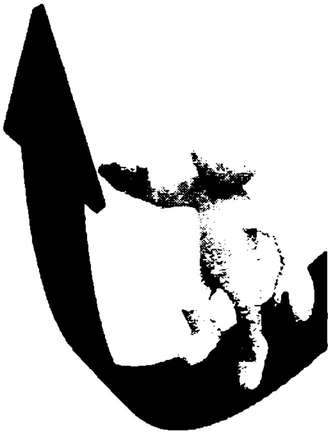

٧) دیاریکردنی ئامانجەکان:

دیون بیات دەڵێت:" **کەسی مەزن ئەوەیە بەیارمەتی ئاوەزی ئەوانی تر دەتوانێت کارەکەی ئەنجامبدات**" ، دیاریکردنی ئامانجی دامەزراوەکەت ڕەگەڵ کارمەندانتدا سودێکی زۆری هەیە، تۆ بەم کارەت تەنها هاندانیان لەلادا دروست ناکەیت، بەڵکو کۆمەکیان دەکەیت بۆئەوەی وابینینێکیان هەبێت لەبارەی سروشت و چۆنێتی بەشداریکردنیان لە بەدیهاتنی ئامانجەکانی کۆمپانیاکەت. توێژینەوەکان سەلماندویانە ئەو کارمەندانەی لەسایەی ئامانجێکی دیاریکراوەوە کاردەکەن پتر هاندراو و کارا دەبن وەك لەوانی تر. بۆیە گەر دەتەوێت بەڕێوەبەرێکی کارابیت، هانی کارمەندانت بدەی بۆ بەدهاتنی ئامانجی باڵا و مەبەست، پێویستە ڕێگە بەکارمەندانت بدەی ڕەگەڵتدا هاوکاربن بۆ دارشتنەوەی ئامانجەکانی کۆمپانیاکە و دانانی نەخشە ڕێگەی بەدیهاتنی.

بۆنمونە: خولێکی دیاریکردنی ئامانج بۆ کارمەندانت بکەرەوە، داوایان لێبکە ئامانج و پێشبینیەکانیان بنوسنەوە، لەگەڵ کاتی بەدیهاتنی. دڵنیابە لە تێگەیشتنیان لەم مەشقە، ئەوجا ڕەگەڵیان کۆببەرەوە و سود لە بیرۆکەکانیان وەربگرە بۆ دیاریکردنی

ئامانجە گونجاوەکانی خۆت لەگەڵ چۆنێتی جێبەجێ کردنیدا، ئـالبێرت هابنـد دەڵێـت: "**پێشکەوتن بەدی نایەت، تەنها لەڕێگەی قڵستنەوەی شـارەزاییەکانەوە نـەبێت**" ، بۆیـە کاتێك ڕەگەڵ کارمەندانی کۆمپانیاکەتدا –کە خاوەنی بۆچوون و بیرۆکـەی لێـك جـودان– ڕێنامـە و ئامـانجی کۆمپانیاکـەت دادەڕێژیتـەوە بـەرەو بـەیهاتنی سـەرکەوتنت هـەنگاو دەنێـی، د.ڕۆبێـرت شـۆلر دەڵێـت:" **ئامانجـەکان تـەنها پێویسـت نـین بـۆ ئافرانـدنی هاندەرمان، بەڵکو بنچینەشن بۆ مانەوەمان لە ژیاندا**" .

٨) ئەنجام و دەستکەوت:

((**بەرهەمی ئەمڕۆت ئاماژەیە بۆ هەوڵەکانی دوێنێت**)). دەسـتکەوت بەختـەوەری بـۆ ژیانی خۆت و کارمەندانت چێ دەکات، ئاماژە و ڕوونکاری ئەوەس کە: تـۆ و کارمەنـدانت بـەو پـەڕی تواناتانـەوە هەوڵتانـداوە بـۆ بـەدیهاتنی ئامانجـە دیارەکـانی کۆمپانیەکـە. دەستکەوت گرنگترین هۆکارە بـۆ هانـدانی هـەموان و بەرزکردنـەوەی ڕادەی ڕێزگـرتن لـە خـود و هەسـتکردن بـە بـەهای دەروون. دەسـتکەوت بـۆ هـەموو جهـان و دەوروبـەری دەسـەلمێنێت کـەتۆ بەوپـەڕی توانـاوە هەوڵتـداوە و کـەڵکت لـە ژیرێتیـت وەرگرتـووە. دەسـتکەوت وەهـا لـە کارمەنـدانت دەکـات باشـتر لـە خۆیـان بـڕوانن، لەکارەکانیشـیان، یارمەتیشیان دەدات بۆئەوەی گەشەبکەن و هەوڵی بەدەست هێنانی شتە ئەستەمەکانیش بدەن. کاتێك ئامانج بۆ کارمەندانت دادەڕێژیت هەوڵی بەدشداربێکردنی کارمەندانت بدە و باوەکو ئامانجەکانت کەتواریانە بن و هانیان بدە و یارمەتیشیان بـدە بـۆ بـەدیهاتنی ئـەم ئامانجانـە، دەبینـی ئەنجامەکـە بـاش و گونجاودەبێـت، فـرانکلین ڕۆزفلـت دەڵێـت:" **بەختـەوەری لـە چـێژی دەسـتکەوتەوە سەرچـاوە دەگرێـت، مەسـتی تێکۆشـانی داهێنەرانەشە**" .

٩) بڕواپاستی(مسداقیەت)

لە لێكۆڵینەوەیەكدا كەلەسەر پێنج گەورەترین ئوتێلی مۆنتریال ئەنجام درابوو، پرسیاری ئەوە لە كارمەندان كرابووكە: ئایا بەویەڕی تواناتانەوە كاردەكەن؟ ٧٢٪ یان بە نەخێر وەڵامیان دابوویەوە، كاتێك هۆكارەكەیان لێ پرسی بوون، لەوەڵامدا گتبویان: پاداشی كارەكانیان بۆ بەڕێوەبەرەكانمان دەبێت نەوەك خۆمان، ئیتر بۆچی زۆر خۆمان ماندوو بكەیت!! بۆیە پێویستە هەركەسە و بەپێی كاری خۆی پاداش بكرێت و نابێت كەس لەبری كەس پاداش وەربگرێت، بەم كارەش متمانەی كارمەندانت بۆخۆت و كۆمپانیاكەت بەدەست دەهێنیت و هەمیشە هاندراو دەبن بۆ ئیشكردنی باشتر، بۆیە هەركارە و پاداشێك بۆ خاوەنەكەی دانێ و بە دادگەرییەوە بۆ سەركەوتن هەنگاو بنێ و لایەنگیرمەبە.

١٠) بڕیاردروستكردن:

بەشدارپێكردنی كارمەندانت لە كردارەی بڕیاردروستكردن بە گرنگترین هۆكارەكانی پشت هاندان دادەنرێت، مەبەستم ئەوەنییە لە هەموو بڕیارێكدا بەشداریان پێبكەی، نەخێر" چونكە تۆیش وەكو هەر بەڕێوەبەرێكی دیكە پێویستت بەوەیە زۆرجار خۆت خاوەنی بڕیاری خۆت بیت، بەڵام لە بڕیاردان لەبارەی مەشق پێكردن و دامەزراندنی كارمەندی نوێ و خزمەتكردنی كڕیاران و شتی لەم جۆرەدا دەتوانی ڕاوێژی كارمەندانت بكەیت. دەبێت ڕێگەشیان پێبدەیت بۆئەوەی خۆیان ببنە بڕیاردەری خۆیان، كێشەكانیان خۆیان چارەسەری بكەن بەبێ ئەوەی بەناچاری بۆتۆ بگەڕێنەوە، ڕێگەیان پێبدە بۆئەوەی فێربن و بزانن كەچۆن ڕۆڵ و نواندنیان باشتردەكەن و شێوازی پەیوەندی دابەستن و ڕەفتاریان خاستردەكەن و خشتەی كارەكانیان بەجوانی بەرەو پێشەوەدەبەن و جێبەجێ دەكەن...هتد. بەمەش متمانەی كارمەندانت بەخۆیان باشتردەكەیت و

هەستکردنیان بە ئەمەکگیری(ئینتیما)یش بالآتر دەکات، هەروەها بۆ پێشەوەیان دەبات، لەگەڵ بەشدار بونیشیان لە کەموکوڕیەکان و بەرپرسیاریەتیەکانیش لە ئەستۆ دەگرن و هەوڵ بۆ بەدیهاتنی ئامانجی خوازراو دەدەن.

١١) ڕاسپاردن:

لە پەرتووکی: ((ئەو حەوت خووەی زۆرینەی خەڵك شوێنی دەکەون)) ی نوسەری بەناوبانگ و پڕفرۆشی کتێبەکان لەجهاندا ستیڤند.کۆڤای دا هاتووە:" ڕاسپاردنی ئەوانی تر بۆ ئەنجامدانی کارەکان بە کارایی باشترین کاری هێزبەخش و کاریگەرە" . ڕاسپاردن سودی زۆرە، کاتی تەواوت پێ دەدات بۆ چڕبیرکردنەوە(تەرکیزکردن)لە دۆخ و کارە گرنگەکان. هەروەها هانی کارمەندانت دەدات بۆ باشتر ئەنجامدانی کارەکان بە ئومێدی پلەبەرزبوونەوە" لە داهاتوودا، هەروەها ڕێزلە خۆگرتن و متمانە بەخۆکردن لەلایەن کارمەندەکانەوە بالآتر دەکات، بۆیە ڕاسپاردن و بەبریکارکردن بخەرە ڕیزی یەکەمی بەرنامەکانتەوە. لیستی ئەو کارانە دیاریبکە کەبە کارمەندانتی دەسپێری و دواتریش لیستی کارمەندانی بڕواپێکراوت بنوسەرەوە، دواتر بەپێی هەردوو لیستەکە کاری گونجاو بۆ کەسی گونجاو دیاریبکە، فێری چۆنێتی ئەنجامدانی کاری پێ سپێردراویشیان بکە، ئەوجا کاتێکیش بۆ ئەنجامدانی ئەو کارەشیان بۆ دیاریبکە، دواتریش بەدواداچوونت لەبیرنەچێت، ئەوجا بە شێوەیەکی ڕێك و گونجاو لەگەڵیان کۆببەرەوە و بزانە کارەکانت چۆن بەڕێدەکەن.

١٢) گەشە و بالآبوون:

((ڕەنگە جوانترین شت کە مرۆڤ لەژیانیدا قەرەبووی پێ وەریگرێتەوە ئەوەیە کە یارمەتی ئەوانی تر بدات، بەمە یارمەتی خۆیشی دەدات)) ، گەر یارمەتی کارمەندانت

بكەی بۆئەوەی پێش بكەون و گەشەبكەن، ئەمە دەبێتە هاندەرێكی مەزنیان، بۆئەمەش كارمەندانت بەشداری كۆرەكا بكە بۆ فێربوونی بەهرەی نوێ، هانیان بدە بۆئەوەی بەردەوام بن لە فێربوون یان بەلای كەمەوە دبلۆم لەئیش و كاریاندا بەدەست بێنن. گەر بتوانی باشتر وەهایە نەختێك لەرووی داراییشەوە بۆ ئەم مەبەستە كۆمەكیان بكەیت.

رێگەمەدە بە كارمەندانت بۆماوەیەكی زۆر هەمان كار ئەنجام بدەن، بۆئەوەی بێزار نەبن، وەها هەستبكەن كە بەساڵدا رۆدەچن بەلام لەكاردا رۆناچن، ناپلیۆن پۆناپەرت دەڵێت: ((**دانایی ئەوەیە وەها لەخەڵك نەكەیت بەساڵدا رۆبچن، لەكاتێكدا لەهەمان كاردا رۆدەچن**)) .

خەڵكی بە بەدیهاتنی گۆڕان و گەشە هەست بە باشتربوونی دۆخی گشتییان دەكەن، سۆكرات دەڵێت: ((**مرۆڤ چێژ لە گەشەپێدانی زەویەكەی و دواین ئەسپیشی دەبینێت، بەلام من چێژ لەوەدەبینم رۆژ لەدوای رۆژ خۆم پێش بخەم**)).

تۆیش كاتێك یارمەتی كارمەندانت دەدەی بۆئەوەی پێش بكەون، كەڵك لەم شارەزاییە زێدەیان دەبینی. ز ج.زجلار دەڵێت:"**ئەوەدەبیت و بەدەست دێنیت لەژیانتدا كەدەتەوێت، گەر یارمەتی ئەوانی تریش بدەی بەوە بن و بەدەست بێنن دەیانەوێت**".

١٣) رەفتاری كەسێتیت:

د.كلیمن ستۆن دەڵێت: " **جیاوازییەكی ئاسایی لەنێوان خەڵكدا هەیە، بەلام ئەم جیاوازییە كەمە ناچونییەكی گەورەی ئافراندووە. جیاوازییە ئاسایییەكەش رەفتاری ئەرێیی یان نەرێنییە**" .

گەر یەك هۆكاری بنچینەیی بەكەڵك هەبێت بۆ هاندانی كارمەندانت ئەوا رەفتارەكانی تۆیە، بۆنمونە شێوازی قسەكردنی تۆ، گوێگرتن و پێكەنین و شێوازی جوڵەكانت، تۆ وەكو ئەو بەرێوەبەرە وەهای كە هەمیشە لەژێر چاودێرییەكی ورددایە، دەبێتە جێگەی

شیکردنەوە و ڕەخنە، بڕیار لەسەردانت. ڕەفتار و پلەی پەیوەندیت ڕەگەڵ کارمەندان و کۆمپانیەکەشتدا لەهەر شتێکی تر گرنگترە.

ئێستایش تۆ ئاشنای ئەو ڕێگەیە دەکەین کە بتوانی لە ڕەفتارتدا بۆ هاندانی ئەوانی تر پێڕەوی بکەیت:

(أ) هەڵگری پێکەنینی گەرمی سەر ڕووخسارت بە، پێکەنین بەسۆزیت پیشان دەدات، ئاسودەیی بەخۆیشت دەبەخشێت و ئارامیش بە کارمەندانت، ئیمرسۆن لەم بارەیەوە دەڵێت: **" ئەوکاتەی کەسێکی خۆشحاڵ دێتە ژوورێکەوەو وەکو ئەوە وەهایە گڵۆپێکی تازەت داگیرساندبێت"**.

(ب) گوێ بۆ کارمەندانت ڕادێرە. زینۆ دەڵێت: **" دوو گوێ و یەك زمانمان هەیە بۆئەوەی پتر ببیستین و کەم بدوێین"**. لە کارمەندانت بڕوانە کەلە دەورروبەرتن، گرنگییان بۆ دیاربخە. پرسیاریان ئاراستەبکە و وەهایان لێبکە هەست بە گرنگی بکەن. خەڵکی حەزیان بەو کەسانەیە گوێیان لێ دەگرن بۆیە ئارامگریش بە، تاوەکو دەتوانی گرنگی پێدانی خۆتیان بۆ دیاربخە، مەهێڵە هیچ شتێك لەمەت داماڵێت.

(ت) کارمەندانت بە ناوی خۆیانەوە بانگێشت بکە، ناوەکانیان خۆشترین وشەی بیستراویانە، بۆیە کاتێك مرۆیەك بە ناوی خۆیەوە بانگ دەکەیت وەهای لێدەکەیت هەست بە گرنگی پێدان و ویستراویی بکات، بۆیە هەوڵبدە ناوی هەموو کارمەندانت لەیادبێت، پێویستە بەجوانترین شێواز بانگێشتیان بکەیت.

(پ) بەرپرسیاری هەموو هەڵەکانت بە، هەوڵی سەرزەنەشتکردنی ئەوانی تر مەدە، بەتایبەت کاتێك ویستت هەندێك کار بەوانی تر ڕاسپێریت، کەوتنە هەڵە شتێکی ئاساییە و لەکاردا هەیە، بەڵام گرنگ ئەوەیە بەرپرسیارێتی هەڵگریت و تیشك بخەیتەسەر دۆزینەوەی چارەکان.

(ج) دادگەربە، لایەنگیری کەسێك مەبە لەسەر هیسابی ئەوانی تر، هەروەها ڕێگە مەدە نازناو و پێگەی بەڕێوەبەریت ببێتە لەمپەرێکی نێوانتان. دال کارنیگی دەڵێت:"

لەبيرت بێت بەختەوەری لە ڕەگەزنامە و موڵكەكانتەوە سەرچاوە ناگرێت؛ چونبەختەوەری ڕاستەوخۆ پەیوەستە بە بیرۆكە و بۆچوونەكانتەوە". لێرەوە بۆت دیاردەكەوێت كە ڕەفتارەكانت یارمەتیت دەدات بۆ هاندانی كارمەندانت، هەروەها دەشتكات بەو كەسەی هەڵگری بەرپرسیارێتی هەموو گرە و كێشەكان دەبێت. د.نۆرمان ڤینسینت بال دەڵێت:" **هەر ڕاستییەك ڕووبەڕوومان بێتەوە ئەوەندە گرنگ نییە لەچاو ڕەفتارمان بەرامبەر ئەو ڕاستییە؛ چون ئەوە كاردانەوەی ڕەفتارمانە ڕادەی سەركەوتن و شكستمان دیاری دەكات".**

١٤) ئاشنای گۆڕانەكانیان بكە:

گۆڕان بووەتە تایبەتمەندیی باوی ئەم ژیانەمان، هەوڵبدە كارمەندانت ئاشنای گۆڕانكارییەكانی دامەزراوەكەت بكەیت؛ چون ئەمە بۆخۆی وانەواتەكان لەناودەبات. نەوەك تەنها ئەمە و بەس، بەڵكو كارمەندانت توشی ئارامی دەكات؛ چون دەزانن چی لەدەوروپشتیان دەگوزەرێت و هۆكاری پشت ئەو گۆڕانكاریانە چین، ئەمەش لای خۆیەوە دەبێتە هاندەریان بۆ كاركردن.

١٥) ڕێز لەكارەكانیان بگرە:

بۆ چارە ڕەشی زۆرێك لە بەڕێوەبەرەكان ڕێزی كاتی كارمەندانیان ناگرن، بۆنمونە: كاتێك بەڕێوەبەرێك دەیەوێت چاوی بە كارمەندێكی بكەوێت، داوای لێ دەكات هەمووشت دەست لێ هەڵبگرێت و بێتە ژورەكەی، یاخود داوای لێ دەكات دەس و دەم ڕاپۆرتێكی بۆ تەواوبكات! ڕەگەزی كات هۆكارێكی گرنگە بۆ هەستكردن بە گرنگی و ڕێزگرتنی خوود، گەر ڕێزی كاتی كارمەندانت نەگریت، تۆ بەم كارەت لە شكۆمەندییان كەم دەكەیت، توانای هاندانیشیان كەم دەكەیت، بەڵام گەر كەڵكت لە ڕێزگرتن لە كاتەكانیان

گرت، ئەوا هانیان دەدەیت و دەیان ورووژێنی و هەستی قوڵیان بۆ دەرەخسێنی لەبۆ ڕێزگرتنی خودیان و هەمدیس ڕێزی بەهای کاتیان فێردەکەیت.

١٦) بەتایبەت گرنگیدان بۆ کارمەندانت دیاربخە:

هەوڵبدە بزانیت کارمەندانت حەزیان بە چییە، گەر ئارەزوویان لە وەرزش بوو، بۆنموونە: بزانە کام جۆرە وەرزش: هۆکی، پێ، بالە، سەرمێز، هەوڵبدە خاڵێکی هاوبەش لەنێوان تۆ و ئەندامانی دەستەی کارمەندتدا بدۆزیتەوە، ڕەنگە خوێندنەوە یان تێڕامان، یۆگا، ئۆتۆمبێل بێت.

هەوڵبدە وەها بۆ کارمەندانتی دیاربخەی کە بێگومان تۆ گرنگییان پێ دەدەیت، هەمیشە پرسیاری دۆخی خۆیان و خێزانەکەیان بکە، لە بۆنەکانیاندا هاوبەشبە، ئەمە دەبێتە هاندەریان و کەڵکیشیان لێ وەردەگرن، هەروەها ڕادەی خۆش ویستنی تۆیش لای ئەوان پتر دەبێت و ڕادەی هەستکردنیان بە ئەمەکگێری(ئینتیما)یان باشتر دەبێت.

١٧) دیاری:

دیاری هۆکارێکی هاندەری گرنگە جابا دیارییەکە گرانیش نەبێت، گرنگ ئەوەیە بە وردیەوە دیاریی و کەسەکان هەڵبژێری. دیاری ئەوکاتە کارادەبێت کە بەدڵی کارمەندانت بێت نەوەك تۆ. گەر کارمەندێك زۆری حەز بەشتێکە ئەوا باوەکو دیاریەکەت لەو بوارەبێت، بۆنموونە: گەر حەزی لە یاری هۆکییە ئەوا باوەکو دیاریەکەت پلیتێکی ئامادەبوون لەیاری هۆکی بێت. ئەم چەشنە دیارییانە هانی دەدات و بۆ باشتر کارکردن و خۆشویستنی تۆ وکارەکەیشی.

١٨) جەژنی لەدایك بوون:

ئاهەنگ گێڕان بە جەژنی لەدایکبوونی کارمەندانت ڕەنگە ببێتە هۆی هاندانی کارمەندانت، مەرج نییە ئەم ئاهەنگە لە هۆڵ یان ئوتێلێکی گرانبەهادا ئەنجام بدرێت، بەڵکو دەتوانی تەنها مێزێك و کێکێکی بۆ ئامادەبکەی و هەموو کارمەندانی تر لە دەوری کۆببنەوە و چەند خولەکێك ئاهەنگ بگێڕن، دیارکەشت با کارتێك بێت لەتۆوە کە واژووی تۆی لەسەربێت و دواتریش واژووی هاوکارەکانی و کەسانی تری گرنگی دامەزراوەکانی لەسەر دابنرێت، ڕەنگە ئەمە زۆر ساکاربێت بەڵام زۆر کاریگەرە و ئەنجامی باشی دەبێت بۆ هاندان و باشتر متمانە بەخۆکردن و بڕیاردان.

١٩) بەرهەمی باش:

ئەو بەرهەمەی دەیخەیتەبازاڕەوە گەر خراپ بوو ئەوا خەم و نیگەرانی توشی کارمەندانت دەکەیت و ناچاریان دەکەین دووچاری گلەیی بەکاربەران ببنەوە، بە پێچەوانەشەوە کاتێك ئەنجامەکەت باش و ئاست بەرز دەبێت، ئەوا کارمەندانت شانازی بە ئیشەکەیان و تۆی بەڕێوەبەریانەوە دەکەن، بریکارەکانیشت شانازی بە فرۆشتنی بەرهەمەکانتەوە دەکەن، بێگومان ئەمەش هاندەرە بۆ باشتر کارکردنی کارمەندانت.

٢٠) گرەوەکانیان بۆ پێش چاوبخە:

هیلین کلیر دەڵێت: **"لەبەرئەوەی من مرۆڤێکی تاکم، بۆیە ناتوانم گشت شت ئەنجام بدەم، بەڵام یەك شت هەیە دەتوانم بیکەم، ئەویش ئەوەیە ڕەتی ئەوە نەکەمەوە کە دەتوانم ئەنجامی بدەم"** .

هەوڵبدە هەلێك بە کارمەندانت بدەی بۆ ئەوەی فێری بەهرەی نوێبن و بەهۆیەوە ئامانجەکانت بۆ بەدی بێنن، ئەمەش لای خۆیەو هانیان دەدات بۆ باشتر کارکردن، بەڵام ئەمەش بۆخۆی پشت بەستە بەشێوازی ڕەفتاری تۆ ڕەگەڵ کارمەندانت و چۆنێتی گونجاندن و ئامادەکردنیان لەگەڵ لەمپەر و ئاریشە نوێیەکان، بۆنمونە: دەتوانی داوا لە

سەرپەرەشتیارانی لقەکانی کۆمپانیاکەت بکە یکە ١٠٪ ڕێژەی فرۆشیان زیاد بکەن، یاخود داوا لە بەشی ڕاژەی کڕیاران بکە کە ١٠٪ ڕێژەی سکالاَکان کەم بکەنەوە.

تێبینیت کرد پارە تۆخمێکی بنچینەیی نەبووە لەنێو هەموو خاڵانی پێشووتر؟ دەزانی بۆچی؟ چونکە:

لە لێکۆڵینەوەیەکی تایبەت بە فاکتەرەکانی هاندان کەلەسەر ٢٠٠ کارمەند لە ٢٢ بانک ئەنجام درا دیارکەوت کە زیادکردنی مووچە پلەی نۆیەمی گرتبوو لەنێو هۆکارە گرنگەکانی هاندانی کارمەندان. **پارە هاندەرێکی گرنگە بەلاَم گرنگترین نییە.** ڕاستە پارە وەکو پێویستییەك وەهایە کە لەژێر سێبەری مانەوەدایە و کەمی دەبێتە هۆی ناجێگیری و کەمی هاندەریش، ئەمەش دەبێتەهۆی بەجێ هێشتنی کار. بەلاَم ئەمەش مانای وەها نییە تاوەکو موچەی کارمەندانت بەرزبکەیتەوە باشتر و باشتر کاردەکەن، نەخێر! هەروەها دەتوانی داوا لە کارمەندانت بکەی کاری نوێت بۆنەنجام بدەن، ئەمەش قازانجی زۆری بۆت دەبێت" چون بەرهەمت بەمە زیاودەبێت و هانی باشتر کارکردنی کارمەندانت دەدەی و متمانە بەخۆکردنیان بالاَتر دەکەیت.

مارك کرۆلی دەڵێت: **" گەر ڕوودانی ئەمە حەتمی بێت، ئەوا بۆ خۆم دەگەڕێتەوە "**

IF IT TO BE   IT IS UP TO ME

١٥-پێنج ڕێگەی کارا بۆ هاندانی خۆت:

((بۆ دەربڕین و ئەنجامدانی هەرشتێك هەمیشە ڕێگەیەکی باشتر هەیە، تۆیش تەنها پێویستە بیدۆزیتەوە))

تۆماس ئەدیسۆن

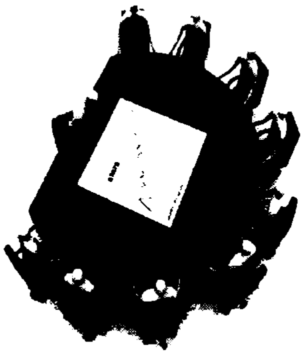

هاندانی کارمەندانت بێگومان کاریش لەخۆت دەکات. بەلأم پێویستە فێربیت و بزانیت چۆن خۆت هاندەدەیت بۆئەوەی تواناداربیت لەبۆ ڕووبەڕووبونەوەی ئەو ئاستەنگ و کێشە لە ژمارە نەهاتوانەی دووچارت دەبنەوە و بتوانی هەڵیان بسوڕێنی. بۆئەمەش پێنج ڕێگەت بۆ بەردەست دەخەم کە دەتوانی خۆتیان لەڕێگەوە هانبدەی:

١-دیاری کردنی ئامانجەکان:

کاتێك ئامانجەکانی ژیانت دەست نیشان دەکەیت هەست بەهێزێکی نەبڕاوە دەکەیت بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانت. ئەمەش لای خۆیەوە دەبێتە هاندەرت" تاوەکو بتوانی ئامانجت بپێکی ئەوەندەی تر هاندراو و بەهێزتر کاردەکەیت.

دەتوانی بە نوسینەوەی لیستێك لەو شتانەی کە حەزت پێیەتی و دەخوازی ئەنجامی بدەی یان پێشکەشی بکەیت دەست پێبکەی. ئەوجا ئەم هیوایانەت بەپێی گرنگییان لە یەکەوە بۆ سێ ئامانج بنوسەرەوە، ئەمەش گرنگی نایابی دەبێت بۆ هاندانت، بۆئەمەش پێویستە کاتێك دیاریی بکەیت بۆ بەدیهاتنی ئەم ئامانجانەت.

لێرە بەدواوە هەوڵی ئەنجامدانی ئەو شتانە بدە کە یەك ئینچ زیادتر لە بەدیهاتنی ئامانجەکەت نێزیکت دەکەنەوە، ئەوجا فێربە هەموو ڕۆژێك بەر لەوەی بنووی ئامانجەکانت بخوێنیتەوە، وای دابنێ تۆ بەدیت هێناون، کاتێك بەئاگا دێیتەوە هەوڵی نوسینەوەی ئەم ئامانجانە بدە، بەلآم بەشێوەی کاتی ڕانەبردوو. بۆنمونە: دەمەوێت کێشم بگاتە ٧٠ کیلۆ، دەمەوێت ١٠٠،٠٠٠ دۆلار سالآنە داهاتم بێت، دەمەوێت من ببمە بەڕێوەبەری گشتی. ئەمە تەنها پێنج خولەکی لەکاتی تۆ پێویستە، دواتر وای بێنە پێشەچاوی خۆت کە بێگومان ئامانجەکانت بەدیهێناوە. هەموو بەیانییەکی زۆر ئەم کارە ئەنجام بدە، بێگومانبە لەوەی ئەمە دەبێتە زیادکردنی هاندانت بۆ باشتر کارکردن و هانت دەدات بۆ گۆڕینی خەونەکانت بۆ ڕاستی، بۆیە هەمیشە ئەم گوتەیەی ناپلیۆن هیلت لەیادبێت:" **هەرشتێك ئاوەزی مرۆڤ بتوانێ پەی پێبەرێت و بڕوای پێ بهێنێت دەتوانێ بەدی بهێنێت"** .

٢-گەشەپێدانی خوود:

ڕۆلاند . ئۆسپۆرن دەڵێت:" **تۆ ناتوانی پێش بکەوی مەگەر هەوڵبدەی شتێك ئەنجام بدەی لەوە بالآتربێت بە ئاوەزتدا دێت"** . گەر جار بەدووی جار لە ئەنجامدانی ئەم کارە بەردەوام بیت، ئەوا هەمیشە هەمان ئەنجامت چنگ دەکەوێتەوە. هەوڵبدە لەناوچەی خەمۆك بەخش و هەڵبڕقێنەر بەدووربیت، شتی نوێ ئەنجام دەربە. هەندێك کاسێت بکرە، لەکاتی لێخوڕینی ئۆتۆمبێلتدا گوێیان لێبگرە، ڕۆژانە بەلای کەمەوە ٢٠ خولەك و گۆڤار و کتێب بخوێنەرەوە، فێری شتی نوێبە" لەڕێگەی کۆڕ و کۆبوونەوەکانەوە، خۆیشت دەتوانی شتی نوێتر و باشتر فێری خۆت بکەیت. ئێمە ئێستا لەچەرخی زانیارین کە زانیاری بووەتە هێز، تاوەکو زێدەتر فێربیت، ئەوەندەش بۆ پێشەوە هەنگاو دەنێی، هەروەها باشتر بەرامبەر خۆت هەست دەکەیت. بەردەوام هەست بە ڕێزگرتن لە خۆت و بەهای بالآی خۆت بکە بۆئەوەی ئەمەش ببێتە هاندەرت و لە بەدیهاتنی ئامانجاکانت

نێزیك ترت بکاتەوە. ڤینس لۆمباری دەڵێت:" **سروشتی ژیانی مرۆڤەکان هاوتایە لەگەڵ مەودای پابەندی بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانی، بە چاو پۆشین لەو بوارەی هەڵی بژاردووە**".

٣-گرنگی پێدانی تایبەتی:

حەز یان گرنگی پێدانی تایبەتیت هەیە؟ حەزت بە وەرزشە، نوسین یان چێشت لێنانە؟ بە چاوپۆشین لەوەی گرنگی پێدانەکەت چییە، گرنگ ئەوەیە ئایا تۆ ڕاهاتووی لەسەر ئەنجامدانی بەردەوامی ئەو شتانەی حەزی پێ دەکەیت؟ گەر هیوایەتێکت نییە هەوڵی دۆزینەوەی بدە" چون بەرەو ژیانێکی جێگیر و هاوسەنگت ئاراستە دەکات. من زۆرێك لە بەڕێوەبەرانی جێبەجێ کاری دەناسم حەزیان لە یاری تێنس یان وێنەکێشانیشە، هەوڵی ئەنجامدانی دەدەن بە یەك بۆ دووجار بەلای کەمەوە لەهەفتەیەکدا، هاوڕێیەك دەناسم حەزی بەوەیە لەناو باخچەکەیدا کاربکات، هەندێك مەشقی جەستەیی ئەنجام بدات، من بۆخۆم زۆرم حەز بە چێشت لێنانە" چون لە خەمەکانی کار دوورم دەخات. مەڵێ کاتم بۆ ئەمە نییە، یاخود بە گرنگی نازانی، دەبێت ئەمە ئەنجام بدەی، دەبینی چی ئەنجامێکت دەبێت کاتێك لێی تێڕادەمێنی. هیوایەت یارمەتیت دەدات بۆ چێژ وەرگرتن لە کاتەکەت، هەروەها هانت دەدات بۆ کارکردن بە چالاکییەوە. هنری فۆرد دەڵێت:" **ئەو کەسەی بەردەوام فێردەبێت، بەگەنجی دەمێنێت، مەزنترین شت لەژیاندا هێشتنەوەی ئاوەزە بە گەنجێتی**" .

٤-یانەی تایبەتمەندان:

ئەم بیرۆکەیە هێشتاکە یەکێکە لە مەزنترین و کاریگەرترین بیرۆکەی هاندەرم. یانەیەکم دامەزراند و ناوم لێنا یانەی تایبەتمەندان. دە بەڕێوەبەری سەرکەوتووم هەڵبژارد، ئەوانەی خۆم دەیان ناسم و لە بیرکردنەوەدا ئەرێین، سوبحەینانی هەموو دوو شەممانێك یەکترمان دەبینی لە کاتژمێر حەوت بۆ نۆ، ئەمەش پاش قاوەڵتییەکی تەندروست بوو، تاوتوێی گرفتەکانی پێشمان دەکرد، هەر هەفتەیەك کێشەی یەکێکمان

تاوتویێ دەکرد، بیرمان لەچارەکردنی دەکردەوە، زۆرجار دەیان چارەیان بۆ کێشەیەك دەدۆزییەوە. ئەم چاوپێکەوتنە هەمیشە ئەرێیی کاریگەر بووە، شتی نوێی فێری هەمووومان دەکرد، تۆیش دەتوانی هەمان شت ئەنجام بدەی، لیستی کۆمەڵێك بەرێوەبەری سەرکەوتوو بنوسیتەوە، ئەوانەی لەگەڵ تۆدا لە کێبڕکێدا نین، پەیوەندییان پێوەبکە، بیرۆکەکەتیان بۆ بخەرە ڕوو، ئەنجامەکەی ناوازە دەبێت، ئەمە تەنها هانت نادات، بەڵکو بازنەی ناسراوی و زانینەکانت فراوانتر دەکات و فێری بەهرەی نوێتر دەبیت. جۆرج برنارد شۆ دەڵێت: **"تۆ دەبینی شتەکان ڕوودەدەن، دەپرسی بۆچی ڕوودەدەن؟ بەڵام من خەون بەو شتانەوە دەبینم کە ڕوویان نەداوەو دەپرسم بۆچی بەڕاستی ڕوونادەن؟"** .

٥-تیانوسی ئەنجامدراوەکانی ڕۆژانە:

ڕۆژانە چی ئەنجام دەدەیت لە تۆماری ڕۆژانەتدا بینوسەرەوە، هەوڵبدە تیشك بخەیتەسەر ئەوەی بەڕاستی ئەنجامت داوە، نەوەك ئەو شتانەی ئەنجامت نەداون. بەم کارەت هێز و توانا و سەرکەوتنەکانت مەزنتر دەبن. ئەم نوسراوە ڕۆژانە بخوێنەرەوە و بەخت بڵێت کە ئەمەت ئەنجام داوە و دەتوانی جارێکی تریش بەباشترەوە ئەنجامی بدەی. بە تێپەڕبوونی کات تیانوسی ئەنجامدراوەکانی ڕۆژانەت دەبێتە هاوڵی بەسۆزت.

وەك دەبینی، هیچ شتێك نەکردەیی(مەحاڵ) نییە، دەتوانی هاندەر بۆخۆت بئافرێنی، جا هەرچییەکیش ڕوویدات و بویێت تۆ هەر دەتوانی هاندراوبیت. جۆن هایۆد دەڵێت: **"هیچ شتێك نەکردە نییە لە پێشی دڵێك حەز و ئامادەیی تیایە"**، هەروەها جۆرج س. باتۆن دەڵێت: **"گەر مرۆ باشترینی ئەنجام دا هیچ شتێك دوای ئەمە بوونی نابێت"** ، بۆیە تۆیش باشترین ئەنجام بدە و دەبیتە خاوەنی هاندەر و وزەی پێویست بۆ بەدیهاتنی ژیانێکی باشتر.

16-بەرنامەی زمانەوانیانەی دەمار و هاندان:

((مرۆڤ خۆی بەختی خۆی دروست دەکات))

فرانسیس بیکۆن

بەرنامـەی زمانەوانیانـەی دەمـار کـە بـە (NLP)[١] ئامـاژەی پێـدەکرێت لەسـاڵی ١٩٧٣ لەسەر دەستی هەردوو پزیشکی دەروونی : جۆن گریندەر و ریچارد باندلر دیارکەوت، ئەم بەرنامەیە بە شوێن کەوتنی نمونەیەکی سەرکەوتوو دەبێت، بەوەی تۆ رێچکەی کەسێکی سەرکەوتوو دەگریت، بەکوت وەتی هەمان شتەکانی ئەو ئەنجام دەدەیت بۆ گەیشـتن بـە ئەنجامـەکانی ئـەو، ئـەم بەرنامەیـە لەدیارکەوتنیـەوە تـاوەکو ئێسـتا سـەرکەوتنی خـۆی تۆمـارکردووە و لەماوەیـەکی کەمـدا توانیویـەتی ئـەنجامی مـەزن و سەرسـوڕهێنەر بەدەسـتەوە بـدات، بەکەڵکـە بـۆ چـارەکردنی فۆبیـا(شـۆك)ی تـرس، هـەروەها بـۆ ستراتیژیەتی سەربازی و هۆکاری پشت هەستکردنی خەڵکی بەهەندەرەکانیان بەکەڵکـە، هۆکاری داڕووخانیشیان پیشان دەدات.

لەرێگـەی جێبـەجێکردنی سـتراتیژیەتی هاندانـەوە مـرۆڤ دەتوانێـت هانـدراوبێت بـە پلەیەکی باڵا، بۆیە رێگەم پێبدە نمونەیەکی هاندانت پێشکەش بکەم لـە رێگـەی پرۆگـرام سازی زمانەوانیانەی دەمارەوە کە هەرئێستا هاندراوت دەکات.

ئەزمونێکت لەبیرە کە تۆ تێیدا لە لوتکـەی هاندانـدابیت؟ بـۆ نمونـە رۆژی تـەواوکردنی زانکـۆت کـە پلەیـەکت بەدەسـت هێنابێـت؟ چـاوانت دابخـە و هەسـت بەهـەمان دۆخـت بکەرەوە کەلە لوتکەی متمانە و بەختەوەری و هاندان‌دا بویتە. وەکو ئەوەی ئەم ئەزمونـە ئێستا ڕوویدابێت وەها بژی، هەوڵبدە هەمووشتێك بەیادی خۆت بهێنیتەوە ئەوەی بینوتە و بیستوتە و هەستت پێکردووە لەو کاتەدا. تێبینی بکە و بزانە لەو کاتەدا چیت بـەخۆت

---

[١] The Neuro-Linguoistic Programming

گتووە؟: کاتێك لەم ئەزمونەدا دەگەیتە لوتکەی پەیوەستەیی، مشتی ڕاستت بنوقێنە، نامەیەك بۆ ئاوەزی هەناویت بنێرە و بەهەمان شێوازی پێشوو هەناسەبدە، هەست بە هەمان هەستت بکە، لەهەمان دۆخدا بژی، بێگومانبە لەوەی هەرجارێك مشتت بەم شێوەیە بنوقێنی هەمان هەستت دەست دەکەوێت، ئێستایش مشتەکانت بکەرەوە و هەوڵبدە دووبارە بینوقێنیتەوە، چی ڕوودەدات؟ گەر بگەڕێیتەوە بۆ هەستکردنت بە هاندان ئەوا سیستمی پرۆگرام سازی زمانەوانیانەی دەمارت بەباشی کاردەکات گەر شتێك ڕوویش نەدات، هەوڵبدە لەگەڵ ئەم ئەزمونەدا هاوژیان بە، هەوڵبدە ئەمە بەشێوەیەکی کاریگەربێت، ئەوجا مشتت بنوقێنەرەوە.

ئێستایش ستراتیژییەتێکی هاندانت پێشکەش دەکەم کە کارەکانت ئاسانتر دەکات:

١-هەناسەدان:

هەناسەیەکی قوڵ هەڵبمژە تاوەکو سیت پڕ لە هەوا دەبێت(تاوەکو یەك بژمێرە) ئەوجا هەناسەکەت دەربکەرە دەرەوە(تاوەکو ژمارە چوار بژمێرە بەدرێژەپێدانی) وەکو ئەوەی فوو لە کوژانەوەی مۆمێك بکەیت، دواتر ئەمە پێنج جار دووبارە بکەرەوە.

٢-وادانان :

وای دابنێ تۆ لە لوتکەی هاندانی، ئەمەش وەها لێبکە وەکو ئەوەی ڕاستەقینەبێت. وەها هەستبکە کە هیچ شتێك ناتوانێت بتوەستێنێ و سنور بۆ هاندانت دانێت.

٣-باری ئەندامی:

هەستە و دانیشە لەگەڵ ڕەچاوکردنی ئەوەی کە پشتت لەبارێکی ڕێکی دابێت و سەریشت بۆ سەرەوە.

٤-دووپاتی:

بەخۆت بڵێ: ((دەتوانم ئەمە ئەنجام بدەم))پێنج جار، ئەجا بە دەنگێکی بەرز ئەو دەستەواژەیە دووبارە بکەرەوە.

٥-هەستەکان:

دووپاتییەکانی پێشووتر بکەرە هەستی ڕاستەقینە و هەوڵبدە بەهەموو هەستەکان هەستی پێبکەیت.

٦-مشتت:

کاتێك ئەو هەنگاوانەی سەرێ ئەنجام دەدەی مشتت بنوقێنە، دواتر بیکەرەوە، ئەوجا بۆ چرکەیەك دایبخەرەوە، بەردەوام بە لەسەر ئەنجامدانی ئەم تاقیکردنەوەیە تاوەکو دەبێتە بەشێك لەتۆ. ئێستایش کەی ویستت بگەیتە لوتکەی هاندان دەبێت مشتت بنوقێنی" بۆئەوەی هەستی ئەم هەنگاوانەت بۆ بگەڕێتەوە و هەمان هەستت بۆ پەیدابێتەوە. وابزانم ئەمە نوێ و باشترین بنەماکانی هاندانە، تۆیش دەتوانی ئەوانی تر هانبدەی، ئەوجا بە دووبارە خوێندنەوەی ئەم بەشە هەموو خاڵەکانی جێبەجێ بکە. کۆنارد هیلتۆن دەڵێت:" **سەرکەوتن بە تەواوەتی پەیوەستە بە کار و کردارەوە، کەسی سەرکەوتوو لەکارەکەی بەردەوام ڕەنگە بکەوێتە هەڵەوە، بەڵام هەرگیز ناوەستێت**". بۆیە بە وریاییەوە بەردەوامی بەکارەکەت بدە و هەرگیزمەوەستە، دەبینی ئەنجامەکانت ناوازە دەبن، وەك جۆن د.ڕۆك فیلەر دەڵێت:" **هیچ شتێکی پێویست بوونی نییە بۆ بەدیهاتنی سەرکەوتن لە کۆڵنەدان گرنگتر بێت" چون بەم هۆکارە بەسەر هەموو شتێکدا زاڵ دەبێت" تەنانەت سروشتیش**". هەوڵبدە سود لەم ستراتیژییەتە کارایانە وەربگری و لەمڕۆوە دەست بە کردنەکرداریان بکەی.

((زۆرینە ئامۆشیاری وەردەگرن، بەڵام تەنها زاناکان سودی لێ دەبینن))

بابلیلیۆس سیرس

بڕیاربدە ببیت بە کەسێکی هاندەری ناوازە و تایبەتمەند.

کلیلی سێیەم

گۆڕان..

کەتواری ڕاستەقینەی ژیان

((ئەوەی دڵەڕاوکێم توش دەکات سەرنەکەوتنە لەبواری کاری خۆمدا، سود لەهەموو ئەوانەش وەرنەگرم کە خوێندومن، نەزانم کام شت باشترین و دروستە، نەتوانم بگۆڕێم بۆئەوەی بەدیبهێنم و ببم بە کەسێکی کەم توانا بۆ چارەکردنی شکست و بێدەستەڵاتیەکانم))

کۆنفۆشیۆس

١٧-ناوچەی حەسانەوە و گیلێتی نواندن:

((هەموو مرۆڤ مافی ئەوەی هەیە سەرکێشی بە ژیانیەوە بکات" لە هەوڵدان بۆ رزگارکردنی))

جان جاك رۆسۆ

گۆران راستینەی کەتواری(واقیعی) ژیانە، بۆیە مانەوەیەکی بەردەوامە. گۆران هۆکارێکە بۆ گەشە و پێشکەوتن و گەیشتن بە ئاسۆی نوێ. هەرگۆرانە یارمەتی دامەزراوەکانی داوە بۆ مانەوە و برەودان بە بەردەوامی، ئەو کلیلەیە کە بەهۆیەوە سەرکەوتن و دەستکەوت بەدی دێت، کەواتە گەر گۆران ئەم هەموو قازانج و کەڵکەی هەیە بۆچی زۆرینەی خەڵك لێی بەدوور و ترساون؟ بۆچی بەڕێوەبەرەکان گۆران بە نەرێنی دەبینن و هەمیشە لە دۆخی بەرگری نەگۆڕاندان؟ بۆچی هۆراسی فەیلەسووف گتویەتی:" **گەر ویستت دوژمنت هەبێت، ئەوا هەوڵی گۆڕینی شتێك بدە"** . وەڵامی ئەم پرسیارانە لە ترسدا خۆی دەبینێتەوە: ترسان لە نادیار، ترسان لە شکست و سەرکێشی. سروشتی ئێمەی مرۆڤ حەزی جێگیربوون و ئارامی بەسەردا زاڵکردووین. زۆرکەس حەزیان بە گۆڕانە، بەلام زۆرینەی کۆمەڵگە و بەڕێوەبەرانیش لێی دەترسێن؟! چونکە لە ناوچەی حەسانەوە و گیلێتی نواندنیان دووردەخاتەوە، ئەم کەسانە بەردەوام بوونە لەسەر ئەنجامدانی کارگەلێك لەسەر هەمان رێچکە و رەوتی دووبارەیی و بۆمارەیەکی زۆر، بۆیە دەترسێن و هەست بەدڵەڕاوکێ دەکەن لە گۆڕانکاری و توشی ئەنجامدانی سەرکێشییان دەکات. ئەم کەسانە حەزیان بەوەیە تاوەکو ماون هەمان جۆرە ئیش ئەنجامبدەن، جا گرنگ نییە چەندساڵ و

چەندجاری دووبارە دەکەنەوە هەمان ئەنجامیشیان چنگ دەکەوێتەوە. بۆیە هەموو شتێك دەكەن بۆئەوەی لە گۆڕانیان دووربخاتەوە و هیچ کاتیش ئامادەی هەنگاونان نین بەرەو بەدیهاتنی گۆڕانکاری لەژیانی خۆیان و دامەزراوەکەیاندا.

بەڵام گۆڕان هەرهەیە و ماوەتەوە و تیاناچێت، جا بمانەوێت یانیش ڕقمان لێی بێت. گەر بەجوانی لەدەوروپشتت ڕوانی دەبینی هەمووشت لەگۆڕاندایە، بەردەوام دەگۆڕێن. لە سروشتدا وەرزەکان دەگۆڕێن، کەش دەگۆڕێت.

لەخۆت بڕوانە دەبینی تەمەنت دەگۆڕێت، حەزەکانت دەگۆڕێن، تەنانەت ئاتاجی و ویستراوەکانیشت دەگۆڕێن، کار و پلەکانت دەگۆڕێن، هەموو ئەمانە بەهۆی گۆڕانەوە بەدیهاتووە.

تێبینی گۆڕانی کەرتی تەکنەلۆژی بکە لە بواری کارکردنتدا، ئێستا تۆ تەلەفۆن(دوورژنەوت)ێکی ئاڵۆزترت لەلادا بەردەستە، فاکس، ئامێری وێنەگرتنی بەڵگەکان، دەزگای کۆمپیوتەر[٢]، لەبواری پزیشکیدا دەبینی ڕۆژانە دەیان جۆر لە ئامراز و شێوازی نوێی نەشتەرگەری دێتەبوون، بۆیە گۆڕانکاری شتێکی زۆر گرنگە و دەبێت لەژیاندا بوونی بەردەوام بێت.

ئەلیانۆ ڕۆزفیلت دەڵێت:" **هێز و ئازایەتی و متمانە لەهەر ئەزموونێکەوە بەدەست دەهێنی کە لەسەرەتاوە بە ترساوی لێی وەستاوی**" . دەتوانی بڵێی:" لەماوەی ئەم دۆخە ناخۆش و ترسناکەدا ژیاوم و دەتوانم لەپێشی هەموو ئەگەر و ئاستەنگەکانی

---

٢ کۆمپیوتەر: دەزگای زانینی، زانیاری ڕێکخار، زانینەشرۆڤەکار، دەزگای هونەرکاری زانیاری، دزگای ڕێکخستنی زانیاری، زانینە ڕێکخار، زانین گر، ئامێرەئاوەز، ئاوەزەئامێر.

تەکنەلۆژیا: زانیاری هونەری، دەزگای ڕێکخار، توخمە ڕێکخارە، ڕەگەزەچارەسەر، ئامێرە هونەر، ئامێرەژیرە، ئامێرە وردەژیرە(وەرگێڕ)

فاکس: نامە ئامێرییە کاغەزینە، ئامێرە نامە.

تریشدا بوەستمەوە" ؟ دەبێت ئەوکارە ئەنجام بدەی کە بڕوات وەهایە دەتوانی ئەنجامی بدەی.

لەبیرت بێت تاکە جیاوازییەکی ناوەڕۆکی کە بەڕێوەبەرەکان لەیەکتر جودا دەکاتەوە توانای وەرگرتنی گۆڕانە. بەڕێوەبەری سەرکەوتوو ئەوەیە کە دەست بە گۆڕان دەکات و دەستی لێ هەڵناگرێت، یاخود دەیەوێت خۆی لەگەڵدا بگونجێنێت گەر توشی بوو. ژاپۆنیەکان بە شکست خواردوویی لە جەنگی جیهانی دووەمدا ڕۆیشتنە دەرەوە، ئێستا لەزۆربەی بوارەکانی ژیاندا پێشبڕکێی یەکەمین دەکەن. ئێمە لەچەرخی تەکنەلۆژیاین و پێویستە سەر کەشتی پێشکەوتن بکەوین. بۆیە پێویستمان بەوەیە خێراترین و کشۆک ترین بین بۆئەوەی خۆمان ڕەگەڵ هەموو ئەو دۆخانەدا بگونجێنین کەلە بازارکاریماندا توشمان دەبێت. پێویستە سەرکێشی بکەین، لە ئەزمونەکانی پێشوترمانەوە فێربین، لەو کەسانەشی بەر لەئێمە بەم هەنگاوەدا تێپەڕیون. هەوڵی ڕێککردنەوەی ئامانجەکانمان" بدەین بە بەردەوامی دان بۆئەوەی بە ئامانج و ئەنجامی خوزراو بگەین. ڕۆبێرت چۆرڤیتا(سەرۆکی جێبەجێکاری کۆمپانیای کۆکا کۆلا) دەڵێت:" **ڕەنگە شکست بێنی گەر سەرکێشیت کرد، بەڵام بەدڵنیاییەوە شکست دەهێنی گەر سەرکێشی نەکەیت، گەورەترین سەرکێشیش ئەوەیە هیچ نەکەیت"** .

ئامانجی ئەم بەشە ئاشناکردنتە بەو بەهرە و توانابیە کارایانەی کە هانت دەدەن بۆ ڕووبەڕووبونەوەی گۆڕانەکان و خۆ لەگەڵ گونجاندنی، کە ئەمەش کۆمەکت دەکات بۆ ئەوەی بەخێرهاتنی گۆڕانەکان بکەیت و هونەرەکانی فێربیت، هەروەها ئاشنای شێوازەکانی دەستکردن بە گۆڕانت دەکات.

تاوەکو پتر لەبارەی گۆڕانەوە بزانیت ئەوەندەی تر پێی قایل دەبیت، دەیکەیت بە بەشێك لە ژیانی ڕۆژانەت، کاتێکیش هونەری گۆڕانکاری یاد دەگریت، دەتوانی سەرکەوتن و داهێنان بەدیبێنی و دەوڵەمەند و باشتربیت.

١٨-پێنج هۆکار وەها لەخەڵك دەکەن ڕقیان لە گۆڕانکاری بێت:

((هیچ شتێك نەماوە بمێنێتەوە تەنها گۆڕان نەبێت))

هەرقل

چەندین هۆکار هەن وەها لە مرۆی دەکات خۆەشی لە گۆڕانکاری نەیەتەوە، هەست بە نائاسودەیی بکەن لە دووچاربوونیدا، بنچینەی پشت ئەم هەموو هۆکارانەش شێوازی پەروەردەکردن و چۆنێتی ڕەفتارکردنی باوك و دایکە ڕەگەڵ گۆڕانکاریەکاندا. بۆنمونە: گەر کەسێك لە ژینگەیەکدا گەورەکرابێت کە بە گۆڕانکاری قایلبێت، ئەوا ئەمیش ئامادە دەبێت بۆ قایل بوون بە گۆڕانکاری لە داهاتوو، پێچەوانەش ڕاستە، گەر لە ژینگەیەکی تەواو جێگیر گەورەبێ، کە گۆڕانکاری و چاکسازیی تێدا قبوڵ نەکراوە، ئەوا کاتێك لە داهاتوودا گۆڕانکارییەکی توش دەبێت دووچاری گرفت و دڵەڕاوکێ دەبێت. بۆیە بەها و باوەڕمان کاردانەوەمان بەرامبەر گۆڕانکاریەکان دەست نیشان دەکەن جا ئەرێیی بن یاخود نەرێنی. لە گفتوگۆیەکمدا ڕەگەڵ بەڕێوەبەرێکدا، گوتی: هەست بە خەوشداری ناکەم بەرامبەر گۆڕانەکان، بەڵام هەمدیس کاتێك دووچاری دەبمەوە ترس و بێ متمانەیی بەرۆکم دەگرێت، کاتێك هۆکارەکەم لێ پرسی؟ گوتی: لە ژینگەی ساکاردا گەورەبووم، باوکم هەمووتەمەنی تەنها یەك جۆری کاری تاقی کردۆتەوە و لەیەك دامەزراوەدا کاری کرد، هەرگیز کارەکەی نەگۆڕی، هەمیشە لە سەرکێشی وشیاری دەکردمەوە. هەمیشە دەیگوت: " **چۆلەکەیەك لە دەستتدابێ باشتر لە دە چۆلەکە لەسەر درەخت بێ** " ، ئەم دۆخە ژیانەی تاوەکو

تەمەنی شەست وسێ ساڵی برەوپێدا و لەو تەمەنەدا هەر بەهەمان کارەوە سەری نایەوە، منیش هەمیشە وشەکانی باوکمم لەیاد بوو و نەمدەوێرا توخنی هیچ گۆڕانکارییەك بکەومەوە.

بەها و باوەڕمان کار لە ڕەفتارمان دەکات بەرەو گۆڕان، کاردانەوەمان بەرامبەر گۆڕانەکان دیاری دەکات و پێك دەهێنێ، بۆئەوەی وردتربین ئێستایش پێنج هۆکارت بۆ بەردەست دەخەم کە باون و وەها لە بەڕێوەبەران دەکات خۆیان لە گۆڕانکاری بەدووربگرن، ئەوانیش:

١-گومان:

بەڕێوەبەرەکان هەمیشە پێشبینی ڕوودانی زیان و شکست دەکەن لە گۆڕانەکانەوە، هەمیشە ئەمە دەڵێنەوە:" ئەمە سودی نییە" ، یاخود" پێشتر ئەمەمان تاقیکردۆتەوە"، بۆئەوەی چواردووبەری بەهەمان شێوەی ئەم هەست بکەن، بەدووی ئەو وشە و هۆکارانە دەگەڕێت کە ئاماژەی شکستن.

شکسپیر ڕاستگۆبوو کاتێك گوتی:" **گومانەکانمان دەمانترسێنن، وەهامان لێدەکەن ئەوشتانە لەدەستبدەین کە دەتوانین بەردەستی بخەین، گەر لەهەنگاوناں بەردەوام نەبین".**

٢-سەركێشی:

دەبینین بەڕێوەبەرەكە بەچڕی تیشك دەخاتەسەر كات و پارەی لەدەست دراو بۆ ڕوودانی گۆڕانكاری. بۆنموونە: بڕوای وەهایە بۆ كردنەوەی لقێكی نوێ پێویستی بە ٣ كارمەندی دیكەهەیە، هەریەكەیان ساڵانە ٢٥ هەزار دۆلاری پێویستە، ئەمە لەكاتێكدایە كە هەریەكەیان دەتوانن تەنها ١٥٠٠٠ دۆلار بەرهەمیان هەبێت، بەڕێوەبەرەكە بیر لەم سەركێشییە دەكاتەوە كە لەخەرجكردنی ئەم پارەیەدا خۆی دەبینێتەوە نەوەك لە خەرج نەكردنی. وەك جۆن ف.كەنەدی دەڵێت:" **هەر وەرنامەیەكی كار تیابوو مەترسی و تێچوونی زۆرە، زیانی ئەو كارانەی ئاسودەبەخش و بێ كێشەن زیادترە لەوانەی سەركێشی دار و تێچوون فرەی ماوەدرێژن" .**

٣-ئالودەبوون:

لە چوارچێوەی كاردا ڕەنگە گوێت لەكەسێك بێت بڵێت:" ئێمە لێرەدا شوێنكەوتەی پێڕەوێكی دیاریكراوین، ناتوانین بیگۆڕین"، یاخود: ئێمە وابۆماوەی ٢٠ ساڵە هەمان كار ئەنجام دەدەین بەهەمان شێواز، كەواتە ئێستا چۆن تۆ دەتوانی ئێستا بیگۆڕین؟ یاخود كۆمپیوتەر بۆ كەسانی تەمبەڵە و ئێمە دەتوانین بەبێ كۆمپیوتەر باشتر كارەكانمان ئەنجام بدەین؟! دەبینی بەڕێوەبەرێك بۆخۆی بێخەم دانیشتووە و هەمان شێوازی كار پێڕەو دەكات، كەچی چاوەڕوانی ئەنجامی باشتر و نوێترە و سەیری لەوەش دێت كە بۆچی دەستكەوتەكانی نەگۆڕاون و بۆباشتر هەنگاوێ نەنراون؟!

٤- ترس:

ترس لە هەستی ئاسایی ڕەنگە زۆر جار بەکەڵك بێت، بەڵام گەر ترس بووبە لەمپەری پێش قۆستنەوەی تواناکانمان، ئەوا پێویستمان بە ڕووبەڕوو وەستانەوە و زاڵبوونە بەسەریدا. هەستکردنی بەڕێوەبەرێك بە ترس ڕێگری لێدەکات لە قایل بوون بە گۆڕانکاری، هەموو شتێك ئەنجام دەدات بۆ وەستانی ئەم گۆڕانە. ئەم بەڕێوەبەرە ئامرازێکی نوێ ناکرێت و هیچ ئەنجام نادات تەنها مەگەر بۆ خۆلادان بێت لەزیانێکی چاوەڕوان کراو، ئەگینا بۆ پترکردنی قازانجی گۆڕانکاری ڕوونادات.

ئەرەستۆ دەڵێت:" **ترس ئازارێکە لە پێشبینی خراپەوە سەرچاوە دەگرێت**".

هۆراس یش دەڵێت:" **ئەوەی لەترسدا بژێت هەرگیز ئازاد نابێت**" .

٥- ڕەتکردنەوەی کۆمەڵایەتی:

لە گرنگترین هۆکارەکانی حەزنەکردنی بەڕێوەبەران بە ڕوودانی گۆڕانکاری، ترسە لە بوون بەگاڵتەجاڕ لەپێش چاوی ئەوانی تر، ترسە لە دووچاربوون بە ڕەتکردنەوە و بەدرێوبوون لەپێش چاوی دەستەکەیدا، ئەوجا بەدووی پشتگیری هەمواندا دەگەڕێت بۆ ئەنجام نەدانی گۆڕانکاری.

بڕوای ئەم جۆرە بەڕێوەبەرانە ئەوەیە کە خەڵکی بڕوایان پێیەتی، گەر دیتی دووکەس پێکەوە قسەدەکەن وەها هەست دەکات بەخراپ باسی ئەم دەکەن و گاڵتەی پێ دەکەن.

ئیمرسۆن دەڵێت:" **ئەو کەسەی دەڵێت ئەمە ئەنجام نادرێت، ئەوا لەناکاو کەسێك قسەکەی پێ دەبڕێت و ئەو ئیشە ئەنجام دەدات**" .

ئامرازێکت لەبیرە کە بەسود بووبێت بۆ پارە ژماردن لە ساڵانی شەست و حەفتاکانی سەدەی بیستەمدا؟ گەر وەڵامەکەت(NCR) ە ئەوا تۆ ڕاستگۆیت، بەڵام ئێستاکە پشت پێ بەستراو نییە، دەزانی بۆ؟ چونکە بەکارهێنەرانی ڕەتی بەکارهێنانی دەکەنەوە بەهۆی داهاتنی ئامێری نوێ بۆ ژماردنی پارەی ئەلیکترۆنی، ئێستا کۆمپانیای دیکە هاتونەتە بازاڕی پارەوە و پلەی یەکەمیان لە داهێنانی ئامرازی ژماردندا گرتووە.

لەبواری مایکرۆکۆمپیوتەریشدا پێشتر کۆمپانیایەك دەیتوانی بۆماوەی یەك ساڵ پلەی یەکەم بگرێت بەر لەوەی کۆمپانیایەکی تر بتوانێت پێشی بدات، بەڵام ئێستا چەند ڕۆژێك زیادتر ناخایەنێت و بیرۆکەی بەهێزتر دەخرێتە ڕوو. بێگومان ئێستا هیچ کۆمپانیایەك ناتوانێت بۆماوەیەکی زۆر ببێتە گەورەی بازاڕ، مەگەر بەردەوام لە گۆڕان و نوێکاری پێشکەوتوتردابێت.

IBM زۆر بەناوبانگ بوو، هەمیشە بەرهەمی نوێی هەبوو، گۆڕانی نوێی دادەهێنا و کارمەندانی وەهایان دەگوت کە: IBM کورتکراوەی I Will Be Moving ەوە هاتووە کە مانای من هەمیشە پێش دەکەوم دەدات . کێبڕکێیش لەنێوان کۆمپانیاکانی ئۆتۆمبێل تەواو نابێت، لەنێوان کۆمپانیاکانی ئاوی گازی، ئەم کۆمپانیانە ئێستا زۆر بەهێز و مەزنن و سەرکێشی گەورە ئەنجام دەدەن و بەردەوام لە گۆڕاندان. بێگومان ئەمانیش کەوتونەتە هەڵەوە، بەڵام توانیویانە هەڵەکانیان چاك بکەنەوە و ئامانجەکانیان بەدی بێنن.

سیگمۆند فرۆید دەڵێت: **" کاتێك کەسێك لە هەڵەیەکەوە بۆ هەڵەیەکی تر دەڕوات ئەوکات ڕاستی تەواوی بۆ دیاردەکەوێت "** .

١٩- پێنج بنەمای گرنگ لەکاتی ڕودانی گۆڕاندا دەبێت ڕەچاوی بکرێت:

((هەرچییەك مرۆڤ دروستی کردبێت دەتوانێت بیگۆڕێت))

فریدریك مۆرڤینسۆن

ئێستایش پێنج بنەمات پێش دەست دەخەم کە پێویستە ڕەچاوی بکەیت و بیگریتەبەر بۆئەوەی بە گۆڕانکاریەکان قایل بیت و بەخێرهاتنی لێبکەیت:

١-گۆڕان بکەرە بنەمای سەرەکی ژیانی خۆت و کارمەندانت:

هەوڵبدە بەشێوەی ڕۆژانە و بەردەوام لەبارەی گۆڕانەوە قسەبکەیت، تێبینیەکانت بنێرە بۆ دەستەی کارمەندانت بۆ هاندان لەبۆ داهێنان، هەموو هەفتە یان مانگێك ڕۆژنامەیەکی هەواڵیان بەسەردا دابەش بکە. بەم ڕێگەیە وەها لەکارمەندانت دەکەیت بە گۆڕانکاری قایل بن، فێری چۆنێتی خۆگونجاندنیان دەکەیت لەگەڵ گۆڕانکاریەکاندا.

دواتریش، کاتێك گۆڕانێك ڕوودەدات بە شتێکی ئاسایی دەبینن، بە کردارێکی سروشتی دێتە پێش چاویان، ئەمەش لەوە دوورت دەخاتەوە کە زۆربەی کارمەندانت هەست بە نیگەرانی و ترس بکەن لەو گۆڕانانەی ڕویانداوە.

٢-هەستکردن بە ئازادی بە کارمەندانت ببەخشە:

خۆت قەتیس مەکە بە ڕامیارێتی ئاڵۆز و کار و ئەنجامدراوی ماوە درێژەوە، بەڵکو ڕێگە بە کارمەندانت بدە کە چاکسازیی گونجاو ئەنجام بدەن و چی شایەنی گۆڕانە

بیگۆڕن. من بەڕێوەبەرێکی گشتی دەناسم بڕیاری بۆیەکردنی دیوانی ئوتێلەکەی ئەدا تاوەکو پرسی بە پێنج کەسی لەخۆی گەورەتر کرد، پاشی نۆ مانگ بە تەواوەتی ئەو پێنج کەسە ڕامەزاندییان پێدا، بەڵام لەم کاتەدا ڕێژەی قازانجی ئەم ئوتێلە دابەزی بوو بۆ ٧٪ و بەناچاری هەموو ئوتێلەکەیان بۆیەکرد بە ٣ ملیۆن دۆلار، بەڵام بۆ بێبەختی ئەو کاتەی ئەمان سەرقاڵی بۆیەکردن بوون ئوتێلێکی تر هەلەکەی قۆستەوە و بەهۆیەوە ئوتێلەکە بە تەواوەتی داخرا، بۆیە هەموو بڕیاردان و ڕامیارییەکان لای خۆت قەتیس مەکە و نەختێك ڕێگەش بە کارمەندانت بدە کە چی باش بوو ئەوەت بۆ ئەنجام بدەن.

٣-جارناجارێك بەپێی شێوازی گونجاو کارمەندانت لەبەشێکەوە بۆئەوی تر بگوازەوە:

کاتێك کەسێك دادەمەزرێنی ڕێژەی قازانجی ساڵی یەکەمی دەگاتە ٦٠٪ و ساڵی دووەمی ٧٠٪ و سێیەم ٨٠٪ – ٨٥٪

پاشی دە ساڵی ئەم ڕێژەیە دادەبەزێت بۆ ٣٠٪ ، ئەمەش هەمان ڕێگەکەی بیتر ی بەسەردا دەچەسپێت کە دەڵێت: مرۆڤ کە گەیشتە ئاستی نەگونجاوی باشتر وەهایە لەبەشێکەوە بۆ بەشێکی تری بگوازیتەوە.

کاتێك کەسێك لێم دەپرسێت: کەی باشترین کاتە کە مرۆڤ شوێنی کارەکەی بگۆڕێت؟

ئەوا منیش وەڵامەکانم بەم شێوەیە دەبێت:

- کاتێك وەڵامی هەموو پرسیارەکانت لەلادا دەستەبەربێت و چارەسەری هەموو کێشەکانت بزانی، هیچ کێشەیەك نابینی بۆ هاندانت لەسەر کارکردن.
- ئەوکاتەی ڕەخنەی زۆر لە سیستمی کارەکەت دەگریت.
- ئەوکاتەی هەستت بەتەمبەڵی تەواو دەکەیت کاتێك لەنێو جێگەکەت دێتە دەر حەز ناکەیت بڕۆی بۆسەر کارەکەت.

- ئەوکاتەی پێت باشە هەموو شتێك ئەنجام بدەی بەس ئەم کارە نەبێت، بۆ هەموو جێگەیەك بڕۆی تەنها بۆ سەر کارەکەت نەبێت.
- ئەوکاتەی لەکاتی خۆ شتنی بەیانیاندا لەگۆرانی چڕین دەکەویت و ڕقت لە ڕۆیشتنە بۆسەر ئیشەکەت.

گەر هەستت بەم چەشنە هەستانە کرد ئەوا بزانە کاتی گۆڕینی کارەکەت هاتووە، ئەگینا ناچاری و بەناچاری دەیگۆڕیت.

لەهەموو ئەو دامەزراوانەی من بەڕێوەبەری بووم، هەڵدەستام بە گۆڕینی کارمەندان لە بەشێکەوە بۆ بەشێکی تر، ئەمەشم کردبووە کارێکی ئاسایی، بۆنمونە: لە ئوتێلدا دەتوانی مەشق بە کارمەندی پێشوازی بکەیت بۆئەوەی ببێتە کارمەندی تەلەفون(دووربێژ)، ئەوجا مەشقی کارمەندی دەرەکی، لەهەمان کاتیشدا وەکو زوور پاقژکاری ڕابێنە، ئەوکاتەی شارەزایی ئەم هەموبەشانە چنگ دەخات، دەتوانرێت مەشقی کارکردنی لە چێشتخانەدا پێبکرێت... .

ئەم جۆرە جێ گۆڕکێیانە یارمەتی کارمەندانت دەدات بۆ ڕاهاتن لەگەڵ گۆڕانکاریەکاندا. هونەری گۆڕانیان فێردەکەیت.

٤- شوێنی شتەکانی دەوروپشتت بگۆڕە:

کات نا کاتێك لۆکەر و دۆلابەکانی دۆسیەکان لە جێگەیەکەوە بۆ جێگەیەکی تر بگوازەرەوە، شێوازی ڕێکخستنی ناوماڵەی ژووری نوسینگەکەت بگۆڕە و شێوازێکی تازەی پێ ببەخشە و وەهای لێبکە شێوەی جیاواز وەربگرێت، هەر ساکارترین گۆڕانێك دەتوانێت جیاوازییەکی زۆر دروست بکات.

5–شێوازی كۆبونەوەكانت بگۆڕە و شێوازی نوێ بەكاربێنە:

ڕێگە بە كارمەندێكت بدە دەست بە كۆبونەوەكە بكات، یاخود شوێنێكی نوێ بۆ بەستنی كۆبونەوەكانت دیاری بكە..گەر بتوانی بەشێوەی ڕۆژانە گۆڕانكاری ئەنجام بدەیت دەتوانی ڕووبەڕووی گۆڕانی نوێتربیت و خۆگونجاندنیش لەگەڵیدا ئەنجامبدەی.

برناردشۆ دەڵێت: **" پێشكەوتن ڕێگەیەكە لە ڕێگەكانی نەكردەیی لەكاتی نەبوونی گۆڕاندا، ئەوانەی بێ توانان لە گۆڕاندنی ئاوەزیان، ناتوانن هیچ شتێك بكەن"** .

٢٠-چۆن وەها لە دەستەی کارمەندانت دەکەیت بە گۆڕانکاری قایلبن؟

((تاکە ڕێگەی گەشە قایل بوونە بە گۆڕان، بۆنەمەش ئەم بنامایە وەربگرە:
(هەنگاوێکی تر بۆ پێشەوە،مرۆڤی سەرکێش مرۆڤی ئازادە))) .

پەندی چینی

١) نەخشەیەکی سەربەخۆ دابڕێژە.

٢) چوارچێوەیەکی کاتی بۆ دانێ.

٣) شیکردنەوە و ڕوونکردنەوەی نەخشەکەت بە ڕوونی و تێگەیشتوویی دیاربخە.

٤) بەشێوەیەکی ئەرێیی ئەم ڕوونکردنەوە و شیکردنەوەیە ئەنجامبدە.

٥) کاریگەری گۆڕانکاریەکان بەڕوونی لەسەر دامەزراوەکەت دیاربخە.

٦) لەبەرگیراوەیەك لەم وەرنامە و نەخشە ڕێگەیە بە هەموو ئەندامانی دەستەی بەشدارت بدە.

٧) پێشبینی لەمپەرەکان بکە، ئامادەی بەرپەرچدانەوەیان بە.

٨) ئامادەی قایل بوون بە ئەنجامەکان بە، زۆر کەس بە ئەرێییەوە بە ئەنجامەکان قایل دەبن، لەکاتێکدا زۆرێکی تر بە نەرێنییەوە لێی دەڕوانن، تێبینی ڕەفتارەکانیان بکە.

٩) هەوڵبدە خۆیشت لەکاتی دیارکەوتنی ئەنجامەکاندا لە دامەزراوەکەت بیت و دەستی یارمەتی بۆ ئەوانی تر درێژبکەیت و وەهایان هەست بۆ دابین بکەی کە تۆیش هاوبەشە کاریانی.

١٠) بەرپرسیاری ئەنجامەكانبە، جا هەرچۆنێك بێت.

١١) تۆسكە تۆسكە دەست بە بەدواداچوون بكە.

١٢) كشۆك بە و هەوڵی ئەنجامدانی گۆڕانكاری پێویست بدە، بەردەوامبە لەسەر ئەم كارەت تاوەكو دەگەیتە سەركەوتن.

ڕەنگە ئێستا بزانی كە سەركێشی ئەنجامی باشی بۆتۆ دەبێت..

لەسەرەتای ژیانی كاركردنمدا قاپ شۆر بووم، ئەوجا بووم بە گارسۆن لەبەشی خزمەتكارانی ژوورەكانی ئوتێلێك، لەم كارەمدا زۆر سەركەوتوو بووم، پارەی باشم دەست دەخست. بەلاّم بڕیارمدا ژیان و داهاتووم بگۆڕم، بەوپەڕی تواناموە كارم كرد تاوەكو توانیم بە ئامانجەكانم بگەم و ببم بە بەڕێوەبەری گشتی ئوتێلێكی پێنج ئەستێرەیی.

كاتێكیش بووم بە پلەدار لە باشترین ئوتێلی كەنەدادا پارە و داهاتم زۆر بوو، بەلاّم بڕیارمدا سەركێشی ئەنجام بدەم و هەموو ژیانم بگۆڕم. بۆیە دەستم دایە دامەزراندنی كۆمپانیایەكی تایبەت بەخۆم، یەكەمین كتێبم نوسی بەناوی: ((بەدەم ڕێگەوە هونەری فرۆشتن یادگرتن))، ئەم كتێبە ئێستا بە زمانی ئینگلیزی و فەرەنسی لە كەنەدادا باشترین و بەرزترین ڕێژەی فرۆشی هەیە. گەر سەركێشیم ئەنجام نەدابایە بۆ گۆڕینی ئیشەكەم تاوەكو ئێستایش هەر گارسۆنی ئۆتێلەكان بووم! بۆیە تاوەكو ئێستایش كە ١٦ ساڵە زۆرێك لە هاوڵەكانم هەمان كار ئەنجام دەدەنەوە، گەر بڕوات وەهایە ناتوانی خۆت و دۆخت بگۆڕیت ئەوا ئەم بۆچوونەت بگۆڕە. یانور ڕۆزفلت دەڵێت:" **پێویستە ئەو شتانە ئەنجام بدەی كە بڕوات وەهایە ناتوانی ئەنجامی بدەی"** . هەوڵبدە لەناوچەی ئاسودەیی و ئارامی بەدووربكەویت" چونكە ناوچەی مردووە. لەگەڵ گۆڕاندا خۆت بگونجێنە و فێری بە، هاوڕێی گۆڕانبە، هەوڵی فراوانتركردنی ئاسۆت بدە بۆبەدیهاتنی ئەوەی فێری نەبویتە" بۆئەوەی فێری بیت یاخود بە ئەندێشەتدا هاتووە و بەدی نەهاتووە. كۆنفۆشیۆس دەڵێت:" **چەند ساڵێكم پێ ببەخشە، ئەوكاتەی گەیشتمە پەنجا**

ساڵی، ئەوجا کتێبی ڕەبەنەکان کە ناوی (گۆڕانە) دەخوێنمەوە و بەهۆیەوە لە زۆر هەڵەی لەشی ڕزگارم دەبێت" .

هونەری گۆڕانکاری فێربە ..

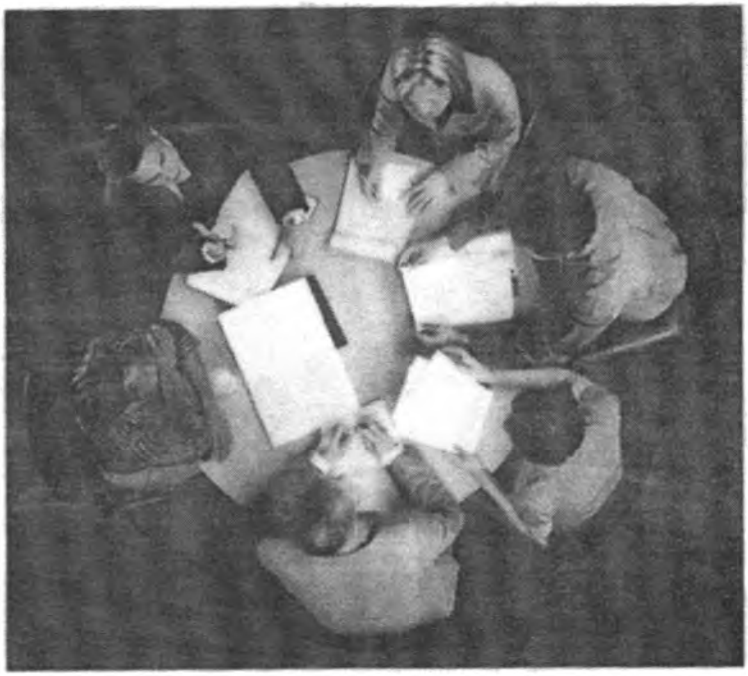

کلیلی چوارەم

دڵەڕاوکێ و گوشاری کار...

گرەوەئاستەنگ(تەحەدی)ی مرۆیی سوتەمەنییە بۆ سەرکەوتن

((هیچ کەس ناتوانێت تورەیی یان دڵەڕاوکێ لە هەناوتدا چێ بکات، بەڵکو ئەوەخۆتی بەرپرسی بەدیهاتنی ئەمەی" لەڕێگەی کلۆر وێنەکردنی جهانەکەتەوە))

وایِن و.دایر

٢١-هۆکارەکانی پشت دڵەڕاوکێ لەدەستی خۆماندایە!!

((هەموو ئەوەی ئەنجامت داوە هیچ نییە جگە لە ئەنجامی هەموو ئەوەی بیرت لێ کردۆتەوە))

بودا

ئێمە بەڕاستی بە درێژایی ژیانمان کاردەکەین لەپێناو ئەوەی هەست بە دڵەڕاوکێ بکەین. ئایا ئەمە سەیرە بەلای تۆوە؟ با نەختێك روونتر قسەبکەم، هەندێك خەڵك دەڵێن: گەر لە ئیشێکی باشتردا کارم کردبایە بەختەوەرتر دەبووم، یاخود گەر ئۆتۆمبێلێکی مۆدێل تازەترم هەبوایە دڵشادتر دەبووم، یاخود گەر خانوو یان پارەی باش و زۆرترم هەبوایە ئەوا ئاسودەتر دەبووم... ئەوجا کاتێك ئەوەی دەیانەوێت بۆیان بەدی دێت، ئەوکات دەگەڕێنەوە خالّی سەرەتا، داوای زیادتر دەکەن. بۆخۆم کەسێك دەناسم هەموو شتێکی ئەنجامدا بۆئەوەی ئافرەتێك بخوازێت، ئێستایش دەیەوێت خۆی لێی ڕزگاربکات! هاوڕێیەکم هەبوو زۆری حەز بەوەبوو ببێتە خاوەنی منداڵ کەچی ئێستا گازەندەی سێ منداڵەکەی دەکات.

بۆخۆم ویستم ببم بە بەڕێوەبەری گشتی، کاتێك بەم پلەیەم گەیشتم لەخۆم پرسی: ئایا ئەمە هەموو شتێکە؟ ئایا شتێکی تر نییە ئەنجامی بدەم؟ لەڕاستیدا سروشتی مرۆڤ وەهایە لەگەڵ لەپێش چاوگرتنی ئەوەی کە دڵەڕاوکێ تاڕادەیەکیش بەکەڵکە و گەر سنوری تێپەڕاند کوشندە دەبێت. لەنمونەکانی دڵەڕاوکێی بەکەڵك:

- بەڕێوەبەرێك بەوپەڕی توانایەوە كاردەكات بۆئەوەی ئیشەكەی لەماوەی دیاریكراودا جێبەجێ بكات، بێگومان توشی دڵەڕاوكێ دەبێت و گوشاری كاركردنی لەسەر كۆدەبێت، بەڵام ئەم جەشنە دڵەڕاوكێیە یارمەتی دەدات بۆئەوەی پرۆژەكەی لەكاتی دیاریكراودا تەواوبكات.
- خوێندكارێك بەوپەڕی توانایەوە كاردەكات بۆئەوەی لە تاقیكردنەوەیەكدا بە كۆنمرەی باش دەربچێت، بێگومان شەو درەنگ دەنوێت و ڕۆژیش زوو بەئاگادێتەوە" بۆئەوەی دەربچێت، لەم كاتانەشدا توشی دڵەڕاوكێ دەبێت بۆ بەدیهاتنی ئەوەی بەدویدا دەگەڕێت.
- خانمێك منداڵی دەوێت، لەكاتی سكپڕیدا توشی چەندان جۆر لە گۆڕانی دەروونی و جەستەیی دەبێتەوە، كەئەمەش دڵەڕاوكێی توش دەكات، بەڵام ئەم جۆرە دڵەڕاوكێیە هانی دەدات بۆئەوەی گرنگی بەخۆی بدات و خۆراكی باش بخوات" بۆئەوەی منداڵێكی ساغ و بێ كێشە بهێنێتە دونیاوە.

هەندێك خەڵك، وەرزش گەلێك ئەنجام دەدەن كە توشی دڵەڕاوكێیان دەكات، لەشێوەی: شەڕەبۆكی و زۆرانبازی، یاخود خلیسكانی سەر سەهۆڵ، كەچی چێژی لێ دەبینن و بەهۆیەوە چێژیش لە ژیان دەبینن.

((دڵەڕاوكێ بەختەوەری ژیانت تیانابات، بەڵكو بە پێچەوانەوە دڵەڕاوكێ یارمەتیت دەدات بۆ بەدیهاتنی))

د.بیترج. هانسلن

دڵەڕاوكێ بەپێی جیاوازی ژینگە و پیشەی كەسەكان بە جیاواز كار لە مرۆڤەكان دەكات. هەریەكە لەئێمە لە قۆناغێكی ژیانماندا بوینەتە قوربانی دڵەڕاوكێ، بەڵام كاتێك ئەم دڵەڕاوكێیە دەگاتە مەودای خۆی ئەوا دەبێتەهۆی هەستكردن بە داڕووخان و تورەیی و نیگەرانی و بەرزبوونەوەی گوشاری خوێن و ئازاری سەر و نۆرەی دڵ و نەخۆشیە كوشندەكانی دیكە.

لەساڵی ١٩٧٧ دا دامەزراوەی زانستی نێودەوڵەتی لە هەرێمە یەکگرتوەکانی ئەمەریکا هەستا بە ئەنجامدانی توێژینەوەیەك و بەهۆیەوە گەیشت بەو ئەنجامەی کە: دڵەڕاوکێ کێشەیەکی سەرەکییە و کارلە ژیانی ڕۆژانەمان دەکات، ڕەنگە ببێتەهۆی دیارکەوتنی خۆبەکەم زانینی دەروونی و جەستەیی و کۆمەڵایەتی، هەروەها زیانی ١٠ ملیۆن دۆلار ساڵانە بە خێزانی نەخۆشەکان دەگەیەنێت کە بەهۆیەوە بێکاردەبن و لە قەرەبووکردنەوەکان بێبەش دەبن و باری مردنی پێش وەختی لێوە بەرهەم دێت.

٢٢-كاميان باشترە: زۆركەم يان زۆر زۆر؟

((ژيان تەنها ئەوە نييە زيندووبيت، بەڵكو ئەوەيشە تەندروستييەكى باشت هەبێت))
مارشاڵ

دڵەڕاوكێ بەسودە يان بەزيانە بۆ ئێمە؟ د.بيترج .هانسۆن لە كتێبى ((چێژى دڵەڕاوكێ))دا واى دەبينێت كە: " دڵەڕاوكێى زۆركەم و زۆر زۆريش زياناويين"، بەڕێوەبەرێك كە بۆ چەندين كاتژمێرى زيادەيش كاردەكات و گوێى بە تەندروستى خۆى نادا، گرنگى بە خێزان و ژيانى تايبەتى خۆى نادا توشى هەمان جۆرە دڵەڕاوكێ دەبێتەوە كەئەو بەڕێوەبەرە توشى دەبێتەوە كە هەميشتە لەكاردابێت و سەرۆكەكەى هانى نەدات و دەست خۆشى لێناكات و ئەمەيش كارى زۆر قورس و گران دەكات.

دڵەڕاوكێى زياولەهەد دەبێتەهۆى كەمكردنەوەى بەرهەمى تاك، وەهاى لێدەكات چرپيركردنەوەى نەهێڵێت و متمانەشى بە دەروونى خۆى كەمبكاتەوە، ئەمەش كار لە هەستەكانى دەكات و بارى هزريشى تێكدەدات و بەهۆيەوە توشى چەندين نەخۆشى كوشندە دەبێت.

بەلام دڵەڕاوكێى زۆر كەم، كە لەسايەيدا كەسێك ڕاهاتووە بەدرێژايى ژيانى كاربكات و پاش خانەنشين بوون متمانە و ڕێزلەخۆگرتنى كەم دەبێتەوە و بەهۆيەوە توشى نەخۆشى كوشندەى دەكات، گەر ئەم كەسە لەماوەى دووساڵى خانەنشينيدا توشى

هەندێك گرفت نەبێت بۆئەوەی توشی دڵەڕاوکێی بکات ئەوا توشی نەخۆشیە کوشندەکان دەبێتەوە، بەپێی ڕای د.هانسۆن ە.

گەر دڵەڕاوکێ بەم هێندە مەترسیدارە و ڕەچەتەیەکی ڕاستینە و کەتواری ژیانمانە، کەواتە بۆچی خەڵکان نایخەنە جێگەی تێڕوانینیانەوە.

بۆچی خەڵکی ڕەتی ئەوەدەکات بە دڵەڕاوکێدا تێپەڕیووبێت؟ بۆچی بڕوایان وەهایە کە شتێکە و تەنها توشی ئەوانی تر دەبێت و دووچاری خۆیان نابێتەوە؟ ناتوانین دڵەڕاوکێ پتربکەین بەلام دەتوانین هەڵی بسوڕێنین و فێری چۆنێتی لەناوبردنی شوێنەوارە مەترسیدارەکانی بین. بەڵێ، ئامانجی سەرەکی ئەم بەشی کتێبە ئەوەیە کە فێری چۆنێتی هەڵسوڕاندنی دڵەڕاوکێ بیت و بەهۆیەوە ستراتیژیەتی بەرگری لەخۆکردن دانێی. پێویستە لەسەرەتاوە دڵەڕاوکێ بناسیت و بزانیت کە تۆیش کەوتویتەتە ژێر ئەم بارە قورسەوە.

بۆیە تۆ پێویستت بەوەیە کە ئاوەزی هۆشیارت لەئەمە بەئاگابێت" بۆئەوەی ئاوەزی ناهۆشیارت بتوانێت بۆتۆ لەدژی دڵەڕاوکێ بجەنگێت، ئەمەش بەشێوەیەکی خۆکردە دەبێت، بەم شێوەیەش دەتوانی ژیانی پڕ لەخۆشیت بۆ دەستەبەربێت و مل بە دڵەڕاوکێ نەوی بکەیت" بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانت و گەیشتن بە سەرکەوتن دەکاری بخەیت.

٢٣-هۆكارەكانی دڵەڕاوكێ:

((لەجھاندا دڵەڕاوكێ بوونی نییە، بەڵكو مرۆڤ گەلێك هەن بیرلەشت گەلێك دەكەنەوە ئامازەی نیگەرانی و دڵەڕاوكێن))

د.واین و .دایر

ئەو هۆكارانەی هانی توش بوون بە دڵەڕاوكێ دەدەن جۆراوجۆرن و دەگۆڕێن بەپێی هەڵوێست و كات و دۆخەكان، ڕەنگە بەهۆی فاكتەرێكی ژیانی تایبەتی تۆ و باری كار یان تەندروستی یاخود دۆخی داراییتەوە لێت سەرهەڵبدات.

لە توێژینەوەیەكدا كەلەسەر ٢٠٠بەڕێوەبەری ١٢ كۆمپانیادا ئەنجامدرابوو، بۆ د. جۆن ھ.ھوارد دیاركەوت كە: چوار تایبەتمەندی سەرەكی هەن كە هۆكاری پشت توشبوونی بەڕێوەبەرانی جێبەجێ كارین بە دڵەڕاوكێ ، ئەوانیش:

١-كەم توانایی:

ڕەنگە بەڕێوەبەرێك هەست بە كەمتوانایی بكات لەبەر ئەوەی كاتێك كێشەیەكی توش دەبێت بۆخۆی دەزانێت چارەی بكات، بەڵام بەهۆی ناچاری پابەندی بە بەڕێوەبەرانی سەرووی خۆیەوە ناچارە چاوەڕوانی بڕیاری ئەوان بكات بۆ هەنگاونان بەرەو بەدیهاتنی چاكسازیی، بۆیە لەم كاتەدا ئەم بەڕێوەبەرە توشی داڕووخان و هەستكردن بە كەمتوانایی و دواتریش دڵەڕاوكێ دەبێتەوە.

هیرۆدۆت ی فەیلەسوفی مەزن دەڵێت: **" تاڵترین ئازار لای مرۆڤ ئەوەیە كە خاوەنی زانیارییەكی زۆرە كەچی كەم هێزە"** .

٢-گومان و نادڵنیایی:

زۆرجار کێشەی ناسنورداری کار توشمان دەبێتەوە و ئەمەش دەبێتەهۆی ئافراندنی جۆرێك لە گومان، کاتێك بەڕێوەبەرێك ناچاردەبێت بڕیارێك بدات لەسەر کۆمەڵە زانیارییەکی نامتمانەیی یاخود لەسەر بنەمای ڕامیارییەکی ناڕوون ئەوکات دۆخی بەڕێوەبەرەکە گران و قورس دەبێت بۆ دانی بڕیاری دروست و گونجاو، ئەمەش دڵەڕاوکێی توش دەکات.

٣-ماندووبوون لەکاردا:

کارێکی ئاسایيە کارکردنی بەڕێوەبەر لە هەفتەیەکدا بگاتە ٥٥ بۆ ٦٥ کاتژمێر، زۆرێك لە بەڕێوەبەران تەنها تیشك دەخەنەسەر ئەنجامەکان بە چاوپۆشین لەکاتەکانی کارکردنی، ئەم جۆرە خۆماندوکردنە لەکاردا دەبێتەهۆی دروستکردنی دڵەڕاوکێ، هەروەها هەندێك کێشە و ئاستەنگ لەژیانی خودی بەڕێوەبەرەکەدا دەئافرێنێت.

٤-پێداگیری:

د.هوارد دەڵێت:" **بەڕێوەبەر هەر حەوت خولەك جارێك کارێکی نوێ ئەنجام دەدات**"، پرۆژە و ڕاپۆرتە زۆرەکان گوشارێکی زۆر لەسەر بەڕێوەبەرەکە دروست دەکات، ئەمەش وەهای لێدەکات هەست بە دڵەڕاوکێ بکات.

هوارد دەشڵێت:" خراپ بەڕێوەبردن هۆکارێکی سەرەکی توشبونی بەڕێوەبەرە بە دڵەڕاوکێ، گەر سەرۆکەکەی خاوەنی توانا و ژیرییەکی تەواونەبێت بۆ نەخشەدانان، ئەمەش وەها دەکات نەتوانێت بۆچوونێکی دیاریکراوی هەبێت و نەشزانێت بەباشی ڕەفتار ڕەگەڵ ئەوانی تردا بکات" . زێدەباری ئەو چوار هۆکارەی پێشی کە د.هوارد خستیەڕوو، بۆخۆم وای دەبینم کە حەوت هۆکاری تریش هەن:

١-کەم دەستەلاتی: کاتێك بەڕێوەبەرێك هەست دەکات بەرپرسیارێتی زۆری لەسەر شانە و لەگەڵ ئەوەشدا ناتوانێت هیچ بڕیارێك بدات بۆ چاکسازیی یاخود بەدیهاتنی گۆڕان، ئەمە لای خۆیەوە وەهای لێدەکات توشی دڵەڕاوکێ بێت.

٢-پلەبەرزکردنەوە:

بەڕێوەبەر هەست بە دڵەڕاوکێ دەکات گەر دڵنیانەبێت لەپلەبەرزکردنەوە و خەلاتکردنی و دڵنیاش نەبێت لەسەر داهاتووی کارەکەی.

٣-تەنهایی:

زۆرێك لە بەڕێوەبەران پێیان باشە هەرچی کێشەیانە تەنها لای خۆیان بێت و بەشداری هاوسەر و برادەرانی ناکات، ئەوەی دەیەوێت ئەوەیە پاشی ڕۆژێك لە کارکردنی قورس بگەڕێتەوە ماڵێ ژەمە خۆراکێکی بەتام هەبێت و بتوانێت نەختێك بحەسێتەوە، بەلام بە پێچەوانەوە توشی چەندین کێشەی ناهەموار دەبێتەوە، وەکو: کێشەکانی منداڵ و خوێندنگە، قیستی مانگانە و بارمتەگیری خانوەکەی و ...هتد .

٤-نارێکخراوەیی:

کاتێك بەڕێوەبەرێك نارێکخراوبێت هەمیشە بەدووی دۆسیەکانیدا وێڵە، ڕاپۆرت و کلیلی ئۆتۆمبێلەکەی نازانێت لەکوێیە، ئەوجا هەموانی دەوروپشتی بە دزی و گەندەڵ تۆمەتباردەکات، ئەمەش وەهای لێدەکات هەست بە دڵەڕاوکێ بکات.

٥-دیمەن:

دیمەن و ڕووخساری بەڕێوەبەر کاریگەرییەکی گەورەی هەیە لەسەر هەستکردنی، گەر خووی خۆراکی خراپ بێت و توشی قەڵەوی هاتبێت، ئەوا وەها هەست دەکات کە دیمەنی

ناشیرینە، ناتوانێت دیمەنیشی بگۆڕێت، ئەمەش وەهای لێدەکات هەست بە دڵەڕاوکێ بکات.

٦-ئازاری جەستەیی:

بەڕێوەبەرەکە توشی دڵەڕاوکێ دەبێتەوە گەر توشی هەر ئازارێك بێت لەجەستەیدا، لەشێوەی: ئازاری گەدە، یان سەرئێشە، یاخود گەر چاوەڕوانی ئەنجامدانی نەشتەرگەرییەك بێت، یاخود تەنانەت گەر ئەژنۆی بەر مێزەکەی بکەوێت توشی دڵەڕاوکێ دەبێت.

٧-ئازاری دەروونی و سۆزیی:

بەڕێوەبەر هەست بە دڵەڕاوکێ دەکات گەر هەستی بە لەدەستدانی کەسێکی کرد، یاخود توشی ئەزمونی جیابونەوەی هاوسەرگیری ببوو.

ئێستا تۆ بەهیچ کام لەو دۆخانەدا تێدەپەڕیت؟
ئایا تۆ هۆکاری پشت دڵەڕاوکێی کارمەندانیت؟

زۆرێك لە بەڕێوەبەرانی جێبەجێکاری دەبنەهۆی دروستکردنی دڵەڕاوکێ بۆ کارمەندانیان" چونکە تەنها تیشك دەخەنە سەر هەڵەکان و گەورەی دەکەنەوە، زۆر بەکەمی پەسنی کارمەندانی ناوازەیان دەدەن.

جۆرێکی تری بەڕێوەبەران ڕەنگە میهرەبان و بەبزەبن، بەڵام کارمەندانی توشی دڵەڕاوکێ دەکات"چونکە تێبینی زۆرە و لەسەر بۆچونێك ناوەستێ و ناشتوانێت بۆخۆی بڕیاری یەکلاکارەوە بدات. بۆیە زۆر وریابە و مەبەرە هۆی دروستکردنی دڵەڕاوکێ بۆ کارمەندانت. هەوڵبدە کێشەکان لەقەبارەی خۆیان گەورەتر مەکە، کاتێك لەگەڵ کەسێکدا قسەدەکەیت هەڵە پێشتریەکانی خۆتت لەیادبێت.

٢٤-نيشانەكانى دڵەڕاوكێ :

((گوێ لە جەستەت بگرە" چونكە هەمووشتێكت پێ دەڵێت" لەبارەى بكوژە بێ دەنگەكانەوە))

د.ئیبراهیم فەقی

ئێستا تۆ هەندێك لەو هۆكارە سەرەكیانەت ناسیوە و زانیوە كە دەبنەهۆی دڵەڕاوكێ .
ئێستایش بهێڵە باوەكو پێكەوە ئاشنای نیشانەكانی دڵەڕاوكێ بین:

- لەدەستدانی حەزی خۆراك خواردن.
- بەرزبوونەوە و زیاوبوونی لێدانەكانی دڵ .
- زیادەڕەوی كردن لە چێشتخواردن.
- ڕەفتاری دوژمن كارانە.
- ئازاری سەر(سەرئێشە) .
- داڕووخان.
- لەبیركردن.
- گرنگی نەدان بە چالاكی جۆراوجۆر.
- توڕەیی.
- ماندووبوون.
- ئازاری پشت و مل.
- ورووژاندن.

ئەم لیستە ڕەنگە درێژە بكێشێت و دیاركەوتەكانی زیادبن، بەڵام دەبێت زۆر بەخێرایی خۆت لەم نیشانانە دەربازبكەیت و سەردانی پزیشكی شارەزای دەروونی بكەیت.

کاتێك هەست بەوە دەکەیت ناتوانی بحەسێیتەوە زۆر بەخێرایی هەڵدەچیت، کاتێك دۆخەکان بەحەزی خۆت نابن و هەست بە ماندووبوون دەکەیت بەکەمترین ئیشکردن، زۆر بەکەمی دەتوانی بەچڕی بیربکەیتەوە و زۆر بەزوویی شتەکان لەبیر دەکەیت، زۆر کاردەکەیت و ئەنجامت باش نییە، نیگەرانی بەگوڕە و جگەرەکێشان و خواردنەوەی مەیشت فرەس.

هەموو ئەمانە ئاماژەن بۆئەوەی تۆ کەوتویتەتە ژێر کاریگەری دڵەڕاوکێوە، پێویستە کارێك بکەیت و خۆتی لێ ڕزگاربکەیت.

٢٥-پێكهاتەی بەرگری لەخۆكردن دژی دڵەڕاوكێ:

((كەسی مەزن دڵنیایە و ئازادە لە دڵەڕاوكێ، لەكاتێكدا مرۆی ئاسۆتەسك هەمیشە گرفتاری دڵەڕاوكێیە))

كۆنفۆشیۆس

ئێستایش هەندێك ڕێگەی زۆر كارات بۆ بەردەست دەخەین لەبۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی دڵەڕاوكێ و زاڵبوون بەسەریدا، بۆئەوەیشە بتوانی بۆ ڕاژەی خۆتی دەكاربخەی لەبری ئەوەی بەخراپ ببیتە كۆیلەی باشار وەهایە بیكەت بە داردەستی خۆت.

١-پێسپاردن:

كاتێك هەندێك ئیش و كاری ڕۆژانەت بە كارمەندانت دەسپێری، دەتوانی كاتێكی زۆر و هەلی باش بڕەخسێنی بۆ ئەوەی بە گرنگترەوە ڕەگەڵ دۆخەكاندا بگونجێی.

2-ڕێكخستن:

كاتێك سیستمی كاری دەوروبەرت، كات و ئیشە لەپێشییەكانت ڕێك دەخەیت، یارمەتی كارمەندانت دەكەیت بۆ ئەوەی كاروئیشیان ڕێكبخەن، دەتوانی خۆت بەدووربگریت لە كەوتنە داوی زۆر دۆخگەلی وەها كە هانت دەدەن بەرەو دڵەڕاوكێ.

٣-كاركردن بە گیانێكی دۆستانەی دەستانەوە:

كاتێك كاركردن بە گیانێكی دەستەیی و هاوبەشییەوە دەبێت بۆ بڕیاردان، ئەمە نەختێك باری سەرشانت سوك دەكات و كەمتر دووچاری دڵەڕاوكێ دەبیتەوە.

٤-پێشبینی کردنی ئەو هەڵوێستانەی دەبنە هۆی ئافراندنی دڵەڕاوکێ:

پێشبینی ئەو دۆخ و هەڵوێستانە بکە کە وەهات لێدەکەن دڵەڕاوکێ داربیت، دەبێت پێشتر خۆتت بۆی ئامادەکردبێت، بۆنموونە: ئەنجامدانی کۆبوونەوەی کارگێڕی، کۆبوونەوە لەگەڵ سەرۆکەکەت، یان کارمەندانت.

٥-وشیاریە لەقسەکردن لەگەڵ خۆ بە شێوازێکی نەرێنی:

گەر لەخۆتەوە بیستت کە ئەم دەستەواژانە بەخۆت دەڵێیتەوە: ئەمە کارێکی زۆر گرانە، باشە بۆهەموو ئەمانە ڕوو دەدەن؟ باشە سەرۆکەکەم بۆچی وەهام لێ دەکات؟ کارکردن لێرەدا زۆر گرانە، گەر ئەم شتانەت بیست ئەوا بە دەنگی بەرز بەخۆت بڵێ: بوەستە!

ڕووبەڕووی ئەم قسە نەرێنییانەت بوەستەوە و بەم شێوەیە وەڵامی بدەرەوە: من بەدۆخی خراپتر لەمەدا تێپەڕیوم، توانیومە بەسەریدا زاڵبم، من دەتوانم ئەم کارە ئەنجام بدەم" چونکە پێشتر ئەنجامم داوە، دەشتوانم دیسانەوە ئەنجامی بدەمەوە... لەبیرت بێت چی بە ئەندێشەتدابێت بۆئەوەی ئەنجامی بدەیت دەتوانی ئەنجامی بدەیت، بۆیە بە دووی چارەسەردا بگەڕێ و قسە لەگەڵ خۆداکردنەکانت هەڵسوڕێنە، دەتوانی بەسەر دڵەڕاوکێیشتدا زاڵبیت.

٦-ئاکامی دڵەڕاوکێ:

ئەم پرسیارانە ئاراستەی خۆت بکە:

*خراپترین شت چییە ئەگەری هەبێت لێم ڕوویدات؟

*چیم لێ بەسەر دێت؟

*باشترین چی دەبێت بۆمن ؟

بەخۆت بڵێ: پاش نیوەڕۆی ئەمڕۆ گرنگی بەم دۆخەم دەدەم.

کێشەکەت بنوسەرەوە.. پێنج چارەسەریش بۆهەر کێشەیەکت بدۆزەرەوە.

خۆت بە کێشەیەکەوە سەرقاڵ مەکە کە پاشی مانگێك ڕوودەدات. بەڵکو دڵەڕاوکێکەت بۆ مانگی داهاتوو هەڵبگرە" ڕەنگە لەو کاتەشدا بە بێ کێشە ڕزگاربیت ، بۆیە دیل کارنگی دەڵێت:" **کە ٩٠٪ ی ئەو شتانەی دەبنەهۆی دروستکردنی نیگەرانی و دڵەڕاوکێ ڕوونادەن، بەلاًم لە ١٠٪ مەکەش ڕەنگە لە دەرەوەی خوازویستی خۆمانەوە ڕوویدات و ئەم ڕێژەیە دەستەڵاتی ئێمەی بەسەردا نەبێت" .**

٧-ستراتیژیەتی ئەنجامدراوەکانی ڕۆژانە:

دەتوانی تیانوسێك بهێنیت و لەسەری بنوسیت: ((تیانوسی ئەنجامدراوەکانی ڕۆژانەم))، ئەوجا هەوڵبدە ڕۆژانە بەلای کەمەوە یەك شتی ئەنجامدراوت بنوسیتەوە، بەم شێوەیە فێری ئەوە دەبیت کە چۆن تایبەتمەندییە ئەرێییەکانت بەکاردەهێنی و کاتێك بە دۆخێکی نەخوازراودا تێدەپەڕیت و دونیا بە تاریکی دەبینی تیانوسی ئەنجامدراوانت بێنە و هەناسەیەکی قوڵ هەڵبمژە و بیانخوێنەرەوە، ئەوجا دەبینی نەختێك هەست بە حەسانەوە دەکەیت، کەلە تیانوسەکە دەڕوانی دەبینی کاری زۆرباشت ئەنجام داوە و دەتوانی باشتریش ئەنجام بدەیت، جا دۆخەکان هەرچییەك بن.

٨-نمونەی بالاَ:

نمونەی کەسایەتی مرۆڤێك وەربگرە کە پێی سەرسامیت، با ئەم کەسە تاڕادەیەکی باش خاوەن زانیاری و دانایی بێت و چارەسەری زۆربەی کێشەکانی لەلادا دەستەبەربێت، ئەم کەسە باوەکو بەجوانی بیناسیت، کاتێك کێشەیەکت تووش دەبێت، وای بێنەپێشەچاوی خۆت کە هەمان کەسیت، بەهەمان ڕێگەی ئەو بیر لەچارەسەری کێشەکانت بکەرەوە.

کۆنفۆشیۆس دەڵێت: **"کاتێك کەسێك لە پێگەیەکی باڵادا دەبینی، وەهابیربکەرەوە کەتۆیش بەوە بگەیت"** .

٩-شێوازی هەناسەدانی ٤-٢-٨ :

دانیشە و گرنگی بە هەناسەدانت بدە. دڵنیابە لەوەی هیچ کەسێك بۆماوەی کەمتر لە دە خولەك بێزارت نەکات.

- هەناسەکی قوڵ هەڵمژە" لەرێگەی لوتەوە باوەکو ٤ چرکە بخایەنێت.
- بۆماوەی ٢ چرکە هەناسەکەت لە هەناوتدا بهێڵەرەوە.
- بە هێمنی تەواوەوە لەماوەی ٨ چرکەدا هەناسەکەت دەربکەرە دەرەوە.
- ئەم مەشقە بەلای کەمەوە ١٠ جار لەسەر یەك ئەنجام بدە.

١٠-حەسانەوەی هزری بۆماوەی ١٠ خولەك :

بە ئەندێشەت کاتێك یادی خۆت بخەرەوە کە تۆ لەو کاتەدا لە لوتکەی حەسانەوەدابویتە، لەبیرت بێت لەکوێش بویتە.

بۆنمونە: تۆ لە مۆڵەتێك بوویتە لە باهاما لەسەر لوتکەی چیایەك یاخود باخچەیەك.

- دانیشە و بەئاسودەیی ڕابکشێ.
- مەشقی ٤-٢-٨ ئەنجام بدە.
- چاوانت دابخە.
- بە ئەندێشەت گەشتی ئەو شوێنەبکە کە حەزت لێیەتی،جارێکی تر لەنێو ماوەی مۆڵەتتدا بژی، ئەم جارەیان هیچ خەرج ناکەیت تەنها ئەندێشەت نەبێت.
- بەهەموو هەستەکانتەوە وەهای بێنەپێشەچاوی خۆت کە تۆ لەوێی، ئەوجا تیشك بخەرەسەر شێوازی هەناسەدانت.

١١–مەشقی وەرزشی:

بەشی پزیشکی زانکۆی ماساسیۆسیچ هەستا بە ئەنجامدانی توێژینەوەیەك لەسەر ٣٠٠٠بەڕێوەبەری جێبەجیّ كار(تەنفیزی) لەبارەی چۆنێتی ڕووبەڕوو بوونەوەی دڵەڕاوکیّ، وەلاّمی زۆربەیان وەرزش بوو.

ئەنجامەکان بەم شێوەیە بوون:

- ٧٢٪ ڕۆیشتن و پیاسەی ئاسایی.
- ٦٤٪ بەکارهێنانی بزوێنەری جێگیر.
- ٦٦٪ڕێکردن و مەلەوانی.
- ٥٧٪بەرزکردنەوەی قورسایی .
- ٢٥٪ تێنس یان ڕاکیت.
- کەمترینیان گوێگرتن بوو لە مۆسیك، ئەنجامدانی تێڕامان بوو.

بۆیە پێویستە بەهەر جۆرێك بێت چالاکی جەستەیی ئەنجام بدەیت، بۆئەمەش ڕەچەتەیەکی ئاسانت بۆ ئامادە دەکەم کە دەبێت بەیانیان پاش ئەوەی بەئاگا دێیتەوە ئەنجامی بدەی:

- بە سیستمی هەناسەدانی وزە هەناسەبدە، هەناسەیەکی قولّ هەڵبمژە، سییەکانت بە ئۆکسجین پڕبکە، ئەوجا هەواکە وەها دەربکەرە دەریّ وەك ئەوەی مۆمێك وەکوژێنی، ئەمەش ٥ جار لەسەر یەك ئەنجامبدە.
- بۆماوەی ٥ خولەك ڕاکشیّ .
- لەو شوێنەدا بۆماوەی ٥ خولەك پیاسەبکە.
- هەندێك مەشقی گوشاری ئەنجامبدە" گەر توانیت.

بۆ ئاشنابوونی زیادتر لەبارەی وزەوە دەتوانی بگەڕێیتەوە بۆ کتێبەکەم: ((بەدەم ڕێگەوە هونەری فرۆشتن یادگرتن)).

١٢-گرنگی پێدانی تایبەتی:

زۆر حەزت بە چییە؟ حەزت لە چێشت لێنانە، یان وێنەکێشان، یاو مۆسیك یام خوێندنەوە..هتد، ئەوا ئەنجامدانی ئەم حەزەت یارمەتیت دەدات بۆئەوەی نەختێك چرپیرکردنەوەکانت لەبارەی ئیش کردنەوە بگۆڕێن و نەختێك لە دڵەڕاوکێ بەدووربیت.

گەر هیچ گرنگی پێدانێکی تایبەتیت نەبێت، ئێستا کاتی ئەوە هاتووە بیربکەیتەوە لەحەزێك یان شتێك " بۆئەوەی گرنگی پێبدەی، لەبیرت بێت ئەمە بۆتۆ زۆر بە سوود دەبێت.

بێگومان پێویستت بە ڕاوێژکردنە ڕەگەڵ پزیشکی تایبەتدا" بەر لەوەی هیچ مەشقێکی وەرزشی ئەنجامبدەی.

26- سیستمی ((فەقی)) بۆ حەسانەوە:

((گرنگ نییە تۆ لە کوێوە هاتووی، گرنگ ئەوەیە دەتەوێت بۆ کوێ بڕۆی))

لەکاتی کارکردنمدا لە نۆرینگە(عیادە)کەم سیستمێکم داڕشتەوە کە هەم بۆ کارئاسانکردن بۆخۆم و هەمیش بۆ چارەکردنی نەخۆشان زۆر بەکەڵك بوو، ئەویش:

١-بیرلەکێشەیەك بکەرەوە کە دەتوروژێنێ و چاوانت دابخە:

- ژمارەی مۆبایلەکەت بەبیری خۆت بهێنەرەوە، بە دەنگی بەرز بیڵێرەوە.
- جارێکی تر ژمارەی تەلەفۆنەکەت بەدەنگێکی بەرز و بەپێچەوانەی جاری یەکەمەوە بڵێرەوە.
- وشەی کۆنتڕیاڵ یان هەر شار و وڵات کە تۆ تێیدایت بیری خۆت بخەرەوە.
- بەدەنگی بەرز بیڵێ.
- بەپێچەوانەوەی پیتەکانی بڵێرەوە.

ئایا هێشتاکە بیر لە کێشەکە دەکەیتەوە؟ کەواتە بەباشی مەشقەکەت ئەنجامداوە، وەڵامەکەت دەبێت نەخێر بێت" چونکە ئێمە ناتوانین لەیەك کاتدا بیر لە دووشت بکەینەوە، کاتێك دڵەڕاوکێکانت بۆ چەند ساتێك لەبیردەکەیت، ئەمە هەلێکت دەداتێ بۆئەوەی کەمتر لەو دۆخەدا ڕۆبچیت کە توشی گرفتی کردووی.

٢-باڵەکانت بۆپێشی خۆت بهێنە و بەهێزەوە دایبگرە:

بەردەوامبە لەسەر ئەنجامدانی ئەم کارە، جاربەدوای جار هێزی پتری تێدا بەکاربێنە، ئێستایش دەستەکانت دابگرە و بیحەسێنەرەوە، تێبیشنی جیاوازی نێوان گوشار و حەسانەوەبکە.

هـەردوو دەسـتت بخـەرە سـەر کورسـییەك، ئـەوجا بـەهێزەوە بـەرزی بکـەرەوە. بەردەوامبـە لەسـەر ئـەم کـارەت و جـار بـەدوای جـار هێـزی زیـادتری تێـدا بەکاربێنـە. ئێستایش دەستەکانت بحەسێنەرەوە، ئەم مەشقە ٥ جار ئـەنجام بـدە. تێبینـی بکـە کـە چۆن ئـەم مەشـقە یارمـەتیت دەدات بـۆ ڕزگـاربوون لـەوزە نەرێنیـەکانت و حەسانەوە و ئاسودەییت پێ دەبەخشێت.

٣-بە شێوازی ٤-٢-٨ هەناسە بدە:

- چاوانت دابخە و بەچڕی تیشك بخەرەسەر هەناسەدانت .
- بە هزرت بگەڕێوە بۆ ئەو ساتەی لـە لوتکـەی حەسـانەوە و ئاسـودەییدا بویتـە، هەوڵبدە چیت لەو ئەزمونەوە دیتـەوە و بیسـتووە و چێشـتوە و بۆنـت کـردووە وهەسـت پێکردووە هەمووی بەیادی خۆت بخەیتەوە.
- کاتێك لەقوڵایی ئەم ئەزمونەی ڕابردوتـدا دەبیـت، پەنجـە گـەورەت بـە پەنجـەی ناوەڕاستی دەستی چەپت بگرە.
- ئەمەش دەبێتە لەنگەرت و کەی پێویستت بـە وەڵام بـوو بـۆتی ئامـادە دەکـات، باوەکو ناوی لانکەی حەسانەوەی لێ بنێین.
- بەشێوازی ٤-٢-٨ هەناسە بدە.
- بەرگی پرسەت داکەنە و مێشکت ئاسودە بکە.

٤-ستراتیژیەتی حەسانەوە:

لـەکاتی هەسـتکردن بـە حەسـانەوە و وەرگرتنـی نوانـدنی حەسـانەوە لەڕێگـەی دەستەکانتەوە، تیشك بخەرەسەر ئەمە:

- بە تەواوەتی هەموو پارچەکانی لەشت ئاشنابە، لە پەنجەی پێیەکانتەوە دەسـت پێبکە و بەدەنگی بەرز بەخۆت بڵێ: ئەم بەشەی لەشـم بـە تـەواوەتی حەسـاوەتەوە.

بۆنمونە: پێیەکانم بە تەواوەتی حەساونەتەوە، ئەوجا لەسەر ئەم کارەت بەردەوامبە تاوەکو هەموو لەشت دەحەسێتەوە.

- بڵێ من بە تەواوەتی حەساومەتەوە.

٥-ئێستایش دەتوانی شوێنێك بۆ حەسانەوەت هەڵبژێری، چاوانت بە هێمنی بکەرەوە، دەست لەو شوێنەبدە کە تێی دەحەسێتەوە، دەبینی کە ئەمە کار لە شێوازی هەناسەدانت دەکات، ئەوجا کار لە حەسانەوەی هەموو لەشت دەکات.

٦-گەر ئەو شوێنەی لێی دەحەسێتەوە نەبووە هۆی حەسانەوەت، جارێکی تر بگەڕێوە هەنگاوی ژمارە ٣، بەڵام ئەم جارەیان هەوڵبدە چڕبیرکردنەوەت لەهەناوەوە پتر قوڵتربێت وەك لەجاری پێشووتر.

٧-ئەم کردارە بەردەوام ئەنجام بدەرەوە" بۆئەوەی هەمان ئەنجامی ئاسودەکارت چنگ بخات و بەپێی توانات کەڵکی لێ وەربگرە.

٨-ئەم کردارەیە ڕۆژانە ئەنجام بدە تاوەکو دەبێتە شتێکی ئاسایی بەلاتەوە" دەبێتە بەشێك لە سروشتت. ئێستایش تێدەگەیت لەوەی دڵەڕاوکێ چی دەئافرێنێت لە مەترسی و نەهامەتی، هەروەها ئەوەش دەزانیت کەلە ڕێگەی نیشانەی جۆراوجۆرەوە ئاشنای دڵەڕاوکێ دەبیت. هەروەها چۆنێتی هەڵسوڕاندنی و کەڵك لێ بینینی ئاشنا دەبیت و دەزانیت چۆنیش بەسەریدا زاڵدەبیت و دەیقۆزیتەوە" بۆ خزمەتکردنی خۆت.

تەنها ئەوە بەس نییە بزانی ڕەگەڵ دڵەڕاوکێدا چۆن ڕەفتار دەکەیت، بەڵکو دەبێت ئەوەی لەبارەیەوە ئەنجامی دەدەی ئەرێیی بێت.

هەرئێستا بڕیاربدە کە تێبینی کار و هەڵسوڕێنەری دڵەڕاوکێ بیت.

کلیلی پێنجەم

توانایی و بەهرەکانی پەیوەندی دابەستن...

ڕێگەیەك بەرەو هێزی خوددی

((جۆری ئەو ژیانەی دەژین پەیوەستە بەو ڕێگەیەی مامەڵەی خۆمانی پێدەکەین و ئەو ڕێگەیەی کە بۆ مامەڵەکردنی ئەوانی تر دەیگرینەبەر))

د.ئیبراهیم فەقی

27-پەیوەندی دابەستن جگە لە جۆرێك پەیهەست(ئیدراك) هیچی دیکە نییە:

((پەیهەست ئاوێنەیە و ڕاستی نییە، ئەوەی من لێی دیاردەکەوم ئەو وێنەیەیە کە لە ئاوەزمدا هەیە و بەرپەرچکراوەتەوە بۆ سەر دیمەنی دەرەوەم))

A Course in Miracle

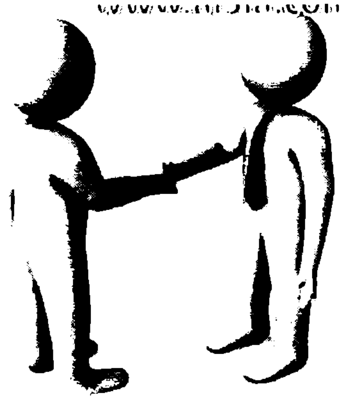

کاردانەوەت چۆنە کاتێك کەسێك ڕەخنەت دەکات لەپێش چاوی ئەوانی تر؟ ئایا هەرگیز ڕوویداوە لەبەرچاوی کەسانی تر ڕەخنە لەیەکێك بگریت و وای دابنێی کەبۆ بەرژەوەندی خۆی قسەدەکەیت کەچی ئەو بەرگری لەخۆی بکات و بەگژتدا بچێتەوە؟

وەلآمدانەوەت بۆئەم پرسیارە کاردانەوەی سروشتی پەیهەستت دەبێت. جارێکیان لە بەڕێوەبەرێکی بازارکاریم پرسی لەبارەی ئەو شێوازەی دەیگرێتەبەر بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی هەڵوێستە ئاڵۆزەکان و ڕەفتارکردن ڕەگەڵ ئەو کەسانەی کێشەی بۆ دروست دەکەن، وەلآمەکەی بەم شێوەیە بوو:" من هەمیشە خۆمیان لێ بێ ئاگا و گێل دەکەم، بۆتۆ بڕوات وەهایە ئەوەندە کاتم هەیە بۆ خەڵکانی تر ڕۆڵی دایەن ببینم؟" .

بۆیە پەیهەستی بەرامبەر دۆخەکان وەهای لێکردبوو خۆگێلکردن بەباشترین ئامراز دانێت بۆ خۆلادان لەو جۆرە کەسانە، بەلآم ئەمە وەکو ئەوە وەهایە کە میلی کاتژمێر بوەستێنی بۆئەوەی کات نەڕوات، یاخود خۆراك نەخۆی بۆ دوورکەوتنەوە لە زێدەکێشی، یان لێنەخوڕینی ئۆتۆمبێل بۆ خۆدوورگرتن لە فەتارەت، لەڕاستیدا ئەمانە کەتواری و ڕاستینەن و بەخۆگێلکردن کێشە و ناسۆری و ململانێکان چارەسەر نابن، هەروەها هیچ شتێکیش ناگۆڕێت، بەڵکو بە پێچەوانەوە هەڵوێستەکان خراپتردەکات" چونکە

بڕواپاستی(مسـداقیەت)ت وەکـو بەڕێوەبـەر لاواز دەکـات، کارمەنـدانت وەکـو بەڕێوەبـەر متمانەت پێ ناکەن، ئەمەش لای خۆیەوە کاردەکاتەسەر ئەنجامی کارەکانت.

ڕۆبێرت شـۆلر دەڵێـت:" **گـەر کێشـەیەکت تـوش بـوو، ئـەوا کێشـەکە دەسـتت لـێ هەڵناگرێت بەڵکو هاوڕێ و ئاراستەکارت دەبێت یان بۆ سەرکەوتن یان بۆ شکست".**

تۆ پێویستت بەوەیە هەنگاوی ئەرێیی بنێی بۆئەوەی هەست بە ئەنجامدانی گۆڕانکاری لە هەڵوێستەکانتدا بکەیت، بۆیە دەبێت ئەو کێشانەت دیاری بکەیت کە کار لـە ئـەنجامی نواندن و ڕەفتارەکانت وگیـانی دەسـتەکاریانت دەکـات، ڕەفتـارکردن ڕەگـەڵ ئـەوانی تـر ئەوەنییە زمانی ئـەوانی تـر بزانـی و ئاشـنای ئـەو وشـانەبیت کـە دەری دەبڕیـت، گـرنگ ئەوەیە بزانیت چۆن ئەمە دەڵێی، بێگومان سەرکەوتنت وەکو بەڕێوەبەر تاڕادەیـەکی زۆر وەستاوەتە سەر تواناکانـت" چـونکە ڕەفتـارکردن ڕەگـەڵ هەرکەسـێك لـە هـەر دۆخێکـدا پەیوەستە بە شێوازی ڕەفتارکردنتەوە.

((هەریەکێك لەئێمە کێبڕکێ دەکات و ڕەگـەڵ ئـەوانی تـردا ڕەفتـار دەکـات، پرسـیار ئەوەیە: چۆن و چی ڕوودەدات لەئەنجامی ئەمەدا؟))

فرجینا ساتێر

وشەکان مانای جیاوازی هەیە بۆ کەسانی جیاواز، بۆنمونە گەر لە ١٠ کەس بپرسیت کە تێگەیشتنیان لەبەرامبەر وشەی **سەرکەوتن** چییە؟ ئەوا دەبینیت هەریەکەیان بۆچـونێکی دیـاریکراوی جیـاوازی هەیـە. ڕەنگـە سـەرکەوتن بـە لای کەسـێکەوە دابینکردنـی خۆشگوزەرانی بێت بۆ خێزانەکەی، بەلای پیـاوێکی سـەرمایەدارەوە بـەدیهاتنی قـازانجی باش بێت، بۆ کەسی بفرۆش زیادبوونی فرۆشەکانیەتی لە بازاڕەکان و دۆزینەوەی بـازاڕی نوێیـە، سـەبارەت بـە خوێنـدکاریش دەرچـوون لـە تاقیکردنـەوەکان سـەرکەوتنە، بـۆ وەرزشوان بەدەستهێنانی ملوانکـەی زێڕینـە لـە یاریـە نێودەوڵەتیەکاندا...بـەم شـێوەیە.

بۆنمونـە: ئـەو شـێوازەی خـەڵکان ڕەفتـاری پێدەکـەن ئـەوا دەبێتـە هـۆی دروسـتکردنی کاردانەوەی جۆراوجۆر و لەیەك جودا بەرامبەریان.

هەرتاکێك بە پشت بەست بە سیستمی بەهایی و باوەڕەکانی ڕەفتارت ڕەگەڵ دەکات، وەك لـە پـەڕتوکی ((پەرچـوەکان))دا هـاتووە:" **تۆ لەگەڵ ئەو شتانەدا کاردانەوەت دەبێت کە پەیتێدەبەیت، ئەو ڕێگەیەش بەهۆیەوە پەیدەبەیت بە شت ودۆخەکان ڕەفتارەکانت دیاری دەکات))**.

جارێکیـان لەگـەڵ سـێ کەسـدا لەبەشـی فرۆشـەکان قسـەم دەکـرد، نوکتەیـەکم بـۆ گێڕانەوە، دوانیان پێکەنین و سێیەمیشیان هەستی بە سەرزەنەشتکردن دەکرد!

وەك دەبینـی شـتەکان هەمیشـە بـەو شـێوەیە نـابن کـە ئێمـە پێمـان وایـە، شـتەکە پەیوەستە بە خەڵك و ڕەوتارکردن ڕەگەڵیاندا، بۆیە تۆیش پێویستت بەوەیە کشۆك بیت، لەخەڵکیش تێبگەیت، وەك ئەوەی هەن پێیان قایل بیت. پێویستە لـە تێڕوانینـی ئـەوانی ترەوە لە دۆخەکان بڕوانیت، نـەوەك لەڕوانگـەی خۆتـەوە و بـەس" کـە لەگـەڵ ئاتـاجی و بەرژەوەندیەکانتدا گونجاوە. تۆماس ئا.کیمپ دەڵێت:" **تورەمەبە گەر نەتتوانی ئەوانی تر وەها لێبکەی کە دەتەوێت" چونکە تۆیش ناتوانی خۆت بیت و هیواناخوازیت خۆت بیت"** .

هەوڵبدە بە هاوئاستی کەسەکان بیاندوێنی، وەهایان لێبکە هەست بە ڕێزگـرتن و قایـل بوون بەوەی هەن بکەن، هەرکەسێکیش وەها ڕەفتـاری لەگەڵدا بکـە وەك ئـەوەی تـەنها خۆی هەبێت و تاك و ناوازەبێـت. بـابلیلیۆس سـیرس دەڵێـت:" **ناتوانی وەها لەهەمان تاکی پێڵاویکەیت کە بۆ هەردوو پێت بگونجێن"** .

لەم بەشەدا باشترین توانایی و بەهرە و کاراترینیان لە هونـەری پەیوەنـدی دابەسـتن و ڕەفتـارکردن ڕەگـەڵ ئـەوانی تـردا فێردەکرێـت. ئاشـنا دەبیـت بـەوەی کەچـۆن ڕەگـەڵ سـتراتیژیەتی ئـەوانی تـردا خـۆت ڕابێنـی و ڕەفتاریـان ڕەگـەڵ بکـەیت، چـۆنیش لەگـەڵ کەسانی هەمەجۆر و سەرسەختدا دەجوڵێیتەوە، هەروەها فێری ئەوەش دەبیت کە چۆن

ڕەچەتەی ڕەفتارکردنی کۆتا بەکاردەهێنی" بۆ ئافراندن و بەدیهاتنی هۆگری و کەوی بوونی ئەوانی تر .

وەرە باپێکەوە دەست بکەین بە خستنەڕووی بابەتی ڕێگەمان بۆئەوەی بگەین بە باشترین ئاستی پەیوەندی کردن ڕەگەڵ ئەوانی تر.

٢٨-نهێنی هۆگربوون:

((پوختەی پەیوەندی دابەستن ڕەگەڵ ئەوانی تـردا دروسـتکردنی جۆرێـك لـە هۆگرییـە ڕەگەڵ ئەوانی تردا))

فرجينا ساتير

هەرگیز لێت ڕوویداوە کـە جـاری یەکـەمبێت و کەسـێك ببینی و هەر لەیەکەم چرکەی چاوپێکەوتنتەوە بـەخۆتت گوتبێـت: ئـەم کەسـەم خـۆش ناوێـت؟ ئایـا پێچـەوانە ڕوویـداوە کـە تـازە چـاوت پێـی کـەوتبێت و دەسـودەم وەهات هەست کردبێت تەواو پێوەی پەیوەستی؟

دەتوانی کاتێك یادی خۆت بخەیتەوە کـە هەسـتت بـە بوونی هۆگری لەنێوان خۆت و کەسێکی دیکەدا کردبێت؟ ڕەنگـە ئـەم کەسـە هاوڕێیـەکت بێت، یان کڕیارێك، تەنانـەت تـاکێکی خێزاننەکەشـت. چـیت کـردووە بـۆ بـەدیهاتنی ئـەم هۆگرییەی نێوانتان؟

کە هەستت کرد تۆ پەیوەستی بە کەسێکەوە لەو ساتەوەی بینوتە، ئەم کەسە شتێکی کردووە یان گتووە کە تۆ لـەبیرت بێـت، ئـەوەتا کـاری لـە هەسـتەکانت کـردووە، ڕەنگـە لەکەسێك بچێت کە دەیناسیت، یان کەسێکی ترت بیربخاتەوە. ئەم دیارکەوتەیە کاری لـە ئاوەزی هەناویت کردووە و هەستەکانی نـاوەوەتی جوڵانـدووە، جـا بـەباش بووبێـت یـان خراپ بووە و تۆیش پێیەوە پەیوەست بوویتە، بەهۆی ئەوەی هەستت بە هۆگری ڕەگـەڵ ئەو کەسەدا کردووە، جا یان ئەوەتا وشەکانت گونجاوبوونە و ئاوازی دەنگت شیاو بووە، ئامـاژەکـانی ڕووخسـار و زمـانی جەسـتەت باشـبووە، هـەمو ئەمانـە جـۆرە لەیـەك نزیـك بوونەوە و هۆگرییەکی لەنێوانتاندا ئافراندووە. تۆ زۆر بەئاسانی دەستت بە هەموو دوگمە ڕاستەکاندا ناوە، گەر هۆگری لەنێوان خۆت و کەسانی تردا ڕووینەدا ئـەوا ڕەنگـە بـەهۆی

ئەوەوە بێت كە تۆ پێشتر بڕیارت لەسەر ئەو كەسە داوە و دەستت بە هەموو دوگمە هەڵەكاندا ناوە، لەناكاو وشەی نەگونجاوت بۆ هاتووە و تۆنی دەنگی و ئامازەگەلی ڕووخساری نەشیاوت نواندووە.

((خەڵكی ئەوانەیان خۆش دەوێت كە لە تایبەتمەندیەكانیاندا هاوچەشن و ڕان"

مایكل برۆكس

هۆگری چییە؟ گرنگترین ڕەگەزی ڕەفتاركردنە ڕەگەڵ ئەوانی تردا. هۆگری ئەوەیە كە هەمان ئاواز و تۆنەدەنگی و ئامازەگەلی ڕووخساری و جوڵەی جەستەیی و تەنانەت شێوازی هەناسەدانی ئەوانی تر ئەنجامبدەی. ڕێك وەكو كەسەكەی تر. بۆئەوەی هۆگری ڕەگەڵ كەسێكدا بەدیبێنی دەبێت ڕۆبچیتە نێو جیهانی تایبەتمەندیەكانی ئەو كەسەوە. دەبێت وەهای هەست لەلادا دروست بكەیت كە تۆ ڕێزی تەواوی دەگریت، وەكو نمونەیەكی ئاوازە لێی دەڕوانی، ئەمەش بۆئەوەیە كە كەشێك لە متمانە و ڕێز لە نێوانتاندا دروست بكەیت.

هیچ مەوئیدێكی سۆزداریت لەبیرە؟ لەبیرتە چۆن هەموو شتێكت ئەنجامداوە بۆئەوەی هۆگرییەك لەنێوان خۆت و كەسی بەرامبەرتدا چێ بكەیت؟ لەبیرتە تۆنی دەنگ و ئامازەگەلی ڕووخسارت چۆن بوونە؟ ئەمەیە كرۆكی هۆگریی.

كاتێك لە مۆنتریاڵ سەرقاڵی كۆرگێران بووم، ئافرەتێكم بینی لە دیدەنگە(هۆڵ)ی میوانخانەكە ڕەگەڵ منداڵێكدا یاری دەكات، ڕەفتاری وەها دەكرد كە زۆر پێكەنیناوی بوو، دەزانی بۆ؟ چونكە دەیویست هۆگرییەك لەنێوان خۆی و منداڵەكەدا بئافرێنێت و تاكە ڕێگەیش بۆ بەدیهاتنی ئەمە دابەزین بوو بۆ ئاستی جهانی منداڵەكە. دەزانی چی ڕوویدا؟ منداڵەكە دەستی دایە پێكەنین. بەڵێ ئەمەیە هێزی هۆگری و هەرئەمەش ئامانجی پشت نوسینی ئەم بەشە یە.

(أ) سیستمی خۆنواندن:

((لەڕێگەی هەستەکانمانەوە جهانی تایبەتیمان دەنوێنین))

د.میلتۆن ئاریکنسۆن

ئێمە وەکو مرۆڤ لەڕێگەی هەر پێنج هەستەکانمانەوە ڕەگەڵ جهانی چواردوبەرماندا پەیوەنـدی دەبەسـتین و بەسیسـتمی خۆنوانـدن ئامـاژەی بـۆ دەکـەین، ئەمـەش پەیهەستەکان دەگۆڕێت بۆ جفرە و ئەوجا هەڵدەستێت بـە ڕێکخسـتن و داکردنـی، ئـەوجا دەیگەیەنێت بە پالێوەرەکانی پەیهەستەکانمان. ئەم سیستمە پێـنج شـێوە یـان سیسـتم لەخۆ دەگرێت، بینین، بیستن، هەستکردن، بۆنکردن، چێژتن.

لەگەڵ ئەوەی ئەم پێنج سیستمە هەمیشـە پێکـەوە کاردەکـەن، بـەلآم بۆهـەر کەسـێك یەکێك لەم سیستمانە بالآیە و ئەوانی تر کەمتر لەسەری کاریگەرن.

ئەوکەسەی گرنگی بە سیسـتمی بینـایی دەدات بـەزۆری بـە شـێوە و وێنـەکردن پشـت بەستە، ئەوکەسەشی دەبیستێ گرنگی پشتر بە دەنـگ و وشـەکان دەدات، بـەلآم ئـەوەی پشت بەستە بە هەستەکان ئەوا گرنگی بە هەست و سۆزەکان دەدات.

. فەرموو ئەمەش سێ جۆرە تایبەتمەندی خۆنواندن:

١-کەسی بینایی:

بەخێرایی و بەدەنگی بـەرز قسـەدەکات، هەناسـەی کـورت و خێـرا هەڵدەمـژێت و پـتر دەکەوێتە ژێر کاریگەری دیمەنەکانەوە وەك لە دەنگ و هەستەکان.

٢-کەسی بیستۆکەیی:

خاوەنی دەنگێکی خۆشی مۆسیکییە، بەسنگ فراوانی و ئاسودەییەوە هەناسـەدەدات، حـەزی لـە گوێگرتنـە لـە دەنگـەکان و پـتر دەنگـی بـەلاوە کاریگـەرە وەك لـە دیمـەن و هەستەکان.

٣-کەسی هەستی:

هێورە و دەنگێکی کزی هەیە، بە لەسەرخۆیی لەناوچەی سکەوە هەناسەدەدات، هەستکردنەکانی بەر لە وشە و دیمەنەکانە.

(ب)چاو و ئاماژە ناوازەکانی :

((چاوانت جگە لە کاردانەوەی بیرۆکەکانت هیچی دیکە نین))

د.ئیبراهیم فەقی

تۆ هەمیشە چاوانت بەکاردێنی، بەتایبەت بۆ چنگ خستنی زانیاری، ئەزمونێکت بیری خۆت بێنەرەوە، یان بیرۆکەیەك کە بیرت دێتەوە یاخود وەلامدانەوەت بۆ پرسیارێك.

جوڵەکانی چاو زۆر بەسودە بۆ دیاریکردنی ئەوەی چی لە هزری هەر مرۆڤێکدا لەوساتەدا دەگوزەرێت.
ئەوکاتەی دەتوانی زانیای نا دەربڕاو کۆبکەیتەوە یاخود بۆ ئاستی ستراتیژیەتی کەسێکی تر دابەزیت، ئەوا تۆ دەتوانی بەهەمان ئاست ڕەفتاری ڕەگەڵدا بکەیت و بەمەش هۆگرییەکتان لەنێواندا دروست دەبێت.

١-شێوازی بینایی:

پونیات نانی شارەزایی و ئەزمونی بینایی: کاتێك چاو بەرەو سەرەوەی لای ڕاست ئاراستە دەکرێت، لەم کاتەدا کەسەکە وێنە گەلێك دادەکات کە پێشتر لەیادگەیدا داینەکردووە.

شارەزایی و ئەزمونە بیرۆبۆزەییەکان یاددەخاتەوە: ئەوکاتەی چاو بۆ لای سەرەوەی لای چەپ بێت کەسەکە ئەزمونێکی یاد دەکەوێتە کەپێیدا تێپەڕیوە.

٢-شێوازی بیستۆکەیی:

پونیات نانی ئەزمونی بیستۆکەیی: چاو بەئاراستەیەکی ڕێك بۆلای ڕاست دەبێت، لەم کاتەدا کەسەکە ئەزمون و شارەزایی گەلێك چێ دەکات کە پێشتر لەیادگەیدا نەبووە.

یادخستنەوەی ئەزمونە بیستۆکەییەکان: هەروەها ئاراستەی چاو بەڕێکی بۆلای چەپ دەنگ گەلێکی یاد دەکەوێتەوە کە لەیادگەیدا داکراوە.

ژمارەی بیستۆکەیی: چاو بۆ خواری لای چەپ دەبێت و لەم کاتەدا کەسەکە هەڵدەستێت بە شیکردنەوەی زانیاریەکان یاخود ڕەگەڵ خۆیدا قسەدەکات.

٣-شێوازی هەستۆکەیی:

هەستی: چاو بۆ خوارەوەی لای ڕاست دەبێت و لەم کاتەدا کەسەکە زانیاری وەردەگرێت. زانیاری بە هەموو هەستەکانی و بە چێژتن و لوتیشەوە وەردەگرێت .

(ج)زاراوەکان :

((هەوڵی پاراستنی هەموو دێڕەکانی نێوانمان دەدەم، ئەوجا ئەم دێڕ و ڕستانە لە کۆگای یادگەی وێژەمدا دەپارێزم" چون لەداهاتوومدا سودی زۆری دەبێت))

ئەنتۆن بۆلۆفیچ چیکۆف

زاراوەکان ئەو وشە و دێڕانەن کەلەڕێگەی سیستەمەکانی نواندنەوە بەدووبارەیی بەکاردەبرێت، ئەمانە ئەو وشانەن کە خەڵکی بێهۆشانە بەکاری دێنن، بۆیە بە گوێگرتن و ڕوانین لەوەی کەسەکە دەیڵێت دەتوانی بزانی ئەم کەسە چی جۆرە زاراوەگەلێکی

تایبەتی بەکاردەهێنێت و ئەوجا دەتوانی جۆرێك لە هۆگری تەواو ڕەگەڵ ئەم کەسەدا بئافرێنی.

ئەمەش هەندێك نمونەی زاراوەی بەکاربراوە..

بینایی	بیستۆکەیی	هەستی	چێژی	بۆنی
بڕوانە	گوێبگرە	هەست دەکەم	قوت دەدات	بۆن دەکات
دیاردەکەوێت	ببیستە	بەرکەوتن	دەچێژێت	بۆن
ڕوونە	قسەبکە	دەست لێدان	دەخوات	بۆنی نوکەڵ
بڕوانە	هاوارکردن	سارد	دەلێسێتەوە	بۆنڕێژ
وێنە	گریان	گوشار	هەرس دەکات	پاقژ
بینین	ژاوەژاو	بحەسێرەوە	تەڕە	هەڵدەمژێت
هەڵبدە ببینە	بڵێ	ئازاراوییە	لیك دەردەدات	بۆگەن
سەیریکە	ئاواز	دڵەڕاوکێ	گاز دەگرێت	گوڵاو
وای دابنێ	دەنگی بەرز	بگرە	شیرین	موخوڕ
ڕەنگ	دەنگ	هەستەکان	تفت	بۆنی خۆش

ئەمەش کۆمەڵێك نمونەیە بۆ پتر ڕوونکردنەوە و باشتر تێگەیشتن:

١–بینایی:

- بەڕوونی دەبینم .
- دەتوانی بۆچونم ببینی؟
- بیرۆکەکەت بۆمن ڕوون نییە.
- بهێڵە بالەم شتە بڕوانم.
- من ئەمە بە شێوەیەکی جیاواز دەبینم.

2-بیستۆکەیی:

- ئەم قسەیە باوە.
- گوێت لێبوو ئێستا چیم گوت..؟
- گوێبگرە بیرۆکەیەکی مەزنم هەیە.
- گوێم لێ نەبوو، چیت گوت؟

٣-هەستی:

- ئەوەی ئێستا گوتت بەڕاستی جولاندمی.
- من مرۆڤێکی هەستیارم.
- واهەست دەکەم دۆخم زۆر باشە.
- کاتێك هەست بەباشی دەکەم دەست بە جێبەجێکردن دەکەم.

٤-چێژی:

- بیرۆکەکەت چێژێکی تایبەتی کاری پێ بەخشیم(واتە هانی دام).
- بهێڵە با ئەم ساتە بچێژم.
- تامی ئەم وشانەت ناخۆش دیارن.

٥-بۆنی:

- بۆنی ئەم دۆخە ئاسودەبەخش نییە..
- ئەمە بۆنی ماسی لێ دێت، واتە گوماناوییە.

کاتێك ئاشنای سیستمی خۆنواندنی کەسێك دەبیت تێبینی دەکەیت کە هۆگری ڕەگەڵ ئەم کەسەدا بەخێراییەکی تەواو چێ دەکەیت، بەجۆرێك دەتوانیت ڕەگەڵ زاراوە و جیهانی تایبەتی ئەو کەسەدا خۆت بگونجێنی، بێڵە باوەکو نمونەیەکت پێ ببەخشم، بۆئەوەی باشتر تێی بگەیت:

نمونە:

ئەو: گوێم لێ بگرە .　　**تۆ:**من گوێت لێدەگرم.

ئەو:دەزانی مەبەستم چییە؟　　**تۆ:** بەڵێ، بێگومان دەزانم مەبەستت چییە.

ئەو:دەتوانی گریمانەی ئەمە بکەی؟　　**تۆ:**بەڵێ دەتوانم گریمانەی بکەم.

ئەو:ئەوەی گوتت هەستەکانی جوڵاندم.　**تۆ:** دەزانم، منیش هەمان هەستم هەیە.

ئێستا لە بیرۆکەکە تێگەیشتی ؟ دەبێت تێبینی زاراوە بەکارهێنراوە تایبەتییەکانی کەسی بەرامبەرت بکەیت، هەوڵبدە ڕەگەڵیدا هاوتابیت، ئەوەی هەیە ئەوەیە کە بەچڕی گرنگی بە شتەکان بدەی، کاتێك بە دووڕژنەوت قسان دەکەیت باش گوێبگرە و بدوێ، کەلە وێنەدەنگ گوێزەرەوە(تەلەفزیۆن) دەڕوانی بە جوانی و دیقەتەوە بڕوانی. هەوڵبدە لە سیستمی خۆنواندنی بەرامبەرت تێبگەیت و ئەوجا لەگەڵیدا خۆت بگونجێنی. لەسەر ئەنجامدانی ئەم مەشقە بەردەوامبە و بیکەرە ئامرازێك بۆ چێژبینینت. بەمەش دەتوانی بکەویتە سەر ڕێگەی دروستکردن و ئافراندنی هۆگری قوڵ ڕەگەڵ خەڵکاندا.

(د) مشتومڕی ڕێککەوتن، سەرکردایەتی:

((هاوڕێکان لەهەموو شتێکدا بەشدارن))

ئەفلاتون

١-مشتومڕ:

کـــردارەی چاکســـازیی و گونجانـــدنی خـــودت و ڕەفتـــاری دەرەوەتـــە لەگـــەڵ کەســـێکی تـــردا. کردارەیەکی سازاندنی بەردەوامە لەپێناو ئافراندنی هۆگری لەگەڵ خەڵك و پاراستنی.

2-ڕێککەوتن:

کردارەی ئەنجامدانی ڕێککەوتن بەزمانێکی درکێنەر و نادرکێنەر ڕەگەڵ کەسی تردا ئەنجامبدە" بۆئەوەی بتوانی جۆری هۆگری کەسەکە لەسەر ئاستی هۆشیاری و ناهۆشیاری بدۆزیتەوە و ئاشنابیت.

٣-سەرکردایەتی:

کاتێک هەستکردن بە هۆگری لەسەر ئاستگەلی هۆشیاری و ناهۆشیاری دێتەبوون دەتوانی مەودای کاریگەری ئەم هۆگرییە تاقیبکەیتەوە بەوەی جۆرێک لە گۆڕان لە ڕەفتارتدا بەدی بهێنیت، تێبینی کەسەکانیش بکە گەر لاسایی تۆیان کردەوە و ڕەفتارەکانت کاردانەوەی لەسەر دورست کردبوون، بەومانای لەگەڵ تۆدا سازاون.

نمونە:

گەر دانیشتوویت و لاقەکانت لەسەر یەك داناوە، دۆخەکەت بگۆڕە و پێیەکانت بۆ زەوی درێژبکە. گەر کەسەکەی تریش هەمان کاری تۆی ئەنجامدا ئەوا هۆگری نێوانتان بالآیە، هەروەها جۆرێکی نایاب بە هۆگری لەنێوانتاندا دروست بووە و لەم کاتەدا تۆ دەتوانی ئاراستەی ئەم کەسەبکەیت بۆکوێ بتەوێت و ئەوجا هەنگاوی پێ بنێی بەرەو بەدیهاتنی ئەنجام .

نەخشەی ڕێککەوتن و گونجان

(١)گونجاندنی ڕاستەوخۆی نادرکێندراو:

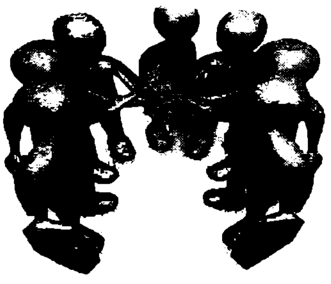

١) هەمورلەش: دۆخی لەشت ڕێك بەهەمان شێوەی کەسەکەی تر لێبکە.

٢) نیوەی لەش: خۆت ڕێکبخە بۆئەوەی نیوەی خوار یان سەرەوەت لە کەسەکەی تر بچێت.

٣) گۆشەی سەر/شان: سەر و شانەکانت ڕێك

بەهەمان شێوەی کەسەکەی تر بجوڵێنە.

٤) ئامازەکانی ڕووخسار: تێبینی ئامازەکانی ڕووخسارت بکە و لە برۆ و لێوەکانتدا تەواو لاسایی بکەرەوە.

٥) ئامازەکان: هەوڵبدە ئامازەکانی ڕەفتارت هاوشێوەی کەسەکەی تربێت" بە ڕێزەوە.

٦) هەناسەدان: بۆئەوەی هاوشێوەی سیستمی کەسەکەی تربیت ئەوا بەهەمان شێوەی ئەو هەناسەبدە، جوڵە بە سنگ و شانەکانت بکە.

٧) دەنگ/ئاواز/خێرایی قسەکردن: هەوڵبدە لەگەڵ شێوازی دەنگی/ئاوازی/کەسەکەدا خۆت بگونجێنی.

٨) هەندێك بەشی لەش: هەوڵی لاسایی کردنەوەی هەندێك جوڵەی دووبارەیی کەسی بەرامبەر بدە.

(٢)گونجاندنی نادرکێندراو و ناڕاستەوخۆ:

هەوڵبدە ڕەفتارت گونجاوبێت لەگەڵ ڕەفتاری کەسەکەی تر. بۆنمونە گەر چاوانی دەپرتێنێت تۆیش بەهێمنی سەرێکی بۆ بجوڵێنە، گەر لاقەکانی خستبوە سەر یەکتر، تۆیش دەتوانی دەستەکانت بنوشتێنیتەوە.

(٣)ڕێککەوتنی زارەکی-درکێندراو:

أ-سیستمی نواندن: هەمان شێوازی زاراوەی کەسی بەرامبەر بەکاربێنە.

ب-دەستەواژەی دووبارە: تێبینی پێکهاتەی دەستەواژەکانی بکە و بیکەرە بۆتەیەك بۆ قسەکانت .

زاراوەی تایبەتمەند:

بۆنمونە:

ئایا دەبینی؟ ئایا دەزانی؟ - تاقی بکەرەوە، ئەمە زۆر گونجاوە.. هتد.

٢-بیرۆکە و پێشنیار:

بیرۆکەی سەرەکی لە قسەکردنیدا بزانە و لە تاوتوێکردنی خۆتدا لەکاتی قسە لەگەڵ کردنیدا بەکاری بێنە.

نمونەی سازاندن و سەرکردایەتی

سازاندن

↓

رێچکەی ئاماژە و رەفتارەکانی کەسی بەرامبەرت بگرەبەر

↓

لەرێگەی گۆرینی ناوەندی لەشت یاخود تۆنی دەنگتەوە تاقیبکەرەوە

↓

کاری تێناکات | **کارت تێدەکات**

↓

بۆهەنگاوی داهاتووت هەنگاوبنێ

لەمرۆوە دەستت پێبکە و تێبینی هەموو شتێك بکە لەکاتی رەفتارکردنت رەگەڵ ئەوانی تردا. سیستمی خۆنواندیان و جۆری ئەو زاراوانەی زۆری بەکاردێنن بزانە و تێبینی جوڵەکانی چاویشیان بکە" بۆ ناسینەوەی ئەوەی کە چۆن رەگەڵ زانیاریەکاندا رەفتاردەکەن و سازانیان لەگەڵیدا چۆنە.

بەردەوامبە لەسەر تێبینی کردنی رەفتاریان، (لەگەڵیدا بسازێ) بکەرەوە، لێرەدا پەندێکی بەناوبانگ هەیە کە دەڵێت:**"مەل بەشێوەی خۆی دەکەوێت"** .

کاتێك لاسایی ڕەفتاری کەسێکی دیکە دەکەیتەوە ئەوا تۆ لە جیهانی تایبەتی ئەودا پێی دەگەیت و هەست بەبوونی دەکەیت بەجۆرێك وەهایە کە تۆ لەئاوێنەیەك بڕوانی و ئەو ببینی، هەوڵبدە لەکاتی چاوپێکەوتن و ڕەفتارەکانی ڕۆژانەتدا ئەم لاسایی کردنەوەیە بکەیتە کردار، ئەوجا بۆخۆت ڕادەمێنی لەو توانایی و هونەر و بەهرەییەت کە لەکاتی ڕەفتارکردن دەگەڵ ئەوانی تردا بەکاری دەخەیت.

مایکل برۆکسی نوسەری پەڕتوکی:" هۆگری ڕاستەوخۆ" دەڵێت: ((**هۆگری بە پێچەوانەی مەزنترین یاسای فیزیاوە کاردەکات ئەویش ئەوەیە کە: لەبری ئەوەی دوو دژ یەکتر کێشبکەن کەچی لە هۆگریدا دووجەمسەر یەکتر کێش دەکەن**)).

تێبینییەکی گرنگ

سازاند و ڕێککەوتن مانای لاسایی نادات..

لاسایی= گاڵتەکردن بەوانی تر و بەسوك پیشاندانیان.

سازاندن=ئافراندنی هۆگری لە نێوانتاندا.

٢٩-کەسانی کارگران دەوروبەرتیان تەنیوە:

((خودا پاقژی پێ بەخشیوین بۆ ئەوەی ئەو شتانە وەربگرین کە ناتوانین بیانگۆڕین، ئازایەتیش بۆئەوەی ئەو شتانە بگۆڕین کە دەتوانین بیانگۆڕین، دانایيش بۆ ئەوەی جیاوازی لەنێوان ئەو دووشتەدا بکەین)).

فرجینا ساتیر

هەمیشە حەزم لە خستنەڕووی ئەم پرسیارەیە" لەو کۆڕانەی دەیگێڕم: کەسێك دەناسیت بەلاتەوە کارگران بێت؟ وەلامەکە هەمیشە بەڵێ دەبێت.

جارێکیان کابرایەك هەستایەسەرپێ و گوتی: ئەم پرسیارە چییە؟ من نەك تەنها یەك کەسی کارگران دەناسم بەڵکو بڕوام وەهایە هەموو خەڵك کارگرانن!!

ئایادەزانی هەموو دامەزراوە و کۆمپانیایەك خاوەنی یەك کەسی کارگرانە، ئەم کەسانە وەها خۆیان پیشان دەدەن هەمووشتێك دەزانن، هەمیشە سکالآکارن، کێشە دروستکارن، سەرزەنەشتکار و لە بۆسەدان.

لەم بەشەدا ئەم کەسایەتیانەت بۆ ڕوون دەکەمەوە، بۆئەوەی کاتێك توشیان دەبیت دووچاری شێتی نەبیت و بەئاسایی لێیان ئاشنا و ڕزگاربیت.

کەواتە باوەکو ئێستایش بیان ناسین..

٣٠-چۆن لەگەڵ نۆ تەرزەكەی كەسانی كارگراندا ڕەفتاردەكەيت؟

((ڕەفتاركردن گۆڕینەوەی ماناكانە، دان و ستەندنە لەنێوان دووكەسدا))

فرجينا ساتێر

دەستەی دوژمنگێڕ:

١-شۆڕشچی:

كەسێكی چەقەچناوەی جنێودەرە و لێزانە لە بەكارهێنانی هونەری گەمە و فێڵكردن. زۆرجار دەنگی بەرزدەكاتەوە، هاواردەكات و هەڕەشەئەنجام دەدات و دەكێشێت بە مێز و كورسیەكانی دەوروپشتی دا و زۆرجاریش لەناكاو پەلامارت دەدات لێت دەدات.

٢-تەقینەوەیی:

زۆر بەگومان و هەڕەشەكارە، ناتوانرێت بەسەریدا زاڵبیت، سەرباری ئەوەی هەستی ناسكە كەچی زۆر دەقیرێنێ و هاواردەكات، زۆر هەستیارە، گەر ئیش و نواندنەكانی توشی ڕەخنەهاتن ئەوا بە ڕەخنەی كەسێتی و تايبەتی دەيگرێت.

چۆن لەگەڵ كەسانی شۆڕشچی و تەقینەوەییدا ڕەفتار دەكەيت؟

كاتی تەواوی بدەرێ بۆئەوەی هێمن بێتەوە، هەوڵبدە بەشێوازی ئەرێیی وەڵامی كاردانەوە نەرێنیەكانی بدەیتەوە، بۆنمونە: بەناوی خۆیانەوە بانگیان بكە، بیرۆكەكانیان

بیچڕێنە بەوەی قەڵەمێك لەدەست دەکەوێتە سەر زەوییەکە. دیق بەچاوت لەناوچاوی بڕوانە و مەهێڵە تووڕەمەی ترست تێدا دیاربکەوێت. داوایان لێبکە دانیشن، گەر ڕەتیان کردەوە ئەوا بۆماوەی ٣٠ چرکە تۆ بەپێوە بوەستە و دواتر داوای لێبکەرەوە دانیشێت، بە ڕاستی بۆچوونەکەت بخەرە ڕوو و دەمەقاڵەی لەگەڵدا ئەنجام مەدە. گرنگی پێدانی خۆتیان بۆ دیاربخە و هاوبەشی بۆچونیان بۆ دووپات بکەرەوە. باسی چارەسەرکردنی کێشەکانیان لەگەڵدا گەلاڵە بکە بەبێ تێکدان و ئالۆزاندنی ڕەوشەکە.

٣-دانەپاڵکار:

ئەم جۆرە کەسانە هەمیشە لەدۆخی بەرگریکردندان و بڕوایان وەهایە هەموان هەڵەن و ئەنجامی خراپی شتەکان دەدەنە پاڵ هەموانی تر، ئەم کەسانە زوو تووڕەدەبن و هەوڵی تۆڵەسەندنەوە دەدەن و دەیانەوێت بەهەرجۆرێك بێت ماف و یەقی خۆیان وەربگرنەوە.

٤-گازندەچی:

بلیمەتە لەدۆزینەوەی هەڵەی هەمووشتێك(کارگێڕی، دەوڵەت، ڕێکخراو،کەش..هتد)، گرنگی بە دۆزینەوەی چارەکانیش نادات و زۆرکات ئەم وشانە بەکاردەهێنێت: هەمیشە، بەردەوام، هەرگیز، گشت، ئەوان.

٥-نەرێنی:

ئەم جۆرە مرۆڤە خاوەنی تایبەتمەندییەکی نەرێنی و زۆر خەماوییە، کارلێك لەگەڵ ئەریێ یاخود هەر بیرۆکە و گۆڕانێکی نوێدا ناکات. هەمیشە هەڵە لەشتەکان دەدۆزنەوە و دەڵێن: ئەمە سودی نییە و پێشتر تاقیمان کردۆتەوە، یاخود: واز لەم کارە بێنە، دەستی لێ هەڵبگرە، ئەمەش دەبێتەهۆی ئافراندنی ئەنجامی نەرێنی و زیاناوی.

چۆن ڕەگەڵ ئەم كەسانەدا ڕەفتاردەكەیت؟

بەباشـی گوێیـان بـۆ بگـرە، بۆچـوونیان وەربگـرە و پێیـان قایـل بـە، بـەلآم لەگـەڵیان مەسازێ" چـون گـەر بسـازێی ئـەوا بەڵگـەی ڕاسـتێتی قسـە و ڕەفتارەكـانی بـۆ دووپـات دەكەیتەوە و ئەمەیش لای خۆیەوە دۆخی نەرێنی ئەوكەسە خراپتر دەكات.

تـــورەی مەكـــە و سەرمەخەرەســـەری و داوای لێبوردنیشـــی لـــێ مەكـــە. ڕەفتـــارە نەرێنیەكانی بچڕێنە بە ئەنجامدانی ڕەفتارگەلێك كە كردنی ئاسان نییە. بۆنمونـە بپرسـە: دەبێت چی بكەیت؟ چۆن ئـەم كێشـەیە چـارە دەكـەیت؟ تـۆ چارەسـەری ئامـادەی بـۆ بەردەست مەخە، بەڵكو دڵنیابە لەوەی كە ئەم كەسە بەتـەواوەتی لەدۆخەكـە بەئاگایـە و هەمووشتێك وەردەگرێت.

كەی دڵنیابویتەوە كە ئامادەیە بۆ هەنگاونان بـۆ بـەدیهاتنی چارەسـەر ئـەوا دەتـوانی تۆیش یارمەتی بدەیت و ڕێنمایی ئەنجامدانی هەنگاوە چارەسەرییەكەی بكەیت.

دەستەی دەم كوت/بێدەنگی داپلۆسێنەر:

٦-زۆر ناسكۆلە:

كەسێكی ناسك و میهرەبانە، حەزی لە گەمـە و سوحبەتـە، دەیـەوێت خۆشەویسـتی و قایلمەنـدی هەمووان چنگ بخـات و هـەمووان پێـی قایـل بـن، هەرچـییەك دەڵێـی ڕەگەڵتـدا هاوقسـەیە" چـون دەترسـێت هاوڕێیـەتیت لەگەڵێـدا بپچـڕێت یـان بەهۆیـەوە تورەبێـت، ئـەم كەسـانە هەسـتەكانی خۆیـان دەشـارنەوە و هەمیشـە داوای لێبوردن لەسەر زمانیانە، تەنانەت لەو كاتانەشی كـە پێویسـتی بـە داوای لێبـوردن نییـە، بۆنمونە: كەش لەدەرەوە زۆر خۆشە، دەڵێت: داوای لێبووردنت لێدەكەم.

چۆن لەگەڵ کەسی زۆر ناسکدا ڕەفتاردەکەیت؟

هەوڵبدە وەهای لێبکەیت بەشێوەیەك هەستبکات کە تۆ خۆشت دەوێت بەچاوپۆشین لەهەرچییەك ڕوویداوە و ڕاستگۆبە لە پیاهەڵدانت بۆئەو، هانی بدە بۆ دیارخستنی بۆچوونی ڕاستەقینەی و کاتێك ئیشێکی باش ئەنجام دەدات هەمیشە پیرۆزبایی لێبکە و پرسیاری سنورداریشی ئاراستەبکە و ئیشەکانی وەکو ئەندامێکی دەستەی کارت پەسنبدە.

٧-بکوژی بێدەنگ:

ڕەنگە هەست بە بەهای خۆی نەکات و ڕێزی خۆی نەگرێت و خۆی بە خاوەنی بۆچوونی تایبەتی نەزانێت و دەترسێت لەکێشەوە تێوەبگلێت، بۆیە دەڵێت:" تۆ ڕاست دەکەیت. من هەڵەم"، هیچ کات لەبارەی بۆچوونی خۆیەوە قسە ناکات تەنانەت کاتێك تۆ داوای بۆچوونی تایبەتی ئەوی لێدەکەیت شتێکی وەهات پێنادات لێی بگەیت.

چۆن لەگەڵ بکوژی بێدەنگدا ڕەفتار دەکەیت؟

وەهای لێبکە هەست بەوەبکات کە هەرچییەکیش ڕووبدات تۆ لەگەڵیدا بە نەرێنی ڕەفتارناکەیت، هانی بدە بۆ قسەکردن، پرسیاری ئازاد و گەرم و گوڕی وەهای ئاراستە بکە کە کۆتاییەکەی کراوەبێت، کە قسەت بۆ دەکات بەجوانی گوێی لێبگرە و مەیپچڕێنە و گەر وەڵامی نەدایەوە دیسانەوە پرسیاری لێبکەرەوە.

ئەوجا بێدەنگبە بۆئەوەی هەل و کاتی هەبێت لەبۆ وەڵامدانەوەت، ئەوجا پێیدا هەڵبدە وقسەکانی بەجوان بخەرە ڕوو، گرنگی پێبدە.

٨-خوێندەوار:

کەسێکی ڕۆشنبیر و بەهێز و چالاك و کارامەیە، وادەزانێت هەمووشت دەزانێت و بۆچوونەکانی باشترینن و پێشنیار بۆ ئەوانی تر دەکات، لەکاتێکدا ئەمانە تەنها قسەی لابەلان. بۆیە ناتوانێت بە بۆچوونی ئەوانی تر قایل بێت و گەر قسەت لەگەڵدا کرد و بۆچوونەکانیت ڕەت کردەوە، ئەوکات ئەم شکستەی دەخاتە ئەستۆی کەسانی تر.

چۆن لەگەڵ كەسى خوێندەواردا ڕەفتار دەكەيت؟

خۆتى پێدامەكێشە گەر بە تـەواوەتى خـۆت بـۆى ئامـادى نـەكردووە، بـەجوانى گـوێى لێبگرە، بۆچوونى ئـەوانى تـرى بـۆ ڕوون بكـەرەوە، ئامادەبـە بـۆ ئافرانـدن و وەرگرتنـى چارەسەرى ناوەندى، بەڵام لەگەڵيدا مەش سازى" ئامانجى تۆ قۆستنەوەى ئـەم كەسـەيە بۆ بەرژەوەندى خۆت.

٩-هەستەدرۆينە:

وەها ڕەفتاردەكات كە تەواو ئاشنا و شارەزاى دۆخ و ڕەوشەكانە لەكاتێكدا هيچى لـێ نازانێت، حەزى لێيە هـەمووان پێـى قايـل بـن و پەسـنى ئەنجامـدراوەكانى بـدەن، ئيشـە باشەكان دەكاتە موڵكى خۆى وبەدرۆ ئيشى خۆى بەڕێ دەكات.

چۆن لەگەڵيدا ڕەفتاردەكەيت؟

لەسەرەتاوە تێى بگەيەنە كەنابێت بۆچوونەكانت بە قسەى تايبەتى و كەسێتى شـكێن وەربگرێت، ڕاستيەكانى بۆ ڕوون بكەرەوە و بەڵگەى دۆخە ڕاستيەكانى بۆ بێنەوە. كاتى تەواوى پێبدە بۆ زاڵبوونى بەسەر ئەم گرێ دەرونيەيدا" هاوكـارى بكـە گـەر لـەم بـوارەدا پێويستى پێت بوو.

ئايا تۆ خۆت لەنێو يەك يان دوو جۆر لەو كەسايەتيانەدا دەبينيتـەوە، يـاخود كەسـێك دەناسيت ئەم تايبەتمەنديانەى بەسەردا بچەسپێت؟ گـرنگ نييـە پێشـتر چـۆنت ڕەفتـار لەگەڵدا كردووە، بەڵام گرنگ ئەوەيە كە ئێستا بزانى چـۆن بـە ئـەرێيى ڕەوتـارى دەگـەڵ دەكەيت.

بەباشى ئەم بەشە بخوێنەرەوە، دەست بكە بـە تێبينـى كردنـى ڕەفتـارى ئـەوانى تـر، ئەوجا ئەم شارەزاييە نوێيانەت بەكاربێنە بۆئەوەى ببيتە خاوەنى توانايى و ژيـرى تـەواو بۆ بڕياردان و ڕەفتاركردن لەگەڵ ئەوانى تر.

٣١-بیست قەدەغەکراوەکەی کاتی پەیوەندی بەستن ڕەگەڵ کەسانی تردا:

((پەیوەندی دابەستن لە پەیوەندییە مرۆییەکاندا وەکو هەناسەدانی مرۆڤ وەهایە، هەردووکیان ئامانجیان بەردەوامی دانە بە ژیان))

فرجینا ساتیر

ئێستایش لیستی بیست باشترین ڕێگەت بۆ دەخەینەبەردەست، بەمەبەستی باشتربوونی بەهرە و هونەری پەیوەندی دابەستنت:

١) هەرگیز کەس مەپچڕنەو بهێڵە باوەکو بە ئازادانە قسەبکەن.

٢) هاوارمەکە، هێمن بە و لەگەڵ تۆنی دەنگیدا خۆت بگونجێنە.

٣) کاردانەوەکانت باوەکو زیادەڕۆیی و هەڵچوونی تێدا نەبێت، بەڵکو تیشك بخەرەسەر ئەنجامەکانت.

٤) گازندە مەکە، بەڵکو ڕوو لەکەسی گونجاو بکە و کێشەکەتی ڕەگەڵ باسبکە و بەدووی چارەدا بگەڕێ.

٥) جاری زانابیت لێ مەدە لەبارەی هەستەکانی خەڵك و داواکاریەکانیانەوە.

٦) گریمانەی ئەوە مەکە خەڵکی بزانن چۆن هەست دەکەیت و چیت دەوێت؟ بەڵکە پێویستە خۆت تێیان بگەیەنیت.

٧) گاڵتە بە هیچ کەس مەکە و ڕێز لە بۆچوونی ئەوانی تر بگرە.

٨) ڕەخنە و شکاندنەوە بەکار مەهێنە(بەتایبەت لەپێش چاوی ئەوانی تر)، بەڵکو بەشێوەیەکی تێگەیشتوانە و تایبەتی قسەی ڕەگەڵ بکە.

٩) شەڕەقسەمەکە بەڵکو گوێ لەوانی تر بگرە و ئەوجا بۆچوونت ڕوونتر بکەرەوە.

١٠) هەڕەشەی ئەوەمەکە کە هیچ کەسێك لە سەر کارەکەی وەدەر دەنێی" چونکە ئەمە لەماوەیەکی درێژدا ئەنجامی خراپی لەسەرت دەبێت.

١١) نەرێنی مەبە، بەڵکو هەوڵبدە بۆ پێشنیارە نوێیەکان کراوەبیت.

١٢) قسەی زۆر لەگەڵ كارمەندانتدا مەكە، دەبێت هەلی قسەكردن بەوانیش بدەیت.

١٣) هەرگیز لایەنگیری مەكە، دادگەربە، یارمەتی چارەكردنی كێشەی نێوان كارمەندانت بدە بە دادگەریی.

١٤) سەرزەنەشتی هیچ كەسێك مەكە، وەكو بەڕێوەبەر بەرپرسیاریێتی خۆت هەڵبگرە و بەدووی چارەدا بگەڕێ.

١٥) كاتێك كەسێك قسەت بۆدەكات جێی مەهێڵە، بەڵكو بوەستە و گوێی لێ بگرە و كاتێكی تری بۆ قسەكردن لەگەڵدا بۆ دیاری بكە.

١٦) وشەی گشتاندن(وەكو: هەمیشە، گشت، هەرگیز) زۆر بەكارمەهێنە" چون ئەمە وەهات لێ دەكات بە درۆزن دیاربكەویت" لەبەرئەوەی هیچ كەسێك نییە هەمیشە هەڵەبكات، بۆیە وریابە و بە وردی و دیاری كراوی قسەبكە.

١٧) وشەكانی وەكو: پێویستە، دەبێت بەكارمەهێنە، بەڵكو لەبریدا وشەگەلی وەكو: كاتێك، هەرچۆنێك .. بەكاربێنە.

١٨) ئەم چوار دەستەواژە نەرێنییە بەكارمەهێنە:

بەلأم... دەبێتە هۆی ڕەتكردنەوەی هەموو قسەكانی پێشترت، بۆیە لەبریدا (و) بەكاربێنە.

بۆچی...چونكە بەدووی هۆكارەكاندا دەگەڕێت لەبری چارەسەر، لەبریدا وشەی(چی)بەكاربێنە.

گەر...بۆگومانكردن بەكاردێت، لەبریدا (كاتێك) بەكاربێنە.

هەوڵدەدەم.. مانای ئەوەیە كە پابەندی دۆخەكە نیت، بۆیە لەبریدا بڵێ: ئەنجامی دەدەم.

١٩) كەسانی تر بەكەم مەزانە و ڕێزیان بگرە.

٢٠) كێشە تایبەتیەكانی كارمەندانت لەبیرمەكە و سۆزیان بۆ دەربڕە، گرنگییان پێبدە.

٢١) ئەم ئامۆشیارانە بەلای تۆوە ئاشنان؟ بیان خوێنەرەوە و بەو كارانەتدا بچۆرەوە نەخشەی ئەنجامدانیت داڕشتووە، لەبیرت بێت گەر لەو بیست هەڵەیەی پێشووتر بەدووربیت ئەوا نایاب دەبیت لە ڕەفتاركردن لەگەڵ ئەوانی تردا.

٣٢-دە ئامۆژگاری پێویستە بەکاریان بهێنی..لەبیریان بکەی ئەنجام لەئەستۆدەگریت:

((ڕێگەی من لە ئەستۆگرتنی نەهامەتییە قورسەکانە تا دۆزینەوەی وشەیەکی گونجاو ئەوجا زۆر بە هێمنی و لەسەرخۆیی دەری دەبڕم)).

جۆرج بێرناردشۆ

ئێستا دەزانیت دەبێت لەڕەفتارەکانتدا خۆت لەچی بەدووربگریت، ئێستایش پێویستت بەوەیە فێری ئەوانەش بیت کە دەبێت ئەنجامیان بدەیت. لەم بوارەشدا لیستێکی دە خاڵیت پێشکەش دەکەین، بۆئەوەی پێوەی پابەندبیت:

١- خەڵکان بەناوی خۆیانەوە بانگ بکە" چونکە خۆشترین و ویستراوترین دەنگ ناوی خاوەنەکەیەتی.

٢- بەباشی گوێبگرە و هانی ئەوانی تریش بدە بۆ دەربڕینی بۆچونەکانیان.

٣- نواندنی باش پەسەندبکە و بەپێی باشیەتی باشتر پێیدا هەڵبدە.

٤- هەمیشە هەست بەچی دەکەیت و چیت دەوێت دەری بڕە، منگە منگ مەکە.

٥- لێبوردەبە و لەبیربکە، واز لە ڕابردوویێنە با بەخێرایی بڕوات.

٦- پێبکەنە تەنانەت گەر هەستت بە پێکەنینیش نەکرد.

٧- بەسۆز و میهرەبانبە، لەکاتی ئیشکردندا بیر لەکێشە تایبەتیەکانت مەکەرەوە.

٨- گەر پێویستی کرد زانیاریەکانت باوەکو تەنها لای خۆت بێت.

٩- سەردانی کارمەندانت بکە لەکاتی کارکردندا، ئەمە پتر هانیان دەدات بۆ باشتر کارکردن.

١٠- جارجارە بانگێشتی داوەتیشیان بکە.

هەوڵبدە باشترینی بەڕێوەبەران بیت..

٣٣-ئایا دەزانی چۆن لەگەڵ مرۆڤی دوو ڕوودا ڕەفتار دەکەیت؟

((پێکەنینەکەی هەموو چواردووبەری بۆخۆی کێش دەکرد، بەلام ڕەفتارەکانی تری هەمووانی لێدەکرد))

جۆرج س.سکۆت

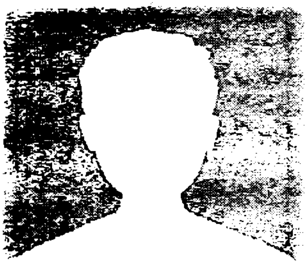

دووزمانە دووڕووەکان لە دەوروپشتتن و زۆریان حەز بەوەیە لەکاتی ئامادە نەبوونی کەسانی تردا قسەی پێ بڵێن. لێرەدا شێوازی ڕەفتارکردن ڕەگەڵ ئەم کەسانە دەخەینەڕوو:

١- ڕووبەڕوو ببینە و لەبۆچونی بپرسە لەبارەی کارەکەیەوە، زۆربەی جارەکان وەلامەکەی بەڵێ و باش دەبێت.

٢- لەبارەی خۆتەوە لێی بپرسە، ئەمیش دیسانەوە بە ئەرێیی دەبێت.

٣- ئەوجا ئەوەی دەتەوێت پێی بڵێی بە جوانییەوە پێی بڵێ: بیستومە وەها و وەهات گتووە، ئەوجا پێی بڵێ: پێویستە دەست لەم ڕەفتارە ناشیرینانەت هەڵبگریت. لەم کاتەدا چاوت بخەرە نێو چاوی و ئەوجا لێی بپرسە: تۆ گوێت لێمە؟ ئەوجا پێی بڵێ: گەر لێرە بەدواوە ویستت شتێکم پێ بڵێی ئەوا ڕاستەوخۆ وەرە و پێم بڵێ.

٤- گەر جارێکی تر ئەم کەسە دووڕوویی ئەنجامدا و هەستت کرد کاری کردۆتەسەر کار و کارمەندانی کۆمپانیا و دامەزراوەکەت ئەوا جارێکی تر بانگی بکەرەوەو لێپرسینەوەی لەگەڵدا بکەو لەم کاتە بەدواوە چیتر ناوێرێت کاری وەها ئەنجام بدات، گەر دووڕەویشی کرد ئەوا لەدەرەوەی سنوری تۆوە ئەنجام دەدات.

٣٤-ئایادەزانی چۆن ورتەورت و واتەوات چارەسەر دەکەیت؟

((باشترین درۆزن ئەوەیە کە دەتوانێت درۆیەکی کەم بۆماوەیەکی زۆر وەك ڕاستی پیشان بدات))

سامۆیل بتلر

ئەوکاتەی بەڕێوەبەری میوانخانەیەك بووم، ڕاهاتووم کە ببمە ئامانجی واتە واتەکان. ئەمەت بۆیە پێ دەڵێم، بۆئەوەی نەختێك کاریگەری ئەم کێشە و دۆخە نەخوازراوەت بۆ سوك بکەمەوە ، لەبیرت نەچێت کەتۆ بەڕێوەبەریت و سەرەکترین ئامانجی ویتوواتی و هەربۆیە ئێستایش ڕێگەی زاڵبوونت بەسەریدا بۆ دەخەمە بەردەست:

١- لەگەڵ دەستەی کارتدا کۆبوونەوەیەك ڕێك بخە.

٢- لەبارەی دەنگۆ و واتەواتەکانەوە قسەیان لەگەڵدابکە و تێیان بگەیەنە کە ئەمە هەمووی قسەی هەڵبەستراوی ناڕاستە و ڕاستییەکەیش ئەوەیە.

٣- بەمەش دەتوانی کاردانەوەیەکی ئەرێیی و دووپاتی بنوێنی و ئەم واتەواتانە بوەستێنی.

٤- گەر واتە واتەکە زۆر مەترسیداربوو، ئەوا کۆبوونەوەیەکی گشتی بۆ هەموو کارمەندانت ببەستە و ڕاستیەکەیان بۆ ڕوون بکەرەوە.

هەروەها وەکو چارەسەرێکی جێگرەوە دەتوانی گوێت لەم واتەواتانە کەڕبکەیت" گەر مەترسیدارنەبوو.

٣٥-چۆن ململانێی نێوان کارمەندانت چارەدەکەیت؟

((ڕاستترین بگرە و پێشبخە، بەمە هەندێك قەزارت دەبن و ئەوانی تریش لێت ڕادەمێنن))

مارك توین

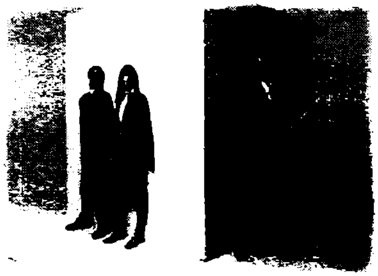

وەك دەزانیت لەکاردا زۆرجار کێشە ڕوودەدات و ئەمەش لای خۆیەوە کاردەکاتەسەر دەستەی کارت، گەر ئەمە نەوەستێنی ئەوا خراپ کارت دەکاتەسەر، لێرەشدا چۆنێتی ڕەفتارکردنت لەم کاتەدا بۆ دەخەمە ڕوو:

١- دەبێت لەسەرەتاوە هانی هەردوو کەس و بەرە بدەیت بۆئەوەی بە گفتوگۆ چارەیەك بدۆزنەوە.

٢- گەر ئەمە بۆخۆیان چارە نەکرا، داوایان لێبکە کەسێکی متمانە پێکراو بێننە نێو کێشەکەیانەوە بۆ دۆزینەوەی چارەسەر، بە پێشنیار و چارەخراوە ڕووەکانی قایل بن.

٣- گەر ئەمەش شکستی هێنا ئەوا بانگێشتی نوسینگەکەی خۆتیان بکە و بۆچوونی خۆتیان لەبارەی ئەم کێشەیەوە پێ بڵێ.

٤- باسی باشی ڕابردوویان بکە.

٥- کێشەکەیان بۆ ڕوونبکەرەوە لەوەی بەچی شێوەیەك کار لە ڕۆڵ نواندنەکانی دەستەی کارکردن و ئەنجامەکان دەکات.

٦- بەبێ پچڕان گوێیان لێبگرە. ئەوجا داویان لێبکە هەردوولایان ڕێز لەقسە و ڕەفتارەکانی یەکتر بگرن.

٧- داوایان لێبکە بەزووترین کات چارەسەرێکی باش بدۆزنەوە، ئەوجا بۆچوونی خۆتیان لەبارەوە بخەرە ڕوو.

٨- دەستی یارمەتییان بۆ درێژبکە و دڵنیابە لەوەی هەموان تێگەیشتوون و بە چارەسەرەکە قایلن و دڵنیابەرەوە لە قایل بوونیان. سوپاسی گوێڕایەڵ بوونیان بکە.

٩- لەنزیکەوە بەدواداچونیان بۆبکە" لەبارەی چارەبوونی کێشەکەوە.

٣٦-ڕەچەتەی کارا بۆ پەیوەندی سەرکەوتوو:

((هەموومان کێبڕکێی یەکتردەکەین، ڕەگەڵ یەکتردا ڕەفتاردەکەین..گرنگ ئەوەیە چۆن ئەمە ئەنجام دەدەین و بەرئەنجامەکەشمان چی دەبێت))

فرجیناساتیر

لێرەدا کاراترین و سەرکەوتوترین ڕێگەت پێش دەست دەخەم بۆ بەدیهاتنی هۆگری ڕەگەڵ ئەوانی تر، لەگەڵ گەشەپێدانی پەیوەندیت دەگەڵ ئاڵۆزنترین کەسانی خراپ خوو:

١-تێبینی/خۆگونجاندن/سەرکردایەتی:

دەست بکە بە تێبینی کردنی ئەو زاراوانەی کەسی بەرامبەرت بەکاری دەهێنێت، جوڵەی لەشی و تۆنی دەنگی و زمان و ئاماژە تایبەتیەکانی لەقسەکردنیش یادبگرە و ئەوجا هەمان شت ئەنجام بدەرەوە و سیستمی خۆنواندنی ئەو بەکاربێنە، گەر تێبینیت کرد کەسێکی بینایی، بیستۆکەیی، هەستی...یە، دەبێت تۆیش وەکو ئەو ڕەفتار بکەیت. هەوڵبدە بۆماوەیەکی کەم ڕەگەڵیدا هاوقسە و بۆچوون بیت ئەوجا نەختە نەختە لەسەرکردایەتی دایبگرە خواریّ و خۆت ببە بە سەرکردە بۆبەدیهاتنی هۆگری تەواو لەنێوانتاندا" لەسەر ئاستی هۆشیاری.

٢-باش گرنگی پێدان و نەپچڕاندن:

هەرگیز ڕوویداوە کەسێك لەکاتی قسەبۆکردنیدا تۆ بپچڕێنێت" وەك تەواوکارێك بۆ قسەکانی تۆ؟ لەو کاتەدا هەستت بەچی کردووە؟ ڕەنگە بزانیت خواوەند یەك دەم و

دوو گوێی بۆ دروستکردوین بۆئەوەی هێندەی دەبیستین نیوەی بدوێین. بابلیلیۆس سیرس لەم چوارچێوەیەدا دەڵێت:" **کاتێك قسەدەکەم هەست بە پەشیمانی دەکەم، نەوەك کاتێك بێدەنگ بم**" ، هەروەها دەشڵێت:" **گەر بەکەسێکی گەمژەت ڕاگەیاند هیچ قسەنەکات ئەوا خەڵکی بە زانای دەبینن**" ، گوێگرتن گرنگییەکی زۆری هەیە" چونکە یارمەتیت دەدات بۆ تێگەیشتن لەکەسی بەرامبەر نەوەك تەنها ئەمە و بەس بەڵکو یارمەتیشت دەدات بۆ بەدیهاتنی هۆگریی. هەربۆیە پێویستت بە باش گوێگرتن و نەپچڕاندنی قسەی ئەوانی ترە، هەوڵبدە هانی ئەوانی تربدەی بۆ قسەکردن لەڕێگەی ئاراستەکردنی پرسیاری گشتی و کراوەوە و گرنگی بە تێبینی شتی ناپێویست مەدە، تەنها مەگەر بزانیت ئەمە زۆر پێویستە، دانتی دەڵێت:" **ئەوەی بەباشی گوێبگرێت دەتوانێت تێبینی پوخت بەرهەم بهێنێت**" .

٣-پێکەنین:

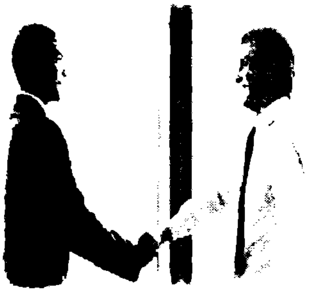

هەوڵی هێشتنەوەی زەردە خەنەی گەرمی سەر ڕووخسارت بدە" بۆئەوەی لایەنی بەرامبەر هەست بە ئاسودەیی و دڵنیایی بکات. پەندێکی چینیش هەیە دەڵێت:" **ئەوەی نەزانێت پێبکەنێت نابێت فرۆشگا دابنێت**"، بۆیە هەرچییەك ڕوویدا، زەردەخەنەت بپارێزە، دەزانم کارێکی ئاسان نییە بەڵام هەوڵێکی بۆبدە.

((وەها ڕەفتاربکە وەك ئەوەی دەتوانی، ئەوجا بەکردە دەتوانی))

ولیام جیمس

٤-گرنگی دان بە چاولەچاو خستن:

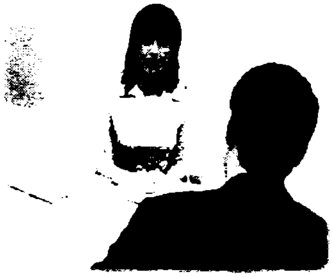

زۆر کەس بەهەڵە لە چاو خستنەناوچاو تێگەیشتوون، هەندێك بە كارێكی نەشیاوی دەزانن كە چاو لەناوچاوی بەرمبەریان بخەن، بەوەی دەبێتەهۆی پەرێشانكردنی لایەنی بەرامبەر، لەكاتێكدا هەندێكی تر بەكارێكی باشی دەبینن بەتایبەت گەر كەسی بەرامبەر سەیری ناوچاوانی تۆی دەكرد، ئەمەش ڕاستە، بەلاّم گەر كەسی بەرامبەر بەچاوانی یاری دەكرد و هەرجارە و لەجێگەیەكی دەڕوانی ئەوا بەپێی یاسای تێرامان دەبێت كە دەڵێن: لە چاوی سێیەمی بڕوانە، لە ناوەڕاستی تەوێڵی. بەڵێ ئەمەباشترینە بۆ دروستكردنی پەیوەندی و دواتریش هۆگری.

٥-چڕتیشك خستنەسەر مەرامەكان:

گریمانەیەك لە بەرنامەی زمانەوانیانەی دەماریدا هەیە دەڵێت: هەموو ڕەفتارێك مەبەستێكی ئەرێیی لەپشتە، گەر لەدزێك بپرسیت بۆچی دزی كردووە؟ ئەوا ڕەنگە وەلاّمەكەی وەهابێت: چونكە ویستومە ئۆتۆمبێلێك بكڕم، گەشتێك ئەنجام بدەم، خانویەكی باشتر بكڕم و بەختەوەربم.

تۆیش هاوڕای من نیت بەوەی هەرچی مرۆڤ دەیكات بۆ بەدیهاتنی بەختەوەرییە و نێتی ئەو دەزەش كارێكی باش بووە، بەلاّم ڕەفتارەكانی و ئەوڕێگەی بۆ بەدیهاتنی ئەم بەختەوەرییە گرتویەتیەبەر هەڵەبووە و وەهای لێكردووە تەڤلی بەندیخانەبێت.

لێرەدا پێویستە تیشك بخەیتەسەر نێت و مەرامی ئەوانی تر تەنانەت گەر لەگەڵیشیدا ناكۆك بیت، یاخود گەر یەكێك قسەیەكی پێ گوتی نەكەویتە داوی وشەكانیەوە.

ئەلبێرت مۆربیان دەڵێت:" **وشەکان تەنها ٧٪ ی تێکڕای پەیوەندی کردن و مامەڵە پێك دەهێنن"**.

٦-سۆزگۆڕین:

جیاوازییەکی زۆر هەیە لە نێوان سۆزگۆڕین و هاوسۆزی، سۆزگۆڕین مانای لە هەناوەوەیە، بەڵام هاوسۆزیی مانای لەدەرەوەوەیە. بۆیە کاتێك هاسۆزدەبیت ڕەچاوی سۆزی ئەوانی تر دەکەیت، بەڵام کاتێك لەدۆخی سۆزگۆڕیندا دەبیت ئەوا لە هەناوەوە کاری بۆدەکەیت و دەتوانیت بەکەسی بەرامبەر بڵێیت: من لەدۆخی تۆ تێدەگەم و ڕێزیشت دەگرم، هەروەها دەتوانی بڵێی: ڕەنگە هۆکارێکی مەزنت هەبێت کە پاڵت پێوەبنێت بۆئەوەی بەم شێوەیە ڕەفتاربکەیت.

٧-ڕوونکردنەوە:

بەزۆری خەڵکی پەنا بۆ بەکارهێنانی گشتاندن دەبەن کاتێك هەست بە تەنگەتاوی دەکەن، بۆنمونە دەیانبینیت وشەکانی وەکو: هەمیشە، هەرگیز، گشت بەکاردێنن. یاخود دەستەواژەگەلی وەکو: ئەوان هەمیشە وەهام لێدەکەن، هەموو کارمەندان بەهەمان شێوە بیردەکەنەوە...بەکاردێنن، بۆیە لەسەرتۆ پێویستە هانی کەسانی لەم جۆرە بدەی بە دیاریکراوتر بدوێن و گشتاندن بەکارنەهێنن. دەتوانی بە پرسیارکردنی: بەدیاری کراوی چی وەهات لێدەکات بەم شێوەیە هەست بکەیت؟ ئاراستەی دیاریکردنیان بکەیت و لە گشتاندنیان وەدووربخەیت، کاتێك زاراوەی بەتایبەت و بەدیاریکراوی بەکاردەهێنی ئەوکات دەتوانی زانیاری دیاری کراو و ورد بەدەست بێنی.

٨-دووبارە دارشتنەوە:

دووبارە دارشتنەوە مانای دووبارە وتنەوەی دێڕەکانی کەسی بەرامبەرە، بەڵام بەشێوازی تایبەتی خۆت و بەوشەکانی خۆت، ئەمەش یارمەتیت دەکات بۆ دڵنیابوون لەوەی تۆ لەوە گەیشتووی گتویەتی، هەروەها ئەمە هەلێکیش بە لایەنی بەرامبەر دەدات بۆئەوەی بەباشی گوێ بۆ بیرۆکەکانی خۆی بگرێت و دڵنیابێتەوە لەوەی دەیڵێت و مەبەستیەتی، بۆنمونە: لەوەی دەیڵێیت من وەها تێدەگەم کە تۆ زۆر گرنگی دەدەیت بە...ئەوجا بوەستە تاوەکو وەڵامت دەداتەوە.

٩-دابڕین!! :

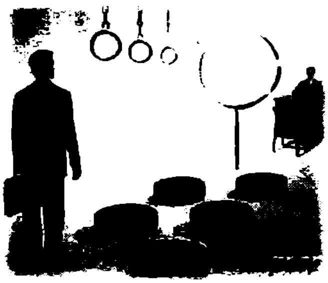

کاتێك کارمەندێك کێشەیەکت بۆ دەخاتەڕوو دەبێت کار بۆ دابڕینی بکەیت. پرسیاری ئەوەی لێبکە گەر کێشەی تریش هەبێت لەگەڵ ئەم کێشەیەدا بیخاتەڕوو، دەشتوانی لەم کێشانەشی دابڕێنی بەوەی لێی بپرسیت: سەرباری ئەم کێشانە کێشەی ترهەن؟ گەر وەڵامەکەی بەڵێ بوو، ئەوا لە کێشەی تریش لێی بپرسە و گەر وەڵامەکە نەخێربوو ئەوکات هەوڵی ڕووبەڕوو بوونەوەی کێشەکە و دۆزینەوەی چارەسەربدە.

١٠-داواکردنی چارەسەر:

کاتێك کارمەندێکت کێشەیەکت بۆدەخاتەڕوو پێویستە بەدووی چارەسەریدا بگەڕێت، نابێت خۆت ڕاستەوخۆ چارەسەری ئامادەی پێشکەش بکەیت" چونکە ئەمە وەهای لێدەکات هەرکاتێك بچوکترین کێشەی توش بێت هانا بۆ چارەکانی تۆ بەرێت و پشت بە تۆ دەبەستێ و خۆی لەبیردەکات و تۆیش توشی گرفت دەکات. لێی بپرسە: ئایا ئێستا دۆخەکە بە جیاوازتر لەپێشووتر دەبینی یاخود بۆچوونت چییە لەبارەی چارەکردنی کێشەکەتەوە؟

١١-درێژکردنی دەستی یارمەتی:

دەتوانی دەستی یارمەتی بۆ کارمەندانت درێژبکەیت، بۆئەوەی لەگۆشەی جیاوازەوە لەشت و دۆخەکان بڕوانێت، بۆنمونە: ڕەوچاوی ئەمەت کردووە؟ دەتەوێت ڕێگەیەکی ترت بۆ بخەمەڕوو؟

١٢-کۆتایی هێنان بە دۆخەکە و بەدواداچوون:

کاتێك کەسەکە بەدۆخ و هەڵوێستەکە قایل دەبێت پێویستە ڕێگەی پێبدەیت بۆ ئەنجامدانی نەشتەرگەری چارەسەریی، دڵنیابە لەوەی کە تێی گەیشتووە و دواتر سوپاسی ئاراستەبکە.

نمونە:

بێژە: بهێڵە باوەکو دۆخەکەت بۆ کورتبڕ بکەم، ئەوجا بڵێ:" سوپاست دەکەم بۆئەوەی کە ئاگادارت کردمەوە"، ئینجا دەبێت ئەوەی لەسەری ڕێککەوتوون ئەنجامی بدەی، کاتێکیش بۆئەمە دیاری بکە، تێبینی مەودای کارلێکی ئەم کەسە ڕەگەڵ هەڵوێستەکانی لەداهاتوودابکە.

کاتێك بەهەموو ئەو زانیاریانە کاردەکەیت کەلەم بەشەدا وەرت گرتووە، دەبینی بەباشتر دەتوانی پەیوەندی بەوانی ترەوە بکەیت، لەم کاتەشدا تۆ هێمن تردەبیت، ئەبیتە خاوەنی هەڵبژاردنی فرەتر و بەژیرانەترەوە دەتوانی ڕووبەڕووی دۆخەکان بوەستیتەوە. د.جۆن گرندەر ی دامەزرێەری پرۆگرامسازیی زمانەوانیانەی دەمار دەڵێت:" **ئەو کەسەی خاوەنی توانای کشۆکییە دەبێتە خاوەنی پێگەی سەرکردایەتی**" .

بڕیاری دەستپێکردنی ئەمەبدە، بۆ بەدەست هێنانی سەرکەوتن...

کلیلی شەشەم

دیاری کردنی ئامانج..

ڕێگەیەك بەرەو بەختەوەری و سەرەنج ڕاکێشی

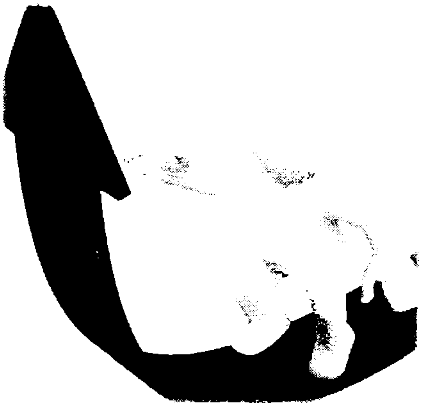

((لە نوکتەکانی ژیان ئەوەیە کە: گەر هاتوو تەنها بە باشترین قایلبی بەدەستی دێنی))

سومرست مۆم

٣٧-ئایا دەزانی تۆ بەرەو کوێوە دەڕۆیت؟

((جهان ڕێگەی فراوان دەکات بۆئەو کەسەی بزانێت بۆکوێ دەڕوات))

ڕاڵف و.ئیمرسۆن

ئالیس پرسی:" شیشەری پشیلە ، بەیارمەتیت دەتوانی پێم بڵێی دەتوانم بۆکوێ بڕۆم؟"، پشیلەکە وەڵامی دایەوە و گوتی:" ئەمە بەشێوەیەکی گشتی پەیوەستە بەوەی دەتەوێت بۆکوێ بڕۆی"، ئالیس گوتی:" ئەمە بۆمن زۆر گرنگە"، شیشەری پشیلە گوتی:" کەواتە گرنگ نییە بۆکوێ دەڕۆی".

لویس کارۆل لە سەرکێشیەکانی ئالیس لە نیشتمانی سەمەرەکاندا.

دیاریکردنی ئاراستەکانت یەکەمین هەنگاوە لەسەر ڕێگەت بۆ ئەوەی بگەیت بەو جێگەیەی دەتەوێت، کەواتە باوەکو پرسیارێکت لێبکەم: ئامانجت هەیە؟ ڕەنگە سەیرت بە پرسیارەکەی من بێت و بڵێی: بەڵێ ئامانجم هەیە. بەڵام لێرەدا ئەوەی من مەبەستمە ئەوەیە: ئایا بەرنامەیەکی دیاریکراوت هەیە بۆ دیاریکردنی ئامانجەکانت؟ ئامانجەکانت تۆمارکردووە و نوسیوتنەتەوە؟ کاتێکت دیاریکردووە بۆ بەدیهاتنی ئەو ئامانجانە و بەدیهاتنی؟

گەر وەڵامەکەت بەڵێ یە، ئەوا تۆ یەکێکی لەو ٣٪ی خەڵکی کە باشترینن.

گەر وەڵامەکەشت نەخێر بوو ئەوا بزانە کە تۆ لەنێو ٩٧٪ی کەسانی ئاسایی و بێ ئامانج و بێ وەرنامەی دیاریکراوی، ئەم قسانەش پشت بەستە بە توێژینەوەکانی زانکۆی هارفەرد. هەموو مرۆڤێك خەونێکی هەیە، ئامانج و ئەندێشەی تایبەت بەخۆی هەیە،

هەندێك كەس دەتوانن خەونەكانيان بگۆڕن بۆ كردە و هەندێكی تریش خەونەكانی تەنها لەمێشكیدا بۆخۆی دەیهێڵێتەوە و هیچ هەنگاوێك نانێت بۆ بەدیهاتنی و گەیشتن بە دۆخی ڕاستەقینەی خەونەكانی، ئەو كەسانەی دوێنێ ڕۆیشتوون بۆسەركار ئەمڕۆیش دەڕۆن" چون ژیان لای ئەوان ڕێگەیەكە بۆگەیشتن بە بەختەوەری. ئامانجی گەورەش كە ئەم كەسانە بەكاردەخات ئەوەیەكە:" چۆن بتوانم قەرزەكانم بدەم؟ ئەمڕۆ لەتەلەفزیۆن چی پیشان دەدرێت؟ ئێواریێ دەبێت چی بخۆین؟ " ، ئەمانە بڕوایان وەهایە كە سەركەوتن پەیوەستە بە بەختەوە و هەركەسێك سەركەوتنی مەزنی چنگ خستووە ئەوا كەسێكی بێ ئابڕووە ! ! ئەمانە بەدرێژایی ژیانیان لە لاڵانەوە و هەوڵدان بۆ ئەوەی ژەمەنانیان چنگ بخەن لەبری ئەوەی نەخشەیەكی ماوەدرێژ بۆ ژیانیان دانێن.

زاناكان توێژینەوەكیان لەسەر دوومشك ئەنجامدا و بۆماوەی دووهەفتە بەبرسێتی هێشتنیانەوە و دواتر خستنیانە نێو شوشەیەكی پێچداری خانەخانەیی و لەكۆتایی ڕێگەكەدا پارچە پەنیرێك دانرابوو.

كێبڕكێی نێوان ئەم دوومشكە بۆ گەیشتن بە پارچە پەنیرەكە دەستی پێكرد، كامێكیان ژیرتر و خێراتربێت ئەو دەتوانێت زووتر بە پەنیرەكە بگات. بێگومان خێراترین و ژیرترینیان توانی پارچە پەنیرەكە بەدەست بێنێت، ئەمەش بۆ مرۆڤ هەمان شتە.

مرۆڤەكانیش بەردەوام لە هەوڵ و تێكۆشاندان بۆ گەیشتن بە پارچە پەنیرەكە. وزە و توانا شاراوەكانیان بەكارناخەن، بەڵكو تەنها هەمان كاری ڕۆژانەی پێشووتریان ئەنجام دەدەن.

((كارمەندگەلێكم پێبدە لە كۆگادابن و ئامانجیان هەبێت منیش پیاوانێكت پێدەدەمەوە مێژوو دروستبكەن.. پیاوانی بێ ئامانجم بدەرێ منیش كارمەندی كۆگاكانت پێدەدەم))

ج.س.بینی

جارێکیان لە بەڕێوەبەرێکم پرسی: ((ئایا پێشتر مۆڵەتت وەرگرتووە؟))، گوتی:" ساڵی پار ڕۆیشتم بۆ مەکسیك، دوو هەفتەی خۆشم بەسەربرد"، لێم پرسی: ((چۆن پلانت داڕشتبوو بۆئەوەی بەم خۆشییەوە مۆڵەتەکەت بەسەر بەریت؟))، گوتی:" من و ژنەکەم شوێنێکی گونجاومان دیاریکرد و دواتریش پارەی پێویست، پەیوەندیمان بەسێ ڕێبەرکارەوە کرد بۆئەوەی نرخ و کرێ و چۆنێتیەکان بزانین، بێگومان گونجاوترینمان هەڵبژارد و ڕۆیشتین بۆ مەکسیك" . پێم گوت: ((ڕەنگە تۆ لەو کەسانەبیت کە نەخشە بۆهەموو شت دادەنێی))، پێکەنی و گوتی: ((بەڵێ، بەتایبەت لەکاتی مۆڵەت و پشوەکاندا. گرنگی بە هەموو وردەکاریەکان دەدەم بۆ دوورکەوتنەوە لە شتی لەناکاو))، ئەوجا لێم پرسی: ((کەتۆ لەکاتی پشوەکاندا گرنگی بەهەموو وردەکاریەکان دەدەیت، ئەی لە بارودۆخەکانی تری ژیانیش هەمان شت پێڕەو دەکەین؟))، ئەوجا وەڵامی دایەوە گوتی:" نەخێر" چونکە ئەمە کاتی زۆری دەوێت و منیش زۆر سەرقاڵم، ئەوجا من دەزانم چیم دەوێ و بۆکوێ دەڕۆم، هەمووشتێکم لەنێو مێشکمدا داکردووە". ئەم بەڕێوەبەرە گرنگی بە ڕێکخستنی پشوەکانی دەدات، بەڵام کاتێك شتەکە پەیوەست بێت بە هەموو ژیانیەوە ئەوا کاتی نابێت بۆ نەخشەدانان ! !

لەچاوپێکەوتنێکمدا ڕەگەڵ بەڕێوەبەرێکی گشتیدا لێم پرسی: گەر بەرنامە و نەخشەیەکت هەبێت بۆ دیاریکردنی ئامانجەکانت، ئەویش گوتی:" بەڕاستی بڕوام بەم شتانە نییە و بەکات بەفیڕۆدانی دەزانم. ئامادەی زۆر کۆڕ و کۆبوونەوە بووم لەبارەی ئامانجەوە و کتێبی زۆریشم خوێندۆتەوە لەبارەیەوە، هەوڵی جێبەجێکردنیم دا بەڵام سودێکی نەبوو". لێم پرسی:" بەبێ بوونی نەخشەڕێیەك دەتوانی دەست بەگەشت بکەیت؟" .

وەڵامی دایەوە و گوتی:" ئەوەی وەهابکات شێتە، بۆچی کاری وەهابکەم و خۆم بخەمە مەترسییەوە"، ئەوجا هەمدیس لێم پرسییەوە:" کەواتە لەم دۆخانەدا چی دەکەیت؟" .

گوتی:

یەکەم: من بۆکوێ بڕۆم دیاریدەکەم و دەشزانم بۆچی دەڕۆم، ئەوجا نەخشە ڕێگەیەك ئامادە دەکەم و هەموو زانیارییەکی پێویستیش لەبارەی مەودا و کات و پارەی پێویستەوە دەست نیشان دەکەم.

لێم پرسی:" چی ڕوودەدات گەر ئەم ڕێوشوێنانە نەگریتە بەر و خۆت ئامادە نەکەیت؟"، گوتی:" بێگومان ڕێگەکەم ون دەکەم، هەرچۆنێك بێت ئەمە هەرگیز ئەنجام نادەم و بەبێ نەخشەڕێ ناکەومەڕێ". ئەم کەسە ڕەتی گەشتکردن دەکاتەوە بەبێ خۆئامادەکردن و نەخشەیەکی دیاریکراوی ڕێگە. بەلآم گرنگی بەوە نادات کە نەخشە ڕێگە بۆ ژیانی دابنێت و بەخۆشی بژێت. بەڕێوەبەرانی لێهاتوو ئەوانەن کە نەخشە بۆ هەموو شت و ئەگەر و پێشهاتێك دادەنێن، نەخشەی بازاڕکاری، نەخشەی ستراتیژی، نەخشەی ڕاگەیاندنی و پارەدارکردن و فراوانکاری. ئەمانە هەمیشە کۆبونەوە ئەنجامدەدەن بەمەبەستی پێداچوونەوە بە نەخشەکانیان و دڵنیابوونەوە لەڕاستی ئەو ڕێگەیەی گرتویانە، هەروەها بەردەوامیش دەبن لە چاکسازیی کردن بۆ زامنکردنی سەرکەوتنی.

گەر هەر هەڵەیەك ڕوویدا، ئەوا ئاڵای سور بەرزدەکەنەوە و دەست دەکەن بەگەڕان و ڕاوێژکردن تاوەکو دەگەن بە خاڵی شکست و کێشەکانیان، ئەوجا دیسانەوە لە نەخشەکانیان دەڕواننەوە. گەر لە یەکێك لەم بەڕێوەبەرانە بپرسیت: دەتوانیت بەبێ دیاریکردنی بودجە و نەخشەی بابەتی کاربکات؟ دەبینی تۆ بەشێت دێتە پێش چاوی و بە تەواوەتی نەخشەی گەشتکردن دادەنێ، بەلآم گرنگی نادەن بەهیچ نەخشەیەکی ژیانیان.

٣٨-پێنج هۆکار وەها لە ٩٧٪ی خەڵکی دەکات ئامانجیان دیاری نەکەن:

((مرۆڤ بەبێ ئامانج وەکو کەشتی بێ سەوڵ وەهایە، هەردووکیان بە خۆکێشان بەبەردا کاریان تەواودەبێت))

تۆمارس کارلیل

پێنج هۆکارت بۆ پێش دەست دەخەم کە وەها لەزۆرینەی خەڵکی سەر زەوی دەکات نەخشە بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانیان دانەڕێژن:

١-ترس:

ترس سەرسەخترین دوژمنی مرۆڤە(ترس لە شکست، ترس لە نادیار،ترس لە ڕەتکردنەوە، ترس لەسەرکەوتنیش).

ترس بەهەموو جۆرەکانیەوە یەك ئاراستەی دەبێت ئەویش ئازارە-مرۆڤەکان ئامادەی ئەنجامدانی هەمووشتێکن بۆ دوورکەوتنەوە لە ئازار، زۆرینەی خۆیان لە توشبوون بەئازار بەدووردەگرن تەنانەت گەر ئەم ئازارە لەبەرژەوەندی خۆشیاندابێت، وەرە باوەکو پرسیارێکت لێبکەم:

بڕوات وەهایە منداڵێکی سێ ساڵان لەهیچ شتێك بترسێت؟ ڕەنگە بڵێی لەوانەیە، کەچی وەڵامەکە نەخێرە، تەنانەت گەر لەگەڵ ئەمەشدا ناکۆك بێت.

لەڕاستیدا منداڵەکە لەهیچ شتێك ناترسێت تەنها مەگەر بیئەزموێت بکات. منداڵ هەموو شتێك ئەنجام دەدات گەر یەکێك نەبێتە ڕێگری. دەست دەخاتە نێو ئاگر، لە لێژیدا باز دەدات.. هەموو شتێك ئەنجام دەدات بەڵام کاتێك کە گەورەدەبن و پێ دەگەن فێری ترسان دەکرێن.

ئەودەمەی پێ دەگەن ترسەکانیان ڕێگلایان دەبێت لە ئەنجامدانی هەرشتێك" چون دەترسن لە شکست. شکست بۆخۆی لە ڕابردوودا توشیان بووە و دەترسن دووبارە دووچاری ببنەوە، بۆیە فێربوونە بەبێ هیچ بەرنامەیەکی تایبەت بۆ دیاریکردنی ئامانجانیان بژین و بگوزەرێنن.

وەك زج. زیجلار دەڵێت :" **ترس بەڵگەیەکی درۆیینەیە بەلام وەکو ڕاستی دیاردەبێت**"، هۆراسیش دەڵێت:" **ئەوەی بەترساوییەوە بژیت هەرگیز نابێتە مرۆڤێکی ئازاد**".

گەر فێرنەبین چۆن شکست بە ترسی هەناومان دێنین ئەوا ناتوانین لە گومان و ترس و ئەندێشەپوچەڵەکانمان خۆمان ڕزگاربکەین، وەك فرانکلین ڕۆفیلت دەڵێت:" **گومانی ئەمڕۆمان تاکە لەمپەرمانە بۆ گەیشتن بە سبەی**" .

٢-خۆ وادنان:

د.جۆیس براورز دەڵێت:" نواندنت نەشیاودەبێت گەر لەگەڵ شێوازی خۆ وێنەکردنتدا نەگونجێت". کاتێك مرۆڤ خۆی بە داڕووخاو دەبینێت، ئەمە کار لەسەر ڕووخسار و پەیوەندی و نواندنەکانی و تەنانەت شێوازی پێ ژیاویشی دەکات. کە لە دەورپشت دەڕوانێت وەها هەست دەکات کە سەرکەوتن بۆ ئەوانی تر ئافرێندراوە و ئەم لێی بێبەشە. ئەم مرۆڤە لەم کاتەدا بەوشێوەیە دەبێت کە زج زیجلار دەڵێت:" **زۆرینەی پیاسەکار(بێزاری سەرلێ شێواو)ان بیرۆکەیەکی تێکدراویان هەیە لەبارەی ئەوەی دەیانەوێت**" .

بەلام باشی ئەمە لەوەدایە ئەم چەشنە ڕەفتارانە وەرگیراون و دەتوانرێت بگۆڕێن. گەر مرۆڤ کاری نەکردەسەر وادانانە هەڵەکانی بەرامبەر بەخۆی ئەوا بە هەموو شتێك قایل دەبێت و پێی ڕازییە لەوەی لەداهاتوودا بەسەری دێت، هیچ دیاریکردنێکی ئامانجیشی بۆ

دیارناکەوێت و نایەوێت ئامانجەکانی ببینێت. وەك د.لاری کیمسری دەڵێت:" **شکستی مەترسیدار ئەوەیە کە مرۆڤ لەهەوڵدان بوەستێت**"، وەك جۆن کەنەدیش دەڵێت:" **ئەوکاتەی ڕۆژێك تۆ بەخۆت دەڵێی کە دەبیتە پلە دوو. ئەوا لەژیانتدا ئەمەت لێ ڕوودەدات**".

٣-دواخستن:

ئیدوارد دۆینگ دەڵێت:" **دواخستن دزی کاتە**"، کاری ئەمڕۆ بخەیتە سبەی دەیخەیتە هەفتەی داهاتوو، هەفتەی داهاتوو بڕیاردەدەیت ئامانجەکانت دیاری بکەیت کەچی بیانووی زۆر دەهێنیتەوە و دەیخەیتە هەفتەی داهاتووتر، لەو کاتەشدا دەڵێی: کەشی ئەمڕۆ خۆشە و دەبێت لەدەرەوە بیگوزەرێنم و دواتر کار بۆ ئامانجەکانم دەکەن... لەمەبەستم تێدەگەیت؟ تۆ بڕوات وەهایە تەنها لەیەك ژیاندا دەژیت و پێویستت بە دیاریکردنی ئامانجە لەم ژیانەتدا، بەڵام کەچی هیچ دەست پێشخارییەك نانوێنی بۆ دیاریکردنی ئامانجەکانت و کار بۆ بەدیهاتنی ناکەیت.

٤-بڕوا و باوەڕ:

زۆرکەس باوەڕیان بە بەهای دیاریکردنی ئامانجەکان نییە، بڕوایان وایە کات کوشتنە، ئەمانە بۆ پشتگیری قسەکانیان بیانووی زۆر دەهێننەوە و تەنانەت نمونەی زۆریش بۆ خەڵکی دەخەنەڕوو کەبێ دیاریکردنی ئامانج سەرکەوتووبوونە، هێشتاکەیش لەسەر لوتکەی سەرکەوتندان. لەونمونانەش: باسی کەسێکت بۆ دەکات کە تەمەنی ١٠٠ ساڵە و بەردەوام جگەرە دەکێشێت، بێگومان ئەمەش ڕاستە و

مەرج نییە ئەو ٩٧٪ ی مرۆڤایەتی كە ئامانجیان دیاری ناكەن شكست خواردووبن، بەلآم زۆرینەی زۆریان هەمیشە توشی گرفتی زۆر و جۆراوجۆر دەبن. ولیام شكسپیر دەڵێت:" **شتێك بەناوی باش یان خراپ بوونی نییە، بەڵكو ئەوە بیركردنەوەیە وەهای لێكردووە ئەم یان ئەو بێت"** .

شێوازی بیركردنەوەت لە دیاریكردنی ئامانجت وەهات لێدەكات لەژیانتدا بەبێ ئامانج بژیت.

٥-زانیاری:

زانیاری هۆكارێكە وەها لەو ٩٧٪ ی دانیشتوانی سەرزەوی دەكات كە ئامانجەكانیان دانەڕێژنەوە. مەبەستم ئەوەیە ئەم كەسانە حەزیان بە ئەنجامدانی شتەكانە، بەلآم نازانن چۆنی بەدەست بێنن، ئەوجا هەنگاوی پێویست نانێن بۆ فێربوونی چۆنێتی بەدەست هێنانی.

گوێم لە هاوڕێیەكم بوو چەندان جار پێی دەگوتم كە دەیەوێت ببێتە خۆنوێن(ئەكتەر)ێكی بەناوبانگ، كەچی نەم بینی هیچ هەنگاوێك بۆ بەدیهاتنی بنێت، ئەنجامەكەشی ئەوەبوو كە خەونەكەی بە خەونی مایەوە و بەدرێژایی ژیانی نەیتوانی بیكاتە ڕاستینە.

ئەوكاتەی لێم پرسی كە بۆچی هیچ شتێك ناكەیت بۆئەوەی ببیتە خۆنوێن، لەوەمدا گوتی كە نازانم چۆن وەهابكەم. گەر نەزانی چۆن ئامانجەكانت دەست نیشان دەكەیت و چۆنی بەدی دەهێنی ئەوا تۆیش دەبیتە ئەندامی یانەی(نازانم چۆن). زج زجلار دەڵێت:" **ئەوانی تر دەتوانن بەماوەی كاتی تۆ بوەستێنن، بەلآم ئەوە خۆتی كە دەتوانی بەشێوەیەكی بەردەوام خۆت بوەستێنی"**.

لەم بەشەدا فێری هەموو ئەو هەنگاو و شتانە دەبیت كە پێویستە بۆ دیاریكردنی ئامانجەكانت و بەدیهێنانی ئەوەی شایەنیت... ملوانكەی زێڕین.

٣٩-پێنج سوودی پشت دیاریکردنی ئامانجەکان:

((ئامانج تەنها پێویست نییە بۆئەوەی هاندەرمان بێت، بەڵکو بنچینەی ڕاستەقینەیە بۆ هێشتنەوەمان لەژیان))

ڕۆبێرت شۆلر

١-هەڵسوڕاندنی خوود:

کاتێك خاوەنی بەرنامەیەکی ڕێکخراو و هاوسەنگ دەبیت بۆ دیاریکردنی ئامانجەکانت بەگشتی ئەوکات هەست بەوە دەکەیت پتر دەتوانی ژیانت هەڵبسوڕێنی جا هەرچییەکیشت لێ ڕوویدات.

ئەوە تۆی بڕیاری ئەوە دەدەیت کام ئاراستتە هەڵدەبژێری و کەی بەئامانجی خوازراوت دەگەیت، هەستکردن بە هەڵسوڕاندنی دۆخەکانت یارمەتیت دەکات بۆ زاڵبوون بەسەر لەمپەرەکانی پێشتدا و گەر سەرکێشیت ئەنجامبدەی بە توانا و خاوەن ڕێگەدەبیت. وەك والتر جاگهات دەڵێت:" **بەختەوەری گەورە لەژیاندا ئەوەیە کە ئەو شتانەی خەڵکانی تر دەڵێن ناتوانین تۆ بتوانی و ئەنجامی بدەی**" .

٢-متمانەبەخۆکردن:

کاتێك باشتر خۆت ڕادەگری و هەڵدەسوڕێنی، متمانەت بەخۆت پتر دەبێت، هەروەها پتر متمانە بە سەرکەوتنت دەکەیت و ئەرێیانەتر بیردەکەیتەوە و ئەنجامی مەزنتر چنگ دەخەیت، هەروەها وەهات لێدەکات باوەڕت وەهەبێت کە دەتوانی ئامانجەکان بە گشتی بکەیتەڕاستی و خەونەکانت بۆ ڕاستینە و کەتواری بگۆڕی.

٣-بەهای دەروون/خوود:

گەر ئامانجێکت پێکا، ئەوا پتر متمانە بەخۆت دەکەیت و هەستەکانت بەرامبەر بەخۆت باشتر دەبێت، هەروەها خاستر سیقە بە توانایی و لێهاتوییەکانت دەکەیت و کاتی زۆریش تێپەڕنابێت تاوەکو تێبینی گرنگتربوونی خودت دەکەیت.

کاتێك ئاستەنگێکی کاتیت دووچاردەبێتەوە، ئەوا کەڵك لەم ئەزمون و شارەزاییەت وەردەگریت و توانادارتریش دەبیت بۆ ڕووبەڕوو وەستانەوەی ئەو دۆخانەی لەوانەیە لەداهاتوودا یەقەت بگرنەوە، بۆئەوەی لەم ڕێیەوە بتوانی ئامانجە بالأکانت بپێکی، هەروەها ئەمە هەستپێکردنت فراوانتردەکات و ئاوزیشت بەدانایی گۆشتن دەکات، وەك ئۆلیڤرندل هۆلمز دەڵێت: **"ئاوەزی مرۆی گەر بە بیرۆکەیەکی نویێ فراوانتربوو هەرگیز بۆ ڕەهەندە بنچینەییەکانی ناگەڕێتەوە دواوە"**.

٤-جوان کات بەکارهێنان:

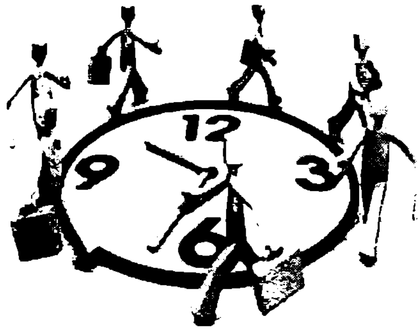

گەر کاتێك بۆ بەدی هاتنی ئەم ئامانجە دیاری بکەیت ئەوا باشتر و وردترکاردەکەیت و دەبیت بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانت، هەروەها تاوەکو ئارەزووەکانت گرگرتوتربن" بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکەت ئەوا باشتر پابەندی بەدیهاتنی ئامانجەکانت دەبیت" لەسایەی کاتی دیاریکراودا. **((پێویستە ئامانجەکانت کاتی دیاریکراویان هەبێت، بەکاتی دیاریکراو دەتوانیت ئامانجەکانت بەدی بێنیت، بوونی کات و ئامانج وەکو ئەستێرە و ئاسمان وەهاتان و لەتەنیشتی یەکەوە کارا و یەکتر تەواوکارتر دەبن))**.

ئیبراهیم فەقی

٥-باشترکردنی دۆخی ژیانت:

گەر بەرنامەیەکی ڕێکخراو و هاوسەنگت هەبێت بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانت ئەوا بەچڕتر تیشك دەخەیتەسەر ئامانجەکانت، کە دەبێتەهۆی بەرزکردنەوەی ئاستی ژیانت و هاندراوتردەبی و دەبیت بە خاوەنی وزەی باشتر و دۆخی خاستر و لەوەش گرنگتر ئەوەیە تۆ بەختەوەرتر دەبیت. فرانکلین ڕۆفلت دەڵێت:" **بەختەوەری لەچێژی ئەنجامدراوەکان و بەرهەمی کۆششی داهێنان کارانەوە سەرچاوە دەگرێت".**

٤٠- چواربەشەكەی دیاریكردنی ئامانج:

((گەر نەزانی بۆكوێ دەڕۆی ڕەنگە لەناوچەیەكی تر كۆتایی بەگەشتەكەت بێت))

دایڤدكامبڵ

ژیانی هاوسەنگ لە ٤ بەشی سەرەكی پێكدێت و گەر یەكێكیان توشی گرفتاری بێت ئەوا هەموو بەشەكانی تری دووچاردەبن. لە كتێبی ((چێژی دڵەڕاوكێ)) د.بیترهـ.هانسۆن دەڵێت: **" سەركەوتن مانای خەباتكردنە بۆ بەدیهێنانی پلەی باڵا لەهەر چوار بەشەكەی ئامانجدا، گەر شكست توشی هەر یەكێك لەم بەشانەبێت ئەوا بێگومان كار لەتەمەنت دەكات"** .

ئێستایش باوەكو تاوتوێی چواربەشەكەی دیاریكردنی ئامانج بكەین:

١-بەشی كەسێتی:

لەنێو ئەم بەشەدا شت گەلێكی وەكو پەیوەندی، خێزان،هاوسەرگیری، پشوەكان، هاوڕێیەتی، ئۆتۆمبێلی نوێ، گەشت و سەیران.. هتد هەن.

٢-بەشی پیشەیی:

لەنێویدا نواندن و پلەبەرزكردنەوە و بەدەستهێنانی ڕێزی هاوڕێیانت و فێربوونی بەهرەی نوێ هەن، مەبەست لێی بەدەست هێنانی كارێكی نوێ و گۆڕانی پیشەكەت و زیادتر فێربوونتە.

٣-بەشی دارایی:

لێرەدا جێگیری داراییت، نەخشەی خانەنشینی، وەبەرهێنانەکانت، کڕینی کۆمپانیای نوێ..هتد دەبینین.

بەشی تەندروستی:

لەم بەشەدا تەندروستی لەش، شێوازی ژیان و مەشقە وەرزشیەکان و سیستمی خۆراکی و توانا بۆ ڕەفتارکردن و دڵەڕاوکێ و تەندروستی هزریش دەگرێتەوە.

وەرە باوەکو نمونەیەکت بۆ بخەمەڕووو بۆئەوەی ڕوونتر تێبگەیت: ئەلڤێس بریسلی خاوەنی توانایەکی زۆری هونەری و ناوبانگ باشی و کەشخەیی و پارەداریش بوو، دەیتوانی چی لەژیاندا بویستایە چنگی بخات، بەپێی پێوەرە گشتیەکان دەبوو کەسێکی بەختەوەربایە، سەرباری ئەم هەموو تایبەتمەندییە باشیەی کە تێیدابوو، کە خاوەنی تەندروستییەکی زۆریش باش بوو، بەڵام بەشی کەسێتی و تایبەتی ژیانی بەخراپ کاری لێی کردبوو، بۆیە ژیانی تاڵ ببوو، ئەنجامەکەشی وەك دەیبینی ئەوەبوو کە ئەلڤێس لەنێوانماندا نەماوە! هەمان شتیش بەسەر مارلین مۆنرۆ و دالیدای ئەستێرەی گۆرانی ئەوروپا و زۆری تریشدا هاتوون، بەتێکچوونی بەشێك لەم بەشانە ژیان لە ترۆپکی خۆشییەوە بۆ بنکی ناخۆشی تاڵی وەردەچەرخێت.

بۆنمونە: کەسێك لەسەر کورسیەکی سێ پێ دانیشتووە ، کە پێی چوارەمی شکاوە، بۆیە هەرچەندە خۆی بە هاوسەنگ ڕابگرێت هەر دەبێت ڕۆژێك بێت و بە زەویدا بکەوێت.

((ئەو ئاراستەیەی لەگەڵ فێربونتدا دەست پێدەکات داهاتووت دیاری دەکات))

ئەفلاتون

بۆئەوەی بەختەوەربیت پێویستە دڵنیابیت لەوەی هەر چواربەشەکەی ژیانت هاوسەنگن. ڕەنگە بپرسی چۆن دەتوانم ئەم هاوسەنگییە بەدیبهێنم؟ وەڵامەکە بەم شێوەیە دەبێت:

١-تێبینی بکە و چاودێریش بە:

بۆخۆمـان زۆرجـار بەشـێوەیەکی ئامێرکردە(ئـالی) و بـێ هەسـتکردن دەجولێینـەوە و تیبینی ئەنجامدراوەکانمان ناکەین.

وەرە باوەکو پرسیارێکت ئاراستە بکەم: ئایا ڕوویداوە کلیلـەکانت لەجێگەیـەك دانێی و دواتر لەبیرت کردبێت لەکوێت داناوە؟ ئەمەیە پێی دەگوترێـت نائامـادەیی ئـاوەز، وەك هاری بـوراین دەڵێـت. لەکاتێکـدا تـۆ لەهـەموو کـون و قـوژبنێکی ماڵەکەتـدا دەگـەڕێیت لـەناکاو بـیرت دەکەوێتـەوە کـە کلیلەکـەت لـە چێشـتخانەکە دانـاوە، کاتێـك دەڕۆیتـە چێشتخانەکە و دەبینی کلیلەکەت دیارنییە، ئەوکاتیش ژنەکەت لێت دەپرسێت کە بەدووی چیدا دەگـەڕێی؟ تـۆیش بـەدەم هەڵچـوونەوە دەڵێـی: کلیلەکـەم لێـرە دانـابوو، بـەڵام دیارنەماوە، لەوانەیە یەکێك بردبێتی. ئەوجا ژنەکەت دەسـت دەکـات بـە گـەڕان بـەدووی کلیلەکەدا و دواتر دەیدۆزێتەوە. ئایا هەرگیز دۆخی وەهات لێ بەسـەر نـەهاتووە؟ ئـەی ئەگەر هەمان شت لەکاتی کاردا لێت ڕوویدا و دۆسیە و ڕاپۆرتێکت ون بوو، چی دەکەیت؟ پزیشـکانی دەروونـی بـەم دۆخـە دەڵـێن: "Seatoma"، نمونـەی ئەمـەش بینینـی کلیلەکەیە لە ئـاوەزی ناهۆشـیارتدا، بـەڵام خـۆت لـەناکاو بـڕوا بـەخۆت دەهێنـی بـەوەی نایدۆزیتەوە، ئەمەش لە ئاوەزی هەناوتدا وێنە دەکێشرێت، بۆیە نـاتوانی کلیلەکـە ببینـی سەرباری ئەوەی لەپێشتدایە. هـەموو ئەمانـە ڕوویانـدا تـەنها لەبەرئـەوەی گرنگیـت بـەو شوێنە نەداوە کە ئەو کلیل یان دۆسیانەت تێیدا داناوە.

ئێمەی مرۆڤ بە چوار قۆناغدا تێدەپەڕین" بۆئەوەی فێربین:

(١) کەمتوانایی ناهۆشیاری:

لەم ئاستەدا دەبینی ئاوەزی هـەناویت نازانێـت چـۆن کـارێکی دیـاریکراو ئەنجامبـدات. سەبارەت بە ئاوەزی هەناویت ئەم ئەزمونە بوونێکی نییە.

(٢) کەمتوانایی هۆشیاری:

لەم قۆناغەدا هەست بە بوونی هەوڵێك دەکەیت بۆ فێربوونی چۆنێتی ئەنجامدانی ، بەڵام بەهۆی نەبوونی ئەزمونی پێشترەوە، ئەوا هەوڵەکانت بۆ چۆنێتی فێربوون بۆ ئەنجامدانی ئەم کارە لە برەودا دەبێت.

(٣) توانایی هۆشیاری:

لەم ئاستەدا ، فێری چۆنێتی ئەنجامدانی ئەم کارە دەبیت، دەتوانی بەئاسانی ئەنجامی بدەی، جار ناجارێکیش ئەنجامی دەدەی، بەڵام دەشزانیت بەرەو شوێنێکت ئاراستەدەکات و تاوەکو بەردەوامبیت لەدووبارە ئەنجام دانەوەی ئەوەندەی تر توانایی و لێهاتووییت پتر دەبێت.

(٤) توانایی ناهۆشیاری:

لەم ئاستەدا ئاوەزی هۆشیارت تواناداره، وەرنامەکان لە داتاگەی یادگەی ماوە درێژتدا داکراون، ئەمەش وەهات لێدەکات بێ هۆش و ئاگاداریش بتوانی هەمان کار ئەنجام بدەیتەوە. باوەکو نمونەیەك وەربگرین: بۆنمونە لێخوڕینی ئۆتۆمبێل. ئەوکاتەی دەستت داوەتە لێخوڕینی ئۆتۆمبێل نەت زانیوە چۆنی لێ بخوڕیت، بەڵام ئێستا بەبێ بیرکردنەوەش دەتوانی لێی بخوڕی و هەموو هەنگاوە پێویستەکانی ئەمە بە شێوەیەکی خۆکردە ئەنجام دەدەیت.

زۆر شت هەن لەژیاندا لەدەستمان دەردەچێت" چونکە گرنگی بە تێبینی کردنی بوونی نادەین. کاری قورس بەدرێژایی ڕۆژ وەهات لێدەکات گرنگی بە تەندروستیت نەدەیت و پەیوەندیت بە ژن و منداڵەکانتەوە لاواز دەکات، بەڵام پێویستە بزانی کە نابێت هیچ کام بەشێکی چوار بەشەکەی ئامانج لەسەر هسابی ئەو بەشەکانی تر برەوپێبدەی، ئەگینا

ئەوەی دەستت دەكەوێت ئەوەیە هیچت دەست ناكەوێت، یاخود ئەوەی بەدەستی دەهێنی كەمتردەبێت لەوەی لەدەستی دەدەیت.

((مرۆڤی بەختەوەر ئەویە كە هۆكاری شتەكان دەزانێت))

ڤێرجیل

٢–ئەم پرسیارانە ئاراستەی خۆت بكە:

وەك چۆن پرسیار لەخۆت دەكەیت لەبارەی نەخشەی بازاڕكردنەوە، دەبێت بەهەمان شێوە پرسیار لەبارەی كەسێتیتەوە لەخۆت بكەیت، بەم شێوەیە:

(أ) ئێستا من لەكوێم؟

گەر لەهەموو شتێكدا باش بویت جگە لە پەیوەندییەكانت، تەندروستی یان پیشەت یاخود لەڕووی دۆخی دارایتەوە، ئەوا هەوڵی تێبینی كردنی ئەم دۆخەت بدە و دواتر بەرەو قۆناغی ب هەنگاو بنێ.

(ب) چیم دەوێت؟

كاتێك وەڵامی ئەم پرسیارە دەدەیتەوە ئەوا دەستت داوەتە هەنگاونان بۆ بەدیهێنانی چارەسەری گونجاو و لەئێستادا لە ڕێگەدا دەبێت بۆ بەدیهێنانی هاوسەنگی لەنێوان هەر چوار بەشەكەی ژیانت، ڕەنگە وەڵامەكەت: دەمەوێت لەڕووی تەندروستییەوە باشتربم ، یاخود دەمەوێت پەیوەندیم ڕەگەڵ ژنەكەم یان منداڵەكان یان سەركارەكەمدا خاستربێت و باشتریش ڕەگەڵ كارمەندانمدا هەڵسوكەوت بكەم، یاخود دەمەوێت پارەی زۆر چنگ بخەم، ئۆتۆمبێل بكڕم، یاخود هەر ئیشێكی نوێتر بدۆزمەوە، كاتێك ئەم پرسیارە لەخۆت دەكەیت ئەوا هەنگاو بەرەو قۆناغی ت دەنێیت.

(ت) کەی ئەمەم دەوێت؟

ئێستایش چڕبڕکردنەوەکانت ئاراستەی کەی یان کات کراون، ڕەنگە بڵێی: هەرئێستا یان هەفتەی داهاتوو، یاخود لەماوەی یەك مانگدا، لێرەدا گرنگ ئەوەنییە چەندە کاتی بۆ دادەنێی گرنگ ئاراستە وەرگرتنە بەرەو ڕێگەی ڕاست، ئەمەش وەهات لێدەکات باشتر پێش بکەویت و بگەیتە دوورترین خاڵی دەست پێ نەگەیشتوو.

ئەم پرسیارانەش ئاراستەی خۆت بکە:

(پ) چۆن دەتوانم بگەم بەو جێگەیە؟

ئێستایش بیر لەو ئامراز و ڕێوشوێنانە بکەرەوە کە بەهۆیەوە دەتوانی بە ئامانجەکەت بگەیت، ڕەنگە بڵێی: پێویستم بە وەرگرتنی خولێکی وتاربێژییە، یاخود لەبارەی چۆنێتی بەستن و بەڕێوەبردنی کۆڕگەلی سەرکەوتوو. ڕەنگە ژنەکەت بۆ گەشتێك بەریت، یان سەرۆك کارەکەت بانگێشتی نان خواردنی ئێواری بکەیت بۆ باشتربوونی پەیوەندیەکانت، ڕەنگە لەیانەیەکی تەندروستیدا بەشداربیت و هەفتەی سێ جار مەشق ئەنجام بدەی، گرنگ نییە چی دەکەیت، گرنگ ئەوەیە لەسەر ڕێگەی ڕاست بیت. ئەوەی پێویستت پێی ماوە بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکەت ئەوەیە کە پرسیاری (ج) ئاراستەی خۆت بکەیت.

(ج) ئێستا چی دەکەم بۆ بەدیهێنانی ئەوەی دەمەوێت؟

کاتێك ئەم پرسیارە ئاراستەی خۆت دەکەیت ئامادە دەبیت بۆ دەستکردن بەکار بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکەت، بۆیە هەرئێستا پەیوەندییەکی دوروبێژی ئەنجامبدە بۆ بانگێشتکردنی سەرکارەکەت یاخود شوێنگرتن بۆ گەشتەکەت کە دەتەوێت دەگەڵ ژنەکەتدا بەسەری بەریت، یاخود گەرەکتە ببیتە ئەندامی یانەیەکی تەندروستی هەرئێستا پەیوەندییان پێوەبکە، **دیاری کردنی ئامانج زۆر گرنگە بەدیهێنانی گرنگترە.**

ئەمڕۆ دەست پێبکە، تێبینی بکە و ببینە و ژیانت بئەزمووە. وەك ئەفلاتۆن دەڵێت:"**ئەو ژیانەی نەت ئەزمواندوە شایەنی ئەوەنییە تێیدا بژیت**" . ئەو پرسیارە بەهێزە لەخۆتبکە و دواتر هەنگاو لەبۆ جێبەجێکردنی بنێ و لەپشتەوەی خۆت مەڕوانە و کاتێك ئەمانە ئەنجام دەدەیت دەبینی ڕۆیشتویتەتە نێو ڕیزی سەرکەوتوترین کەسانی جهانەوە، خەڵاتەکەت ژیانێکی هاوسەنگ و پڕلە خۆشی و تەواوکراو دەبێت. کۆنفۆشیۆس دەڵێت:" **بەسروشت مرۆڤەكان وەكی یەكن، بەڵام بە ئەنجامدان جیاوازی گەورە دەكەوێتە نێوانیانەوە**".

٤١-سێ شێوەکەی ئامانج :

((هیچ شتێکی مەزن بەبێ کەسی مەزن بەدینایات، کەسانیش مەزن دەبن کەی ویستیان بەڕاستی مەزن بن))

شارل دی گۆل

کاتێك دەست دەکەیت بە وەرنامە داڕشتن لەبارەی جێبەجێکردنی ئامانجەکانتەوە ئەوا پێویستە جیاوازی نێوان ئامانجە کاتی و بەردەوامەکانت بکەیت. ئامانجی کاتی وەکو هەوڵدان بۆ کەمکردنی پێنج کیلۆ لە گۆشتی لەش یاخود هەوڵدان بۆ چنگ خستنی ئیشێکە و بە دەستکەوتنی کۆتایی پێدێت، بەڵام ئامانجی بەردەوام وەکو ڕێکخستنی سیستمی ژیان یان پلاندانان بۆ دهاتووی پیشەییت یاخود دامەزراندی پەیوەندییەکی هەمیشەییە ئەمە کۆتایی نایات، بۆیە وریابە و پێویستە ئامانجەکانت بەو شێوەیەبن کە بەدەستکەوتنی کۆتایی نەیات و هەمیشە پلانی ماوەدرێژ دابڕێژە.

سێ شێوە سەرەکیەکەی ئامانج:

١-ئامانجی ماوە کورت:

ئەم ئامانجە بەزۆری ماوەیەکی کەم دەخایەنێت لە ١٥ خولەکەوە دەست پێدەکات تاوەکو ساڵێك دەگرێتەوە. ئەم جۆرە ئامانجانە وەکو ئەوەیە کە: لە کۆبونەوەکاندا چی دەکەیت یاخود لەبارەی پرۆژەیەکەوە چی دەڵێی، یان ڕاپۆرتێکی گشتی چۆن بنوسی، خولێکی مەشقەوانی بتەوێت ئامادەی بیت، پشوویەك گەشتی تێدابکەی، بڕێك پارەی دیاریکراو بتەوێت بەدەستی بهێنیت...

ئەم جۆرە ئامانجە ماوە کورتانە بۆتـۆ زۆر ناوازەن لەبۆ ڕاهاتن بەرەو دیاریکردنی ئامانجە مەزنەکانت.

2–ئامانجی ماوە ناوەندی:

ئەم جۆرە ئامانجە ماوەی یەك ساڵ بۆ پێنج ساڵ دەخایەنێت. لەم ماوەیەدا هەوڵ دەدەیت کە بڕوانامەیەك بەدەست بێنی، یان پلەیەکی زانستی، یاخود هەنگاو بەرەو باشترکردنی دۆخی پیشەییت بنێی، ئەو ئۆتۆمبێلەی هەتە بیگۆڕیت..ئامانجی تری لەم شێوەیە. ئەم جۆرە ئامانجە ماوە ناوەندیانە هۆکارێکن بۆ بەردەوامی دان بە ئامانجە ماوە کورتەکان و هەنگاونان بۆ بەدیهاتنی ئامانجی ماوە درێژ.

٣–ئامانجی ماوەدرێژ:

ئەم ئامانجە لە ٢٥ ساڵی داهاتوودا بەردەست دەبێت و چنگ دەخرێت. ئامانجی ڕێکخستن و نەخشەڕێژکردنی تەواوی ژیانتە، بۆنمونە: دیاری کردنی ئەو شوێنەی تێیدا دەژیت، پەیوەندیت ڕەگەڵ ژن یان خێزانەکەتدا.

ئێستایش باسی چۆنێتی بەکارهێنانی ئەم ئامانجانەت بۆ دەکەم لەلایەن خۆمەوە، تاوەکو گەیشتم بە پلەی بەڕێوەبەری گشتی:

ئامانجی ماوەکورت:

- لەسەرەتاوە لە ئوتێلێکی پێنج ئەستێرەیی بە قاپ و دەفر شۆشتن دەستم پێکرد.
- دەستم دایە خوێندن لەبارەی ئوتێلکاریەوە، ئەوجا پاشی یەك ساڵ لە کیوبك بووم بەخاوەنی بڕوانامەیەك.

ئامانجی ماوە ناوەندی:

- ئامانجم بوو کە ببم بە بەڕێوەبەری بەشێك، بووم بە بەڕێوەبەری بەشی خۆراك و خواردنەوەی ژوورەکان.
- ئامانجم چنگ خستنی دبلۆم بوو لەبارەی ئوتێلەکانەوە چنگم خست.
- بڕوانامەی دبلۆم لەبارەی ڕەفتاری مرۆڤەوە بەدەست بێنم، بەدەستم هێنا.
- بە ئینگلیزی و فەڕەنسی بە پاراوی قسەبکەم، ئەمەش فێربووم.

ئامانجی ماوە درێژ:

- ئامانجم بوو ببم بە بەڕێوەبەری گشتی ئوتێلێك.. لەساڵی ١٩٨٧ دا بووم.
- سێ پۆست لە کارگێڕی ئوتێلێکدا بەدەست بێنم، دەستم خست.
- بەناوبانگ و ناسراوبم، بەخاوەنی خەلاتی زنیاری بم..لەساڵی ١٩٨٧ دا بووم بە خاوەنی بڕوانامەی باشترین خوێندکاری توێژینەوەی ماڵەوەیی لە دامەزراوەی ئەمەریکی بۆ ئوتێلکاری.

بەردەوامبووم لەسەر توێژینەوە و خوێندن و لەڕووی کارگێڕیشەوە پلەم باڵاتر دەبوو، تاوەکو بڕیارمدا کە کۆمپانیایەکی تایبەت بەخۆم دابنێم و سەرلەنوێ دەست پێبکەم، ئێستایش خاوەنی زانیاری و ڕێز و پلە و شارەزاییەکی زۆرباشم و دەتوانم لە ڕاستینەی خەونەکانمدا بژیم، سەرباری ئەوەی هەموو ڕۆژێك ئاستەنگە گرەوی خۆی پێبووە بۆمن ، بەلام من گوێم لێ نەداون و بەدووی چارەیدا گەڕاوم. ئامانجەکان بەدی نایەن مەگەر هەوڵی تەواوی بۆ بدەیت و ئاوای کوڵدان نەزانیت و ڕووخان و نەتوانینیش لەبیر بکەی.

واشەنتۆن ئێرڤینگ دەڵێت:" **ئاوەزی مەزن ئامانجی هەیە، بەلام ئەوانی تر ئاواتیان هەیە)).** ئامانجت دەست نیشان بکە، نەخشەی بۆ دابڕێژە و مەهێڵە بە فیڕۆ بڕوات. وینستۆن چرچڵ دەڵێت:" **هەرگیز خۆت بەدەستەوە مەدە، هەرگیز، نەکەیت خۆت بەدەستەوەبدەیت هەرگیز".**

٤٢-چۆن ئامانجەكانت دەست نیشان دەكەیت-سیازدە بنەما:

((بۆئەوەی بەختەوەری چنگ بخەین پێویستە دڵنیابینەوە لە بوونی ئامانجی مەزن))
ئێریل نیتنگال

١-بزانە چیت دەوێت:

دۆگلاس لۆرتم دەڵێت:" **كاتێك دیاری دەكەیت چیت دەوێت ئەوكات تۆ گرنگترین بڕیارتداوە لە ژیانتدا**"، لەپێشی هەر هەنگاونانێكدا دەبێت بزانیت چیت دەوێت" چونكە ئەمە گرنگترین ئەنگاوە بۆ بۆبەدیهاتنی ئامانجەكەت. هەموو مرۆڤێكی سەركەوتوو لەسەرەتادا خەونی بینیوە، ئەوجا خەونەكانی دەخاتە بواری جێبەجێكردنەوە. كەواتە خەونی تۆ چییە؟ دەتەوێت چی بیت؟ دەتەوێت لەژیانتدا زۆرتر لەهەموو شتێك چی ئەنجامبدەی و بەدی بهێنیت؟ دەتەوێت پەیوەندی باشتر دابەستی؟ هاوسەرگیری باشتر، یان دەتەوێت كارێكی تایبەتی ئەنجامبدەی؟ گرنگ نییە چیت دەوێت، گرنگ ئەوەیە بزانیت و ڕەفتاربكەیت لەسەر ئەو بنەمایەی چیت دەوێت؟ وەك بنیس واتلی لە: كتێبەكەی((چێژی كار))دا دەڵێت:" **بۆئەوەی بگەیەیت بەشوێنێك پێویستە لەسەرەتاوە بزانیت تۆ بۆ كوێ دەڕۆی**".

٢-دەبێت ئامانجەكەت ڕاستەقینە و ڕوون و دیاری كراوبێت:

چیرۆكی ئەو پیاوەت لەبیرە كەلە پێشی ئاگردانێك دانیشت و بە ئاگردانەكەی دەگوت: گەرمیم پێ ببەخشە كۆترەدارت پێ دەبەخشم. سەرباری ئەوەی زۆر وەستا بەڵام هیچ گەرمییەكی چنگ نەكەوت، هەرچەندە ئامانجەكەی دەستكەوتنی گەرمی بوو،

کەچی لەبیری کردبوو پێویستە لەسەرەتادا ببەخشێت ئەوجا وەربگرێت، واتا ئامانجەکەی کەتواریانە نەبوو، بۆیە گرنگ نییە ئامانجت چییە پێویستە ڕوون و دیاریکراو و کەتواریانەبێت.

٣-ئارەزووی بەهێز:

جارێکیان گەنجێك لەبارەی نهێنیەکانی سەرکەوتنەوە لە دانایەکی پرسی، ئەویش قاپێکی پڕ لەئاوی ساردی هێنا و ئەوجا داوای لە گەنجەکەکرد لە ئاوەکە بڕوانێت لەکاتێکدا گەنجەکە لەئاوەکەی دەڕواتی داناکە سەری گەنجەکەی گرت و کردی بەنێو قاپەئاوەکەدا، لەسەرەتاوە گەنجەکە هیچ بەرگری نەنواندن، بەڵام دواتر دەستی دایە قورلەفرتکێ و کاتێك گەیشتە کەناری خنکان پاڵێکی بە داناکەوە نا و خۆی لێی ڕزگارکرد و دواتر بەسەریدا هاواری کرد و گووتی:

((ئەوەچیتە بۆچی وەهام لێدەکەی، دەتەوێت بم کوژیت؟)) .

داناکە بە پێکەنینەوە وەڵامی دایەوە و گوتی: ((لەمەوە چی فێربوویت؟))، گەنجەکەش گوتی: ((هیچ شتێك)).

داناکە گوتی : ((بێگومانم لەوەی شتێك هەر فێربوویت، لەچەند چرکەی سەرەتادا ویستت سەرکەوتووبیت لە خۆ لێ ڕزگارکردنم، بەڵام هاندەرت بەهێز نەبوو بۆ ئەم کارەت، بۆیە کاتێك وەخت بوو بخنکێیت پاڵنەری ڕاستەقینە و مەزنت لادروست بوو و هەموو هێز و هونەری خۆتت بەکارهێنا بەمەبەستی خۆڕزگارکردن. کوڕم لەمەوە فێربە کە نهێنی سەرکەوتن جوڵانی ئارەزووی گڕگرتووە بۆ بەدیهێنانی سەرکەوتن)) .

دەبێت بزانیت چیت دەوێت و ئامانجەکانیشت باوەکو بەهادارین و هیچ کەسێك- تەنانەت خۆیشت-نەتوانێ ببێتە ڕێگرت لە بەدیهێنانی .

٤–وادانان و ئەندێشەكردن:

كاتێك بیرۆكەی ئەوەت لەلادا دەستەبەردەبێت كە چیت دەوێت و ئارەزووی گرگروت لەلادا هەست پێكراوە ئەوا پێویستت بەوەیە بیرۆكەكانت بەرەو ئاوەزی هەناویت ئاراستە بكەیت. وادانان هەڵقەی پەیوەندی نێوان ئاوەزی هۆشیار و ئاوەزی هەناوییە. ئالبێرت ئینشتاین دەڵێت: **"ئەندێشەكردن لە زانین گرنگترە"**، جۆرج بێرنارد شۆیش دەڵێت: **"ئەندێشەكردن هەنگاوی یەكەمە بەرەو داهێنان"**. بۆیە بە وشیارییەوە ئامانجەكانت ئەندێشەبكە و باوەكو هەمیشە لەپێش چاوانت بن و بیكە بەڕاستی ڕوون، تاوەكو بتوانی ئامانجەكانت بە ڕوونتر ببینی و خۆت ببینیتەوە لەوەی ئامانجەكەت بەدیهێناوە ئامانجەكانت بەرەو ئاستێكی قوڵتر لە ئاوەزی هەناوتدا ئاراستەدەبن و بەهێزتریش دەبن.

زانستی پشت سروست پێداگیری لەسەر ئەوەدەكات كە: ئاوەز وەكو موگناتیسە، كاتێك خۆت وەها دەبینیت كە ئامانجەكانت بەدی دەهێنیت ئەوا خەڵكی بۆخۆت كێش دەكەیت، دۆخ و هەڵوێستەكانیشت بەشێوەیەك دەبێت وەك ئەوەی ئامانجەكانت بەدی هاتبن و یارمەتیت دەدەن بۆ بەدیهاتنی. وریابە و بەباشی ئامانجەكانت لە ئەندێشەتدا ببینەوە بۆئەوەی بەڕاستی ببێتە بەشێك لەو كەتواریەی ژیانت.

٥–بڕیار:

باوەكو وەهای دابنێین كەتۆ دەزانیت چیت دەوێت و متمانەت بەخۆتە كە ئامانجەكەت ڕوون و دیاریكراو و كەتواریانە و بەهادارە، هەروەها ئارەزوویەكی مەزنت هەیە بۆ بەدیهاتنی، دەتەوێت وەها خۆت ببینیتەوە كە تۆ بەڕاستی بەدیت هێناوە، ئێستایش

کاتی ئەوە هاتووە کە بڕیارێکی هۆشمەندانە بدەی و جارێ ئەوەبدەی کە تۆ هەوڵی بەدهاتنی دەدەیت. لەبارەی خۆشویستنی ئامانجەکانتەوە ئاگاداری دەوروبەرت بکەرەوە و لەبارەیەوە بۆیان بدوێ، دەبینی ئەوانیش بەپێی توانای خۆیان دەستی یارمەتیت بۆ درێژ دەکەن، لەبیرت بێت بڕیاردانت لەبارەی ئامانجەکانتەوە دیاری کردنی شێوازی چارەنوستە، ئەو ساتەی بە وشیارانەوە بڕیاری لێ دەدەی ئەوکات ڕێگەت بەرەو بەدیهاتنی ئامانجت دروست دەکەیت.

٦-دەبێت ئامانجەکەت بنوسیتەوە:

لی ئایا کوکا دەڵێت:" **نوسینەوەی ئامانجەکانت یەکەمین هەنگاوە بۆ بەدیهاتنی**".

براین تراس دەڵێ:" **شتەکە بە خامەیەك و کاغەز و تۆ دەست پێدەکات**".

کاتێك دادەنیشی بۆ نوسینەوەی ئامانجەکانت ئەوا دوو هێزی مرۆییت بەکاردەخەیت:

أ-ئەندامەکانی لەشت..تۆ خامەیەك بەدەستەوە دەگریت و دەستەکانت دەجولێنیتەوە.

ب-چڕبیرکردنەوەی هزری..تۆ بیر لە ئامانجەکانت دەکەیتەوە دەیان بینیت، لەسەر پارچە کاغەزێك دەیان نوسی و دەیان خوێنیتەوە، لەم کاتەشدا هەست بە دووبارە بوونەوەی دەنگی خۆت دەکەیت لە هەناوتەوە و هەموو هەستەکانت دەوروژێنێ و هەموو هەستەکانت لە لوتکەدا دەبن، بەم هەنگاوەت شەقاوێکی تر لە بەدیهێنانی ئارمانجەکەت نێزیك کەوتویتەوە.

٧-کات بۆ ئامانجەکەت دیاریبکە:

ئامانج بەبێ کاتی دیاریکراو هیچ نییە جگە لە ئاوات، دەتوانی یاری تۆپی پێ گریمانە بکەی بەبێ بوونی کاتی دیاریکراو؟ یاریکارەکان

بەردەوام دەبن لەسەر یاریکردن و یاریەکەش هەر کۆتایی نایات!! ئەوکاتەی وەختێکی دیاریکراو بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکەت دەست نیشان دەکەیت تۆ دەبیتە خاوەنی پابەندی و هاندانی بەهێز بۆ بەکەتواری بوونی ئامانجەکانت لەم ماوەیەدا. گەر گرنگ ئەوەبێت کە پلان بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکەت دابنێی ئەوا گرنگ ئەوەش دەبێت کە کاتێك دیاریبکەی کە بە شێوەیەکی کەتواریانە هەوڵی بەدیهاتنی بدەی و لەم کاتەدا تواناداربیت بۆ کردنی خەونەکانت بە ڕاستینە.

٨–سامانت بزانە:

سامانەکانت چین؟ چی شتێك دەبەخشیتەوە؟ سامانەکانت هەرچییەك بێت لەو چوار بەشەی کە ژیانت پێکدەهێنن: زانیاریت، شارەزاییت، یارمەتی هاوڕێیەکت، خێزانت، دۆخی داراییت، کام لەمانە دەتوانێت یارمەتیت بدات بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانت؟

لیستێك بەناوی هەموو ئەو کەسانە بنوسەرەوە کە تواناداربن بۆ یارمەتی کردنت و ئەوانەشی دەستەڵاتت بەسەریاندا نییە، هەموو ئەو سامانانەی هەتە و پێویستت پێیانە بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکەت بیان نوسەرەوە.

٩–لەمپەرەکانی ڕێگەت بزانە:

گەشتیارێك ڕووی لە کەناراوێك کرد و دیتی ڕاوچییەك بە قولاپ ڕاوەماسی دەکات، ماسی گەورە ڕاودەکات پاش پێوانی فرێی دەداتەوە ناو ئاوەکە! بەڵام بچکۆلانەکان فرێ ناداتەوە!! گەشتیارە زۆری سەیر لێهات، بۆیە هۆکارەکەی لە ڕاوچییەکە پرسی، ئەویش لەوەڵامدا گوتی: ئەو تاوەیەی من هێناومە تەنها دەتوانێت ماسییەکی بیست سانتیمەتری تێدا ببرژێنی و لەوە گەورەتربێت بەکەڵکی من نایات. ئەم ڕاوچییە کێشەی خۆی بەباشی دەزانی و لەبری ئەوەی هەوڵی چارەکردنی بدات کەچی ماسیە گەورەکانی لەدەستی خۆی دەدا.

زۆرێك لە کۆمپانیاکان توشی مایەپووچی دێن و هاتوون" بەهۆی نەزانین بۆ چارەکردنی ئەو کێشانە یاخود پێشبینی نەکردنییەوە. بۆیە کە بڕۆکەیەکت بۆدێت بزانە چی شتێك کاریگەر و لەمپەری ڕێگەتە و کەئەمەت زانی دەستەوەستان مەوەستە و بەدووی چارەدا بگەڕێ .

بەمەش دەبیتە خاوەنی ڕێگە و ئامرازی پێویست بۆ بەرگری لەخۆکردن لەبەرامبەر هەر کێشەیەکدا کە دووچارت دەبێتەوە، تیری بیسۆڵ دەڵێت:" **پەند لەوەدا نییە کە چەند جار لەژیاندا پشتت لەزەوی دراوە، بەڵکو پەند لە جارەکانی هەستانەوەتە پاش ئەوەی پشتت لەزەوی دراوە**" .

١٠-کردار:

کەسێك دەناسیت بزانێت چی دەوێت و کەی دەیەوێت؟ تێیشت دەگەیەنێت کە چۆنی بەدەست دەهێنێت، بەڵام هیچ شتێکی لەبارەوە ناکات.

لە وانەیەکمدا لە مۆنتریاڵ ٢٠ دۆلاریەکم لەگیرفانم دەرهێنا و لە ٢٠٠ بەشداربووم پرسی کە کێ دەیەوێت بەخاوەنی ئەم پارەیەبێت؟ هەموان دەستیان هەڵبڕی، تەنها یەك کەس نەبێت کە دەستی هەڵنەبڕی بەڵام هەستایە سەرپێ و بەناو هەمواندا هات و پارەکەی لێ سەندم، هەموان سەیریان لێ دەکات! منیش گوتم: ((ئەمەیە کردار،دەبێت ئەو کارە ئەنجام بدەیت کە دەتەوێت، نەوەك تەنها هیوای بەدیهاتنی بخوازی))، هەموان دەستیان دایە پێکەنین و منیش لەو کاتە بەدواوە بڕیارمدا چیتر پارە بۆ ڕوونکردنەوە بەکارنەهێنم.

پلاندانان کارێکی باشە و دیاریکردنی ئامانجەکانیش مەزنە، بەڵام گەر پلانەکەت نەخەیتە بواری جێبەجێ کردنەوە و نەیکەیت بەکردار ئەوا هیچت دەست ناکەوێت. ئالان کۆکس دەڵێت:" **دەزانم کە خەونەکان پێویستن، بەڵام ڕێگەی جێبەجێکردن و بەدیهاتنی ئەم خەونانە ئەوە دەست نیشان دەکەن کە ئایا ئەم خەونانە بەدیدێن یاخود نا**"،

ئەرستۆيش ئێژێت:" **مرۆڤ بنچینەی کردارەکانیەتی**"، بۆیە لەم ساتەوە دەستبکە بە جێبەجێ کردنی پلانەکانت و دواتر دەبینی کە بەختەوەر و خۆشحاڵیش دەبیت.

١١-هەڵسەنگاندن:

پیاوێك ویستی بگاتە لوتکەی چیایەك بۆئەوەی هەندێك وێنەی یادگاری لەوێدا بگرێت، ئەم کارەی یەك ڕۆژی خایاند، کاتێك گەیشتە لوتکەی چیاکە تەواو ماندووو ببوو، دیتی کابرایەکی چینی لەوێیە، بۆیە لێی نێزیك کەوتەوە و دەستی دایە گازندەکردن لەوەی تاوەکو گەیشتۆتە ئەم لوتکەی چیایە زۆر ماندوو بووە، کابرای چینی پێکەنی و گوتی:" گەر جارێکی تر ویستت بەسەر ئەم چیایەدا سەربکەویت، ئەوا بڕۆرە ئەو لایەکەی تری چیاکە، لەوێدا ترامێك دەبینی کە بە یەك دۆلار تاوەکو سەر ئەم چیایە دەتهێنێ"، وەك دەبینی ئەم کابرایە بەهۆی ئەوەی بەهەڵە بەدیهێنانی نەخشەکەی خەملاندبوو بۆیە ڕێگەی هەڵەشی گرتبوو، کاتی زۆر کوشتبوو، وزەشی کەمی کردبوو.

مەبەست لێرەدا زۆر ئاسان و ڕوونە، کاتێك ویستت نەخشەیەکت بکەیتە کردار لەچەند لایەکەوە هەڵسەنگاندنی بۆبکە و چی پێویستی بە گۆڕان بوو بیگۆڕە، ئەمە باشترە لەوەی لەدوا دوایدا توشی پەژیوانی و داڕووخان ببیتەوە.

١٢-کشۆکی(مرونەت):

یەکێك لە کلیلە سەرەکییەکانی سەرکەوتن کشۆکییە. کشۆکی توانایی تۆیە بۆ ئەنجامدانی چاکسازیی و گۆڕانکاری لە نەخشەکەتدا، هەروەها جوڵانە بەدەسوبرد و خێرایی و هەوڵدانە بۆ ئەنجامدانی کاری نوێتر بۆئەوەی بەئامانجەکەت بگەیت.

١٢-پێداگیری-سوربوون:

کالۆنی کۆلید دەڵێت:" **هیچ شتێك لەم جهانەدا ناتوانێت جێگەی پێداگیری بگرێتەوە، تەنانەت بەهرەش ناتوانێت**". هیچ شتێك لەم جهانەدا لە پیاوانی ناسەرکەوتوو باوتر و دیارترنییە کە خاوەنی بەهرە و ژیری و زانیارین، کەچی شکست خواردووشن جهان، پڕیەتی لە تاوانبارانی خوێندوار، ئەوە تەنها پێداگیری و هەتەریی(عەزیمەت)ە کە هێزی رەها بەمرۆڤ دەبەخشن.

من بڕوام وەهایە کە **رێگەی سەرکەوتن هەمیشە لەژێر دروستکردندایە**. واڵت دیزنی پابەند بووە، بۆیە ئێستا تۆ سەرزەوینی خەونەکانی دەبینی" دیزنی لاند، هەروەها تۆماس ئەدیسۆن یش پابەند بووە، بۆیە خەونەکانی کرد بە ڕاستی، تۆیش دەتوانی خەونەکانت بەدی بهێنی، پابەند و سوربە لەسەر بڕیارەکانت و مەهێڵە هیچ شتێك بێتەلەمپەری بەدیهاتنی ئامانجەکانت" ئەو ئامانجانەی تۆ دەتوانی بەدییان بهێنیت.

٤٣-چۆن ئامانجەکانت بەدی دەهێنیت؟

((ئێمە دەژین نەوەك بەوشێوەیەی هیوای بۆ دەخوازین، بەڵکو بەوجۆرە دەژین کە دەتوانین بژین))

میاندر

١-ئامانجەکانت بنوسەرەوە:

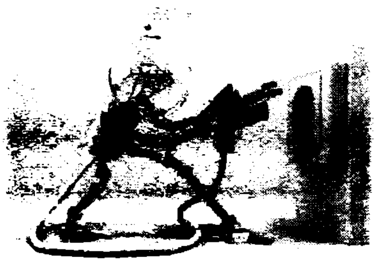

ئەو ئامانجانەت لەسەر لاپەڕەیەك بنوسەرەوە کە دەتەوێت بەدییان بهێنیت، پێویستە هەرئامانجێکت تایبەت بێت بە بەشێك لە چواربەشەکەی ئامانجی ژیان:

کەسێتی،پیشەیی،تەندروستی،دارایی، ئەم لاپەڕەیە باوەکو هەمیشە لە گیرفانتدابێت، هەرکاتێك بەیانیان بەئاگا هاتیەوە بیخوێنەرەوە، کاتێك بۆکار دەڕۆی، بەرلەوەی بنوی بیخوێنەرەوە، کەی ویستت بیخوێنەرەوە.

٢-وای بێنەپێشەچاوی خۆت بەدیت هێناوە:

ڕۆژانە سێ جار ئامانجەکانت یادی خۆت بخەرەوە. بەیانیان، دوای نیوەڕوان، شەوان، پێشنیارت بۆ دەکەم بەم شێوەیە ئەنجامی بدەی:

١) جێگەیەکی هێمن و ئاسودەبەخش و گونجاو بۆ حەسانەوە دیاریبکە.

٢) بەهێمنی هەناسەبدە، چوار جار هەناسەوەربگرە و ئەوجا بە چوارجاریش دەری بکەرە دەرەوە.

٣) چاوانت دابخە و وەهای بێنە پێشەچاوی خۆت کە ئامانجەکانت بەدی هێناوە، هەوڵبدە بە ڕوونی ئەمە ببینی. لەبیرت بێت ئەو ئامانجەی ئاوەزی هەناوی وەری دەگرێت و وەرنامەڕێژی بۆ دەکات، کاردەکات بۆ سازاندنت ڕەگەڵ جهانی دەرێ و تایبەتیتدا.

٤) چاوانت بکەرەوە! وێنەیەك لەپێش چاوت دروستبکە وەك ئەوەی خەونەکەت کردبێتە کردەی کەتواری و هەست بە جێبەجێ بوونی بکەیت. تاوەکو جوانتر ئەم وێنەکردنەت ببینی باشتر و خێراتر دەتوانی ئامانجەکانت بەدی بهێنیت.

٣-دووپاتی:

هەموو ڕۆژێك دووپاتی ئەرێیی بۆ ئاوەزی هەناویت بهەنێرە و هێزی دووپاتی بقۆزەرەوە بۆ هاندانی ئەم وەرنامەیەت و ئاراستەکردنی بەرەو ئاستێکی قوڵتر لەئاوەزی هەناویت، لەبیرت بێت کە دووپاتییەکانت پێویستە بەشێوەی ئەرێیی داهاتوویی بێت.

بۆنمونە:

((دەتوانم کام ئامانجم بوێت بەدی بهێنم. من بڕوام بە تواناکانمە بۆ بەدیهێنانی سەرکەوتنم)).

٤-ڕەفتاربکە وەکو ئەوەی کە:

ڕەفتاربکە وەکو ئەوەی ئامانجەکانت بەدی هێناوە، قسەبکە و هەناسەبدە و بجولێرەوە بەشێوەیەك وەکو ئەوەی شکستت نەکردەیی بێت((وەك ئەوەی سەرکەوتنت مسۆگربێت)).

وەها ڕەفتاربکە وەك ئەوەی ئامانجەکانت هەرئێستا بەدی هاتوون. تۆ بەڕاستی دەیبینی، ئەمەش پەیوەستە بەکاتەوە بەرلەوەی بەدی بێنی. کاتێك لەتەمەنی شەش ساڵیدا بووم، خەونم بەوەوە دەبینی کەببم بە بەڕێوەبەری گشتی میوانخانەیەکی گەورە،

پاشی ئەمە هەمیشە وەکو بەڕێوەبەری میوانخانەکان لەگەڵ هاوڕێکانمدا ڕەفتارم دەکرد و گوتەم دەردەبڕی و بە ڕێگەدا دەڕۆیشتم، زۆر پێم پێکەنین، بەڵام من توانیم بۆیان بسەلمێنم و لەساڵی ١٩٨٧ دا بووم بە بەڕێوەبەری گشتی یەکێك لە گەورەترین ئوتێلە پێنج ئەستێرەییەکانی مۆنتریال-کەنەدا.

وەکو ئەوەی بەڕێوەبەری گشتی بم وەها ڕەفتارم دەکرد بۆیە بووم بە بەڕێوەبەری گشتی ئوتێلێکی گەورە. توانیم سود لە دەستەواژەی ((وەکو ئەوەی)) بەکاربێنم، تۆیش دەتوانی کەڵکی لێ ببینی و دواتر دەبینی کە چۆن بە ئەنجامەکان سەرت سوڕدەمێنێت.

٥-بیرۆکەی یەك ئینچ:

هەوڵبدە هەموو ڕۆژێك شتێك ئەنجامبدەی بۆئەوەی یەك ئینچ لە ئامانجەکەت نێزیکت بکاتەوە.

٦-شێوازی من بەرپرسیارم بەکاربهێنە:

بیرۆکەی ئەوەی کە بەشێکی لەکێشەکان دەست لێ هەڵبگرە! هەوڵی دۆزینەوەی بیانو مەدە و گەر کێشەیەك ڕوویدا مەیخەرە ئەستۆی هیچ کەسێکی تر، بەڵکو خۆت بەرپرسیارێتی کێشەکانی خۆت هەڵبگرە و بەدووی چارەی گونجاودا بگەڕێ و سودیش لە ئەزمونە هەڵەکانت وەربگرە بۆئەوەی پێچەوانە ڕاستەکەی ببینی.

گەر سەرزەنەشتی ئەوانی تربکەی ئەوا تۆ هەرگیز ناتوانی توانا شاراوەکانت بەکاربێنی، بەڵام کاتێك بەرپرسیارێتی تەواوی کێشەکانت لەئەستۆی خۆت دەگریت ئەوکات دەتوانی چارەسەریش بدۆزیتەوە و دەبیتە داهێنەر و سەرکەوتووتر لەچاو هەرکاتێکی تردا.

ئێستا بەتەواوەتی بویتە بەخاوەنی بیرۆکەی گونجاو لەبارەی چۆنێتی دەست نیشانکردنی ئامانجەکانت و بەدیهێنانیەوە، بۆیە لەمڕۆوە دەساپێبکە و هەنگاوی گونجاوی بۆ بنێ و ببەرە بەشێك لەو کەمینەیەی سەرزەوی کە خاوەنی ئامانجی دیاریکراون و کار بۆ بەدیهاتنی دەکەن، مەبەرە بەشێك لەو زۆرینەیەی کە گازندە دەکەن و هەمیشە دەنالێن و هیچیش بۆ ڕزگاربوون ناکەن. هۆراس دەلێت:" **مرۆڤ نازانێت چی دەتوانێت، تاوەکو هەوڵی بۆ نەدات**". دەست پێبکە و هەوڵبدە و چێژ لە سەرکەوتنی تەواو وەربگرە.

((خەون بینین بەوەی خەونی پێوە دەبینی جوانی ئاوەزی مرۆڤە، ئەنجامدانی ئەوەی دەتەوێت ئەنجامی بدەی هێزی خوازویستنی مرۆڤە، متمانە بەخۆت بکە لەهەڵبژاردنی تواناکانتدا ئەمەش زیرەکی و بوێری مرۆڤە بۆ بەدەست هێنانی سەرکەوتن))

بێرنارد ئادمۆندس

٤٤-سودەکانی دیاریکردنی ئامانجەکان لەبواری کاردا: .

((هیچ شتێك نییە لەژیاندا لێی بترسین بەڵکو شت گەلێك هەن لێیان تێناگەین))

مەدام کۆری

لەبواری کاردا پیاو هەمیشە هەوڵی زۆر دەدات بۆ ڕاگرتنی دڵی کڕیاران ئەگینا وەها نەبێت مرۆڤ کاری دەوەستێت.

ئەی چی دەربارەی کڕیارانی دامەزراوەکەت؟

چی دەربارەی:

١- سەرۆکت .

٢- کارمەندانت.

بەڵێ ئەوانیش کڕیارن، گەر قایلمەندییان بەدەست نەهێنی ئەوان کارت دەکەنەسەر و نواندنت بەلاڕێدا دەبەن و ڕەنگە کاریش بکەنەسەر داهاتووی خۆت و دامەزراوە یان کۆمپانیاکەشت و بەفەتارەتێکتدا بەرن.

-هەلی ئەوەم بۆ ڕەخسا کەلەگەڵ هەزاران کەسدا کاربکەم، سەدان کۆمپانیا و دامەزراشم تەی کردووە، ئەمەش یارمەتی باشی دام بۆ فێربوونی شێوازی کارکردنیان، بۆم دیارکەوت کەزۆرکەس نازانن چۆن سەرۆك و کارمەندانیان قایل بکەن، ڕەنگە هەموو شتێك ئەنجام بدات بۆ قایلکردنی دڵی سەرۆکەکەی، بەلام ناتوانێت و بەو شێوەنابێت کە سەرۆکی دەیەوێت، ئەمەش بۆخۆی بەنەرێنی کار لە ئیش و پێگەکەت دەکات. بۆئەمەش دەبێت لەبارەی ئامانجی گەورەی کۆمپانیاکەوە لە سەرۆکەکەت بپرسیت و هەروەها بۆ قایلکردنی کارمەندانت ئامانجی کۆمپانیەکەیان بۆ ڕوون بکەرەوە. ڕەنگە ئێستا لەخۆت

بپرسیت: ئێستا من چۆن دەتوانم ئەمە ئەنجام بدەم؟ سودی پشت ئەمە چییە؟ بۆئەمەش وەڵامەکە بەم شێوەیە دەبێت:

(أ) هەرئێستا پەیوەندی بە سەرۆك کارەکەتەوە بکە و دوای لێبکە کە بەتایبەت بۆ نانی نیوەڕۆ ببینی، بۆئەوەی کەس نەتوانێت قسەکانت بپچڕێنێت.

(ب) پرسیاری لێبکە لەبارەی ئامانجی ماوە کورت و ماوەدرێژی کۆمپانیاکە و هەوڵبدە بیانوسیتەوە.

(ج) تۆیش ئامانجەکانی خۆتی بۆ بخەرە ڕوو، داوای ئامۆشیاری لێبکە.

لێرەدا سودەکانی پشت ئەمەت بۆ دەخەمەڕوو:

١- ئەمە وەها لەتۆ و سەرۆکەکەت دەکات ببنە یەك دەستە و کاربۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانتان بکەن.

٢- پەیوەندی تۆ و سەرۆك کارەکەت باشتر دەبێت.

٣- ئەمە هانی ئەویش دەدات بۆ هاندانی لەبۆ ئەوەی یارمەتی تۆیش بدات بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانت و ئەمەش دەبێتە بەشێك لە نەخشە ڕێگەی سەرکەوتنتان.

٤- ئەمە وەهات لێدەکات بە هەڵەکانی خۆتدا بچیتەوە و کاربۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانت بکەیت.

وەك دەبینی سودە مەزنەکان و ئەوەشی پێویستت پێیەتی لەم کاتەدا بریتییە لە پاراستنی وشەکانی سەرۆکەکەت و هەوڵدان بۆ جێبەجێکردنی بەشێوەیەکی ڕێکخراوانە.

ئێستایش باوەکو بەرەو ئەندامانی دەستەکەت هەنگاوبنێین، ئەوانەی کە پێویستیان بە یارمەتی و پشتگیری تۆ هەیە:

چۆن دەتوانی دیاریکردنی ئامانجیان ڕەگەڵ بەکاربهێنی؟

١. کۆبوونەوەیەك لەگەڵ کارمەندانتدا ڕێکبخە.

٢. لەم كۆبونەوەيەدا كردارەى دانان و دياريكردنى ئامانجيان بۆ ڕوون بكەرەوە و داوا لەهەر كەسێك بكە بيرۆكەى تايبەتى خۆى بخاتەڕوو.

٣. پاشى دوو هەفتە كۆبوونەوەيەكى بەدواداچوونى ڕێكبخە.

٤. لەم كاتەدا باسى ئامانجەكانى كۆمپانياكەيان بۆ بكە:

٥. هەلێكيان پێبدە بۆ پێشكەشكردنى ئامانجەكانيان.

٦. هەموو ئامانجێك پوخت بكەرەوە.

٧. هەندێك ئامانج بۆ دەستەى كاركەرانت دياريبكە.

٨. كاتێك بۆ بەدهاتنى ديارى بكە.

٩. ئامانجەكانت بە تەواوەتى تۆماربكە و لەبەرگيراوەى بەهەموو كارمەندانت ببەخشە.

١٠. بەدواداچوون و هەڵسەنگاندنى كشۆكيش لەبير نەكەيت.

سودەكانى دياريكردنى ئامانجەكان بۆ دەستەى كاركەرانت بريتى دەبێت لە:

١- پەيوەندى باشتر.

٢- هاندانى خاستر.

٣- متمانە بەخۆكردن بە چاكتر لە دۆخى پێشتر.

٤- دەرئەنجامى باشتر.

بە شێوەيەكى تايبەتى چاوپێكەوتن لەگەڵ هەموو كارمەندانتدا بكە و يارمەتييان بدە بۆ بەديهاتنى ئامانجەكانيان و بەدرێژايى ڕێگەيان هان و كرمەيان بدە.

گەر يارمەتييان بدەيت بۆ بەديهاتنى ئامانجە تايبەتيەكانيان ئەوانيش كۆمەكيت دەكەن بۆ بەديهاتنى ئامانجە تايبەتيەكانت. ئێستا دەتوانى بۆخۆت ئامانجە مەزنەكانت ببينى. بۆيە هەرئێستا تۆيش ئامانجەكانت دياريبكە و هەوڵى كردنە كرداريان بدە لەكاتێكى دياريكراودا و دڵنياشبە لەوەى هيچ زيان ناكەيت.

((ڕێگەی هەزارمیل بەیەك هەنگاو دەست پێدەکات))

تاوتسۆ

لەم بەشەدا چی پێویست بوو لەبارەی ئامانجەوە، بەتازە و کۆنەوە بۆم بەردەست خستیت، ئەوەی ئێستا لەسەر تۆیە ئەوەیە کە ئامانجەکانت بخەیتە بواری جێبەجێ کردنەوە. هەرچی گومان و خۆبەکەم زانی هەیە لەپشتەوەت فرێی بدە. جۆن های ۆد دەڵێت:" **مرۆڤ دەتوانێت ئەسپ بباتەسەر کانیاو بەلأم ناتوانێت بەزۆر ئاوی دەرخواردبدات**"، بەنەرمە نەرم دەست پێبکە و وردە وردە خوازویست(ئیرادە) و تواناییت فراوانتربکە، هەروەها های ۆد دەشڵێت:" **ئەنجامی باش لە دەسپێکی باشەوە سەرچاوە دەگرێت**" ، بیرۆکەی ئەمڕۆت دەبێت بە نوێنەری کاراکتەری سبەیت. ئەرستۆ دەڵێت:" **ئەوەی تایبەت بێت بە بالأییەوە ناسینی بەس نابێت، بەڵکو پێویستە زانیاری فراوان بەدەست بخەیت و هەوڵی بەکارهێنانی بدەی**" ، بۆیە ئەو گرەوەئاستەنگانەی کەلەپێشتن بۆ بڕینی پێویستت بەوەیە هەرئێستا دەست پێبکەیت، هەر ئێستا. چی درۆیەکی گەورەیە کاتێك مرۆڤێك دەڵێت: سبەی دەست پێدەکەم وئەنجام دەدەم! خۆمنیش دەزانم سبەی ڕۆژێکی نوێیە، بۆیە هەرئێستا تەلەوزوێنەکەت بکوژێنە و کاغەز و پێنوسێك بێنە و دەست بەم گەشتەت بکە، لەبیرت بێت کە تەنها یەك ژیانت هەیە بۆئەوەی پێی بژیت، بۆیە چێژی لێوەربگرە و خەم بۆ نادیار مەخۆ و بزانە چی مرۆڤێك کردبێتی بۆتۆیش کردەییە.

٤٥- هەوڵدانی کەسێتی بۆ دیاریکردنی ئامانجەکان:

لەژێر هەربەشێکی چواربەشەکەی ژیاندا ئەو شتانە بنوسەرەوە کە دەتەوێت بەدیبهێنیت .

ئێستا، بەپێی گرنگییان دیسانەوە ئامانجەکان دابڕێژەرەوە.

لیستی خەونەکان کەسێتی :

....

....

....

پیشەیی

....

....

....

تەندروستی

....

....

....

دارایی

....

....

....

لیستی لەپێشییەکان کەسێتی :

....

....

....

پیشەیی

....

....

....

تەندروستی

....

....

....

دارایی

....

....

....

جێبەجێکردن.. جێبەجێکردن.. جێبەجێکردن
Action

بۆهەر بەشێکی ژیانت ئامانجێك هەڵبژێرە و بزانە بۆچی دەتەوێت بەدی بێنی و چۆن و کەی بەدی دەهێنیت؟

ئامانجەکەم	بۆچی	چۆن بەدیدێنم؟	کەی ؟
کەسێتی	....	....	....
پیشەیی			
تەندروستی		....	....
دارایی		....	....

بەدیهاتنی ئەم ئامانجانە چۆن ژیانی پێش خستم ؟

١- ....

٢- ....

٣- ....

٤- ....

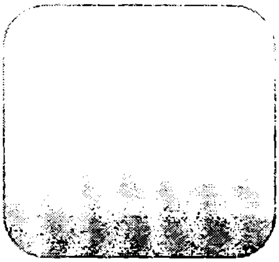

هەرئێستا بڕیاری دیاریکردنی ئامانجەکانی ژیانت بدە.

کلیلی حەوتەم

بەکارهێنانی کات..

بەهای ڕاستەقینەی ژیان

((کات ئەو تاکە شتەیە مرۆڤ هەمیشە هەوڵی کوشتنی دەدات، بەڵام ئەنجامەکە هەمیشە ئەوە دەبێت کە کات مرۆڤ دەکوژێت))

هێربرت سبنسر

٤٦-بۆچی خەڵکی کاتی خۆیان بەفیڕۆ دەدەن؟

((گەر خولەکێکت بەفیڕۆدا ئەوا یەك کاتژمێرت بەفیڕۆداوە، گەر کاتژمێرێکت بەفیڕۆدا ئەوا ڕۆژێکت لەکیس داوە، گەر ڕۆژێك لەدەست چوو ئەوا هەموو ژیانت لەدەست دەرچوو))

برایان تراس

کات پارەیە، کات زێڕە، کات ژیانە. کاتێك کاتت بەفیڕۆ دەدەی ژیانت بەفیڕۆ دەدەی، کات تاکە شتە تاوەکو لەژیاندایین خاوەنین.

بنیامین فرانکلین جارێکیان گوتی:" **کاتێك لەدەست چوو هەرگیز ناگەڕێتەوە**"، گەر کات بەم شێوەیە گرنگ و پێویستە، گەر کات تاکە شتە کە مرۆڤەکان بێ جیاوازی لە ژیاندا خاوەنین، کەواتە بۆچی مرۆڤ لە بەفیڕۆدانی کاتی بەردەوامە؟ ئایا بەهۆی ئەوەیە کە گرنگی نادات بە کات و ئەو شێوازەی کاتەکەی تێیدا بەسەر دەبات؟ یاخود بەهای کات نازانێت؟ وەڵامەکە ئاسانە: مرۆڤەکان گرنگی بە کات و چۆنێتی بەسەربردنی دەدەن، بەڵام نازانن چۆنی بقۆزنەوە، هیچ ئامانجێکی دیاریکراویان نییە هانیان بدات و بیان وروژێنێت، لێرەدا مەبەستم لە هیچ ئامانجێك نییە بەڵکو مەبەستم ئامانجێکە هانی کەسەکان بدات بەیانیان زوو بەئاگایان بێنێتەوە و هانیان بدات بۆئەوەی تا درەنگانێك سەرقاڵبن و نەنون، ئامانجێك جۆرێتی ژیانیان بەرەو باشتر بگۆڕێت، تاکی ئاسایی لە هەڵقەی ڤالادا دەخولێتەوە، بەیانیان زوو بەئاگا دێتەوە و شەڕی ڕێگاوبان دەکات بۆ ئەوەی بەخێرایی بگاتە سەر ئیشەکەی، ئەوجا بگەڕێتەوە بۆ ماڵێ و خۆراك بخوات، سەیری تەلەوزوێن بکات، ئەوجا بنوێت، سبەی دواتر بەئاگا بێتەوە و دەستبکاتەوە بە ڕۆیشتن بۆ سەرکارەکەی، بەمەش لە خولانەوە لەنێو بازنەی ڤالادا بەردەوام دەبێت، ئەم

كەسە بەردەوام گلەيي دەكات لەوەى كە ژيان دادوەرانە نييە، ئەمە كات بە كەم دەزانن و گازەندەى ئەوەيش دەكەن كە كاتى تەواويان نييە بۆ ئەنجامدانى كاروبارەكانيان.

كاتێك دەستم كرد بە نوسينەوەى ئەم كتێبە لێكۆڵينەوەييەم، بەشێك لە نەخشەى نوسينەوەكەم لەسەر بنەماى چاوپێكەوتنى ٢٣٥ بەڕێوەبەر دامەزرابوو، لەئەنجامى ئەوەشدا :

هەستام بە ئەنجامدانى چاوپێكەوتن لەگەڵ بەڕێوەبەرى گشتى كۆمپانيايەكى گەورەى بەڵێندەرايەتى لە مۆنتريال و لێم پرسى كە: هەرگيز مۆڵەتى ئاسايى وەردەگريت؟ گوتى:" چى؟ مۆڵەت! گاڵتە دەكەيت؟ وا بۆ ٤ ساڵ دەچێت هيچ مۆڵەتێكم وەرنەگرتووە!"، لێم پرسى بۆچى؟ گوتى :" چى پرسيارێكى گەمژانەيە، من بەوپەڕى توانامەوە كاردەكەم و خۆم ماندوو دەكەم و گەر وەها نەكەم كۆمپانياكەم شكستى تووش دەبێت"، منيش پێم گوت:" بۆچوونەكەت جوانە، بەڵام گەر وەها بەردەوام بيت ئەوا خۆت تەواو دەبيت لەبرى كۆمپانياكەت!".

بەڕێوەبەرێكى تر گوتى:" قسەكردن لەبارەى بەكارخستنى كاتەوە ئيشێكى ئاسانە، بەڵام گەر تۆ لەجێگەى من بيت دەبينى كە ٢٤ كاتژمێر بەس نييە بۆ ئەنجامدانى هەموو ئەوانەى مەبەستمە، من پێويستم بە كاتى زيادترە!".

بەڕێوەبەرێكى تر داهێنانانە گوتى:" ئايا دەزانى سەربارى ئەو هەموو يارمەتييەى تەكنەلۆژيا پێشكەشمان دەكات لە، كۆمپيوتەر و مۆبايل و هيتر كەچى من هێشتاكە پێويستم بە كاتى زيادترە بۆ ئەنجامدانى كارەكانم".

سەد خۆزگە تۆيش برۆى گوێ لەبۆچوونى هيتر بگريت، ئێستايش باوەكو گوێ لە بۆچوونى شارەزايانى كات بگرين. لە پەڕتووكى : ((چۆن بەسەر كات و ژيانتدا زاڵدەبيت؟)) دا ئيليان ئالكن شارەزا لە بەكارخستنى كات و خاوەنى پڕ فرۆشترين كتێبەكان دەڵێت:" **هيچ شتێك بەناوى كەمى كاتەوە بوونى نييە، هەمووومان وەكو يەك كاتمان هەيە، كاتى تەواومان هەيە بۆ ئەنجامدانى ئەوەى دەمانەوێت و مەرامەمانە".**

مارتن فۆرتینۆی شارەزای بواری کات بۆ ماوەی ٢٠ ساڵ خەریکی لێکۆڵینەوەبوو لەبارەی ئەوەی کە مرۆڤی ئاسایی چۆن کاتەکانی بەسەر دەبات، لەئەنجامدا گەیشت بەوەی کە: مرۆڤی ئاسایی حەوت ساڵ لە سەرئاو وگەرماودا بەسەردەبات، شەش ساڵ بە خۆراک، پێنج ساڵ لە ڕیزەکاندا چاوەڕوان دەبێت، سێ ساڵ لە چاوپێکەوتن و کۆبوونەوە، ساڵێك بەدووی شتەکاندا دەگەڕێت، ٨ مانگ وتاری نەشیاو دەست پێدەکات و لەبەرخۆیەوە دەیڕێسێت، شەش مانگ لەپێش ڕوناکیە سورەکەی هاتوچۆدا چاوەڕوان دەبێت، ١٢٠ کاتژمێر ددانەکانی دەشوات، ڕۆژانە ٤ خولەك لەگەڵ ژنەکەیدا قسەدەکات، ٣٠ چرکە ڕۆژانە لەگەڵ منداڵەکانیدا قسەدەکات. کاتێك ئەوەم بینی کە ٧ ساڵ لەگەرماودا بەسەر دەبەین و ٣٠ چرکەیش قسە لەگەڵ منداڵەکانماندا دەکەین و بەراوردم کرد گوتم: ئەوەی گرنگە کاتی زیادتر نییە، بەڵکو چۆنێتی دابەشکردنی کاتە بۆ بەکارهێنان. ئامانجی پشت ئەم بەشە ئاشناکردنتە بە چۆنێتی بەکارهێنانی کاتەکانت بەباشترین شێوە، بەجۆرێك قۆستنەوەی کات بە باشترین شێوە دەبێتە ڕێچکەی سەرەکی ژیانت.

٤٧-دوو كۆسپی دەروونی پێش بەكارخستنی كات:

((جــۆرێتی ژیانــت بــە پلــەی دانایيــت بــۆ بەكارخســتن و قۆســتنەوەی كاتــەوە دیاردەكەوێت)))

د.ئیبراهیم فەقی

هەموو شتێك لەژیاندا كاتی خـۆی هەیـە، جارێـك دڵشــادی و جــارێكیش خــەمبار، ئەمەش هۆكـاری قـوڵ و كۆسـپی دەروونـی لەپشتە. بەكارخستنی كـات پەیوەستە بـە دوو كۆســپی دەرونــی ســەرەكی كــە رێگــە لــەمرۆڤی ئاسـایی دەگـرن لـە قۆسـتنەوەی كاتەكەی بەكارایی و ئەم دوو كۆسپەیش بریتین لە:

١-بەها و باوەڕەكان:

ولیــام جــایمس ی بــاوكی دەرون ناســی نــوێ دەڵێــت:" **بــاوەڕ یارمــەتیم دەدات بــۆ ئافراندنی ڕاستییەكان**" ، تۆیش باوەڕت لە دوو سەرچاوەی سەرەكییەوە یادگرتووە:

یەكــەم: بــاوك و دایكــت: ئاراســتەكاری و ڕێنماییــەكانیان لــەبارەی كــات و چــۆنێتی بەكارخستنی كاتیانەوە كاریگەری گەورەی لەسەر تۆ دەبێت. گەر دایك و باوكت بەباشـی كاتی خۆیان بەكارخستووە ئەوا زۆرجار تـۆیش وەكـو ئـەوان دەبیـت، بـەڵام گـەر بـاوك و دایكت لە هەڵقەی ڤالادا خولانـەوە و زۆرێـك لـە كاتـەكانی ژیانیـان لـە گازنـدە و ناقـابلی دەربڕین بەكارخست و زۆر سەیری تەلەوزیۆنیان كرد ئەوا بـەها و گرنگـی پێـدانی تـۆیش بۆ كات زۆر لەوان دەچێت.

دووەم: کارتێکـارە دەرەکییـەکان: ئەنـدامانی خێزانەکـەت، هاوڕێکانـت، خـزم و دراوسێ و مامۆستاکانی خوێندنگەت، هەروەها ئەو شتانەی دەیخوێنیتـەوە و دەزگاکـانی ڕاگەیاندنیش ڕۆڵێکی مەزنیان هەیە لە داکوتان و جێپێگرتنـی بۆچوونت لـەبارەی بـەها و گرنگی کاتەوە.

ئێمە لەگەڵ باوەڕەکاندا گەورە دەبین، باوەڕ بەوە دەهێنین کە بەکارخستنی کات یـان گرنگە یاخود بێ کەڵکە، ئەم باوەڕانەشمان دەگوازینەوە بـۆ منداڵـەکانمان. هنـری فـۆرد دەڵێت:" **گەر باوەڕت وەهایە کە دەتوانی، یـاخود نـاتوانی ..ئـەوە تـۆ لەسـەر ڕێگـەی ڕاستی و هەڵـەت نـەکردووە"** ، قەیسـەریش دەڵێـت:" **مرۆڤـەکان ئامـادەی بـاوەڕکردن بەوەی دەیانەوێت باوەڕی پێ بێـنن"** ، بۆیـە پێویسـتە بۆچـونە نەرێنیـەکانت لـەبارەی بەکارخستنی کاتەوە بگۆڕیت ئەگینا لەسەر ئەنجامدانەوەی هـەمان کـار و وەرگرتنـەوەی هەمان ئەنجام بەردەوام دەبیت.

٢-خۆ بە نەرێنی بینین:

لەوکاتەوەی هاتویتەتە ئەم جهانەوە تۆ سەرقاڵی خـۆ پونیاتنانیـت، جارێـك نـەرێنی و جارێـك ئـەرێیی دەبیـت لەسـایەی بـاوك و دایـك و دراوسـێ و دەزگاکـانی ڕاگەیانـدن و هەرکەسێك پێی دەگەیت. ئەم پێکهێنان و خۆبەرنامە ڕێژکردنە کـار لـە خـۆ وێنـەکردنت دەکات لەوەی چۆن خۆت دەبینیت.

باوەکو نمونەیەکت بۆبخەمە بەردەست: ئـەو نێـردەی کارکردنـەی کـە هەقدەسـتەکەی ٢٠٠٠ دۆلارە لەمانگێکـدا و تـاوەکو ١٨ مـانگ بـەو پـەڕی توانایـەوە کاردەکـات و ١٨٠٠ دۆلاری دەسـت دەکـەوێت، دەزانـی ئـەو ١٢ ڕۆژەکـەی تـر چـی دەکـات؟ بـەو پـەڕی هێواشییەوە کاردەکات؟ چونکە تەنها ٢٠٠ دۆلاری دەست دەکەوێت، ئەم کابرایە تـاوەکو خۆی بەو شێوەیە وێنە بکات کە شایەنی ئەوەیە تەنها لـە مانگێکدا ٢٠٠٠ دۆلاری دەسـت بکەوێت ئەوا هەر بەم شێوەیە کاردەکات، بۆیە خۆ وێنەکردنت کاریگەری گەورەی دەبێت

لەسەر هەستكردنت بەرامبەر كات و بەكارخستنی كات، بودا دەڵێت:" **ئەوەی تۆئێستا تێیدایت تەنها ئەنجامی ئەوەیە كە تۆ لەبیركردنەوەتدا تێیدا بویتە**"، ئایا تۆ مرۆڤێكی بەسكار یاخود كارایت؟ بەر لەوەڵامدانەوەی ئەمە لەپێشدا لەم بۆچوونەی ڕۆبێرت شافر بڕوانە لەبارەی كەسایەتی بەسكار و كاراوە، كە لە كتێبەكەیدا بەناونیشانی : ((ستراتیژیەتیەكانی تێپەڕاندن))، دەڵێت:

بەسكار	كارا
• سەرقاڵ • كاربەسەر خۆیدا دەدات • شتەكان بەڕێگەی ڕاست ئەنجام دەدات • كارەكان بەرەو باشتر دەبات • زیادتر ئەنجام دەدات بۆ بەدیهێنانی زیادتر، شتە ناپێویستەكانی تر كەمتر دەكات.	• سەركەوتوو • كاربەسەر ئەوانی تردا دەدات • شتی ڕاست ئەنجام دەدات • ئەنجامی كاری دەست دەكەوێت • بەباشی دەزانێت چ هەڵدەبژێرێت و ئەنجام دەدات، بەرەو باشتر هەنگاو دەنات.

مرۆڤی سەركەوتوو هەمیشە گرنگی بە نەخشەڕێی ساغ و زامنی سەركەوتنیان دەدەن، بۆئەوەی ئەنجامی خوزراویان چنگ بكەوێت و بەهۆیەوە قایلمەندی زۆرینەش چنگ بخەن، نەوەك تەنها خۆ وەها پیشان بدەن كە سەرقاڵن.

((بیر لەخۆت بكەرەوە، هەموو ڕۆژێك دوایین ڕۆژی ژیانتە..ئەو كاتژمێرەی بۆ پێشەوە لێی ناڕوانی، وەكو موجافات بۆ پێشوازیت دێت))

هۆراس

گەر بزانی تەنها شەش مانگی تر دەژیت، چی دەکەیت؟ کاتەکانت چۆن بەسەر دەبەیت؟ بۆکوێ دەڕۆیت؟ پێشتر بیرت لەمە کردۆتەوە؟

لەقسەکانی منەوە بۆت دیارکەوت کە:" تاوەکو مرۆڤ پتر گرنگی بە کات بدات، ئەوەندەش سەرکەوتوتر دەبێت و بەهای کات لەلای مەزن و گەورەتر دەبێت" ، گەر بەجوانی بیربکەیتەوە دەبینی کەسانی سەرکەوتوو بەچرکە کاتەکانیان دەژمێرن لەکاتێکدا کەسانی ناسەرکەوتوو بە کاتژمێر و ڕۆژانە کاتیان دەژمێرن. کەسانی سەرکەوتوو هەر ئێستا دەست پێدەکەن و بەخێرایی دەجولێنەوە، لەکاتێکدا دەبینین کەسانی ناسەرکەوتوو تەمبەڵی دەکەن و تەنها لەکاتی ویستراودا دەجولێنەوە.

هاوڕێیەکم لەبارەی کتێبێکەوە قسەی بۆ کردم، کە دەیویست بینوسێتەوە، منیش لێم پرسی:" کەی دەست بە نوسینەوەی کتێبەکەت دەکەیت؟"، گوتی:" لێرەوە تاوەکو دووساڵی تر"، گوتم:" پێت وادەبێت کە ئەم کتێبە مەزنە و یارمەتی خەڵك دەدات؟"، گوتی:" بێگومان"، گوتم:" کەواتە بۆچی دەبێت دووساڵی تر چاوەڕوانبیت بۆ نوسینەوەی کتێبەکە؟"، گوتی:" ئێستا کاتم نییە!". ئەم کەسە بیرۆکەیەکی مەزنی هەیە، بەڵام ئەم بیرۆکەیە کەوتبوە نێو بەندیخانەی کاتەوە. ئەی چی لەبارەی تۆوە؟ ئایا بیرۆکەکانت دوادەخەیت و دەیخەیتە لیستی چاوەڕوانکردنەکانەوە" چونکە کاتت نییە؟

٤٨-پێنج تەرزەكەی بەڕێوەبەرانی كات:

((پێویستە هەموو ڕۆژێك وەهابژین وەك ئەوەی دوایین ڕۆژی ژیانمانبێت))

بابلیلیۆس سیریس

١-بەڕێوەبەری زۆر ڕێكخراو:

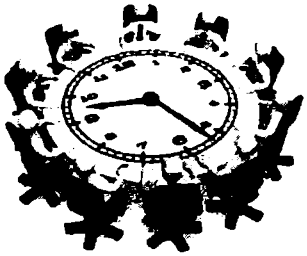

ئەم بەڕێوەبەرە زۆری حەز بەوەیە كەسانی تر لەبارەوە بڵێن: زۆر سەرقاڵ و ڕێكخراوە. هەمیشە خەریكی ئامادەكردنی لیستی نوێیە. گەر ئەوەی پلانی بۆی داناوە بەدی نەهێنا ئەوا نەخشە و لیستی نوێ دادەڕێژێتەوە و بەهۆی زۆری لێوردبونەوەیە بۆ ئەم كارەی كاتی زۆر بەفیڕۆ دەدات. ئەم كەسە ئەوەندە گرنگی بەوە دەدات بە ڕێكخراو دیاربكەوێت ئەوەندە گرنگی بەوەنادات كە كارەكانی بەڕێكخراوەیی ئەنجام بدات.

٢-بەڕێوەبەری زۆر سەرقاڵ:

ئەم بەڕێوەبەرە هەمیشە سەرقاڵ دیارە و هاتووچۆیەتی، بەردەوام خەریكی ئەنجامدانی شتێكە، ئەم بەڕێوەبەرە گازەندەی ئەوە دەكات كە كاتی تەواوی نییە بۆ ئەنجامدانی هەموو ئیشەكانی ڕۆژانەی. كەسێكی كار گرانە و سەرپەرەشتی كەسانی دەوروبەری دەكات، كاتی نییە بۆ حەسانەوە، هەروەها هەست بە تاوانیش دەكات گەر كاتێكی كەمی بۆ حەسانەوە وەرگرت، خۆ ئەگەر بەڕاستی ڕوویدا و كاتێكی بۆ حەسانەوە تەرخان كرد ئەوا بە باسكردنی كارەوە بەسەری دەبات، بەخێراییش تورە دەبێت و لەم كاتەدا كەس ناوێرێت توخنی بكەوێتەوەو هەمیشە لێی دەبیستی كە بەڕاستی كاردەكات

کەچی کاتی تەواوی نییە بۆ ئەنجامدانی تەواوی کارەکانی" چونکە شەو و ڕۆژێك تەنها ٢٤ کاتژمێرە و بەشی ئەم ناکات!

٣-شێتی کات:

ئەم جۆرە بەڕێوەبەرە زۆر گرنگی بە کات دەدات و کارکردن ڕەگەڵیدا ئاسان نییە، ژورەکەی هەمیشە پڕە لە ئامراز و کەرەستەی تایبەت بە ڕێکخستنی کات، وەکو کۆمپیوتەر، فاکس، سیستمی تایبەتی دۆسیەکان و هیتری لەم جۆرە، گەر سەیری خشتەی ڕۆژانەی بکەی دەبینی بەم شێوەیە: ٦ خولەك بۆ قاوەڵتی، ٩ خولەك بۆ کۆبونەوە، ٣٠ چرکە پەیوەندی کردن بە هاوسەرەکەیەوە، گەر ئەوەی نەخشەی بۆی دانابوو بەدی نەهێنا ئەوا سەرزەنشتی ئەوانی تر دەکات و هەمیشە گازەندەی ئەوە دەکات کاتی لەدەستداوە، بەگشتی کەسێکی گاڵتەجارە و حەزی بە پێداچوونەوەی هەموو دۆسیەکانە و هەرچییەکی بەدڵ نەبوو دەیسڕێتەوە، بۆیە وریابە گەر لەلای ئەم کەسە کاردەکەیت و پێنج خولەك دوابکەی ئەوا کارت تەواوبووە، ئەم کەسە شێتی کاتە.

٤- جەنجاڵ:

ئەم بەڕێوەبەرە ناڕێکخراوە، دەبینی لەهەموو کونجێکی نوسینگەکەیدا لاپەڕەی لەسەر زەوی بڵاوکردۆتەوە، لێرە لەوێ ، خۆشی ئەم کەسانە لەوەدایە گەر پرسیاری شتێکی لێبکەی لەبارەی دۆسیەکانەوە دەبینی بەئاسانیش دەتوانێت بیدۆزێتەوە. خۆنەگەر لەبارەی کەسانی ڕێکخراوەوە لێیان بپرسیت ئەوا بە گاڵتەجارییەوە دەڵێت: بوونی نوسینگەی ڕێکخراو مانای بوونی ئاوەزێکی نەخۆشە، زۆرجاریش شتی لێ ون دەبێ و ئەوانی تر تۆمەتباردەکات کە دزیویانە.

٥-ڕێكخراو:

ئەم بەڕێوەبەرە زۆر ڕێکخراوانە کاردەکات، دەزانێت چۆن ڕەگەڵ هەموو کێشەکاندا دەجوڵێتەوە، دەزانێت چۆن گرنگی پێدانەکانی دەست نیشان دەکات. کارکردن لەگەڵ ئەم کەسە زۆر ئاسودە بەخشە، بەباشی بەهای کات دەزانێت، بەڕاستی ئامانجی پشت ئەم بەشە دیارخستنی تایبەتمەندی ئەم جۆرە بەڕێوەبەرانەیە.

٤٩-شەش سودەکەی پشت بەکاربردنی کات:

((ئەوەی هەتە تەنها بیست و چوار کاتژمێرە، ژمارەی کاتژمێرەکانی ئەمڕۆ نەزیادە و نەش کەمتر، گەر ڕۆیشتن و تەواوبوون ئەوا بۆ هەتاهەتایە تەواوبوون))

د.ئیبراهیم فەقی

١-دەتوانی بەلای کەمەوە ڕۆژانە دوو کاتژمێری بەسوود چنگ بخەیت:

کاتێک ستراتیژیەتەکانی بەکارخستنی کات دەقۆزیتەوە ئەوا بەلای کەمەوە لەشەوورۆژێکدا دوو کاتژمێرت دەبێت کەبەسودن بۆت، ئەمەش هانت دەدات و ڕێنوێنیت دەکات بۆ ئەنجامدانی کاری پێویست و گرنگ، ئەوجا دەبێتەهۆی پترکردنی داهاتت و باشترکردنی ئەنجامی بنچینەیی ئامانجی کارەکەت.

٢-لەڕۆژی کارتدا باشتر دەتوانی هەڵی بسوڕێنی:

کاتێك دەزانی چۆن هەموو بەربەرەستەکان تێپەڕێنی، دەشتوانی بەباشی بەسەر کاتەکەتدا زاڵبیت و بەکاری بخەی، بەجۆرێك دەتوانی ئەو ئەنجامە چنگ بخەیت کە مەبەستتە.

٣-دەتوانی بەئاسانی زاڵبیت بەسەر دڵەڕاوکێ و گوشاری کاردا:

بەکارخستنی کات و ستریتیژیەکانی ڕێکخار یارمەتیت دەکات بۆئەنجامدانی کار لەکات گەلێکدا کە تۆ لەدۆخی دەروونی و هێزی خوازراودابیت. چیت بوێت دەتوانی

بەئاسان ئەنجامی بدەی، ئەوجا بەتەواوەتی زاڵدەبیت بەسەر كاتەكەتدا، لەم كاتەشدا دەتوانی بەئاسانی زاڵبیت بەسەر ئەو دۆخانەی دڵەڕاوكێ هێن و گوشاربەخشن.

٤-توانات زیاد دەبێت بۆ ئەنجامدان و تەواوكردنی كارەكان سەر شانت:

كاتێك دەزانی كاتت بەباشی ڕێكبخەی و بەكاربێنی كاتێكی زۆرت دەبێت بۆ ئەنجامدانی ئەوەی دەتەوێت. بەم كاتە زۆرە بۆ دەستەبەرەت دەتوانی ئاستی زانینت بەرز بكەیتەوە و بەهرەی نوێتر فێرببیت و گوێ لە كاسێت بگریت یاخود كتێبی هاندەر بخوێنیتەوە.

٥-وزەی تەواوت بۆ دەستەبەر دەبێت:

كاتێك ئەنجامدراوەكان زۆر و بەسود دەبن ئاستی هاندانت فرەتردەبن، بەخاوەنی وزەیەكی زۆرتریش دەبن، ئەمە سەرباری ئەوەی كەتۆ كاتی تەواوت دەبێت بۆ گرنگی دان بە دۆخی دەروونیت و ئاستی وزەشت بەرزتر دەكەیت.

٦-كاتی زیادترت دەبێت بۆ ئەوەی ڕەگەڵ خێزان و هاوڕێكانتدا بەسەری بەریت:

كاتێك دەتوانی بەكارایی كاتت بگێڕی، كاتی زۆرترت دەبێت بۆ بەسەربردنی لەگەڵ خێزانەكەتدا، كوڕ و كچەكانت، ئەركە كۆمەڵایەتیەكانت جێبەجێ بكەی و هاوڕێكانت بەسەر بكەیتەوە.

٥٠-پازدە دزەکەی کات(کە زۆرترین وێرانکاری دەنێنەوە)

((کات گرنگترین شتە کە مرۆڤ دەتوانێت خەرجی بکات))

تیوفراستس

١-پچڕێنەری دووربێژە(تەلەفۆن)یی:

کاتێـک پەیوەنـدی و قسـەی دوووربێـژەیی دەتپچڕێنێ ئەوا ئەمە هزرت دەتوچێنێ. بۆنمونـە: گـەر سـەرقاڵی ئەنجامـدانی کـارێکی گرنگـی کـە دەبێـت ئـەنجام بـدرێت، لـەناکاو زرنگـەی دووربێژەکـەت هـات و بیرۆکەکـەت دەپچـڕێنێت، جاباوەکو قسەکارەکە هـەرکێ و چییەکیش بێت، گرنگیش نییە چی دەوێت گرنگ ئەوەیە بیرۆکەکانی تۆی پچڕاندووە و هزرتی توچاندووە. تۆ و بەڕێوەبەرانی هاوشێوەی تۆ ڕۆژانە بەناوەنـدی ٢٨ جـار بـە دووربێـژە پەیوەنـدیتان پێوە دەکرێت، بۆیە هەرکاتێك پەیوەندییان پێوەکردی تۆ لە بیرکردنەوەکانت دەپچـڕێی، هەروەها کاتێك بیرۆکەیەکت دەپچڕێت پێویستت بـە سـێ ئەوەنـدەی وزەی پێشـووە بـۆ هێنانەوەی.

٢-پچڕانەکانی تر:

هەندێك کەس بۆخۆشی لەناکاو دێنەسەردانت یـاخود بـۆ سـکاڵادێن، ڕەنگـە بریکـار و فرۆشیارەکانت بێن. گەر تۆیش بەڕێوەبەربیت ئەوا ڕۆژی ٥ کەس بـەبێ بـوونی مەوئیـدی پێشـوەخت دێنـە سـەردانت. ئـەو کەسـانەی لـە نێـو کارنامـەی ڕۆژانەتـدا نـین کـە دێنـە سەردانیت دەپچڕێنن و بیرۆکەکانت دەپچڕێنن.

3-پچڕانەکانی خۆت هۆکار:

خراپترین پچڕاندن خۆ پچڕاندنە.. بۆنمونە: کە سەرقاڵی ئەنجامدانی شتێکی لەناکاو بە یادگەتدا دێت کە دەبێت پەیوەندییەکی دووربێژی ئەنجام بدەی، لە هەموو شتێك دەوەستی و ئەم پەیوەندییە ئەنجام دەدەی یاخود بەشتێکی تردا دەچیتەوە، ئەم کارە ڕوودەدات کاتێك هەڵدەستیت بە ئەنجامدانی ئیشێك یاخود حەزت لە ئەنجامدانیەتی و زۆرجاریش بەدواخستنی کارەکەت کۆتایی دێت.

٤-کۆبوونەوە و چاوپێکەوتن:

توێژینەوە و لێکۆڵینەوەکان دیاریان خستووە کە بەڕێوەبەران بەتێکڕای ٢٨٪ی کاتەکانیان بە کۆبوونەوە و قسەکردن ڕەگەڵ کارپەوانکاریان(سکرتێرەکەی)، کارمەند و بەڕێوەبەرانی بەش و لیژنەی جێبەجێ کاریاندا بەسەر دەبەن. کۆبونەوەکان لە لیستی دزە تایبەتیەکانی کاتن سەبارەت بە بەڕێوەبەر.

٥-دواخستن/تەوەزەلی:

ئیدوارد دینگ دەڵێت:" **دواخست ندزی کاتە**"، دواخستن مانای ئەوەیە ئیشی ئەمڕۆ بخەیتە سبەی، کەبەمەش هەرگیز ناتوانی ئەنجامی بدەی" چونکە هەمدیس دوای دەخەیت. بەڕێوەبەری ئاسایی زۆرجار بەفاکتەری چەندین هۆکار و بیانوو کارەکانی دوا دەخات، کەچی ڕاستیەکەی ئەوەیە ئەم بەڕێوەبەرە حەزی بە ئەنجامدانی ئەم کارە نییە، بۆیە تاوەکو دەتوانێت لێی بەدوور دەکەوێت و هەڵدێت.

٦-پۆستە و کاری لاپەڕەیی:

مایکل فۆرتینۆ دەڵێت:" **بەڕێوەبەران لەژیانیاندا ٨ مانگ بە کردنەوەی پۆستەکەیانەوە بەسەر دەبەن**"، گەر لەو بەڕێوەبەرانەی حەزت لە خوێندنەوەی

پۆستەی تایبەت بەخۆت و خوێندنەوەی هەموو ئەو گوتارانەیە کە بۆت هەنێردراون، ئەوا تۆ کاتێکی زۆری بەنرخت بەفیڕۆ دەدەی، هەروەها ئەنجامدانی کاری لاپەڕەیی لەشێوەی نوسینەوەی یادگاریش کاری دەست پەتاڵان و بەفیڕۆ دەران و بکوژانی کاتە.

٧-ڕاپۆرتەکان:

ڕاپۆرتەکان بەگشتی، جا ڕاپۆرتی کارگێڕی بێت یاخود ڕۆژانە یان هەژماری، یاخود ڕاپۆرتێك بێت لەبارەی پرۆژە تایبەتیەکەتەوە یان ڕاپۆرتی بانکیت بێت هەموویان دزی کاتە بەنرخەکانتن" چونکە پێویستیان بەکات بەفیڕۆدانی زۆرە، بەلاّم ئەمە مانای ئەوەنییە لە خوێندنەوەو نوسینەوەی ڕاپۆرتەکان خۆت قەدەغە بکەیت، بەڵکو گرنگ ئەوەیە بزانی چۆنی دەنوسی و دەخوێنیتەوە و چەندە کاتی بەنرختی بۆ دەفەوتێنی.

٨-تێکەلاّوکردنی پێشییەکان(ئەولەویات)

ڕەنگە بە ئەنجامدانی کارێکتەوە سەرقاڵ بیت، ئەوجا لەناکاو شتێکی تر ئەنجام دەدەیت و دواتر دەگەڕێیتەوە بۆسەر کارە بنچینەییەکەت. تێکەولاّکردنی کارە پێشییەکان مانای ئەوەیە تۆ دەتەوێت کارگەلێکی زۆر لەیەك کاتدا ئەنجامبدەی! لەمبارەیە بابلیلیۆس سیرس دەڵێت:" **هەوڵدان بۆ ئەنجامدانی دووشت لەیەك کاتدا مانای نەکردنی هەردووکیانە**".

٩-ماندووبونی زیاد:

ئەمە مانای ئەوەیە بە ئەنجامدانی کارێکەوە خەریك بیت دواتر دەستی لێ هەڵبگری، کەچی دواتر بگەڕێیتەوە بۆ تەواوکردنی. ئەمەش مانای وەهایە تۆ کاتێکی زۆرت بۆ ئەنجامدانی یەك کار کوشتووە.

١٠-نەخشەی نازیرانە:

زۆرجار لیستێك دەنوسیتەوە کە ناوی هەموو ئەوشتانەی تێدایە کە دەتەوێت ئەنجامی بدەی، ئەوەندە زۆر و قورسن کە بەچەند ڕۆژێکیش ناتوانی ئەنجامیان بدەی، بەم کارەت تۆ خۆت توشی دڵەڕاوکێ دەکەیت و کاتەکەیشت بە ئەنجام نەدانی هیچەوە دەکوژی.

١١-نارێکخستن:

کاتێك نوسینگەکەت ڕێك ناخەیت و هەرشتێك توڕدەدەیتە جێگەیەك ئەوا بۆ دۆزینەوەی دۆسیە و شتە گرنگ و پێویستەکانت کاتی زۆرت دەوێت و بەفیڕۆدەدەیت.

١٢-سیستمی نەگونجاو بۆ هەڵگرتنی دۆسیەکان:

کاتێك خاوەنی سیستمێکی گونجاو نەبیت بۆ هەڵگرتنی دۆسیەکانت ئەوا کاتی زۆر بەفیڕۆ دەدەی لەگەڕان بەدووی ئەو دۆسیانەی پێویستت پێیان دەبێت و ناتوانیت بیاندۆزیتەوە. ئەمەش بێگومان توڕەیی و هەڵچونت پێ دەبەخشێت و توشی نەخۆشی هەمەجۆر و کێشەی زۆر و کات بەفیڕۆدانیشت دەکات.

١٣-پەیوەندی کۆمەڵایەتی:

بانگێشتکردن بۆ قاوەڵتی، نانی نیوەڕۆ یان ئێواریێ، ئاهەنگی پێشوازی یاخود تەنانەت خواردنەوەی شەروەتێکیش کاتت لێ بەفیڕۆ دەدات. بەڕێوەبەر کاتێکی زۆری بە کۆبونەوەوە بەفیڕۆ دەدات و بەهۆیەوە پەیوەندییە کۆمەڵایەتیەکانی ئەنجام نادات، ئەوەی لێرەدا ئەنجامی دەدات ئەوەیە کە نازانێت چۆن چی دەکات و بۆ کام بانگێشت دەبێت بڕوات و کامیش دەبێت پشت گوێ بخات.

١٤-نەتوانین بۆ گوتنی (نەخێر)

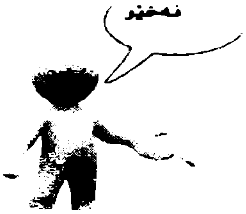

لەناکاو هاورێیەکت دێتە نوسینگەکەت و داوات لێدەکات ڕەگەڵیدا بڕۆی بۆ نان خواردن، بەڕێوەبەرێکی تر دێتەسەردانت بۆ خواردنەوەی کوپێك قاوە، سەرکارەکەت بانگت دەکات تۆیش بەبێ دواخستن دەڕۆی و کارەکانی خۆت دوادەخەیت، گەر نەتوانی بڵێی نەخێر کاتی زۆر بەفیڕۆ دەدەی و بەم هۆیەوە کارگەلێك ئەنجام دەدەی حەزی پێ ناکەی، بەهۆیەوە کاتی زۆر بەفیڕۆ دەدەی.

١٥-ئامرازی نەگونجاو:

ڕەنگە کەرەستە و ئامرازەکانی نێو نوسینگەکەت کۆن و خەوشداربن، ئەمەش پێویستی بەوەیە ڕاستەوخۆ پەیوەندی بە کارمەندای چاککردنەوەوە بکەی. خراپی ئامێر و ئامرازی بەکارهاتو دەبێتە هۆی هەڵچونت، ئەمەش دزێکی مەزنی کاتت دەبێت.

هەروەها تۆیش دەتوانی دزگەلێکی دیکەی کات بخەیتە نێو لیستەکەی پێشووترەوە و بەهەموو شێوەیەك هەڵی خۆلادان بدەی لە ئەنجامدانی.

٥١-بیست ڕێگەی زۆر كارا بۆ پاراستنی كات:

((ئێستا تەنها ئەم خولەكەت هەیە...ئەو خولەكانەی هەیتە بیانپارێزە، ئەوجا دەبینی گرنگی بە كاتژمێر و ڕۆژەكانیش دەدەیت، هێز و زاڵێتیت بۆ دەستەبەر دەكات))

برایان تراسی

ئێستایش لیستێكت پێشدەست دەخەم كە بەرهەمی ٢٢ ساڵ كاركردن و توێژینەوە و لێكۆڵینەوەمە، بۆ پاراستنی كاتە بەنرخەكەت، ئەمەش بۆئەوەیە فێرت بكەم كە چۆن ستراتیژیەتی پێویست دادەڕێژی بەمەبەستی خۆقایمكردن لەهەمبەر درانی كاتدا.

١-پچڕێنەری دووربێژە(تەلەفۆنی)

(أ) ئەوەی پەیوەندی پێوەكردووی دەتوانی پێی بڵێ كە ئێستا ئیشم هەیە و دەبێت بڕۆمە دەرەوە، یاخود بۆ كۆبوونەوەی گرنگ دەڕۆم و داوای لێبكە كاتێكی تر تەلەفۆنت بۆ بكاتەوە.

(ب) داوا لە كار ڕەوانكار(سكرێترەكە)ت بكە، وەڵامی پەیوەندییە دووربێژیەكانت بداتەوە و لەبری تۆدا نامە و پەیامەكان وەربگرێت. لەم كاتەدا دەتوانی بڕیاری ئەوەبدەی كەی دەتەوێت وەڵامی پەیوەندی دووربێژی و نامەبۆهاتووەكان بدەیتەوە.

كاتێك بێ ئیش و چالاكیت پەیوەندی دووربێژیت ئەنجامبدە، بۆنمونە پاشی نان خواردن، یان پاش كاتی كاركردنت، هیچ كاتیش وەڵامی پەیوەندییەكان مەدەرەوە مەگەر لەدۆخێكی زۆر پێویستدا نەبێت.

٢-پچڕانەکانی تر:

(أ) کاتێك کەسێك قسەت پێ دەبڕێت تۆ بەپێوە قسەی لەگەڵدا بکە بۆئەوەی دانەنیشێت و بەزووترین کات قسەکانی تەواوبکات.

(ب) پێشنیارێکی بۆ بکە کە تۆ دەتەوێت دواتر لەدەرەوە ببینی یاخود نانێکی لەگەڵدا بخۆی یان شتێکی پیشان بدەی.

(ت) لەبری ئەوەی کەسی بیرۆکە پچڕێنەرت بێتە سەردانت تۆ بڕۆ سەردانی، بەم شێوەیە دەتوانی کەی بتەوێت کۆتایی بەقسەکان بێنی و بیرۆکەکانت بە نەپچڕاوی بهێڵیتەوە، کاتەکانت بە نرخدارییەوە بەکاربێنی.

(پ) گەر ویستت لە بێزارکاری دووربیت ئەوا دەرکی نوسینگەکەت دابخە و داوا لە کارپاییکارەکەت بکە هەرکەسێك دێت بیگێڕێتەوە و داوای لێبکات دوای نیوەڕۆ بگەڕێتەوە، یان لەسەر دەرکی داخراوی نوسینگەکەت بنوسە :" تکایە بێزارمان مەکە".. بەم ڕێگەیە ئەوانی تریش ڕادێن و ڕێز لەکاتەکەت دەگرن و کاتی خۆشیان بەباشی بەکاردێنن.

(ج) هەروەها کورسی کەم لە نوسینگەکەت دانێو بۆئەوەی کەسانی کەم بێنە نوسینگەکەت و هانیان مەدە بۆ دانیشتن و مانەوە لە نێو نوسینگەکەت.

٣-پچڕانەکانی خۆت هۆکار:

هەوڵبدە کارەکان یەکجاری ئەنجامبدەی، هەرگیز کارەکانت دوامەخە و بەچڕی تیشك بخەرەسەر ئەو کارەی ئەنجامی دەدەی، گەر هەستت بە ماندوویی کرد یان زانیت بیرت شێواوە ئەوا چڕبیرکردنەوەت ئاراستەی ئەنجامەکان بکە، کەبە سود بۆت دەگەڕێتەوە.

٤-کۆبوونەوە و چاوپێکەوتن:

لەسەرەتاوە لەخۆت بپرسە: چی ڕوودەدات گەر بۆئەو کۆبونەوەیە نەڕۆم؟ ئەوجا ئەمانە ئەنجام بدە:

أ- گەر وەڵامەکەت ئەوەیە کە:" هیچ ڕوونادات"و ئەوا مەڕۆ بۆ کۆبونەوەکە.

ب- گەر وەڵامەکەت:" هیچ ڕوونادات بەڵام دەبێت بزانم چی ڕوودەدات" ئەو دەتوانی کەسێکی تر لەبری خۆت بنێری.

ت- گەر وەڵامەکەت بەڵێ شتێك ڕوودەدات ە، ئەوا ئەم کۆبونەوەیە بخەرە نێو لیستی ئەنجامدراوەکانی ڕۆژانەتەوە.

٥-دواخستن/تەوەزەلی:

گەر شتێك هەبێت لە لیستی ئەو شتانەی کە دەبێت ئەنجامی بدەی و پتر لە سێ جارە دواتخستووە، ئیتر دەست لەم خووەت هەڵبگرە و وازی لێبێنە، هەرئێستا لاپەڕە و کاغەزێك بەدەستەوە بگرە و ئەم پرسیارە لەخۆت بکە:" چی ڕوودەدات گەر هیچ نەکەم؟ و تاچەند ئەم بۆ من گرنگە؟"، دواتر ئەمانە ئەنجامبدە:

أ- گەر وەڵامەکەت ئەوەبوو کە گرنگە ئەوا ئەنجامی بدە.

ب- گەر وەڵامەکەت ئەوەبوو کە گرنگە بەڵام کەسێکی تریش دەتوانێت ئەنجامی بدات ئەوا بەیەکێکی دیکەی بسپێرە.

ت- گەر وەڵامەکەت: هیچ ڕوونادات و گرنگ نییە بوو ئەوا وازی لێبێنە.

٦-پۆستە و کاری لاپەڕەیی:

أ-هەستە بە مەشقپێکردنی کارڕەونکارت بۆ وەرگرتنی نامە و پۆستەکانت و ئەنجامدانی کاری لاپەڕەیی و لەیەك جیاکردنەوە و ڕێکخستنیان و خستنەڕووی گرنگەکان بۆتۆ.

ب–پۆستەکانت بخەرەنێو دۆسیەهەڵگرێکی تایبەتییەوە و کاتێك ئاستی ئەنجامدانی چالاکیەکانت نزم دەبێتەوە ئەوجا سەیریان بکە.

ج–وەڵامدانەوەی پۆستە و نامەکانت بخەرە ئەستۆی کەسێکی تر.

د–ئەنجامدانی دووکار لەیەك کاتدا. بۆنمونە: مەوئیدت ڕەگەڵ پزیشکدا هەیە و دەزانی پێویستت بە چاوەڕوانی دەبێت، بۆیە ئەو دۆسیە و لاپەڕانەی پێویستن لەگەڵ خۆت بیان بە و لێیان بڕوانە و پێیاندا بچۆرەوە، بەمەش دووکار لەیەك کاتدا ئەنجام دەدەی و کاتت بە چاوەڕوانی سرەی دکتۆرەوە ناکوژیت.

٧–ڕاپۆرتەکان:

ئەم پرسیارە لەخۆت بکە: چی ڕوودەدات گەر ئەم ڕاپۆرتە نەنوسم؟ کەسێکی تر دەتوانێت لەجێگەم بینوسێت؟ گەر وەڵامەکەت: هیچ ڕوونادات بوو، کەواتە مەینوسە، بەڵام گەر پێویست بوو ئەوا با کەسێکی تر بینوسێتەوە و دواتر خۆت چاوێکی پێدا بخشێنەرەوە، دەشتوانی لەو کاتانەدا بینوسیت کە چالاکیت کز و لاوازە.

٨–تێکەڵاوکردنی پێشییەکان(ئەولەویات)

لیستی هەموو ئەو شتانە بنوسەرەوە کە دەتەوێت ئەمڕۆ ئەنجامیان بدەی، ئەوجا بەپێی گرنگییان لیستەکە دابڕێژەرەوە. بە گرنگترین دەست پێبکە، بەو شتانەی کە دەبێت ڕاستەوخۆ ئەنجام بدرێت، ئەوجا ئەوانەی کە دەتوانی دواتر ئەنجامیان بدەی، ئەوجا لەکۆتاشدا ئەوەی کەمتر دەتەوێت بینوسەرەوە. لە لیستەکەتدا کاتێك بۆ چاوپێکەوتنیش دیاریبکە، کامیان لەپێشتر و گرنگتربوو ئەنجامی بدە، ئەوجا بۆئەوانی تری کەمتر گرنگ هەنگاو بنێ.

٩-ماندووبونی زیاد:

هەر ئەمڕۆ دەست پێبکە و شتەکان یەکجار ئەنجام بدە، گەر ئەمڕۆ کۆمەڵێك لیست و دۆسیەت لەپێش دەستە و گرنگن هەر ئەمڕۆ تەواویان بکە یاخود بەکەسێکی تری بسپێرە و کاری ئەمڕۆت مەخەرە سبەی" چون گەر ئێستا کاتی ئەنجامدانیت نەبێت ئەوا لەداهاتوشدا بۆت نالوێت و کاتت نابێت: بۆیە کەدەستت پێکرد زوو لێی بەرەوە.

١٠-نەخشەی ناژیرانە:

بەژیرانەوە لە نەخشەی کارکردنت بڕوانە، لەخۆت بپرسە: ئایا دەتوانم نەخشەکانم بەپێی ئەو کاتەی بۆم دیاریکردون ئەنجام بدەم و جێبەجێ بکەم؟ گەر وەڵامەکەت نەخێرە ئەوا نەخشەکات بگۆڕە و چاکسازییان تێدابکە.

١١-ڕێکخستن کاریە:

أ- هەموو ڕەفەی نوسینگەکەت پەتاڵ بکەرەوە.

ب- لیستی ناوی ئەو شتانە بنوسەرەوە کە بەڕاست دەتەوێن و پێویستت پێیانە، ئەوانی تر لەکۆڵ خۆت بکەرەوە.

ت- ئەم جۆرە دۆسیانە لەخۆت دووربخەرەوە: دۆسیەی گشتی، دۆسیەی هەمەجۆر" چون ناچارت دەکەن بەردەوام لاپەڕەی تریان بۆ زیادبکەی و پێیانەوە سەرقاڵ بیت.

پ- ئەوەی کە دەزانی زۆر گرنگ و پێویستە بۆ ئەنجامدانی کارەکانت تەنها ئەوانە لە نوسینگەکەت بهێڵەرەوە.

ج- دۆسیەیەك بکەرەوە باوەکو لەخۆگرتەی ئەو کارانەبێت کە ڕۆژانە دەتەوێت ئەنجامی بدەی، هەوڵبدە چی تێدا نوسراوە هەمووی ئەنجام بدەی.

ح- بەجوانی و ڕێکخراوەیی و خاوێنییەوە کارانت ئەنجام بدە.

خ- پێویستە لە نوسینگەکەتدا تەنها یەك شتت لەپێش چاوبێت..ئەو کارەی دەتەوێت ئەنجامی بدەی.

١٢-سیستمی گونجاودابنێ بۆ هەڵگرتنی دۆسیەکانت:

لەبیرت بێت پێویستت بە سیستمێکی گونجاوە بۆ هەڵگرتنی دۆسیەکانت بە کۆدی ڕەنگاوڕەنگ. بە کارڕەوانکارت بڵێ: لیستی ناوی هەموو دۆسیەکانت بۆ ڕێك بخات و بەم ڕێگەیەش دەتوانی چیت بوێت بە زووترین کات بیدۆزیتەوە" گەر پێویستت بەوە بوو خۆت بۆی بگەڕێی. دۆسیە ناپێویستەکان لەخۆت دووربخەرەوە" چونکە بەبێ هیچ گرنگییەك شوێنەکەت قەرەباڵغ دەکەن. لەبیرت بێت کە ٨٠٪ی ئەو شتانەی دەیخەیتە نێو دۆسیەکانتەوە دووبارە لێیان ناڕوانیتەوە، بۆیە بەرلەوەی هەر شتێك هەڵبگریت لەخۆت بپرسە: چی ڕوودەدات گەر ئەم لاپەڕەیە هەڵنەگرم؟ گەر وەڵامەکەت: هیچ بوو، ئەوا توری بدە و فرێی بدە، گەر وەڵامەکەشت گرنگ و پێویستە بوو ئەوا بیخەرە نێو دۆسیەکانتەوە و هەموو ٩٠ ڕۆژ جارێك پێیاندا بچۆرەوە و کامیان کۆن و بێ کەڵك بوو لە نوسینگەکەت لایان بەرە، نابێت بەهیچ شێوەیەك قەبارەی هیچ دۆسیەیەك لە یەك ئینج زیادتربکات.

١٣-پەیوەندی کۆمەڵایەتی-کۆبوونەوە:

لەخۆت بپرسە: چی ڕوودەدات گەر نەڕۆم بۆ ئەم بانگیشتکردنە یان نانی ئێواری خواردنە؟ گەر وەڵامەکەت هیچ ڕوونادات بوو ئەوا هەرئێستا پەیوەندی بکە و مەوئیدەکەت ڕەتبکەرەوە و گەر ئاسانتریش بوو ئەوا کەسێکی تر بهەنێرە با نوێنەرایەتی تۆ بکات، یاخود خۆت بڕۆ و نەختێك لەوێ بمێنەرەوە و دواتر بەخێرایی ئەو جێگەیە بەجێ بهێڵە.

١٤-فێری گوتنی (نەخێر) بە:

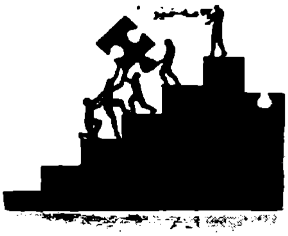

مەهێڵە وشەی نەخێر وەهات لێبكات هەست بە تاوان بكەی، باشتر وەهایە بیڵێی لەبری ئەوەی كاتە بەنرخەكەت لەدەست بدەی و خشتەی كارەكانت قەرەباڵغ بكەی بە كاری ناپێویستەوە، كە ئەمەش باری سەرشان و دەروونت سوكتر دەكات و گوشارەكانی سەریشت كەمتر دەكات. بۆیە بەرلەوەی بڵێی : بەڵێ، لەخۆت بپرسە: چی ڕوودەدات گەر بێژم: نەخێر، گەر وەڵامەكەت: هیچ ڕوونادات بوو، كەواتە بە بزەوە بڵێ نەخێر.

١٥-ئامرازی نەگونجاو:

تازەترین و باشترین و گونجاوترین ئامێر بەكاربێنە. ئامێری لەبەرگرتنەوەی دۆسیە و قەواڵەكانت بگۆڕە و دانەیەكی باشتربێنە، ئەمەش كاتێكی زۆرت بۆ دەگەڕێنێتەوە و تورەیش نابیت. كڕینی ئامێر وەكو وەبەرهێنان و ئەنجام ببینە نەوەك خەرجی، هەروەها لە ئامێری ناپێویست و ناگرنگ بەدووربە" چونكە دەبنەهۆی خاوكردنەوەت لەئیش و كارت و كوشتنی كاتەكانت.

١٦-كاتی نان خواردن:

گەر هەمووان نیوەڕوان دەڕۆن بۆ نان خواردن ئەوا تۆ بە نیو كاتژمێر پێشی هەموان بڕۆ یاخود نیو كاتژمێر پاشی هەموان، بەم كارەت هەم باشتر خزمەت دەكرێی هەم خۆراكەكەت زوو بۆ دەهێنن و خێراتر لێی دەبیتەوە و كاتی باشت بۆ دەگەڕێتەوە. هەروەها لەكاتی خۆراكدا دەتوانی كەسێك بانگێشت بكەی كە ئیشت پێیەتی بۆئەوەی دوو چۆلەكە بە یەك بەرد بپێكی.

١٧-دووربیژ(تەلەفزیۆن)ەکەت دابخە:

خەڵکی نزیکەی دوو کاتژمێر و نیو یان زیادتری ڕۆژانە لەپێش تەلەوزوێن بەسەر دەبەن، بەپشت بەست بە توێژینەوەکان. خۆت مەدەرە دەست ئەو خووە خراپە و دەست لە زۆر سەیرکردنی تەلەوزێنە هەڵبگرە، باشتر وەهایە ئەم کاتە ڕەگەڵ خێزان و وەچەکانتدا بەسەر بەریت، دەتوانی حەزت لەچی بەرنامەیەك بوو سەیری بکەیت و دواتر ئامێرەکە بکوژێنیتەوە.

١٨-کاتی نوستن:

زۆرێك لە پزیشکان دەڵێن: خەڵکان لەکات گەلێکدا دەنون کە لەڕووی جەستەوە پێویستیان نییە، یاخود لەکاتی ماندوویی و شەکەتیدا دەیانەوێت بنون. ئەمانە تەنها بەپێی خوو و نەریتەکان دەنون. بۆیە زوو نوستن و زوو هەستان باشترین ئامۆشیاری بەنرخە بۆتان، لەلایەن پزیشکانەوە ئامادەکراوە و چەسپێنراویشە بۆتان.

١٩-کاتی فڕین:

یەك کاتژمێر لەنێو فڕۆکە بەبێ هیچ پچڕانێك هاوتایە ڕەگەڵ ٤ کاتژمێری نوسینگەکەت بە پچڕانەوە. بۆیە داوای ئەوە بکە کە شوێنەکەت لە تەنیشتی پەنجەرەوەبێت و دووریش بێ لە سەرئاو و چێشتخانەکەوە. بەم جۆرەش هیچ کەسێك ناتوانێت بت‌پچڕێنێ. دەتوانی ئەم کاتە بۆ ئامادەکردنی ڕاپۆرت و کاری لاپەڕەییت بقۆزیتەوە. من بۆخۆم لەکاتی گەشتی فڕۆکەییمدا زۆرێك لە لێکۆڵینەوەکانم تەواودەکەم. لەنێو فڕۆکە گەر ویستت شتێکی بەنرخ بنوسیت لە سەیرکردنی تەلەوێنە و خوێندنەوەی ڕۆژنامە و گۆڤارەکان بەدووربە.

٢٠-هەموو ساڵێك با مانگێك زیاوەت هەبێت:

گەر بتوانی هەموو ڕۆژێك یەك کاتـژمێر زووتـر بەخـەوەر بێیتـەوە ئـەوا هەفتـەی پێـنج کاتژمێرت بۆ دەگەڕێتەوە، گەر لێکدانی ٥٠ هەفتـەی بکـەی ئـەوا دەکاتـە ٢٥٠ کاتـژمێر و دابەشی ٨ کاتژمێر ئیشی ڕۆژانەی بکە دەکاتە ٣١ ڕۆژ یاخود مانگێك لە ساڵێکدا.

$$\text{ڕۆژ}31 = \frac{1 \times 5 \times 50}{8}$$

ئەوکاتەی دەزانی ئەم کاتە بە دانایی بەڕێبکەی ئەوکات دەتوانی بەڕێژەی ٣٪ داهاتـت زیادبکـەی، دەچـیتە ڕیـزی کەسـانی سـەرکەوتوو، ئەوکەسـانەی بەباشـی کاتـەکانیان ڕێکخستووە. بزانـە گـەر یـەك کاتـژمێر بـۆ نەخشەسازی و پلانکـاری خـەرج بکـەی ئـەوا هاوتایە بە ٤ کاتژمێر کارکردن. واتە داهاتەکەت یەکسان دەبێتەوە بە ٤٠٠٪ .

٥٢-چۆن دەتوانی خووی کارا بۆ بەکارخستنی کات گەشەپێبدەی:

((زۆرکەس دەڵێن: کاتم نییە بۆ نەخشەدانان یان ڕێکخستن. بەڕاستی سەیرن گەر کاتیان نەبێت! !))

د.ئیبراهیم فەقی

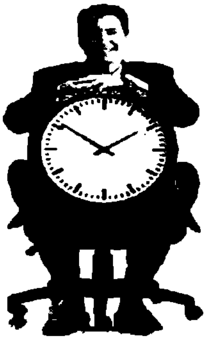

١- ئەمڕۆ دەست پێبکە و بەڕێوەبەرێکی کارابە بۆ کات.

٢- بەڵێنێك بەخۆتبدە" بۆئەمە و ئەوجا بەڵێنی ئەوەش بەچواردووبەرت بدە کە دەبیتە بەڕێوەبەرێکی کارا.

٣- بڕوات بەوە هەبێت کە بەڕێوەبەرێکی کارای کات دەبیت.

٤- چاوانت دابخە، بحەسێرەوە و هەوڵبدە وەها خۆت ببینی کە بەڕێوەبەرێکی کاراییت و ڕێزی کات دەگریت.

٥- لیستێك ئامادەبکە هەموو ئەوانەی تێدابێت کە ئەمڕۆ دەتەوێت ئەنجامی بدەی، ئەوجا بەپێی پێشییەکان(ئەولەویات)ت ڕیزبەندییان بۆ بکە، لەگرنگەوە بۆ کەم گرنگ، هەوڵبدە ئەم لیستەت شەوان ئامادەبکەی بۆ ئەوەی کاتی ئیشکردنت لێ نەگرێت، کاتێك چالاکیت خۆت بە نوسینەوەی لیستەوە سەرقاڵ مەکە.

٦- هەوڵبدە هەمیشە زوو بڕۆی بنوویت و هەموو ڕۆژێکیش بەلای کەمەوە ١٥ خولەك زووتر بەئاگا بێیتەوە" چونکە ئاوەزی هەناوی لەکاتی بەیانیاندا زۆر بەئاگا و هۆشیار و داهێنان کاریشە.

٧- هەوڵبدە لەپێشی هەموو کارمەندانتەوە بڕۆیت بۆسەر کار، بەمەش کەسی تر ناتوانێت بت پچڕێنێ.

٨- هەوڵبدە هەميشە ئامادەبيت، كاتێك دەتەوێت ئيشێك ئەنجام بدەی، هەموو ئەوانەی پێويستت پێيانە پێش دەستيان بخە: كۆمپيوتەر، ڕاستە، دۆسيە، خامە، هەموو شتێكی تر، بەم كارەشت هزرت ناتوچی" لە گەڕان بەدووی شتەكاندا.

٩- هەرچی كاری لاپەڕەييت هەيە بەيەكجاری ئەنجامدا و دواتر لەخۆتيان دووربخەرەوە.

١٠- پرۆژەی گەورە دەتوانی دابەشی چەند بەشێك بكەيت/بەشی بچووك. ئەوجا دەتوانی بەش بە بەش ئەنجاميان بدەی.

١١- هێزی دەيی: گەر توشی كارێكی قورس و بێزاركار بوويت و هەستت كرد ناتەوێت ئەنجامی بدەی، ئەوا بۆماوەی ١٠ خولەك پياسەبكە و دواتر وەرەوە بۆسەر ئەنجامدانەوەی هەمان كار، كاتێك دەست بەكارەكە دەكەيتەوە هەست بە تەواوبوونی دەكەيت. ئەوجا تيشك بخەرەسەر ئەنجام و هەستكردنەكانت كاتێك لە پرۆژەكە دەبيتەوە.

١٢- هێزی وەرنامەڕێژكردنی دەروون: هەوڵبدە هەموو ڕۆژێك ئەوە بۆخۆت دووپات بكەيتەوە كە تۆ بەڕێوەبەرێكی كارا و چالاك و ڕێزگری كاتيت، كاتێك ئەم نامەيە دووبارە دەكەيتەوە ئاوەزی هەناوی بە دۆخی ڕاستەقينەتی وەردەگرێت و كار بۆ بەديهاتنی دەكات. خۆ بەرنامە ڕێژكردن بكەرە بەشێكی كاری ڕۆژانەت. ئەمەش چەند نمونەيەكە دەتوانی ڕۆژانە ئەنجامی بدەی:

- من بەڕێوەبەرێكی باشم/ من بە باشی كاتەكانم دەگوزەرێنم.
- من بەباشی سيستمەكەم بەكاردێنم و دەيپارێزم. .
- دەتوانم بەباشی كاتەكانم بقۆزمەوە.
- هەموو ڕۆژێك لە هەموو لايەكەوە باشتر و باشتر ئەنجام دەدەم بۆ باشتربوون.

١٢-هێزی ٢١ : ئەم خووە بۆماوەی ٢١ ڕۆژ لەسەریەك ئەنجامبدە، ئەوجا بۆ هەمیشە خووی پێوە دەگریت. دەتوانی ئەم کردارەیە خێراتر بکەی و ببیتە بەڕێوەبەرێکی کارای کات، لەڕێگەی:

أ- گفتوگۆ: دەتوانی لەگەڵ ئەو کەسەدا قسەبکەی کە دەزانی ئەو بەباشی کاتەکانی ڕێکخستووە و بەکاردەهێنێت.

ب- کلاوی بەڕێوەبردنی کات لەسەر بکە: وای دابنێ تۆ مەشق پێکاری و بۆماوەی یەك مانگ مەشق بە کارمەندانت دەکەیت لەبارەی چۆنێتی بەکارهێنانی کاتەوە. بۆیە لەمڕۆوە دەتوانی بەخێراتر و باشتر فێربیت و بەڕاستی بەوەبیت کە دەتەوێت ببیت.

ت- ستراتیژیەتی (چی دەبێت گەر) بەکاربێنە: ولیام جایمس دەڵێت: **" گەر باشترت دەوێت وەها ئەنجامبدە کە باشتربویتە"**، گەر وەها ڕەفتار دەکەی وەك ئەوەی شارەزابیت لە بەکارخستنی کات ئەوا ئەم هێزە ڕۆدەچێتە نێو ناوەزی هەناویتەوە و دواتریش بەوە دەبیت کە دەتەوێت. ئەم بەشەم بۆ داناوی بۆ فێربوون و یادگرتنی ئەوەی بەڕاستی پێویستتە، لەگەڵ ئاشنابوون بە بەکارخستنی کات و چۆنێتی بەکارهێنانی لە ژیانی ڕۆژانەدا. کاتێك بەهرەکانت دەکەیت بە کردار ئەوا خۆوابینینت و خۆ ڕێزگرتنت بەشێوەیەکی کارا زیاودەبێت. هەروەها بەهات بۆ باشتر دەگۆڕێت، هەروەها باوەڕیشت وەهادەبێت وەك ئەوەی کات تاکە شتی بەنرخی هەبوومان بێت و تاوەکو ماوین گەر بەکاری نەخەین لەدەستی دەدەین. زاڵبە بەسەر کاتی خۆتدا و ئاژەوەری کەشتی ژیانتبە، ئەوجا دەچیتە ریزی ٣٪ی کەسە ژیرەکانی جهانەوە" ریزی ئەو کەسانەی گەیشتوون بە سەرکەوتن و ویستراوەکان.

هەوڵی زیادکردنی بەرهەمەکانت و باشترکردنی ئاستی ژیانت بدە، لەبیرت بێت گوتەی فەیلەسوفی ئەڵمانی پێشی ١٠٠ ساڵ گتویەتی:**" زانست بەس نییە پێویستمان بە جێبەجێ کردنیەتی، ئارەزوو بەس نییە پێویستمان بە ئەنجامدانێتی".**

هەرئێستا بڕیاربدە کە

بە بەڕێوەبەرێکی کارا و کات بەکارهێنەرێکی سەرکەوتووبیت..

کلیل هەشتەم

سەرکردایەتی کردن..

ڕێگەیەك بەرەو لوتکەی ئەنجامدان

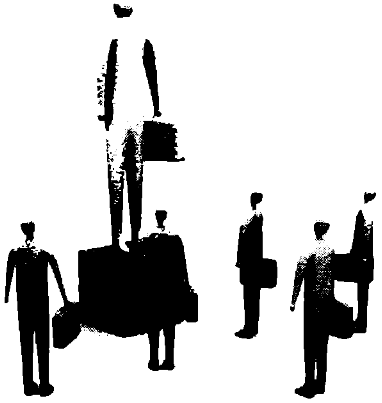

((کاتێك هەڵدەستیت بەکاری بەڕێوەبردن و دەتەوێت نـاوازە و نایاب بیـت، دەبێت وەکو ئەستێرەی باکوربیت، کاتێك ئـەو لەجێگـەی خـۆی دەمێنێتـەوە ئەسـتێرەکانی تـر بەدووریدا دەخولێنەوە))

کۆنفۆشیۆس

٥٣- شێوازی تۆ چۆنە؟

((هەموو مرۆڤێك لە هەناویدا هەموو شتانە دەستەبەرن کە ئامادەن بۆ شکۆمەند نواندن و ڕێزگرتن لە بەرامبەر، بەڵام گرنگی پێ نادەن))

منشوس

هەر گۆرانبێژێك شێوازی تایبەتی خۆی هەیە بۆ گۆرانی وتن: ئەو شێوازەی دەنگی تێدا بەکاردەهێنێت(چینی دەنگی) ئامازەکانی ڕووخساری، جوڵەکانی جەستەی و هەموو ئەوشتانەی تر کە وەهای لێ دەکات لە گۆرانی بێژانی تری جودابکاتەوە، هەروەها هەر وێنەکێشێك خاوەنی تایبەت مەندی خۆیەتی بۆ وێنەکردن و هەموو سەماکارێکیش بەجودا لەوانی تر دەرەقسێت، خۆنوێن(ئەکتەر)یش. لەڕاستیدا هەریەکە لەئێمە خاوەنی تایبەتمەندی و شێوازی تایبەتی خۆیەتی لەژیاندا کە کار لە هەڵبژاردنەکانی دەکات. ئەم نمونەیە کار لە خوازویستیش دەکات. هەر بەڕێوەبەرێك خاوەنی شێوازی تایبەتی خۆیەتی، کەواتە شێوازی تایبەتی تۆ چییە؟ ئایا تۆ سەرۆك کارێکی کارایت، یان سەرکردە یان تەنها بەڕێوەبەری و هیچی تر؟ جیاوازی لەنێوان ئەمانەدا دەبینی؟ بێگومان جیاوازی زۆر هەیە.

سەرۆك کار ئەو کەسەیە تەنها فەرمانەکان دەردەکات و خەڵکانی دەورپشتی ئاراستە دەکات. بڕوای وایە هەمیشە لەسەر ڕاستە و هەمیشە ڕەخنەی ئەوانی تر دەکات، ئەمەش وەها لەوانی تر دەکات بەردەوام توشی شەرمەزاری بن لە ڕووبەڕوو بوونەوەی،

هەمیشە ئەوانی تر لۆمە دەکات بەبێ ڕوودانی هیچ هەڵەیەك. سەرۆك هێز و سزا وەکو هۆکارێك بۆ هاندان بەکاردەهێنێت لەپێناو تەواوکردنی کارەکاندا، ئەم دووپاتی ئەوەش دەکاتەوە کە ئەوانەی لەدەوروپشتین هەمیشە بەئاگان لەم سەرۆکەیان و ئەمیش هەمیشە دەڵێت: من سەرۆکم، یان شوێن قسەکانی من دەکەویت، یاخود بڕۆ سەر جادە.

بەڵام ئەنجامدەر کەسێکە متمانە بەوانی دەوروپشتی ناکات. زۆربەی کاتی بە ئەنجامدانی کارەکانی خۆی بەسەر دەبات. ئەم هەمیشە دەناڵێنێت بەوەی بەڕاستی کاردەکات و کاتژمێرێکی زۆریش لە ئیشکردن بەسەر دەبات و یارمەتی لەوانی ترەوە بۆ نایات و تەنانەت کارمەندانیشی یارمەتی ناکەن. ئەم کەسە ناتوانێت بڕوا بەوە بکات کەسانی تریش وەکو ئەم بەتوانان بۆ ئەنجامدانی کارەکانی ئەم، بۆیە متمانە بەوانی تریش ناکات و هەمیشە لە گوماندایە. بێگومان ئەم بەڕێوەبەرە بڕوای بە پێ سپاردن نییە، پێی باشە خۆی هەموو کارێك ئەنجامبدات. ئەم کەسە هەمیشە سەرقاڵەو زۆر ژیر و خاوەن زانیاری و ئەمکداریشە بەڵام گوماناوییە و متمانەی بەکەس نییە و ئەمەش وەهای لێ دەکات هەست بە خەمۆکی و نائارامی بکات و خۆی هەموو خەوشیەکان لەئەستۆ دەگرێت و کاری خۆی بەکەس ناسپێرێت.

بەڕێوەبەر بەپێی کردارەی بەڕێوەبردن کارەکانی ڕایی دەکات، لە نەخشەدانانەوە بۆ بڕیاردان و ئەوجا بۆ چاودێری و بەدواداچوون هەنگاو دەنێت. ئەم کەسە شوێن کەوتەی سیستەمی دانراوی کۆمپانیاکەیە بۆ هەڵسوڕاندن و بەرەودان بەکارەکەی. ڕامیارێتی کۆمپانیاکە پەرتوکی

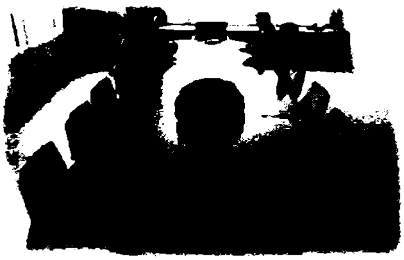

پیرۆزیەتی. ئەم دەتوانێت ٧٥٪ی کاتەکانی بۆ ڕوونکردنەوەی کارە کارگێڕیەکانی تەرخان بکات و کار بە ئەنجامە ئاراستە بووەکانی دەکات. لەکۆتاشدا سەرکردە ئەو کەسەیە کە توانای ئەنجامدانی هەموو کارێکی هەیە بە چاکسازییەوە، ئەوجا دەیخاتە

بـواری جێبـەجێ کـردن و بـە ئـەنجامی خـوازراو دەگـات، ئـەم کەسـە مەشـقپێکراوێکی زۆرباشە، هاندراو و هاندەریشە، خۆی توانای دروستکردنی دەستەی کاری یارمەتی دەری هەیە، لێهاتووە لە پەیوەندی دروستکردندا، بەتوانایە لە چارەکردنی کێشەکان، حەزی بە سەرکێشییە، بڕیار دەرێکی لێهاتووە، چاوەڕوانی ڕوودانـی شـتەکان ناکـات بـەڵکو خـۆی ئەنجامیان دەدات و پێش ڕووداوەکان دەکەوێت، گرنگـی بـە ئەنـدامانی دەسـتەی کـاری دەدات وەك چۆن گرنگـی بـە ئەنجامەکانیشـی دەدات، کـارکردن ڕەگـەڵ ئـەم کەسـە زۆر بەچێژ و ویستراوە.

گۆڤاری فۆرچن جیـاوازی نێـوان بەڕێوەبـەر و سـەرکردەی بـەم شـێوەیە دیـاری کردووە:

بەڕێوەبەر کاری کارگێڕی ئەنجام دەدات.

سەرکردە نوێکاری ئەنجام دەدات.

بەڕێوەبەر یارمەتی بەردەوامبوون لەکار دەدات.

سەرکردە گەشە بەکاردەدات و پێشی دەخات.

بەڕێوەبەرپشت بە زاڵێتی دەبەستێت.

سەرکردە پشت بە متمانە دەبەستێت.

بەڕێوەبەر کارەکان بەڕێگەی ڕاستی خۆی ئاراستە دەکات.

سەرکردە کاری دروست ئەنجام دەدات.

سەرکردە خاوەنی تایبەتمەندی داهێنان کارییە، شتەکان بەجوانی دەبینێ، دووپاتکـار و چرپیرکردنەوەئیشـە، متمانـەی زۆری بـەخۆی و دەسـتەکەیەتی. کـاری بـەڕێوەبردن بەباشی ئەنجام دەدات و خاوەنی ڕەوشتێکی زۆر سوپاس گوزاریانەیە.

لەهەندێك کۆڕدا(هەڵقەی فێرکاری) ئەم پرسیارە ئاراستە دەکرێت:

بڕوات وەهایە بتوانم ببم بە سەركردە؟ یاخود: سەركردەكان لەدایك دەبن و دروست ناكرێن، یاخود: زۆرگرانە فێری هونەری سەركردایەتی بیت، یاخود: ئەم تواناییەم نییە...هتد. ئەوانەی بەم شێوەیە بیردەكەنەوە ئەوا خاوەنی بیرۆكەیەكی چەسپاوی وەهان كە سەركردایەتی خەونێكی نەكردەییە! بەلآم بە كۆتایی هاتنی كۆرەكە بۆچوونیان دەگۆڕێت و ئامادەی ئەنجامدانی نەكردەترین كاریشن بۆئەوەی ببن بە سەركردەو ئەم كەسانە ئەوەی پێویستیانە تەنها بوونی بۆچوونێكی دروست و تێگەیشتنە لەمانای سەركردایەتی. فرانسیس بیكۆن دەڵێت: **" هیچ شتێك نییە ئەوەندەی كەمی زانیاری مرۆڤ توشی گومان بكات".**

((مرۆڤ بەختەوەرنابێت تاوەكو بڕوای بەوەنەبێت بەختەوەرە))

بابلیلیۆس سیرس

لە بەرنامەی زمانەوانیانەی دەماردا گریمانەیەك هەیە دەڵێت: **" گەر مرۆڤێك توانی هەرشتێك ئەنجامبدات.. كەواتە هەر مرۆڤێكی تریش دەتوانێت ئەمە ئەنجام بدات"**، بۆیە تۆیش دەتوانی فێری هەمووشتێك بیت، فێری مەلە و سەما و وێنەكێشان و چێشت لێنان و كاراتیە و هەرشتێكی تریش بیت" گەر مرۆڤێك بەر لەتۆ فێری ببێت. بەلآم ئەم بیرۆكەیە كۆمەڵێك ڕێسا هەڵی دەسوڕێنێ، لەپێشیانەوە بوونی ئارەزووە بۆ فێربوون و دەستكەوتنی ئەوەی دەتەوێت. ئەوجا دەبێت بزانیت چۆن ئەمە ئەنجام دەدەی و جێبەجێی دەكەیت بەهەمان ڕێگە و شێواز و جوڵە، هەروەها پابەندبوون بە كەسی یەكەمیشەوە، لەم كاتەشدا تۆ دەبیتە خاوەنی هەمان ئەنجام، ئەمەش پێی دەگوترێت: تاوتونێكـــــــارى لـــــــــە پرۆگرمسازی(بەرنامەسازی)زمانەوانیانەی دەمار، دەتوانی بەهەمان شێوازی كەسێكی سەركەوتوو قسەبكەیت و بجوڵێیتەوە و ئەنجامبدەی، دەبینی وەكو ئەو سەركەوتوو دەبیت. برایان تراس خاوەنی

کتێبی ((١٠ کلیل بۆ هێزی کەسێتی)) دەڵێت: **" گەر لەو کەسانە بکۆڵیتەوە کەسەرکەوتوو بوونە و هەمان شێوازی ئەوان ڕەفتاربکەی ئەوا تۆیش دەتوانی وەکو ئەوان سەرکەوتوویبیت، بەڵام گەر چویتەوە سەر کەسانی شکست خواردوو تۆیش وەکو ئەوانت لێ دێت"** .

ئێستایش پێت دەڵێم: تۆ دەتوانی ببیت بە سەرکردەیەکی مەزن، ئەمەیە ئامانجی پشت ئەم بەشە.

•

هەندێك بڕوایان وەهایە خوێندنەوەی کتێب و ئامادەبوونی لە کۆڕەکان و توێژینەوەی هەندێك دۆخ وەهایان لێدەکات بەسەرکردەبن! هەر وا بەم ئاسانییە هیچ دەستکەوتێك بوونی نییە. بۆ بەدبەختی ئەمە بەتەواوەتی لەهەموو کەتوارییەکەوە دوورە" چونکە خوێندنەوە و توێژینەوە و ئامادەبوون لەکۆڕەکان تەنها ئامرازی یارمەتی دەر و ڕێنوێنی کاری تۆن بۆ بوون بەسەرکردە نەوەك خۆیان بتگۆڕن بۆ سەرکردە، ئەمانە زانین و زانیاری بەهێزت لەبارەی سەرکردایەتی کردنەوە فێردەکەن و پێ دەبەخشن. فرانسیس بیکۆن دەڵێت: **" زانین لای خۆیەوە هێزە".**

زانینیش بەتەنها بەس نییە، تۆ پێویستت بە ئەنجامدانی کار و کردەشە لەپاڵ زانینەکەتدا. سەرکردایەتی پێویستی پابەندییە بە ئاستی ناوازەییەوە، شێوازێکی تایبەتی ژیانە، کردارەیەکی بەردەوام چاکسازی تێداکراوەو فەلسەفەیەکە پێویستی بە تێگەیشتنی قوڵ و بەکارهێنانی ڕۆژانەیە.

تەنها لە وشەکە بڕوانە ((سەرکردایەتی)) و هەست بە هێزەکەی بکە دەبینی ئەم وشەیە ئاژەوەری لێخوڕی کەشتیەکە دەئافرێنێ و دەنوێنێ.

ئەم بەشە هەموو ئەو زانیاریانەت بۆ پێش دەستدەخات کەبۆ بوون

بەسەرکردە پێویستت پێیەتی. تەنها ئەوە دەمێنێتەوە تۆیش لای خۆتەوە ڕۆڵی ڕاستەقینەت ببینی و ئەو زانیاریانەی پێت دەدرێت بەکاریان بێنی. تۆ بە ئەنجامدان و کردار فێردەبیت پتر لەوەی لە خوێندنەوەوە فێردەبیت، وەك ئەرەستۆ دەڵێت: " **ئەو شتانەی پێویستە فێریان بین، فێریان نابین تاوەکو ئەنجامیان نەدەین**".

٥٤- ٢٠ تایبەتمەندی بۆ سەرکردایەتی:

((لەسەرەتای ڕۆژەکانی بەهێزیدا دەیبینی پڕ بزەیە و سڵاو لەهەموان دەکات))

ئەفلاتۆن

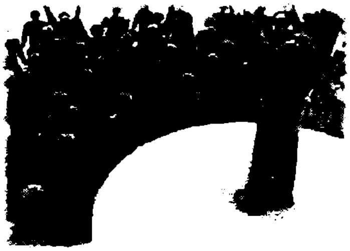

پێناسەی من بۆ سەرکردایەتی بە تێپەڕبوونی ساڵان لەبوونیدا دەبێت گۆڕان. تاوەکو توێژینەوەکانم فراوانتر و کارەکانم زیادتر و پۆستەکانم جۆراوجۆرتر بوون باشتر ئاشنای مانای سەرکردایەتی کردن بووم، بۆیە ناتوانین تەنها بەیەك وشە و دێڕ پێناسەی سەرکردایەتیت بۆ بکەم. سەرکردایەتی تەنها کردارەیەك نییە و بەس، بەڵکو شێوازی ژیانی بەڕێوەبەرە سەرکەوتووەکانە. سەرکردایەتی خاوەنی تایبەتمەندی بەهێز و مەزنە، وەکو ئەو تۆوە وەهایە کەلە باخچەکەتدا دەیچێنی و پێویستی بە چاودێرییە، هەموو ڕۆژێك ئاوی بدەی و لە گژوگیای زیانای و بێ کەڵك ڕزگاری بکەی" بۆئەوەی لەکۆتادا بەری خۆی بدات و تۆیش شانازی پێوەبکەیت. سەرکردایەتی پێویستی بە سیستم و پابەندی و پێداگیری و سوربوونە، بۆئەوەی ڕۆژ لە دوای ڕۆژ گەشەبکات و هێزی پترت پێ ببەخشێت. ئێستایش باوەکو بیست تایبەتمەندی سەرکردایەتی کارات بۆ بخەمە بەردەست:

١–نەخشەدانانی ورد و دروست:

ئەفلاتۆن دەڵێت: **((سەرەتا گرنگترین بەشی کارە))**، توێژینەوەکان بەوە گەیشتوون کە سەرکردەکان ٨٠٪ی کاتەکانیان بە نەخشەدانان بەسەر دەبەن و ٢٠٪ ی بۆ جێبەجێ کردنی . ڕەنگە ئەمە نەختێك زیادە ڕۆیی بێت، بەڵام بیرۆکەکە ئەوەیە کە سەرکردەکان

زۆر گرنگی بە نەخشەدانانی تەندروست دەدەن" بۆ زامنکردنی سەرکەوتنی نەخشەکانیان و لێکۆڵینەوەی وردی ئەنجامەکانیش دەکەن.

سەرکردەکان هیچ شتێك بۆ ئەگەر و بەخت و لەناکاو ناهێڵنەوە، لێکۆڵینەوەی وردی هەموو دۆخەکان دەکەن بەر لەدەستکردن بە ئەنجامدان. تۆماس ئەدیسۆن دەڵێت:" **هەرگیز ڕوونادات شتێکی بەهادار لەناکاو ئەنجامت دابێت**"، هەروەها سەرکردەکان نەخشەدانەری ورد و لێهاتوون.

٢-ڕێکخستن:

لە پەندێکدا دەگوترێت:" **ڕێکخستن یەکەمین فەرمانەکانی ئاسمانە**". برایان تراسی ئێژێ:" **ڕێکخستن یەکەمین فەرمانی زەوییە**"، سەرکردە باش بەهای کات دەزانێت نەوەك تەنها بۆ ڕێکخستنی کات و پارە و کۆششەکان، بەڵکو بۆ چنگ خستنی ئەنجامی باشتر. دەبینی نوسینگەی سەرکردە ڕێکخراوە، ئەو شتانەی پێویستیەتی هەمیشە لە نزیکی خۆیەوە و ڕیزی پێشەوە دایان دەنێت و هەموو ڕۆژێکیش لیستی ئەنجامدراوە پێویستەکان دادەڕێژێتەوە و بەپێی لەپێشیان ئەنجامیان دەدات و کاری نوێ ئەنجام نادات تاوەکو ئەوکارەی بەدەستەوە گرتویەتی تەواوی نەکات، هەروەها خاوەنی سیستمێکی تایبەتی هەڵگرتنی دۆسیەکانە بە وردی و تازەترین شێوە. سەرکردە لە چێوەیەکی ڕێکخراو و گونجاودا کاردەکات.

٣-دیاریکردنی ئامانجەکان:

بڕوام وەهایە هیچ سەرکەوتنێك مسۆگرنابێت تاوەکو پێشوەخت ئامانجەکانت دیاری نەکەیت. سەرکردە هێز و گرنگی دیاریکردنی ئامانجەکانی باش دەزانێت. سەرکردە کاتی

گونجاو دەڕەخسێنێ بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکانی جا تایبەتی بن یان ئیشی، سەرکردە کات بۆ خێزانەکەیشی دیاری دەکات، کات بۆ هیوایەتە تایبەتیەکانی و خوێندنەوە و حەسانەوە و گەشەپێدانی کەسێتی و کارکردن بۆ گەشەپێدانی دەستەی کاریشی دەڕەخسێنێ و دیاری دەکات. سەرکردە هاوسەنگی دەنوێنێت لەنێوان ئامانجە جۆراوجۆرەکانی بۆ بەدیهێنانی باشترین ژیان و مانەوەی خۆیشی وەکو سەرکردە مسۆگردەکات.

٤-بڕیاردروستکردن:

سەرکردە ڕاهاتووە لەسەر چۆنێتی بڕیاردانی بێ کەشە و دڵەڕاوکێ. سەرکرە چێژ لە بڕیاردروستکردن وەردەگرێت و چاوەڕوانی ڕوودانی شتەکان ناکات، بەڵکو بڕیاری ڕوودانی دەدات.

٥-سەرکێشی:

سەرکردە حەزی بە سەرکێشییەو چون باش دەزانێت سەرکەوتن پێویستی بە سەرکێشییە. سیمۆن دی بوڤوار دەڵێت: **" مرۆڤ لەئاژەڵ بالآتر دەبێت نەك بەوەی ژیان دروست دەکات بەڵکو بەوەی سەرکێشی ئەنجام دەدات".**

٦-توانایی پەیوەندی:

سەرکردە زۆر بەزوو توانای بەستنی پەیوەندی هەیە، گوێگرێکی زۆرباشە، دەزانێت کەی قسەدەکات و چۆن بیرۆکەکانی دەوروژێنێ و نامە و پەیامی خۆی دەگەیەنێ. دەزانێت چۆن ڕووبەڕووی ناکۆکیەکان دەوەستێتەوە و ڕەخنەکان وەڵام دەداتەوە و

خاوەنی توانایيەكی گەورەی هۆگرييە و تەنانەت سەرسەختترین مرۆڤەكانیش دەكاتە هۆگری خۆی.

٧-بەكارخستنی گۆڕانكاری:

سەركردە پێشوازی لەگۆڕانەكان دەكات، لەڕاستیدا گۆڕانكاری بەشێكی تایبەتی ڕەفتارەكانی ڕۆژانەی دەبێت، حەزی بە ڕۆتین نییە و نایەوێت دووجار یەك كار ئەنجام بدات، لەوەش گەیشتووە كە گۆڕان تاكە سەرچاوەی ڕاستی ژیانە. هەروەها پێشبینی ئەو گۆڕانانە دەكات كەبەسەر بازاڕدا دێت و بەپێی ئەم شیمانانەش ڕەفتار دەكات.

كۆنفۆشیۆس دەڵێت: **" گەر مرۆڤ بیری لەدوور نەكردەوە، ئەوا ئازار و ناڵە لەنزیكەوە هەست پێدەكات".**

٨-هەڵسوڕاندنی دڵەڕاوكێ و گوشاری كار:

سەركردە هەمیشە خاوەنی ئەو بۆچوونەیە كە بەردەوام كاربۆخۆی دەكات تەنانەت گەر لای كەسێكی تریش كاربكات. حەزی لەكارەكەیەتی و چێژ لەئەنجامدانی وەردەگرێ و لەمەترسی دڵەڕاوكێ تێ دەگات، بۆیە دەزانێت چۆن هەڵی دەسوڕێنێ و بۆ بەرژەوەندی خۆی بەكاری دەهێنێ. زۆرێك لەو سەركردانەشی من چاوم پێیان كەوتووە گوتویانە كە بۆ خۆ ڕزگاركردن لە گوشاری دەروونی ڕۆژانە بۆ چەند خولەكێك پیاسەدەكەن یان لە یانەیەكی وەرزشی تەندروستیدا بەشداردەبن بۆ خۆڕزگاركردن لەم گوشارە كەڵەكەبوانەی سەریان. سەركردە بەهەموو شێوەیەك ئامادەی خۆ ماندووكردنە" بۆ زاڵبوون بەسەر دڵەڕاوكێ و گوشاری كاردا.

٩-پێ سپاردن:

سەرکردە بڕوای بەوانی تـر و گرنگـی کاتیشـە. متمانـەی بـە دەسـتەی کارەکەیـەتی و دەزانێت کەی و چۆن و بەکێیشی دەسپێرێت لەبۆ بەدیهاتنی ئامانجەکەی. هەروەها باش دەزانێت کـە پێویسـتی بـە ئەنجامـدانی ئـەم کارانەیـە بـۆ ئـەوەی دەسـتی ڤالابێـت لـەبۆ ئەنجامدانی کاری تر و بەردەوامبوون لە پێشکەوتن.

١٠-بینین و داهێنان:

سەرکردە خاوەنی هەستێکی ناوازەی کارکردنە، ئەو توانای بینینی شت گەلێکی هەیـە کەسانی تر بەئاسانی نایبینن و لێی ناگـەن. هـەروەها خـاوەنی بیرۆکـەی داهێنانکارانـە و ڕۆشن هزرانەشە. سەرباری ئـەوەی جاروبـار ڕەخنـە ئاراسـتەی ئەندێشـەکانی دەکرێـت، بەڵام بەتێپەڕبوونی کات خەڵك دەتوانن لەوە تێبگەن کە بۆچـی سـەرکردە بـەم شـێوەیە لەشتەکان دەڕوانێت.

١١-مەشق و فێرکردن و دروستکردنی دەستە:

سـەرکردە خـۆی ڕاهێنـەر و مەشـق پێکـارە و چـێژ لـە ڕاهێنـان کـردن بـە دەسـتەی کارەکەی وەردەگرێت و بەهای کاری بەگیانی دەستەییەوە وەردەگرێت و گرنگی زۆریش بە دەستەکەی دەدات، ئەندامانی هاندەدات بۆ کارکردن و فێری ئەوەشیان دەکـات چـۆن بەئامانجی خۆیان بگەن و برەو بەئامانجەکانی دامەزراوەی کار تێدا کردوشیان بکەن.

منسیۆس دەڵێت:" **هیچ پەسندانێك بۆ سەرکردە مـەزنتر نییـە لـەوەی کـە سـەرکردە یارمەتی پیاوانی خۆی دەدات بۆ مەشق وەرگرتن لەسەر هێز و کارایی و کاریگەری)).**

١٢-هاندان:

سەركردە بۆخۆی كەسێكی هاندراوە(پاڵنەر و هۆكاری هەیە كە وەهای لێدەكات لە دەرەوە و ناوەوەیـــەوە بجوڵێتـــەوە بـــۆ بـــەدیهاتنی ئامانجـەكانی). سـەركردە لـە گرنگـی هاندان و مـەودای هێزەكەی تێدەگات. بۆیە ئەوپەڕی هەوڵی كەسـانی نێـو دەسـتەكەی دەدات و پەسـن و ستیشـیان دەكـات جـا بەتـەنها بێـت یـان لـەپێش چـاوی هـەموو ئەنـدامانی دەستەی كارەكەی و ئەوانەی باشترین كار ئەنجامبدات باشترین ڕێزی لێدەنێت.

كینیس بلانكار لە كتێبەكەیدا((بەڕێوەبەری یەك خولەك)) دەڵێـت:**" خـەڵكی سـەیریان دێت لەوەی كاری ڕاست ئەنجام دەدەن"**.

١٣-بەهرەكان:

سەركردە كەسێكی زانسـتدار و ژیـر و خـاوەن ئـەزمون و پێشـینەی مەزنـە. دەزانێـت لەبارەی چییەوە قسەدەكات، هەمیشە بەدووی ئـەو هۆكارانـەدا دەگـەڕێت كـە گەشـە بـە تواناكانی دەدات و ئاستی نواندن و ئەنجامدانەكانیشی باشتر دەكات، وەكو: خوێندنـەوە و گوێگرتن لە كاسێت و ئامادەبوون لەكۆڕی هاندان و خـولی فێركـاری تایبـەت بەپیشـە و بەهرەكان و توانای كەسێتی، زۆری حەز بە بەهرەی نوێ و باشتركردنی جۆرێتی ژیـانی و چەشـنی كارەكەشـیەتی، هەمیشـە لـە خەباتدایـە بـۆ هەڵشـاخانە سـەر چـیاكان بـەرەو سەركەوتنی مەزن و گەیشتن بە تەواوی ئامانج و مەبەستی خوزراو.

١٤-متمانە:

سەرکردە خاوەنی متمانەی تەواوە بەخۆی لە ڕووبەڕوو بوونەوەی قەیرانەکاندا، دەزانێت چۆن بەسەر هەر کێشەیەکدا زاڵدەبێت کە دووچاری دەبێت، لێیەوە فێری شتی نوێیش دەبێت.

متمانە بەخۆکردن دەبێتەهۆی ڕێزگرتنی لەلایەن دەستەکەیەوەو هەرکەسێك لەگەڵیدا کاربکات هەست بە ئارامی و متمانەش دەکات.

١٥-جوڵە و کردار:

سەرکردە کەسێکی زۆر بزۆك و بەجوڵەیە و دەزانێت دەستە مانای گوتە و کردارە، هەمیشە لەجوڵەدایە بۆ ئەنجامدانی کارەکان و کاتێك نەخشە دادەنێت و کات بۆ ئامانجەکانی دیاری دەکات، ئەوا بەخێراییش دەجوڵێت بۆ ئەنجامدانی کاری پێویست.

کۆنفۆشیۆس دەڵێت: **"کەسی سەرکردە لە قسەکردندا ئاساییە، بەڵام لەکرداردا سنور پەڕێن و نائاساییە".**

١٦-پابەندی:

سەرکردە زۆر پابەندی ئەو نەخشانەیە کە دایدەڕێژێتەوە، دەزانێت سەرکەوتن پێویستی بەکاتە و ئاشنای هێزی پابەندیشیە و هەرگیز بەئاسانی خۆی بەدەستەوە نادات. ئەمەکدار و پابەندە بەکاری دامەزراوەکەیەوە و ئەو گروپەشی کە سەرکردایەتی دەکات بۆ گەیشتن بە باشترین ئامرازی پێ ژیان و بەدیهێنانی ئامانجەکەی.

١٧-وزە:

سەركردە وزەيەكى مەزنى هەيە، گرنگى بە خوە خۆراكيەكانى دەدات، ڕێز لە جەستەى دەگرێت، هەموو ڕۆژێك بڕێكى گونجاو ئاو دەخواتەوە، بەڕێكى مەشقى وەرزشى ئەنجام دەدات، خاوەنى وزەيەكى باشى جەستەيى و ئاوەزييە كە ئەمەش يارمەتى دەدات بۆ ئەنجامدانى ئەو كارانەى دەيەوێت ئەنجاميان بدات.

١٨-سۆزەكان:

بەچاوپۆشين لەوەى لەبارەى سەركردايەتييەوە بيستوتە و فێرى بويتە، دەبينى هەميشە سەركردە كەسێكى سۆزدارى هەستيارە، حەزى بەوەيە كە ئەنجامى دەدات لەچوارچێوەى سۆز و خۆشەويستيدابێ و ڕۆژ بە دواى ڕۆژ ئەنجامدراوەكانى پتر خۆش دەوێت.

١٩-كشۆكى و تواناى گۆڕاندن:

سەركردە خاوەنى گيانێكى كشۆك و قايلبوونە بە گۆڕانكارى، پلانەكەى دەخاتە بوارى جێبەجێكردنەوە و پێيەوە پابەند دەبێت و پێداگيرى لەسەر جێبەجێ كردنى دەكات، بەلاّم گەر بۆى دياركەوت نەخشەكانى ئەنجامى خوزراوى نادەنێ ئەوا بەخێرايى بەدووى نەخشەى جێگرەوەدا دەگەڕێ بۆ گەيشتن بە ئامانجى خوازراو، بۆئەمەش ئەوپەڕى هەولّى گونجاندنى نەخشەكانى دەدات لەگەلّ كار و دۆخەكاندا بەمەبەستى بەديهاتنى ئامانجەكانى.

٢٠-سپاردە:

سەرکردە کەسێکی توندە/بەهێزە لەکاتی پێویستدا، بەڵام لەگەڵ ئەوەدا دادوەر و

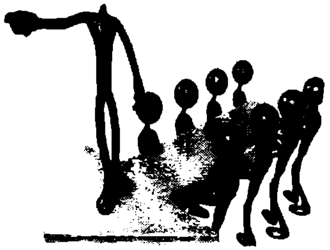

داخوازە، زۆر بەئەمەکە بۆ دامەزراوە و دەستەی کار و کڕیار و سەردانکارانی. هەروەها سەرکێشی بەخودی کارەکەیەوە ناکات، ناپاکی لە سپاردە ناکات و ڕاستگۆیە و پەندی زۆری لادەستەبەرە و لەلایەن ئەندامانی دەستەکەیەوە زۆر باس دەکرێت.

بەڵێ، ئەوانەی پێشووتر گرنگتر تایبەتمەندییەکانی سەرکردەبوون، تۆیش دەتوانی ئەوەی بۆ زیاد بکەی کە سەرکردە بە ژیرانە و سوروبونەوە کاردەکات و بەرلە هاوڕێکانی دەڕواتە سەر کار و پاشی هەموانیش دەگەڕێتەوە. هۆراس دەڵێت: **"ژیان هیچ بەئێمەی مرۆڤ نابەخشێت بەبێ ئەنجامدانی کاری سەخت"**، هەروەها بابلیلیۆس سیرس دەڵێت: **"کارەکان پێویستی بە کاتێکی زۆرە بۆئەوەی بە نایابییەوە بگاتە ترۆپکی پێگەیشتن"**.

٥٥-چوار شێوازەكەی سەركردایەتی كردن:

((دوایین هەڵبژاردەی سەركردە ئەوەیە لەپشتیەوە كەس گەلێك بەجێ بهێڵێت خاوەنی باوەڕ و حەز و ئارەزووی بەردەوامی دانبن بەكارەكانی))

والتەر لیبمان

بیست ساڵ لەمەوبەر، كاتێك خەریكی وانە خوێندن بووم لەبارەی كارگێڕی ئوتێلەكانەوە، فێری شێواز گەلێكی جۆراوجۆری سەركردایەتی بووم، فێری ئەوەش بووم كەئەم سەركردانە دابەشی دووجۆری سەرەكی دەبن: ستەمكارانە و دیمۆكراتی.

١-ستەمكارانە/ئۆتۆكراتی:

ئەم سەركردەیە هەمیشە بە كارمەندانی دەڵێت وەهابكەن و ئەنجام بدەن، ئەوانیش بەبێ هیچ ئەملا و ئەولایەك جێبەجێی دەكەن. ئەمیش تاكە سەرچاوەی بڕیارەكانە و گرنگی بەكارەكانیش دەدات و تیشك دەخاتەسەر ئەنجامەكان، بۆیە دەیبینی لەكار و ئاستی بەرهەمیدا ناوازەیە، بەلاَم لەڕووی پەیوەندییە مرۆییەكانەوە لاوازە.

٢-دیمۆكراتی:

لەگەڵ كارمەندانیدا پرۆژەكان تاوتوێ دەكات و بە گرنگییەوە لە پێشنیارەكانیان دەڕوانێت، ئەوجا دوابڕیار لەبارەیەوە دەدات. سەركردەی دیمۆكراتی گرنگی بە ڕوونكردنەوەی كێشەكان دەدات بۆ دەستەی كارەكەی و یارمەتییان دەكات بۆ دۆزینەوەی چارەكان و تێبینی ئەوەش دەكرێت گرنگی دەدات بە پەیوەندییە مرۆییەكان و كاركردن بە گیانی دەستەییانە.

هەمیشە هەستم بەوەدەکرد ئەم تەرزانە ناتەواو و کەموکورتن، بۆیە بەردەوامبووم لەسەر لێکۆڵینەوە و توێژینەوە تاوەکو لە کۆتادا بۆم دیارکەوت کە چوار جۆری سەرەکی سەرکردایەتی هەیە و ناتوانن لەیەکتر جودا ببنەوە. ئەمەش نمونەیەکە:

کاتێك دەستم دایە ئەنجامدانی وەرزشی تێنسی سەرمێز (بنگ بونگ)، ئامانجم بوون بە پاڵەوانی یارییەکە بوو. من زۆر بەختەوەربووم بە دۆزینەوەی مەشقوانێکی ناوازە... مەشقەوانەکە لەسەرەتای مەشقەکانەوە چەندین چیرۆکی بۆ گێڕامەوە لەبارەی بنگ بونگەوە و باسی زمانی یاریەکەی بۆکردم، ئەوجا هەنگاو بە هەنگاو فێری چۆنێتی یاریکردنمی کرد. ڕۆژانە سێ کاتژمێر لەهەفتەیەکدا حەوت ڕۆژ و بۆماوەی شەش مانگ مەشقم دەکرد، ئەوجا وەها لەگەڵمدا دەستی پێکرد وەك ئەوەی لە یاری کۆتایی و پاڵەوانێتیەکەدا بم، ئەوجا بەردەوامبوو لەسەر مەشق پێکردنم تاوەکو تاڕادەیەکی زۆرباش فێری یارییەکە بووم، دواتر یاریکردن ڕەگەڵ یاریکارە جیاوازەکانی یانەکاندا بۆی ڕێکخستم، کاتێك دڵنیابوو لەوەی کاتی ئەوەهاتووە هانی دام بۆ بەشداری کردنم لەیاری نێودەوڵەتی، توانیم ببم بە پاڵەوانی تێنسی کۆماری میسر، ئەوجا سەرلەنوێ لەگەڵمدا دەستی پێکردەوە، دیسانەوە ئاراستەی کردم و هەڵەکانی بۆ ڕاستکردمەوەو هەروەها فێری فێڵ و هونەرەکانی یاریەکەی کردم، ئەوجا بوومە بەشداری پاڵەوانێتی جیهان کەلە میونخ ی ئەڵمانیا ئەنجام درا.

ئایا ئەو مەشق پێکارە سەرکردە بوو؟ کارەکەی سودی هەبوو؟ بێگومان، بەڵێ. توانی هەر چوار تەرزەکانی سەرکردایەتی بەکاربێنێت، بەپێی کات و هەڵوێستەکان:

١- **ئاراستەکردن:** لەسەرەتاوە بە قسەکردن لەبارەی یاریەکە و ناسینی لەگەڵمدا دەستی پێکرد.

٢- **مەشقکردن:** ئەوجا دەستی دایە مەشقپێکردنم، لەسەر ئەنجامدانی یارییەکە.

٣- **هاندان و یارمەتی و پشتگیری:** هەمیشە لەپاڵم بووە و هانی داوم و پشتگیری کردووم.

٤- **پێ سپاردن:** وای لێكردم بەشداری پاڵەوانێتیەكان بكەم و بۆخۆم كاری خۆم ئەنجام بدەم.

زۆرێك لە بەڕێوەبەران دەكەونە هەڵەی ئەوەوە كە خەڵكی دادەمەزرێنن و پێیان دەڵێن: ئەمە بكەن و ئەوە بكەن، ئەوجا بڕوایان وەهایە بەبێ مەشقپێكردن و هاندان كارمەندە تازەكان كارەكانیان ئەنجام بدەن. ئەنجامی ئەمەش شێواندنی بیری كارمەندە تازەكان و تێكدانی كارەكە و زۆربوونی ڕێژەی دەست لەكاركێشانەوە دەبێت. تۆ پێویستت بەوەیە ڕاستەوخۆ چاوت بە كارمەندە تازەكانت بكەوێت، فێریان بكەی و ڕایان بێنی لەسەر هەموو شتێك، تاوەكو تەواو دەزانی ئەوان لەهەموو شت تێدەگەن، ئەمە هەنگاوی یەكەم دەبێت، ئەوجا ڕاهێنانیان بەشێوەیەك كە بەبێ یارمەتی ئەوانی تریش بتوانن كارەكانیان ئەنجام بدەن، سێیەم: دەبێت لەبواری كاركردندا هەلی تەواویان پێبدەی بۆ متمانە بەخۆكردن، ئەوجا هەنگاوبنێ بۆ قۆناغی دوایین كە ئەویش پێ سپاردنە.

ئێستا پاش ئەوەی پێ سپاردنت ئەنجامدا، ئەوجا جارێكی تر ئاراستەیان بكەرەوە فێری بەهرە و كاری نوێیان بكە و چوار شێواز و تەرزەكانی سەركردایەتییان پێ ئاشنابكە، بۆئەوەی بەردەوام سەرقاڵبن بە ئەنجامدانی كار و فێربوونی شتی نوێ و هەوڵدان بۆ گەیشتن بە ئەنجامی ئامانجی خوازراو.

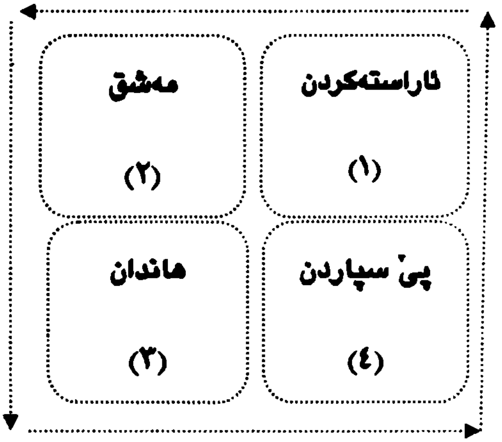

٥٦-چۆن دەسەڵات بەدەست دەهێنی و بەکاریشی دێنی:

((تەنها یەك خاڵی وەستاوم بدەرێ بۆئەوەی لەسەری بوەستم، ئەوجا منیش هەسارەی زەوی دەجوڵێنمەوە))

ئارخەمیدس

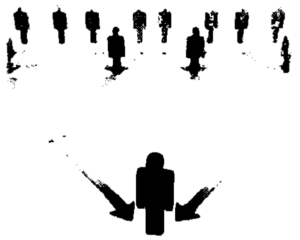

کاتێك تواناردەبیت بۆئەوەی بەسەرکردەبیت، پێویستە لەبیری نەکەیت تۆ خاوەنی نازناوێکیت دەبێت رێزی بگریت، تۆ یاریچی دەستەکەتی، بەڵام دەبێت جاربەجار بڕیاری گۆڕینی یاریکارەکانیش بدەی" چون ئەمە لەبەرژەوەندی هەمواندا دەبێت. ولیام شکسپیر جارێکیان گوتی: **"جیاوازی نێوان سێوی چاك و خراپ زۆر کەمن"**، دەبێت بزانیت چۆن یاری دەستەڵاتدارێتی خۆت دەکەیت، بۆئەمەش فەرموو بەم ڕێگەیە ئاشنابە:

١- وەها لە هەموان بکە وای ببینن کە تۆ زاڵی بەسەر ئەو دۆخانەی پێویستی بە سەرکردایەتی و کەسێتی مەزنە.

٢- هەروەها پیشانی ئەوانی تریشی بدە کە تۆیش خاوەنی بەهرە و زانیاری پێویستی بۆ ئەنجامدانی کاری باشتر لەوان.

٣- بیرۆکەی نوێ بهێنە ئاراوە، ڕێگەی سەرکێشانە هەڵبژێرە، لە بۆچونی ئەوانی تریش بپرسە و وەهایان پیشانبدە کە تۆ خاوەنی توانایەکی باشیت بۆ پێشخستنی ئەنجامەکان.

لەم کاتەدا زۆر وشیاربە لەوەی نەکەویتە داوی ناوبانگی و نازناوەکەتەوە و تەنها پشت بە نازناوەکەت ببەستیت بۆ بەدستهێنانی ڕێز.

ئێستا دەتوانی ببیت بە سەركردەیەكی كارا و ئەوەی پێویستت تەنها بە بڕیاردانە بۆ جێبەجێكردن. سەركردایەتی بكەرە ڕێگەی تایبەتی خۆت لەژیانتدا و دەبینی كەتۆ دەست بە گۆڕانكاری دەكەیت و لێرەوەش زاڵدەبیت بەسەر تەواوی ژیانتدا و لەهەر چواربەشەكەی ژیانتدا سەركەوتن و پێشكەوتنی بەردەوام بەدەست دەخەیت.

سەركردایەتی كارگێڕی نییە و بەس بەڵكو تەرزێكی فەلسەفی و شێوازێكی ژیانە.

((پێویستە لەسەر ئەوانەی دەیانەوێت ببن بە دەستەڵاتدار دەست بەدۆزینەوەی سەركردەی خۆیان بكەن، ئەوانەشی بەسەر كێبڕكێ كارانیاندا زاڵدەبن پێویستە بەهێز و مەزنبن، ئەوانەشی دەیانەوێت بەهێزبن دەتوانن هێزی ئەوانی تریش بەكاربێنن، بۆئەوەی هێزی ئەوانی تر بۆخۆت بەكاربێنی پێویستە خۆشەویستییان بەدەست بخەی، بۆئەوەی خۆشەویستی ئەوانی تر چنگ بخەیت دەبێت خۆت هەڵبسوڕێنی، بۆئەوەی خۆت هەڵبسوڕێنی پێویستە كشكۆك بیت)). كتێبی سەركردایەتی ستراتیژی–چینی.

هەرئێستا بڕیاربدە كە بە بەڕێوەبەرێكی كارابیت..

کلیلی نۆیەم

دروستکردنی دەستە..

هێزێکی ڕەها بۆ دامەزراوەی سەرکەوتوو

((ئەو بنەمایەی ئاوەزی ئاراستەکراوی لەسەر دادەمەزرێت ئەوەیە کە دوو یان زیاتری کەسان لە شوێن کەوتنی یەك ئامانجدا کۆششی زیادتر دەکەن و لەگەڵ گرتنەبەر یەك ئاراستەی هزری ئەرێییدا هێزێك پێکدێنن کەناڕووخێت))

ناپلیۆن هیل

٥٧-دەستەی کار..شوێن دەست دیار:

(یەك شتی زۆر گرنگ لە ژیان فێربووم ئەویش ئەوەیە کە دەتوانم هەموو شتێك ئەنجام بدەم بەڵام ناتوانم بەتەنها ئەنجامی بدەم، هیچ کەسیش ناتوانێت ئەمە ئەنجام بدات))

د.ڕۆبێرت شۆلر

پیاوێکی پیر دە منداڵەکەی لەدەورووپشتی خۆی کۆکردەوە، ئەوجا هەریەکەیان چیلکە دارێکی پێدان و داوای لێکردن یەك بە دوای یەك بیشکێنن. منداڵەکان زۆریان سەیر لێهات و لەنێوخۆیاندا کردیان بە چرپەچرپ و پرسیارکردن لەبارەی ئەم ڕەفتارەی باوکیانەوە، بەڵام باوکیان داوای لێکردن چی پێ گتون ئەنجامی بدەن، ئەوانیش ئەنجامیان دا، کارەکە بۆ هەندێکیان ئاسان و بۆ هێندێکیش گران و ناڕەحەت بوو، هەرچۆنێك بێت توانییان دارەکە بشکێنن. ئەوجا باوکیان کە ئەمەی بینی بزەیەکی کرد و دواتر هەریەکە و چیلکە دارێکی تری پێدان و داوای لێکردن هەمووی پێکەوە ببەستنەوە، ئەوانیش وەهایان ئەنجامدا. ئەوجا داوای لێکردن دانە دانە هەوڵی شکاندنی ئەم کۆڵە چیلکە دارە بدەن، بەڵام هەموویان تاقیان کردەوە و نەیان توانی. ئەوجا باوکیان داوای لێکردن بەجوانی گوێی بۆ ڕادێرن و پاش نەختێك بێدەنگی ئەوجا پێی گوتن:" کوڕەکانم دیتتان کاتێك هەریەکە و چیلکەیەکم پێدان توانیتان بیشکێنن ، بەڵام کاتێك هەموو چیلکەدارەکانم پێکەوە بۆ کۆکردنەوە نەتان توانی بیشکێنن و تەنانەت زیانێکیشی پێبگەیەنن. ئەمە بەسەر ئێوەشدا جێبەجێ دەبێت، گەر جیاببنەوە و ناکۆکبن بەئاسانی بەسەرتاندا زاڵدەبن و لەناوتان دەبەن، بەڵام گەر وەکو یەك دەستە پێکەوە کۆوەبوون ئەوا هیچ کەس ناتوانێت زەفەرەتان پێ

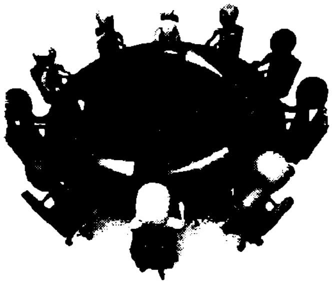

بەرێت، بەڵێ ئەمە ئامانجی ئەم کارەی من بوو: هێز لە کێتیدایە، یەك دەستەبوون ئەهێشتنی هەلە بۆ دوژمن".

بیرۆکەی دەستەی کارمان لەهەموو شوێنێکدا پێویستە، گەر لەئاژەڵیش بڕوانی دەبینی شێر و پڵنگ و گورگیش بە دەستەوە پەلامار دەدەن و ڕاودەکەن، ئەم بیرۆکەی دەستەی کارە دەگەڕێتەوە بۆ دێرزەوان، باوباپیرانی سەرەتاییمان ڕاهاتبوون لەسەر ئەنجامدانی کاری هەرەوەزی لەپێناو مانەوەدا. کاتێك دەڕۆیشتن بۆ ڕاو، چاو تیژەکان بۆ پاسەوانی و چاودێری دادەنران، ئەوەشی لە ڕاکردندا خێرابوو هەڵدەستا بە ئەنجامدانی کاری ڕاوکردن. لە جەنگی جیهانی دووەمیشدا ئەو هێزەی بەگیانی دەستەییەوە کاری دەکرد سەرکەوتنی مەزنی تۆماردەکرد. سەرکەوتنی بەردەوامی ژاپۆنیەکان تواناداریانە بۆئەنجامدانی کاری هەروەزی و دەستەیی، گرنگ نییە بەلایانەوە کێ خەلات دەکرێ. گرنگ ئەوەیە کارەکەیان ئەنجامی هەبێ و پێکەوە سەرکەوتووبن، هەرئەمەشە وەهای لەژاپۆن کردووە ببێت بە یەکێك لە دەوڵەمەندترین دەوڵەتانی جهان.

بەڵێ، دەستەی کار شێوازێکی کارکردنی کارا و بەردارە" چون هەڵی هەستکردن بە بەرپرسیارێتی بۆ هەموو تاکێکی دەستەکە دەڕەخسێنێت، ئەمەش وەهایان لێدەکات پتر پابەندبن و بەسوربونیشەوە کارەکانیان خاستر ئەنجام بدەن و چاوەڕوانی بەدیهاتنی ئەنجامی مەزن بن، کارکردن بەگیانی دەستەییەوە یارمەتی خەڵکی دەدات بۆ بەدیهاتن و بەردەست خستنی باشترین چێژ و متمانە بەخۆکردن و خۆ بە بەهاردارزانینیش دێنێتە بوون. ئەمەش لای خۆیەوە دەبێتە هۆی باشترکردنی پەیوەندییەکان و و پترکردنی ئەنجامەکان و بەدیهاتنی بەرئەنجامی ناوازە. دەستی کار بە هەموو ئاسانییەکەوە هێزی بنچینەیی هەموو دامەزراوەیەکە.

((دۆزینەوە و داهێنان و دەستکەوتی مەزن پێویستی بە هاریکاری دەستگەلی زۆرە))

ئەلێکساندەر گراهام بیل

گەر دەستەی کار ئەوەندە گرنگی هەبێت، کەواتە بۆچی زۆرینەی دامەزراوەکان بەکاری ناهێنن و کەڵکی لێ نابینن؟ تاوەکو وەڵامی پرسیارەکانم بدۆزمەوە لە سەدان بەڕێوەبەر و کارمەندانم پرسیوە، بەتایبەت ئەوانەی کە بیرۆکەی دەستەی کار بەکارناهێنن، زۆر قسەم لەگەڵدا کردوون، زۆربەشیان بەم شێوەیە وەڵامیان داینەوە:

- ئێمە بڕوا بەوە ناکەین ئەم بیرۆکە کارابێت و کەڵکی بۆئێمە هەبێت.
- بڕواناکەین ئەم بیرۆکەیە لەگەڵ جۆری ئیشەکەی ئێمەدا بگونجێت.
- ئەمە تێچوونی زۆردەبێت و کاتیش زۆر بەفیڕۆ دەدرێت.
- ئەرك و ماندووبونی زۆرە.
- ئەوەندە سەور و تەهەمولْمان نییە بۆ ئەوەی لەگەڵ کارمەنداندا دانیشین.
- ئەمە پێویستی بەوەیە خۆت مەشقپێکار و مامۆستا و بەدواداچونکاریش بیت،

کێ ئەوەندە کات و سەوری هەیە ئەم کارانە بکات؟ بەڕاستی ئەمە سۆپەرمان و مرۆڤی سەیرەکار(خارق) دەوێت.

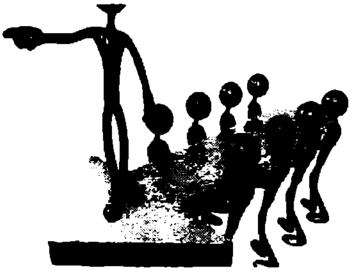

سەیر ئەوەیە بەڕێوەبەران هەمیشە کۆبوونەوە لەگەڵ کارمەندانیاندا ئەنجام دەدەن و ئاراستەیان دەکەن و پشتیان پێ دەبەستن بۆ بەدیهاتنی ئەو ئامانجەی دەیانەوێت، کەچی ڕقیشیان لە بیرۆکەی دەستەی کارە، لێرەدا تاکە جیاوزییەکی ئەم بەڕیوەبەرانە و دەستەکاران ئەوەیە کە ئەم بەڕێوەبەرانە هەمیشە داوا لە کارمەندانیان دەکەن وەهابکەن و وەها نەکەن و گەر هەڵەیەکیش ڕوویدات دەیخەنە ئەستۆی ئەوانی تر و خۆیانی لێ بەدووردەخەن. دەست دەکەن بە هەڕەشەوگوڕەشە و هەمیشە گوشار دەخەنە سەر کارمەندانیان و دەیانەوێت بەم ڕێگەیە ئەنجامی خوازراو چنگ بخەن. هۆراس جارێکیان گوتی: " **ئەو هێزەی دانایی جێب دەگرێتەوە بەهۆی زۆر کێشیەوە دادەکەوێت**"، ئەم بەڕێوەبەرانە هیچیان دەست

ناکـەوێت و بـە ترسـنۆکانەتر لـە کارمەنـدانیان چـاوەڕوانی هـەڵێکن بـۆ دەست لەکارکێشانەوە.

لێکۆڵینەوەکان دەڵێن کە زۆرێک لە بەڕێوەبەران لە دەستەی کار دەترسێن لەبەر ئەوەی لەم کاتەدا هەست بە کەمبوونەوەی دەسەڵات و ئاسایشی دەکەن، یاخود ڕەنگە کێشەی تایبەتیان هەبێت کەپەیوەست بێت بە خودەوە، لەڕاستیدا ڕەگەڵ دەستەی کاردا پێچەوانەی ئەو بۆچوونە ڕاستە، ئەوان دەتوانن ئاسایشدارتر و دەستەڵاتدارتریش بن.

گەورەترین بنەمای بەڕێوەبردن بریتیە لە: **"گەر باوەڕت بەوانی تر هەبوو دەتوانی پەرچوو بئافرێنی، بۆئەوەی باشترینی ئەوانی تریش بەدەست بخەیت، تۆ بەباشتر لەوان بیربکەرەوە و متمانەشیان پێبکە"**، لەبەرئەوەی دەستەی کار هێزێکی ناوازە دەبەخشێت بۆیە ئامانجی پشت ئەم بەشی کتێبەیە.

٥٨-پێنج بنەما بۆ دروستکردنی دەستە-گروپی کار:

((گەر هەمووان بە سەرکەوتن پێکەوە بەرەو پێشەوە دەڕۆن، ئەوا سەرکەوتنیش خۆی گرنگی بەخۆی دەدات(خۆی دەهێنێتە بوون)))

هنری فۆرد

پێویستە دەستەی کار لەسەربنەمایەکی بەهێز پونیات بنرێت. متمانە و ڕێز دوو کۆڵەکەی سەرەکی و بەهێزی پارێزەری دەستەکەن بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی کەشە ناهەموارەکان. ئەم دوو کۆڵەکەیە بەسودن بۆ پونیات نانی دەستە و لەڕێگەیەوە دەستەکە دەتوانێت بەسەر چیای سەرکەوتندا سەربکەوێت و بگاتە بەرزایی و لوتکەی نوێی دوورتر و بەپیت تر. پێنج بنەمای سەرەکی هەیە کە دەستەی کاری لەسەر پونیات دەنرێت، ئەوانیش:

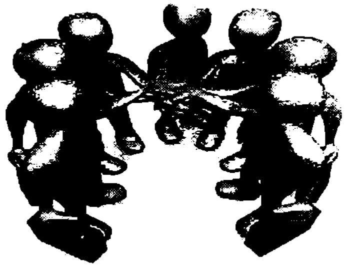

١-متمانە:

جۆن. ئا. هۆمز ئاماژە بەوەدەکات کە:" **هیچ شتێك لەوە باشتر نییە بۆ دڵ کە خۆت نزم بکەیتەوە و ئەوانی تریش بۆ بەرزتر ئاراستەبکە**"، دەبێت یارمەتی ئەندامانی دەستەکەت بدەی بۆئەوەی هەست بە متمانەکردن بەخۆیان و تواناکانیان بکەن لەبۆ بەدیهاتنی سەرکەوتن و لە بەرامبەر ئەمەشدا متمانەیان بەرامبەر بە تۆ زیادتر دەبێت، هەروەها متمانەیان بە دامەزراوەکە و ئەندامەکانیشی دەبێت. هەروەها دەستە پێویستی بە کەشێکە متمانەی تێدا زاڵبێت،

هەروەها ئەندامەکانیشی پێویستە بڕوایان بەوەبێت کە کارکردن بە دەستەیی یارمەتییان دەدات بۆ ئاسان گەیشتن بەئامانجی دەستەکە و تایبەتی خۆیشیان، بە تایبەت دەتوانن بە ئامانجە کەم بەدیهاتووەکانیشیان بگەن.

٢-گرنگی پێدان:

هەر مرۆڤێك ملوانکەیەکی شاراوەی هەیە کە لەسەر سنگیەتی و لەسەری نوسراوە:" وەهام لێبکە هەست بەگرنگی بکەم"، هەر ئەندامێکی دەستەکەت دەیەوێت هەست بە گرنگی پێدانی بکەی، لە ڕاستیدا ئەندامانی دەستەکە پێویستە بەباشی هاریکاری یەکتربکەن و گرنگی بەیەکدی بدەن، هەروەك چۆن گرنگیش بە دامەزراوەکەیان بدەن. گرنگی پێدان یەکێکە لەو بنەمایانەی کە دەستەکەی لەسەر دادەمەزرێت نەوەك لەبواری کاردا بەڵکو لەلایەنی ژیانی کەسێتیشەوە.

هەروەها پێویستە هەر ئەندامێکی دەستەکە چاوڕێی ئەوە نەکات کەس کارەکەی ئەم بکات، بەڵکو دەبێت ئیشی خۆی بەباشی و بەبێ دواکەوتن ئەنجامبدات، دەبێت تۆی بەڕێوەبەریش ئەوەیان بۆدیاربخەی کە بە ڕاستی گرنگییان پێ دەدەی. پەندێکی لاتینی هەیە دەڵێت:" **ئەوەی بۆکەسێکی ئەنجام دەدەی لەڕاستیدا بۆخۆتی دەکەیت**"، کاتێك گرنگی بەکەسێك دەدەی ئەوکات هەست بەگرنگی خۆت دەکەیت، هەروەها ئەویش لەبەرامبەردا گرنگیت پێ دەدات، لێرەوە بەختەوەری ڕەها بەرجەستە دەبێت.

٣-پابەندی:

من باوەڕم وەهایە کە کاری ڕاستەقینە و قورس هۆکارە بۆ سەرکەوتن، سەرکەوتنیش بە لوتکەت دەگەیەنێت، بەڵام پێویستیشمان بە پابەندی و پێداگیرییە بۆ مانەوە لە

لوتکـە" بەبـەردەوامی، پێویسـتە ئەنـدامانی دەسـتەکە پابەنـدی کـار و ئامانجـەکانی دامەزراوەکەبن، هەروەها پێویستە لەسەریان پابەندی ئامانجـە گشـتی و تایبەتیـەکانیش بن.

٤-هاریکاری:

گەر کۆمەڵێك کەسـی ئاسـایی پێکـەوە هاریکـاربوون ئـەوا دەتـوانن کـاری نائاسـایی ئـەنجام بـدەن و ئـەنجامی ناچـاوەڕوانکراو بەردەسـت بخـەن، بـە هاریکـاری کەسـانی ئاسایی دەتوانن بگەن بە ئاسـتی نـاوازە و سـەرکەوتنی بـێ سـنوور. لێـرەوەش پێویسـتە لەسـەر ئەنـدامانی دەسـتەکە پێکەوە هاریکاربن لەسەر بنەمای بەرژەوەندی گشتی نەوەك بەرژەوەندی تایبەتی. پەندێکی چینی هەیە دەڵێـت: **" گـەر بـە بۆچـوونی هـەزار کـەس قایلبیـت دەبیتـە خـاوەنی هێـزی هەزارکـەس، بـەڵام گـەر لەگـەڵ بۆچـوونی دەهـەزاردا ناجۆربیت یەك دانەشیان تیانابێت کەڵکی بۆت هەبێت".**

٥-بەشدارێتی لە بڕواڕاستی(مسداقیەت)دا:

پێویستە هانی هەموو ئەنـدامانی دەسـتەکەت بـدەیت بۆئـەوەی بەڕاسـتی بڕوایـان بەیـەکتر هـەبێت. دەبێـت بـــەوەیان ڕابێنـــی کـــەناتوانن بەتـــەنها کارەکانیـــان ئەنجامبدەن بەبێ یارمەتی هاوکاری دەستەکەیان، ڕێـك وەکـــو دەســـتەیەکی یاریچـــی تـــۆپی پـــێ. دەبینـــی یاریکارەکان بەخێرایی ڕادەکەن و حوڵات ئەنجام دەدەن و پاسـات دەکـەن بـۆ بردنـەوە، کاتێك بردیانەوە هـەموویان لـەو بردنەوەیـەدا بەشـدار دەبـن و ئـەوان دەڵـێن: بردمانـەوە نەوەك بردمەوە.

٥٩-حەوت بنەما بۆ دروستکردنی دەستەیەکی سەرکەوتوو:

((کە کۆبووینەوە کەسمان لەوی تر باشترنیە))

کینیس بالانشارد

گەر بڕیارتدا بۆ جێگەیەك بڕۆی ئەوا پێویستە بزانی بۆچی بۆ ئەو جێگەیە دەڕۆی، دواتر بزانی بەچی بۆی دەڕۆی؟ پێویستت بە نەخشەڕێگەیەکە کە بت گەیەنێت بەو جێگە یان شوێنە و بەئاسانی بێ کێشە بتوانی لەوێدا خۆت ببینیتەوە. ئەمەش دیسانەوە هاوتایە لەگەڵ کردارەی دروستکردنی دەستەدا. لەسەرەتاوە دەبێت بڕیاربدەی کە دەستە دروست دەکەیت و متمانەت بەوە هەبێت کەئەمە بەڕاستی خواستی تۆیە ئەوجا دەبێت نەخشە ڕێگەیەك دابڕێژی بەرەو سەرکەوتن. بۆئەمەش پێویستت بە ڕێبەرییەکە، سیستمێك، نەخشەیەك ڕێگەت بۆ ڕوون بکاتەوە و پیشانبدات، بۆئەوەی بتوانی دەستەیەکی بەهێز و پتەو و سەرکەوتوو پونیات بنێی، لێرەشدا دەبێت بزانی کە ئەم ڕێگەیە ئاسان نییە. سینکا لەم بارەیەوە دەڵێت:" **ڕێگەیەکی چەفت و چێڵە ئەو ڕێگەیەی دەتگەیەنێتە بەرزاییەکانی سەرکەوتن"** . بۆیە ڕێگەبدە منیش ئەو نەخشە ڕێگەیەت پیشان بدەم کە یارمەتیت دەکات بۆ پونیات نانی دەستەی کاری سەرکەوتوو، ئەمەش ئەم حەوت بنەمایە دەگرێتەوە و لەخۆ دەگرێت:

١-دروستکردنی دەستە:

بەڵێ بڕیاردان لەسەر دروستکردنی دەستە گرنگە، لەوەش گرنگتر بەشداریپێکردنی کەسانی گونجاو و ژمارەی کەسەکان و بنچینەی دیاریکردنیانە، بۆیە پێویستە سەرکردە بەباشی گرنگی بدات بە پێکهێنانی دەستە، نابێت هەرلەخۆیەوە کەس گەلێك بخاتە نێو

دەستەکەیەوە تەنها لەبەرئەوەی بەدڵی خۆین، بەڵکو پێویستە لەسەر بنەمای شیاوی بێت، هەروەها پێویستە داوا لە ئەندامە دیاریکراوەکان بکات یارمەتی بدەن بۆ هەڵبژاردنی کەسانی گونجاوی تر. جارێکیان بەڕێوەبەرێك پێی گوتم: " توانای سەرکەوتنی من بەندە بە هەڵبژاردنی کارمەندگەلێکی گونجاو بۆ کارکردن ڕەگەڵمدا"، کاتێك لێم پرسی چۆن ئەم کارە ئەنجام دەدەیت، گووتی:" من ئەو کەسانە هەڵدەبژێرم کە ڕەفتاریان جوانە و حەزیان لەپێشکەوتن و گەشە و بەتایبەت ئەو کەسانەش ئارەزووی کاکردنی دەستەیی دەکەن" .

٢-مەشق:

پاش دیاریکردنی ئەندامەکانی دەستەکە،سەرکردە هەڵدەستێت بە مەشقپێکردنی دەستەکە یاخود کەسێکی تر بۆ ئەنجامدانی ئەم کارە ڕادەسپێرێت. لەسەرەتادا هەڵدەستێت بە ئاراستەکردنی کارمەندان بۆ ئەوەی کارمەندان بزانن دەبێت چی بکەن و لەچی بەدووربن، هەروەها بەڕێوەبەرەکە هەڵدەستێت بە ناسینی کارمەندە تازەکان بە ئەندامانی تری کارکەری، ئەوجا بەکار و ئیشی ئەوانی تریشی ئاشنا دەکات. ئینجا هەموو ئامرازە پێویستەکانی کارکردن بە ئەندامە تازەکە دەبەخشێت، هەروەها پێویستە بەڕێوەبەرەکە بەتەواوەتی بەئاگابێت لەوەی ئەم کارمەندە بە توانایە بۆ ئەنجامدانی ئەو کارەی پێی دەسپێرێت. زۆرێك لە دامەزراوەکان ڕێگە بە کارمەندە تازەکان نادەن ئاشنای کڕیار و سەردانکاران بن مەگەر سێ مانگ بەسەر بوون بە کارمەندییاندا تێپەڕ بوبێت. مەشقی باش خاستر هانی کارمەندەکە دەدات بۆ جوان ئەنجامدانی کارەکەی، بەمەش ئەنجامی خوازراو بەردەست دەخات. لێرەدا پەندێکی بەناوبانگ دەهێنمەوە کە دەڵێت:" **ماسیەك بدەرە کەسێك ئەو ڕۆژە تێرت کردووە، فێری ماسی گرتنی بکە هەموو تەمەنی تێرت کردووە**".

٣-پەيوەندى:

ئەوكاتەى باشترين كارمەند بۆ كاركردن هەڵەبژێردرێت و بەباشى مەشقيان پىٚ دەكرێت و ئامادەى ئەنجامدانى كارەكانيان دەبن، لەم كاتەدا پێويستە لەسەر سەركردە كردارەى پەيوەندى ئەنجام بدات. هەندێك لە بەڕێوەبەران بڕوايان وەهايە كە پێويستە لەسەر كارمەند خۆى كارى خۆى بەپشت بەستن بەخۆى ئەنجام بدات، ئەوجا زۆريان سەير لێدێت كاتێك كارمەندەكە دەست لەكاردەكێشێتەوە! ئەوان نازانن ئەم كارمەندە بۆيە دەستى لەكاركێشاوەتەوە چونكە هيچ هاندەرێكى نەبووە بۆ كاركردن و هيچ كەسێك نەبووە ئاراستەى ڕێگەى ڕاستى بكات، بەكورتى لەبەرئەوەى پەيوەندى بەوانى ترەوە پچڕاوە بۆيە دەستى لەكاركێشاوەتەوە. هەربۆيە پێويستە دەركى پەيوەندى ڕەگەڵ كارمەندانتدا بكەيتەوەو بەتايبەت كارمەندە تازەكان. هەوڵبدە بەردەوام ڕەگەڵيان كۆببيتەوە و كەى پێويستيان پێت هەبوو لەلايان ئامادەبيت. گرنگ نييە چى دەكەيت، گرنگ ئەوەيە بەباشى ئاراستەيان بكەى و پەيوەندييان ڕەگەڵ دروستبكەى، بۆئەمەش پێويستە ئەم خاڵانە ڕەچاو بكەيت:

- واى تێبگەيەنە سەركەوتنى ئەو سەركەوتنى هەموو كارمەندانى ترى دامەزراوەكەيشە.
- وەها ڕەتار لەگەڵ هەموو كارمەندێكتدا بكە وەكو ئەوەى باشترين بێت.
- گرنگى پێدانى خۆتيان بۆ دياربخە، بەمرۆڤ لێيان بڕوانە نەوەك كارمەند.
- بەزۆرى ناوى خۆيان بەكاربێنە، بزەيان بۆ بكە و پێياندا هەڵبدە و پەسنيان بدە.

٤-بینین-بۆچوون:

پێویستە لەسەر سەرکردە یارمەتی کارمەندانی بدات بۆ ئەوەی ئەوانیش بۆچوون و ڕوانگەی خۆیان دابمەزرێنن و گەشەپێبدەن، هەروەها پێویستە هانی بیرۆکەکانیان بدەی و پەسنیان بکەیت بۆئەوەی بیرۆکەی نوێتر بهێننە ئاراوە.

٥-دیاریکردنی ئامانج:

سەرکردە هەڵدەستێت بە بەشدارپێکردنی ئەندامانی دەستەکەی بۆ دیاریکردنی ئامانجەکانی دەستەکە و نوسینەوەی ڕاپۆرتی ستراتیژی و نەخشەی کار، لەپێناو بەدیهاتنی ئامانجە مەزنەکاندا. کە دەستەکەشت بەشدار دەبن لە دارشتنەوە و دیاریکردنی ئامانجەکانی دەستەکە ئەوا ئەم کارە پتر هانی دەستەکە دەدات بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکان. تۆم بیترز دەڵێت: **"بەهۆی ئەزمون و شارەزاییمەوە هەموو کەس لەهەموو شتدا بەشدار پێدەکەم"** .

٦-ڕێزگرتن:

پێویستە لەسەر سەرکردە و هەموو ئەندامانی دەستەکە ئاهەنگ بگێڕن و خۆشی دەربڕن" لەکاتی سەرکەوتنی هەر کارمەندێکیاندا.

کاتێک بەڕێوەبەری گشتی ئوتێلێک بووم لە مۆنتریال و بڕوانامەی (Certified (Food And Beverage Executive (CFBE) م لە کۆمەڵەی (The Amercan Hotel and Motel Association) وە وەرگرت، وتارێکی پیرۆزباییم لە سەرۆکی کۆمپانیاکەوە پێ گەیشت، بۆیە منیش وێنەیەکی ئەم وتارەم نارد بۆ خاوەنی کۆمپانیای کارتیاکردووم، ئەمەش وەهای لێکردم زۆر هەست بە مەزنی و گرنگی خۆم بکەمەوە، لەناکاو کاتژمێر ٤:٢٠ی پاش نیوەڕۆ بانگێشت کرام بۆ کارێکی لەناکاوی زۆر گرنگ، توشی سەرسوڕمان هاتم لەوەی دەبێت قەومابێت؟! کاتێک ڕۆیشتم

بۆ شوێنی دیاریکراو ببینیم هەموو هاوڕێکانم کۆبونەتەوە و بەبۆنەی بەدەستهێنانی ئەم بڕوانامەیەی منەوە ئاهەنگ دەگێڕن و دیارییەکیشیان بۆ ئامادە کردووم کەناو و نازناوی تازەی منی لەسەر هەڵکۆڵرابوو، بێگومان ئەمە ئەوەندەیتر هانی دام بۆ باشتر کارکردن و خۆ بەباش زانین و چێژبینین لەکارکردنەکەم.

٧-هەستکردن بە یەك ئامانج:

لەکۆتادا پاش ئەوەی سەرکردە دەستەکەی دامەزراند و ئەندامانی دیاریکرد و فێری کردن چۆن ببن بە ئەندامی یەك تیم و پێکەوە کاربکەن، ئامانجی پشت ئەم کۆکردنەوەیەیان پێ ڕابگەیەنێت، لەگەڵ ئەو گۆڕانکاریانەی بەم هۆیەوە بەسەر خۆیان و دامەزراوەکە و ژیانیشیاندا دێت. هەستکردن بەتاك ئامانجی لەگرنگترین بنەماکانی سەرکەوتنە، نەوەك تەنها لەبواری کاردا بەڵکو لەبواری ژیانی تایبەتیشماندا.

دروستکردنی دەستە کارێکی زۆرباشە، بەڵام گەر ئامانجێکی دیاریکراو لەپشتەوە نەبێت ئەوا بە خێرایی ئەم دەستەیە هەڵدەوەشێتەوە و بوونی نامێنێت، بۆیە هەستکردن بەیەك ئامانجی هۆکار بنچینەی سەرکەوتنی دەستەیە. بەرلەوەی دەست بە دروستکردنی دەستەی کارکردنت بکەی، یاخود گەر هەیشتە و دەتەوێت کاراتریی بکەیت، ئەوا بۆ چەند خولەکێك بوەستە و دواتر بگەڕێوە بۆ خوێندنەوەی بەشی پێشەوە و دەبینی وەڵامی زۆربەی ئەو پرسیارانەی تێدایە کە بە مێشکتدا دێن.

ئەو حەوت بنەمایەی بۆمان خستیتە ڕوو وەکو نەخشەڕێگەیەکی بەنرخ وەهان و ئاسانکاری و خێرایی پتریشمان پێ دەبەخشن بۆ دروستکردنی دەستەیەکی کاری کارا. بابلیلیۆس سیرس دەڵێت:" **زۆرن ئەوانەی ئامۆژگاری وەردەگرن، کەمن ئەوانەی سود لەم ئامۆشیارییە وەردەگرن**" ، بۆیە وریابە و بەباشی سود لەم ئامۆژگاریانە وەربگرە، دەبینی چۆن ڕێگەت بەرەو سەرکەوتن بۆ خۆش دەکەن. بێگومانبە لەوەی ئەو حەوت بنەمایەی پێشووتر بەری ڕەنجی دەیان ساڵ لێکۆڵینەوەو کارکردنە، باشترین ڕێگەن بۆ بەدیهێنانی دەسەتەیەکی کاری سەرکەوتوو.

٦٠-کێ پێویستە بهێنیتە نێو دەستەکەتەوە(هەڵبژاردنی کەسانی گونجاو):

((کاتێک دەستەیەک دروست دەکەم هەمیشە بەدووی ئەو کەسانەدا دەگەڕێم کە حەزیان لەبردنەوەیە، گەر ئەمانەم نەدۆزییەوە ئەوا بەدووی کەسگەلێکدا دەگەڕێم کە ڕقیان لە شکست بێتەوە))

ه.ڕوس بروت

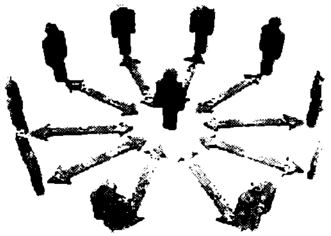

کێ هەڵدەبژێری بۆئەوەی لەنێو دەستەی کارەکەتدابێت؟ کەس گەلێک هەڵدەبژێری بۆئەوەی ڕێك وەکو تۆبن؟ یاخود کەس گەلێك هەڵدەبژێری هەست بەناسودەیی دەکەیت بەکارکردن لەگەڵیاندا و ڕێك هاوبڕیار و نزیك بۆچوونتن؟ یاخود کەس گەلێك هەڵدەبژێر پێچەوانە بۆچوون و ڕاتن و ژیانت قورستر دەکەن؟

گونجاو ئەوەیە کەس گەلێك هەڵبژێری لەگەڵ خۆتدا گونجاوبن. بەلآم بۆ بێبەختی ئەم کەسانە ناتوانن زۆر یارمەتیت بدەن بۆ بەدیهاتنی ئامانجەکەت" چون تۆ پێویستت بەکەسانی جۆر و بۆچوون جیاوازە" بۆئەوەی لەڕوانگەی جیاوازەوە ئامانجەکان ڕوون بکرێنەوە، کەس گەلێك بۆچوونیان لەیەکتر بچێت، بەلآم جیاوازییان زۆرتربێت. ئەمە هەمووی بەشێك دەبێت لەیارییەکە" چون یارمەتیت دەکات بۆ دیتنی دۆخەکان لەڕوانگەی جۆراوجۆرەوە و ڕەنگە بۆچوونی وەهات بۆ بخەنەبەردەست کە زۆر بەسوودبن.

هەندێك نمونەی كەسایەتی كە دەستەكەت پێویستیەتی:

١-جێبەجێ كار: ئەم كەسە گرنگی بە كردار و ئەنجام دەدات، بەخێرایی بڕیاردەدات، خاوەنی كەسێتیەكی بەهێزە و حەزی بە سەركێشییە و مرۆیەكی كارا و چالاك و دەستپاكیشە.

2-كۆمپیوتەر ئاسا:ئەم جۆرە كەسە حەزی بە كۆكردنەوەی زانیاری زۆرە، حەزی بە لەسەرخۆكاركردن و بڕیارنەدانی بەپەلەیە. زۆر ئارامگر و بڤەكارە، حەزی بە توێژینەوەی دۆخە جوداكانە" بۆ دڵنیابوونەوە لەوەی كە بڕیاری دراو ڕاستییە. ئەم جۆرە كەسانە ڕاستیت پیشان دەدەن لەسەر بنەمای كەتواری و ڕاستینەیی.

٣-كارگێڕی:ئەم كەسە گرنگی بە كاروباری كارگێڕی دەدات و حەزی لە بەدواداچوونكردنە، حەزی لە ڕاپۆت و كاری لاپەڕەییە، پابەندی نەخشەڕێگەكانە، حەزی لە زاڵێتیشە بەسەر دۆخەكانداو ئەم كەسە توانای گێڕانەوەی دۆخی ناهەمواری هەیە بۆ دۆخی ئاسایی خۆی.

٤-سەرەنج ڕاكێش:ئەم كەسێتییە زۆر بەسۆز و میهرەبانە و دەزانێت چۆن هەمیشە هانی هەموو ئەندامانی دەستەكەی دەدات بۆئەوەی بەردەوام باشتر و باشتر دیاربكەون ا ئەنجام بدەن. كێ لەگەڵیدا كاربكات زۆر هەست بە خۆشەویستی و چێژبینین دەكات ا لای ئەندامانی دیكەی دەستەكە خوازراوە.

٥-خەونبین:ئەم كەسە توانای بینینی دووری هەیە، داهێنان كارە، بیرۆكەكانی زۆرجار بەنرخن، زۆر گرنگی بە وردە شیكاری نادات، بەگشتی تیشك دەخاتەسە داهاتوو.

چەند لەو کەسانەی پێشتر لەنێو دەستەکەی خۆتدا دەبینیت؟ وەك دەبینی جیاوازی بەسودو پێویستە. بەڕاستی سازاندنی ئەم جۆرە کەسایەتیانە پێکەوە کارێکی نائاسانە بەڵام بەچێژیشە، لەهەمووی گرنگتر دەستکەوتنی دەستەیەکی بێ خەوش و مەزن و بەهێزە.

٦١-چۆن وەها لە دەستەکەت دەکەیت بەرهەم هێن بن؟

((گەر کەسێك شیمانەی شتێکی کرد و خەونی پێوەبینی" مرۆڤ گەلێکی تریش دەتوانن بۆی بکەن بەڕاستی))

جۆلس فرن

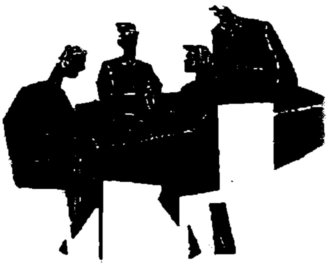

ڕاوچـییەك هـەبوو نـاوی جـۆن بـوو، کەسـێکی باڵابەرز و چوارشانە و کەڵەگەت بـوو، تـا ڕادەیـەکی زۆرباشیش ژیربوو، هەموو ڕۆژێك دەچووە ڕاو و بـەر لە خۆرئاوابوون نەدەگەڕایەوە، ڕۆژێکیان هاوڕێیەکی بینـی کـە جـۆن خـەمبار دیـارە بۆیـە هۆکارەکـەی لێپرسی، ئەویش گوتی: " من هەموو تەمەنم لە خۆرهەڵاتنەوە بـۆ خۆرئـاوابوون خـەریکی ڕاوکـردن بـووم، کەچـی هیچـم بـە بـەهیچ نـەبووە"، هاوڕێکەیشـی پێکـەنی و گـوتی:" پێویستت بەکەسانی ترە کەلەگەڵتدا کاربکەن و یارمەتیت بدەن".

جـۆن سوپاسـی هاوڕێکـەی کـرد و دەسـتی دایـە گـەڕان بـەدووی کەسـگەلێکدا بـۆ یارمەتیـدانی، تـوانی دەکەسـی زۆر بـەهێز بدۆزێتـەوە بۆئـەوەی لەگەڵیـدا کاربکـەن. لەبەرئەوەی جۆن لەوان ژیرتر و خاوەن ئەزمونتربوو بۆیە دەستی دایە ڕاهێنانیان لەسـەر چۆنێتی و شێوازەکانی ڕاو، لەسەر ئەم کارەی بەردەوام بوو تاوەکو ئامادەی کردن.

بەیانییەك جۆن کـۆی کردنـەوەو ئەمـەی پـێ گـوتن: " هاوڕێیـانم، مـن فێـری چـۆنێتی ڕاوکردنم کردن، کەواتە ئێستا ئێوەیش ئامادەی کـارکردن. بۆیـە ئـەمڕۆ ئێـوە بـەبێ مـن دەڕۆن بۆ ڕاو، تاوەکو دەتوانن هەوڵی خۆتـان بـدەن، هیـوام سـەرکەتنتانە"، پیاوەکـان زۆر بەم قسانە دڵخۆش بوون" چونکە جۆن متمانەی پێیانە و ئێستا ئەمانیش بەبێ جۆن دەتوانن ڕاوبکەن. پیاوەکان ڕۆیشتن و ماسیەکی زۆریـان هێنایـەوە، ئەمـەش جـۆنی زۆ دڵشادکرد" چون دەستەیەکی هەیە و بەباشی کاری بۆ دەکەن.

بەلام پاشی شەش مانگ هەستی کرد بەرهەمی کاری دەستەکەی کەمی کردووە، خاوەنی هەمان هەست و حەزی پێشووترنین، لەبەرئەوەی نەیزانی چی بکات، بۆیە جۆن رۆیشتەوە بۆلای هاورێکەی جارانی داوای یارمەتی و راوێژی لێکرد، هاورێکەیشی بەجۆنی گوت:" کارێکی باشە بتوانی دەستەیەك دروست بکەیت، بەلام گەر نەتوانی بەردەوامییان پێبدەی ئەوا تۆ ئازاری خۆتت داوە، بۆیە پێویستت بەوەیە هەمیشە پیاوانت بخەیتە بەر گرەوەکێشەی نوێوە".

جۆن دەستەکەی کۆکردەوە و پێی راگەیاندن: " ئەمرۆ دەرۆین بۆ راو بەلام لەجێگەیەکی تر، ئامانجمان راوکردنی ٣٠٠ ماسی گەورەیە" ، بێگومان دەستەکە رۆیشتن بۆ تاقیکردنەوەی ئەم سەرکێشییە نوێیە و پڕ جۆش و خرۆش بوون و توانییان لەگەڵ خۆیاندا ٣٠٠ ماسی گەورە بهێننەوە، بەم بۆنەیەوە ئاهەنگێکی گەورەیان سازدا. لەورۆژەوە، بەم شێوەیە جۆن فێری ئەوەبوو کە بۆ برەودان بەکارەکان پێویستی بە تاقیکردنەوەی سەرکێشی نوێ و ئەنجامدانی کارگەلێکە پێشتر ئەنجامی نەدابێت.

بیرۆکەی پشت ئەم چیرۆکە ئەوەیە کە دەتوانی بەئاسانی دەستەیەکی مەزن دروستبکەی، بەلام گەر نەزانی چۆن دەیکەیت بە دەستەیەکی بەرهەم هێن ئەوا هیچ چنگ ناخەیت و لەبەرامبەردا خشتەی موچەپێدانەکەشت زۆر دەبێت. تۆ پێویستت بەوەیە هەمیشە دەستەکەت سەرقاڵ بکەیت بەجۆرێك چێژ لە کارەکانیان ببینن، هەروەها فێری ئەوەشیان بکەی چۆن دەبنە کەسێکی بەرهەم هێن. لێرەدا پێنج بیرۆکەت دەخەمە بەردەست بۆئەوەی دەستەی کارەکەت بەرهەم هێنبن:

١-کارکردن بکەرە شتێکی بەچێژ:

زۆر گرنگ و پێویستە هەستکردن بەچێژوەرگرتن لە کارکردن لای ئەندامانی دەستەکەت دروست بکەیت" بۆئەوەی بتوانی بەم کارەت لەناوچەی مەرگ یان ناوچە چوارگۆشەییەکان رزگاری بکەیت. پرۆژەیەکی تایبەتیان پێ

بسپێرە و داویان لێبکە بە کەمتر لەکاتی هەمیشە ئەنجامدراو ئەنجامی بدەن، لەگەڵ دەستەبەری باشترین ئەنجامدان و خاسترین بەرهەم.

٢-گرەوە ئاستەنگ(تەحەدی)یان بخەرە پێش چاو:

گرەوەئاستەنگ هەرچییەك بێت دەبێت، بۆنمونە گەر ویستت بڕی فرۆشت بە ١٠٪ زیادتر بکەیت ئەوا کۆبونەوەیەك ئەنجام بدە، لەپێش چاوی ئەندامانی دەستەکەت ئامانجەکان روونبکەرەوە و وەهایان لێبکە بیر لەڕێگە گەلێك بکەنەوە کە تواناداربێت بۆ بەیدهاتنی ئامانجی تۆ و چۆنێتی جێبەجێ کردنی پێشنیارەکانیش بخەرە بەر باس. ئەوجا کاتێك بۆ بەدهێنانی دیاری بکە و داوایان لێبکە دەستبەکاربن و لەبارەی سەرکێشییەوە بۆیان بدوێ و ڕایان بێنە لەسەر سەرکێشی قبوڵکردن بەمەرجی بوونی نەخشەی سەرکەوتنی پێشوەخت، لەگەڵ هاندانیان بۆ ئەنجامدانی کاری نوێ و فراوانترکردنی بوارەکانیان لەچاو باری ئاسایی پێشوتریاندا.

٣-بیرۆکەی هەفتە:

لەکۆبونەوەی داهاتوودا دەتوانیت بە بیرۆکەی هەفتە دەست پێبکەیت. بۆنمونە: کۆبونەوەیەك لەڕۆژی دووشەممەدا ببەستە، داوا لەهەموو ئەندامانی دەستەکەت بکە دوو بیرۆکەی نوێت بۆ بێنن بەمەبەستی کەمکردنەوەی ڕێژەی سکاڵای کڕیاران و زاڵبوون بەسەر دۆخەکەدا، ڕەگەڵ باشترکردنی دۆخی کڕیار و سەردانکاران و پترکردنی بەرهەم، یان هەرشتێکی تر یارمەتیت بکات بۆ باشترکردنی کارایی دەستەکە و ئەنجامدانی کاری کێبڕکێکاری دامەزراوەکەت. یەك هەفتەیان پێ ببەخشە بۆئەوەی بیرۆکە نوێیەکەت بۆ بێنن، هەروەها دەتوانی یەك بەدوای یەك تاقی شێوازی بیرکردنەوەی هەموو ئەندامانی بکەیتەوە. ئەوجا هەستە بە دابەشکردنی بەرپرسیارێتی بۆ ئەوەی ئەم بیرۆکە نوێیانە بخەیتە بواری جێبەجێکردنەوە. بیرۆکەی هەفتە چەندین سودی هەیە:

- پارمەتی ئەندامانی دەستەکەی دەدات بۆئەوەی داهێنەرتربن.
- پارمەتیت دەکات بۆ بەردەست خستنی بیرۆکەی نوێ لەبۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانت لەکەمترین کاتدا.
- هەموان لەناوچەی ئاسودەبوون و پوکانەوە و تەمبەڵی ڕزگاردەکات. دۆن بیۆت دەڵێت: " **کەسی مەزن ئەو کەسەیە ئاوەز و مێشکی ئەوانی تر بەکاردەهێنێت بۆ ئەنجامدانی کارەکانی خۆی**".

٤-کێشەی هەفتە:

ئەوجا دەتوانی کۆبونەوەیەکی تر ببەستیت و ناوی بنێی کێشەی هەفتە، بەوەی پرسیاری ئەو کێشانەیان لێبکە کە ڕووبەڕووی دەبنەوە، یاخود کێشەکیان بۆ بخەرەڕوو کە پێویستی بە هاوکاری هەموویانە بۆ گەیشتن بە چارەسەری گونجاو، ئەجا هەڵێکیان بدەرێ بۆ ئەوەی لە کۆبونەوەی داهاتوودا کێشەکانت بۆ بخەنەڕوو، یاخود بەرەو چارەکردنی هەنگاوبنێت-بەپێی پلانی دیاریکراوی گونجاو-، بیرۆکەی کێشەی هەفتە پارمەتیت دەدات بۆ:

- وەها لە دەستەکەت بکەیت پارمەتیت بدەن بۆ بدۆزینەوەی کێشەکان و چارەکردنیشی.
- باشتر ئاگاداری ئەو کێشانە دەبیتەوە کە ڕۆژانە دوچاری دەستەکەت دەبێتەوە.
- وەها لە کارمەندانت دەکەیت بیربکەنەوە و لەهەناوەوە هەست بەبەرپرسیارێتی و پابەندی بەرامبەر دامەزراوە و دەستەکەیان بکەن.

٥-سەردانییەکانی هەفتە:

دەتوانی دەستەکەت هەموو هەفتەیەك بەریتە گەشت، ئەم گەشتەش بۆ کۆمپانیا کێبڕکێ کارەکان یاخود بۆ بازاڕ و شوێنە هاندەر و چاوکارەوەکان دەبێت، بەتایبەت ئەو

شوێن و ناوەندانەی کە بەسەرکەوتن بەناوبانگن، ئەمەش بۆفێربوونی ئەوەیە کە ئەمانیش وەکو ئەوان بتوانن سەرکەوتن چنگ بخەن، بەم شێوەیەش ئەندامەکانی دەستەی کارەکەت چاوکراوەتر و بەسودتر دەبن. هەروەها دەتوانی ئەندام گەلێك لە دەستەکەت بهەنێریتە سەردانی کەسانی کێبڕکێ کارت و دواتر پاش گەڕانەوە ڕاپۆرتێکت پێشکەش بکەن لەبارەی چەشنی کۆبونەوە و چۆنێتی پێشوازی و ئەنجامدانی کارەکان و ئەمانیش هەموو ئەو زانیاریانەی بەدەستیان هێناوە بە هەموو ئەندامانی دیکەی دەستەکەتی بگەیەنن، ئەمەش یارمەتی خۆت و دەستەکەت دەدات بۆ ئاشنابوون بەهەموو گۆڕانکاریەکانی بازاڕ و تۆیش دەتوانی باشتر بخەیتەبازاڕەوە و لەپێشتر پێشکەش بکەیت.

پێنج بیرۆکەکەی پێشووتر هانت دەدەن بۆئەوەی وەها لە ئەندامانی دەستەکەت بکەیت ژیرتر و بڤکارتر و داهێنەر و هاندراوتر کاربکەن. هەروەها پێویستە هانی ئەندامانی دەستەکەت بدەی بۆ کۆبونەوە لەدەرەوەی ڕەوتی کارکردندا، بەمەبەستی خواردنەوەی قاوە یان نانی ئێوارێ، بەتایبەت بە هەفتانە و مانگانە و پاش تەواوکردنی کاتی کارکردن. هەروەها بۆ ڕۆیشتن بۆ ئەو جێگەیە دەتوانی سود لە ڕای ئەندامانی دەستەکەت وەربگریت.

من بۆخۆم کاتێك بەڕێوەبەر بووم ڕاهاتبووم لەسەر ئەنجامدانی کۆبوونەوەیەکی نان خواردنی مانگانە بەم شێوەیە: یەکێك لە ئەندامانی دەستەکە هەڵدەستێت بە میوانداری کردنی هەمووانی تر لە ماڵی خۆی بێت یان هەر جێگەیەکی دیکە، هەرکەسێك بێت پێویستە دوو قاپ خواردن لەگەڵ خۆیدا بهێنێت، قاپێك شیرینی و قاپێکیش هەر خواردنێکی تر، هەموومان پێکەوە کۆدەبووینەوە و کاتێکی زۆر خۆشمان بەسەر دەبرد. بۆیە دڵنیابە لەوەی ئەم ڕێگەیە بۆتۆ زۆر یارمەتی دەرە" بۆ نزیککردنەوەی ئەندامانی دەستەکەت لەیەکتر و ئافراندنی ڕێز و خۆشەویستی لەنێوانیاندا.

٦٢-چۆن لەگەڵ ئەوانەدا ڕەفتاردەکەیت حەزیان لە گۆشەگیرییە؟

((هەموو مرۆڤێکی مەزن یارمەتی لەهەموو کەسێکەوە وەردەگرێت" چونکە ئامانجیان پوخت داهێنانێکی باشترە لە هەبووەکان و باشتریشە لە بەردەست بووەکانی هەر مرۆڤێکی تر))

ڕاسکین

کەسی گۆشەگیر حەزی بەکار تەنهاییە و گەر بە دەستەیی کاربکات هەست بە نارەحەتی دەکات. گرنگ نییە کە تۆ خۆت ئەم کەسەت هێنابێتە نێو دەستەی کارەکەتەوە یان پێشتریش هەر هەبووە، گرنگ ئەوەیە بزانی چۆن ڕەفتاری ڕەگەڵدا دەکەیت، بۆئەمەش کۆمەڵێك بیرۆکەی پێویست و گرنگت پێش دەست دەخەم:

١-چاوپێکەوتنی ئەنجام بدە:

بەتەنهایی چاوپێکەوتنی لەگەڵدا ئەنجامبدە و هەوڵی دۆزینەوەی کێشەکەی بدە.

٢-ڕەفتار و مەرامی لەیەکتر جودابکەرەوە:

ڕەنگە ڕەفتاری هەڵە یان نەخوازراوبێت، لەکاتێکدا نێت و مەرامی پاکە. گریمانەیەك هەیە دەڵێت: **"لەپشتی هەر ڕەفتارێکەوە مەرامێکی ساغ هەیە"**، بۆیە هەوڵی دۆزینەوەی مەرامەکانی بدە و بەجوانی تیشکی بخەرەسەر.

٣-دیاریکردنی ئامانج:

ئامانجێکی بۆ پێش دەست بخە و هانی بەدیهێنانی بدە" بۆئەوەی لەم ڕێگەیەوە ڕەفتارەکانی بگۆڕێت، بۆئەمەش کاتێکی ئەنجامدانی بۆ دیاریبکە.

٤-لەکاتی کردارەی گۆڕاندا دەستی یارمەتی بۆ درێژبکە:

فێری بکە، ڕای بێنە و یارمەتی بدە" بۆباشترکردنی بەهرە و تواناییەکانی، گەر لەجۆری شەرمۆکان بوو، ڕای بێنە بۆ بەدەست هێنانی متمانەی ئەوانی تر.

٥-هەڵسەنگاندن:

کاتێك ئەوکاتەی دیاریتان کردووە بەکۆتا هاتووە جارێکی تر چاوپێکەوتنی ڕەگەڵ ئەنجامبدە و هەڵسەنگاندنێکی تەواوی ئەوەی ئەنجامی داوە بۆ بەردەست بخە.

٦-دوورخستنەوە:

گەر سەرنەکەوتیت لە گۆڕاندنی، پاش ئەوەی بەڕاستی هەوڵی خۆتت لەگەڵ دابوو، زانیت هیچ سودێکی نییە و ناگۆڕێت، باشتر وەهایە بۆ هێشتنەوەی دەستەکەت بەساغی و بێ کێشەیی ئەندامێکی بکەیت بە قوربانی و دەری بکەیت، واتە ئەم کەسە دووربخەیتەوە.

٦٣-چۆن لەگەڵ کێشەکانی نێو ئەندامانی دەستەکەتدا ڕەفتار دەکەیت؟

((کاتێك کێشە و ئاستەنگت توش دەبێت، لەبیرت بێت خاوەنی ئاوەزێکی مەزنیت))

هۆراس

هەرچەندە هەوڵبدەی و تێبکۆشیت بۆ پێکهێنانی دەستەیەکی باش، ئەوا هەر توشی جۆرێك لە ململانێ و کێشەی ناوخۆیی دەبیتەوە.

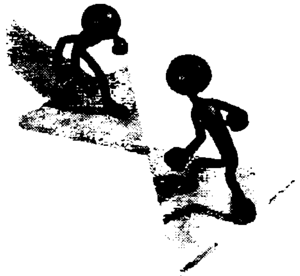

لەم کاتەدا پێویستە قسەلەڕوو و هاریکاربیت، بەلاّم هەوڵ مەدە خۆت لەم کێشانەوە تێوەبگلێنی و خۆیشت لەئاستیدا گێل مەکە و بەداناییەوە دادوەری نێوان کارمەندە ناکۆکەکانت بکە و لایەنگیری هیچ کامێکیان مەکە، تەنها کۆتری ئاشتیبە و هیچی تر. ولیەم شکسپیر دەڵێت:" **ئافرێنەرانی ئاشتی لەسەر زەوی پیرۆزن**" ، بەلاّم وریابە و دەبێت لەکاتی پێویستدا بڕیار توندبیت. بۆ ڕەفتارکردن ڕەگەڵ ئەم جۆرە ناکۆکی و ململانێیانەدا پێویستە بەژیریی تەواوەوە ڕەفتاری بکەیت بۆ دۆزینەوە چارەسەری پێویست و دوورخستنەوەی دەستەکەت لە کێشەی گەورە.

١- هانی کارمەندانت بدە بۆ دۆزینەوەی چارەسەری کێشەکانیان-خۆیان کێشەکانی خۆیان چارەبکەن-، بۆئێمەش دەبێت بوێری تەواویان هەبێت بۆ دانیشتن و گفتوگۆکردن بە دەنگێکی نزم و گونجاو بۆ دۆزینەوەی چارە.

٢- گەر ئەمە سودی نەبوو پێویستە هانا بۆ کەسی سێیەم بەرن، کەسێك هەردوولایان متمانەیان پێی هەبێت.

٣- گەر ئەمەیش سودی نەبوو هانیان بدە کەسێکی تر بکەن بەناوبژیوان و گوێی لێبگرن و پێڕەوی فەرمایشتەکانی بکەن.

گەر ئەو هەنگاوانە دادی نەدای پێویستە ئەم هەنگاوانەی لای خوارێ جێبەجێ بکەیت:

خۆت بچۆرە نێو کێشەکەوە و بانگی هەردووکیان بکە بۆ نوسینگەکەت، ئەوجا:

أ- باسی ئامانجی کارکردنی دەستەییان بۆبکە.

ب- داوایان لێبکە بەچڕی تیشك بخەنەسەر ئەنجامەکان، نەوەك سەر ڕەفتار یان ئەوەی لەڕابردوودا گوتراوە.

ت- داوا لەهەر لایەکیان بکە باسی تایبەتمەندییە باشەکانی کەسەکەی تر بکات.

پ- پرسیاری باشترین ڕێگەچارەیان لێبکە بۆ کۆتایی هێنان بە دۆخەکە.

ج- پرسیاری ئەوەشیان لێبکە تۆ دەتوانیت چییان بۆ بکەیت؟

ح- داوایان لێبکە نەخشەیەك دانێن بۆ دوورکەوتنەوە لە دووبارە بوونەوەی ئەم کێشەیە.

خ- ئەوەی گتویانە پوختی بکەرەوە و ستایشی هەردوولا بکە بەوەی ئەندامی یەك دەستەی کارن، ئەوجا هەڕەشەی ئەوەشیان لێبکە گەر کۆتایی بەم کێشەیە نەهێنن ئەوا...

د- بەدواداچوونیان بۆ بکە: لەم کاتەدا نابێت بەزوویی بڕیاربدەیت، لایەنگیری هیچ لایەکیش مەکە، هەروەها خۆیشت هەوڵی دۆزینەوەی چارەسەری کێشەکەیان بۆ مەدە، پێویستە خۆیان چارەی کێشەکانیان بکەن. بەم جۆرە دەتوانی یارمەتییان بدەی بۆ ئاشنابوون بە چۆنێتی ڕەفتارکردن لەم دۆخانە لەداهاتوودا. بە بەدواداچوونکردن و هەوڵدان بۆ چارەکردنی کێشەکان زۆرباش یارمەتی دەستەی کارمەندانت دەدەیت بۆ باشتر کارکردن و خۆبەدورگرتن لە بارگاویکارە ئازاربەخشەکان.

((باڵندە بۆ ئەوەی بفڕێت پێویستی بە دوو باڵە))

جیسی جاکسۆن

جارێکیان لەدوو تاتبرِ پرسیارکرا چی دەکەن" یەکەم گوتی:" من تات دەبڕم و دەیکەم بەبەرد"، دووەمیش گووتی:" من لەنێو دەستەیەکدا کاردەکەم، کە بەهەموومانەوە ئەم باڵەخانەیە دروست دەکەیت" دووکەس لەیەك جێگەدا یەك کار دەکەن ، بەلاّم دووشێوازی دەربڕینی جیاوازیان هەیە. وەك دەبینی دەستەی کار بەسود و بەکەڵکە، بۆیە گەر دەستەی کارت نییە، هەرئێستا بەڕاستی بیر لەدروستکردنی بکەرەوە، بەلاّم گەر هەیشتە ئەوا کاربۆ کاراکردنی بکە، یارمەتی دەستەی کارکەرانت بدە بۆ باشتربوون.

هەوڵبدە خۆت بەدووربگریت لە توانجی نەرێنی لەبارەی دەستەی کارکەرانتەوە. بۆ بێبەختی مرۆڤی قسەتاڵ و دەمشڕ زۆرن لەدەوروپشتت و بەهەموو توانایانەوە کاربۆ کەمکردنەوەی توانایی و بەنەرێنی کردنت دەکەن، کۆنفۆشیۆس لەم بارەیەدا ئاماژەدەکات ودەڵێت:" **ئەوانەی ڕێگەی جیاواز دەگرن ناتوانن ئامۆژگاری یەکتربکەن"**، کەسانی نەرێنی خاوەنی ڕێگەی تایبەتی خۆیانن، بۆیە گوێیان بۆ شل مەکە. دەستەی کارەکەت بکەرە بەشێك لە ژیانت. لەم بوارەدا قسەکەی هیۆودت لەبیربێت کەدەڵێت:" **دووسەر باشترە لەیەك سەر"((دوو ئاوەز لە یەك ئاوەز باشترە))**، شکسپیریش دەڵێت:" **یەك بۆگشت و گشت بۆ یەك"**. هەوڵبدە ببیت بەە یاریکارێك لەنێو دەستەکەتدا" چونکە هیچ کەسێك ناتوانێت بەتەنها هەمووشت بکات و لەیەك کاتدا لەدووجێگەبێت. دەستەی کارت بکەرە شێوازی تایبەتیت لەژیاندا، ئەوجا دەبینی دەکەویتەسەر ڕێگە و بەرەو سەرکەوتن هەنگاودەنێی.

کلیل دەیەم

پێ سپاردن..

ڕێگەیەك بەرەو ئازادی

((هەرکەسێك دووشت بەدەستی بگرێت ئەوا یەکێك لە دەستی دەخزێ و دەردێت))

سەرچاوە نەزانراو

٦٤-شت بەکەس دەسپێری؟

(لەیەکدا ساتدا هەناسەوەربگری و هەناسەش بدەی کارێکی ئاسان نییە))

ڤیوتیۆس

چی ؟ بسپێرم؟ تۆ شێت بویتە؟ دەتەوێت لەکارەکەی دەست بکێشمەوە لەکارەکەی خۆم خۆم بۆ کەسێکی تر ؟ دەتەوێت دەستەلاتداریتیم نەهێڵی یان توشی سەرزەنشتکردنی سەرکردەکانم بیمەوە؟ وابزانم داوام لێدەکەی دەست لەکاربکێشمەوە؟

ئەم دەستەواژانە بەلای تۆوە ئاشنان؟ بۆچوونی تۆ لەبارەی پێسپاردنەوە چۆنە؟ ئیش بەکەس دەسپێری؟ هەندێك لە بەڕێوەبەران، بەتایبەت تازەکانیان، لە وشەی پێسپاردن هەڵدێن، وەك ئەوەی توشی هەستیاری بووبن لەبەرامبەریدا. بەلأم ئایا دەزانی ئەمانیش بۆچونێکی باشیان بەرامبەر ئەم کردارەیە هەیە، گەر تێبینی بکەی دەبینی کارمەندێك بەرلەوەی ببێتە بەڕێوەبەر زۆر چالاك و لێهاتوو بووە، کام کار قورس بووە ئەم چێژی لە ئەنجامدانی بینیوە، هەمیشە ڕێزی بۆدەهاتەوە و هەموان سوپاسیان دەکرد لەبەرامبەر ئەنجامدانی کارەکاندا. ئێستایش وا بوەتە بەڕێوەبەر و دەیەوێت هەرکارێك پێویست بێت ئەنجامی بدات بۆ دەستکەوتنی ڕێز و سوپاسنامە و دیاری و خەلأتکردن. گەر زاڵبێت بەسەر کارەکەیدا مانای وەهایە خۆی هەموو کارەکان ئەنجام دەدات. ئایا پاش ئەم هەمووە ئێمە دەتوانین داوای لێبکەین کار بەکەسانی تر بسپێرێت و بەبریکاریان دابنێت؟ ئەم کەسە لەم کاتەدا ڕاستەوخۆ وەها هەست دەکات تۆ داوای ئەوەی لێدەکەیت دەست لەکارەکەی بەربدات یاخود وەها هەست دەکات کە تۆ بەباشی نازانیت و لەم کاتەدا هەڵوێستێکی بەرگریکارانەی دەبێت لەبەرامبەر بیرۆکەی بریکاردانان

یان پێ سپاردن. لێرەوە پێویستی بە تێگەیشتن لەم کردارەیە دیاردەکەوێت، ئە پێویستی بەگۆڕینی بۆچوونەکانێتی لەبەرامبەر ئەم کردارەیە.

دەبێت تێی بگەیەنیت کەئەم ناتوانێت لەهەموو ساتێکدا لەگشت جێگەیەك بوونی هەبێت و کارەکان ئەنجامبدات. دەبێت بەوەش ئاشنابێت کە چۆن بار قورسی سەرشانی خۆی بە پێسپاردنی کەسانی تر سوکتر دەکاتەوە. ئەم پێویستی بەوەیە لەمە تێبگات بۆئەوەی بەردەوامبێت لەسەرکەوتن بەسەر

پلەکانەی کارگێڕیدا، یان ئەوەیە بڕوای بەپێسپاردن دەبێت یاخود هەرگیز پێێ ناکەوێت. لەهەندێك دامەزراوە و کۆمپانیادا هیچ بەڕێوەبەرێك پلەبەرزناکەنەوە مەگ کەسێکی لەجێگەی خۆی دانابێت و کارەکانی خۆی پێ سپاردبێت، تەنانەت هەندێ دامەزراوەی تر ئەو بەڕێوەبەرەی کار بە بریکاردانان یاخود پێسپاردن ناکات دەر دەکەن! گومانی تێدانییە کە بەڕێوەبەر زۆر بەتوانایە و بەباشترین شێوە ئەتوانێ کارەکان ئەنجامبدات، بەڵام ئەمە بۆ هەموو سات و کات و دۆخێك وەهانابێت زۆرجاریش دەرەقەتی ئەنجامی هەموو کارانە نابێت کە لەسەری کۆدەبنەوە، تاوە چەناکەی کێشە و ئیشی بۆ کۆدەبێتەوە، لە راپۆرت و کۆبونەوە و وەڵامدانەوەی نامە نوسراوەکان و...هتد. گەر بەڕێوەبەر بریکار یان پێسپێردراوێکی نەبێت ئەوا خۆی ب قەتیس بوویی دەبینێتەوە لەنێو دۆخ گەلێکی زۆر و نەخوازراوی توانا شکێندا. پا ماوەیەکی کەم ئەم بەڕێوەبەرە دەست دەکات بەگازندەکردن و لەپێشکەوتن دەوەستێ و ئەنجامی باشتری نابێت، هەربۆیە بزانە کە پێسپاردن یان بریکاردانان لە کورت مەودا ماوەی دووریشدا سودی زۆری بۆت هەیە.

٦٥-ئەو شەش هۆکارەی وەها لە بەڕێوەبەران دەکەن ڕقیان لە پێ سپاردن(بریکاردانان) بێتەوە:

((ئەنجامدانی دووشت لەیەك ساتدا مانای نەکردنی هیچ کامیانە))

بابلیلیۆس سیرس

باشە بۆچی بەڕێوەبەران ڕقیان لە پێسپاردنە؟ ئەم هۆکارانە لە کەسێکەوە بۆئەوی تر دەگۆڕێت، هەندێك لەم هۆکارانە قوڵن و پەیوەست بە بەها و باوەڕەکانی خودی کەسەکەوە، ئەمەش یەکێکە لەو هۆکارانەی چارەکردنی قورس و نائاسانە، بەڵام مانای وەهانییە کە چارە ناکرێت. تاوەکو مرۆیەك بتوانێت بۆچونی بەرامبەر پێسپاردن بگۆڕێت کاتی زۆری دەوێت و ماندووبوون و سەور یان ئارامگری زۆریشی گەرەکە.

بۆنمونە گەر کەسێك لە ژینگەیەکدا گۆشکرابێت کە متمانەکردن تێیدا قەدەغە بووبێت و هەمیشە ئەم دەستەواژانە بەرگوێی دەکەوتن: باوەڕ بە کەس مەکە، کەسەکانی دەوروپشتت خراپن، مرۆڤەکان هەمیشە دەیانەوێت بت خەنە چاڵەوە، متمانە بەسەگەکەت بکە و متمانە بە مرۆڤ مەکە!! ئەم جۆرە کەسانە کە گەورەبوون و بوون بە خاوەن بڕیار ئەوکاتیش هەر ناتوانێت متمانە بەکەس بکات.

ئەم جۆرە کەسە ڕەنگە کارمەندێکی زۆرباش بێت، پێویست نەبووە یەکێکی تر بەبریکاری خۆی دابنێ و شتەکانی پێ بسپێرێت، بۆیە هیچ کەسێك باوەڕی وەها نەبووە کەبۆ ئەندامێتی نەگونجێت" چون هیچ کات بۆچونەکانی خۆی بۆ هاوڕێکانی نەدرکاندووە و لە گوماندابووە. ئەم کارمەندە توشی گرفتی زۆر دەبێت کە بووبە ئەندامی دەستەی کارکەران و بەتایبەتیش ڕاهاتن لەسەر پێسپاردن بەلایەوە زۆر گرانە، ڕەنگە هەمیشە لەدۆخی بەرگریدابێت و زیانی زۆر لەخۆی ودامەزراوەکەیشی بدات" گەر بووبە بەڕێوەبەر.

بەلأم كە رِوويدا و ناچاركرا پێسپاردن بەكاربێنێت ئەوا خۆی بەم دەستەواژانە چەكا دەكات:" من بەڕێوەبەرم، ئەمە كاری خۆمە"، گەر هاوكارەكانی يارمەتی نەدەن و گۆرِينی بۆچوونە مەنگەكانی ئەوا بەردەوام دەبێت لەسەر زيان گەياندن بە دامەزراوەكە خۆيشی" بەهۆی پێرەوكردنی شێوازی ئۆتۆكراتی لە سەرزەنەشتكردنی ئەوانی تر گومانبرن لەهەموو شت و كەسێك. ناهەستكردن بە ئارامی وەهای لێدەكات بەخراپ لە كارمەندانی بڕوانێت و لەسەر هەڵەی بچووك سزای گەورەيان بدات و تەنانەت لەئيشەكەيش دەريان دەكات و هەميشە سكالآدەكات و ناقايلە، هەميشە دەڵێت:" لە رِۆژگارەدا ناتوانی متمانە بەهيچ كەسێك بكەيت"، لەم كاتەدا پێويستە كارگێڕی دامەزراوەكە داوای خۆچاككردنی لێبكات و رِێنوێنی بكات بۆ گەيشتن بە دۆخی ئارامی متمانەكردن بەوانی تر، ئەگينا لەسەر دروستكردنی كێشە بەردەوام دەبێت.

چەندين هۆكاری تر هەن كە رەفتاركردن لەگەڵياندا ئاسانترە و بە سوكتر چارەدەبن بەسەرياندا زاڵدەبن بەپێچەوانەی هۆكارەكەی پێشووترەوە. لێرەشدا شەش هۆكارت و بەردەست دەخەم كە وەها لەبەڕێوەبەران دەكات لە پێسپاردن هەڵبێن:

١-لەدەستدانی زاڵێتی:

بەڕێوەبەرەكە وەها ڕاهاتوو خۆی هەمووشتێك ئەنجامبدات و بەسەر هەموو لق بارەكاندا زاڵبێت و ئەنجامەكان خۆی دياريبكات، بۆيە دەترسێت ئەم دەستەلا لەدەستبدات گەر كەسێكی تر لەجێگەی خۆی وەكو بريكار دابنێت يان كارەكانی خۆ پێ بسپێرێت.

٢-كات بەفيرۆدان:

ئەو بەڕێوەبەرەی خۆی كارەكانی ئەنجام دەدات بێ متمانەكردن بە كارمەندانی، بۆی كار سپاردن بەوانی تر بەكات بەفيرۆ دان دەزانێت" چون پێويستی بە فێركردن

ڕاهێنانەو هەروەها ناچاری قایل بوونە بەهەڵە سەرەتاییەکانی، بۆیە پێی باشترە خۆی کارەکانی ئەنجامبدات و ئەم کات و ڕەنجەی بەفیڕۆ نەدات، بەڵام گەر ناچارکرا بریکارێك بۆخۆی دانێت ئەوا گازەندەی ئەوانی تر دەکات بەوەی کاتی دەکوژن.

٣-لەدەستدانی توانای هەڵسوڕاندن و بەرژەوەندی:

کاتێك بەڕێوەبەرەکە لەئەنجامدانی هەندێك کار دەست هەڵدەگرێت وەها هەست دەکات ئیتر توانای هەڵسوڕاندنی کارمەندەکانی نەماوە و ناتوانێت بەرژەوەندییەکان بپارێزێت و بەمەش ڕەنگە کارەکەی لەدەست بچێت.

٤-لەدەستچوونی دیاری و بەخشش:

بەڕێوەبەر وەها هەست هەست دەکات بە دانانی بریکار یان پێسپێردکارێك ئەوا هەرچی دیاری و خەڵاتە کەپێشتر پێی دراوە لێرە بەدواوە پێی نادرێت، هەروەها چێژیش لە ئیشەکەی لەدەست دەدات، بۆیە بە پێسپاردن قایل نابێت.

٥-ترسان لە سەرزەنەشت کردن:

بەڕێوەبەرەکە دەترسێت کەسێك بکاتە بریکاری و شتەکانی پێ بسپێرێت کەچی نەتوانێت بەباشی ئەنجامی بدات، بۆیە سەرزەنەشت دەکرێت، بەم هۆیەوە ڕەنگە باجی ئەم هەڵانەبدات و لەئیشەکەی دەربکرێت.

٦-تاوانبارنەکردنی کارمەندان:

بەڕێوەبەرەکە نایەوێت لۆمەی ئەوانی تربکات بۆیە خۆی کارەکانی ئەنجام دەدات.

ئایا خۆت لەهیچ کام لەو دۆخانەی پێشووتر دەبینیتەوە؟ لەگەڵ هیچ کامێک لە بەڕێوەبەرەکانی پێشووتر باسکراودا کاردەکەیت؟ یاخود خۆت وەهایت؟ گەر بە بەڵێ وەڵامت دایەوە، ئەوا هەرئێستا دەست بەگۆڕان بکە" چون سودی دانانی بریکار زۆر زۆر دەبێت و قازانج و کاتیشت پتر باشتر دەبێت و ماندووبونیشت کەمتر دەبێت.

٦٦-دە سوودی پێ سپاردن-بریکاردانان(تفویض):

((بهێڵە باوەکو هەر مرۆڤێك ئەو هونەرە ئەنجامبدات کە دەیزانێت))

ئەرستۆڤانس

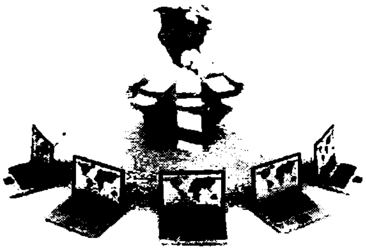

ئێستا بهێڵە باوەکو سودەکانی بریکاردانان یاخود پیسپاردنت بۆ بخەمەڕوو، لەگەڵ ڕوونکردنەوەی چۆنێتی باشترکردنی دۆخی کات و داراییت و هەموو لایەنەکانی تری ژیانت. لێرەشدا دەسودی زێڕینی پێسپاردنت بۆ دەخەمە بەردەست:

١-هەڵسوڕاندنی کات:

کاتێك هەندێك کارت دەخەیتە ئەستۆی ئەوانی تر، بەم کارەت کاتێکی باشت بۆ دەگەڕێتەوە لەبۆ ئەنجامدانی کاری زۆر گرنگ.

٢-زیادبوونی بەرهەم:

گەر ویستت کاتت زیادبێ و کاری ناگرنگ ئەنجام نەدەی و بەهرەت نوێتر بێ و کاری باشتر بۆ زیادکردنی ئەنجامت ئەنجامبدەی ئەوا پێسپاردن بەکاربێنە.

3-دروستكردنی دەستەیەك كۆڵەكەكانی متمانەبێت:

كاتێك هەندێك لەكارەكانت بە ئەندامانی دەستەكەت دەسپێری ئەوا تۆ متمانەیان پێ دەبەخشین و ئەوانیش هەستی پێدەكەن و بەهۆیەوە تواناییان بۆ زیادبونی ئەنجامدانەكان باشتر دیاردەكەوێت.

4-گەشەپێدانی بەهرەكانی دەستەكەت:

كە كار بە ئەندامانی دەستەكەت دەسپێریت ئەوكات یارمەتییان دەدەیت بۆ فێربوونی بەهرە و كاری نوێتر و زیاوبوونی زانیاریەكانیان. پێسپاردن یارمەتییان دەدات بۆ گەشەپێدان بە خودیان و دەرپەڕین لەناوچەی حەسانەوە و تەوەزەلی و بەدەست هێنانی ئامانجی كاربۆكراو.

٥-زیادبوونی قایلمەندی كارمەندانت، كەمبونەوەی ڕێژەی دەستلەكاركێشانەوە:

كاتێك ئەندامانی دەستەكەت فێری بەهرە و زانیاری نوێ دەبن لەڕێگەی پێسپاردنەوە ئەوا ئەمە هانیان دەدات بۆ دۆزینەوەی كاری ڕاستەقینەی خۆیان، دروستكردنی ژیانیان، هەروەها پتر لەیەكتریان نێزیك دەكاتەوە" بۆئەوەی یەكێتییەكی مەزن و پتەو پێكبێنن. ئەمەش لای خۆیەوە وەهایان لێدەكات هەست بە قایلمەندی و خۆشویستنی كاربكەن و بۆماوەیەكی زۆریش لەنێو دەستەی كاركردندا بمێننەوە و دەست لەكاركردن نەكێشنەوە.

٦-زیادبوونی هاندان:

كاتێك ئەندامانی دەستەكە هەست بە متمانەداری تۆ بەخۆیان دەكەن- واهەست دەكەن تۆ متمانەت پێیانە- و هەلی فراوانی فێربوونی بەهرەی نوێ لەپێشیانە، هەروەها كایەی بەرەو پێشەوە چونیان بۆ ڕەخساوە، ئەمە لای خۆیەوە هانیان دەدات بۆ بەرزكردنەوەی ئاستی هاندانیان و زیاوكردنی بەرهەمیان.

7-بەدیهێنانی زاڵێتی زیادتر:

بەکارهێنانی پێسپاردن بەگونجاوی و سود وەرگرتنی بەردەوام لە بەدواداچوون یارمەتی زۆربوونی دەستەڵاتت دەدەن لەسەر شێوازی بەرهەم و ئەنجامەکان. تۆ بە پێسپاردن هەلێك بەخۆت دەدەیت کەلە دوورەوە لە دۆخەکان بنواڕی و ئەوجا بڕیارەکانیشت باشتر و گشتگیرتر و تەنانەت دیاریکراوتریش دەبێت و بەئاسانیش دەتوانی بەسەر دۆخەکەدا زاڵبیت.

٨-هەڵسەنگاندنی باشترین کەسی دەستەی کارەکەت:

کاتێك هەندێك کار بە دەستەی کارکەرانت دەسپێریت ئەوکات هەلی ئەوەت بۆ ڕێك دەکەوێت لێیان بڕوانی کاتێك کاری نوێ ئەنجام دەدەن، بەمەش دەتوانی لەئاستی تواناییان بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی دۆخە نوێیەکان تێبگەیت، بەم کارەش دەتوانی خاڵە بەهێز و لاوازەکانی ئەنجامدانیان دیاریبکەی.

٩-کەمکردنەوەی دڵەڕاوکێ :

پێسپاردن ناچارت ناکات لە هەموو جێگەیەك بوونت هەبێت و خۆت هەمووکارێك ئەنجام بدەی" چونکە تۆ ئەنجامدانی هەندێك لەم کارانەت بە ئەندامانی دەستەکەت سپاردووە، ئەمەش بێگومان هەلی ئەوەت بۆ دەڕەخسێنێت ئەوکارە ئەنجام بدەی کە پێت گونجاوە و حەزت لێیەتی و چێژی لێ دەبینی، ئەمەش لای خۆیەوە هەستکردنت بە دڵەڕاوکێ کەمتر دەکاتەوە.

١٠-پێشکەوتن:

کاتێك پێسپاردن ئەنجام دەدەیت دەتوانی خۆت کاری گرنگتر ئەنجامبدەی، ئەمەیش لای خۆیەوە دەرکەکانت بەکراوەیی بۆ دخاتەسەرپشت بۆ پێشکەوتن و سەرکەوتن بەسەر پلەکانەی گەیشتن بەناوەندی خوازراوی پێشیاوت. تۆ ئێستا دەتوانی خۆت بڕیار لەسەر مەزنی و قازانجە گەورەکانی پێسپاردن بدەی.

٦٧-ئەوکارانە چین دەتوانی بەوانی تری بسپێری؟

((ئەوانەی حەزیان لەگۆرانی وتنە هەمیشە گۆرانی خۆیان دەدۆزنەوە))

پەندێکی سویدی

جۆری ئەو کارانە چین کە دەتوانم بەوانی تری بسپێرم؟ کامیان لەپێشترە بۆ پێسپاردن؟ چۆن دەتوانم متمانە بەوانی تربکەم کە ئەو کارەی پێیان دەسپێرم وەکو ئەوەی دەمەوێت و مەبەستمە بۆم ئەنجام دەدەن؟ ئایا پێت وانییە خەڵکانی تر واهەستبکەن من دەیانقۆزمەوە بۆ بەرژەوەندی خۆم؟

لەزۆربەی کۆڕەکانمدا ئەم جەشنە پرسیارانەم رووبەروو دەبێتەوە. بەڕێوەبەران دەیانەوێت کرداری پێسپاردن قازانج بکەن، بەڵام نازان لەکوێوە و چۆن دەست پێبکەن! هەمیشە بەدووی بیانودان بۆ ئەنجام نەدانی پێسپاردن.

هەمیشە بەپێی ئامارەکانی پرۆگرام سازیی زمانەوانیانەی دەمار لەبارەی هێزی خودییەوە وەلامی پرسیارەکان دەدەمەوە، لەچوارچێوەی ئەنجامدا، لێیان دەپرسم:" گەر پێسپاردن ئەنجام بدەی چی ئەنجامێکت چنگ دەکەوێت؟ ئایا پلانێکت بۆ ئەمە هەیە؟ سامانەکانت چین؟ چۆن دەتوانی ئەم سامانانەت بەباشترین شێوە بەکاربێنی؟ " ئەم جۆرە پرسیارانە یارمەتییان دەدات بۆ چرپیرکردنەوە لە ئەنجامەکانی پشت بەکارهێنانی پێسپاردن نەوەک تیشک خستنەسەر هەوڵدان بۆ خۆدزینەوە لەبەکارهێنانی پێسپاردن.

کاتێك پلەی بەڕێوەبەری گشتی ئوتێلێکی پێنج ئەستێرەیی مۆنتریاڵم بەدەست هێناو دەستم دایە دروستکردنی کەناڵەکانی پەیوەندی، بەستنی کۆبوونەوە، تەواوکردنی ڕاپۆرتی پێویست بۆ بەڕێوەبردنی ئوتێلەکە، دەبوو نەخشەدانێم، سیستم چاکبکەم، کۆبوونەوە ئەنجام بدەن و بەدووی ئەنجامەکاندابم، لیستی کۆبونەوەکانم بەم شێوەیە بوو:

١- **ڕۆژانە**: لە کاتژمێر ٩ تاوەکو ٥:١٥ خولەك بۆ تاوتوێکردنی ئەنجامی کارەکانی ڕۆژی پێشووتر و دانانی پلانی کاری ئەمڕۆ.

٢- **هەموو دووشەمانێك**: لە ٣ بۆ ٤ ی پاش نیوەڕۆ، کۆبونەوەی لیژنەی جێبەجێکاری بۆ تاوتوێکردنی بڕیارە گرنگەکان و نەخشەبۆ دانانی.

٣- **هەموو سێ شەممەیەك**: لە ٣ بۆ ٤ ی پاش نیوەڕۆ کۆبونەوە لەگەڵ بەشی ژوورەکان، بۆ تاوتوێکردنی ئەوەی کاریگەری دەبێت لەسەر ئەم بەشە.

٤- **هەموو چوار شەمانێك**: لە ٣ بۆ ٤ ی پاش نیوەڕۆ کۆبونەوە لەگەڵ بەشی خۆراك و تاوتوێکردنی کار و کۆسپەکان.

٥- **هەموو پێنج شەمانێك**: لە ٣ بۆ ٤ ی پاش نیوەڕۆ کۆبونەوە لەگەڵ سەرۆکی بەشەکان بۆ تاوتوێکردنی هەموو کێشەکان و چۆنێتی باشترکردنی ئاستی خزمەت و بەرزکردنەوەی ئاستی بەکارخستنی ژوورەکان.

٦- **هەموو هەینییەك**: لە ١٠ بۆ ١١ ی بەیانی کۆبوونەوە لەگەڵ بەشی دارایی،بۆ متمانەدان (تەسدیقکردن)ی ئەنجامی هەژمارکاریەکان .

٧- **هەموو هەینییەك**: لە کاتژمێر ٣ بۆ ٤:٣٠ خولەك کۆبوونەوە لەگەڵ بەشی بازاڕاری و فرۆش.

ئەمانە و سەرباری کۆبوونەوە تایبەتی و جێبەجێکاریەکان کە ڕاهاتبووم بەردەوام لەگەڵ سەرۆکەکەمدا ئەنجامم دەدان، بۆ ماوەی سێ مانگ بەردەوام بووم لە بەستنی ئەم

کۆبونەوانە، لەم ماوەیەدا هەستام بە مەشق پێکردنی چەند کەسێك کە بەگونجاوم زانین بۆ یارمەتیدانم، بۆیە پاشی سێ مانگ شێوازی کۆبونەوەکانم بەم شێوەیەی لێهات:

١- کۆبونەوە ڕۆژانەییەکان بووبە ڕۆژێك نا ڕۆژێك.

٢- کۆبونەوەی جێبەجێکاری بەشێوەی کۆبوونەوە لەکاتی نانخواردن ئەنجام دەدرا.

٣- کاری کۆبوونەوە ەنجامدان بەبەشی ژورەکانم سپارد بە سەرۆك بەشەکە.

٤- کۆبونەوەی بەشی خۆراکم بە سەرۆکی بەشەکە سپارد.

٥- کۆبوونەوەی سەرۆك بەشەکانم بەکەسانی تر سپارد، بۆیە ناچار نەدەبووم خۆم ئەنجامیان بدەم.

٦- سەرۆکایەتی کۆبونەوەی بەشی فرۆش و بازاڕکاری بەکەسی گونجاو درا.

لەنێو ئەم کۆبونەوانەدا کەی زانیبام ئامادەبونم پێویستە ئامادە دەبووم و دواتر بەکەسێکی ترم دەسپارد، بەم کارەم توانیم نزیکەی دەکاتژمێر لە هەفتەیەکدا بۆم بگەڕێتەوە و لەجێگەیدا کاری گرنگتر ئەنجام بدەم، زۆرجار تەنها وەکو بینەر دەچوومە کۆبونەوەکانەوە. هەروەها سەرجەم کارە لاپەڕەییەکانم بەکەسێکی گونجاو سپارد تەنها ئەو کارانە نەبێت کەدەبوو هەرخۆم ئەنجامیان بدەم، بەڵێ من بۆخۆم بەم شێوەیە کارەکانم بەکەسانی تر دەسپارد، تۆیش دەتوانی هەمان کاری من ئەنجامبدەی، بۆئەمەش پێویستە:

- لیستی هەموو کاری ڕۆژانەت ئامادە بکەیت.
- کارە ڕۆتینییەکانی وەکو یاگاری نوسین و کاری لاپەڕەییت بەکەسانی تر بسپێرە.
- ئەوکارانەی کاتی زۆرت لێدەبەن بەکەسانی تری بسپێرە، بەتایبەت کۆبونەوەکان.
- وەڵامدانەوەی داوەتنامەکان بەکەسانی تر بسپێرە.

تەنها پێویستت بەوەیە خۆت ئەو شتانە ئەنجام بدەی کە دەزانی هەر دەبێت خۆت ئەنجامیان بدەیت. بەکورتی: ئەو کارانەی دەتوانی بەکەسانی تری بسپێری وەکو بڕیارێکە و خۆت دروستی دەکەیت، بەڵام بەر لەوەی پێسپاردن ئەنجام بدەی پێویستت بەوەیە بزانی بۆچی ئەنجامی دەدەی و چۆن ئەوکاتەش دەقۆزیتەوە کەلە پێسپاردنەوە بۆت دەگەڕێتەوە؟ ئەوجا دەبێت لەسەرخۆ دەستبکەیت بەکرداری پێسپاردن. ئەوجا هەر لە دەسپێکەوە دەست بە بەدواداچوونکردن بکە، ئەوجا نەختە نەختە خۆتیان لێ بەدووربخە و متمانە بەکەسی پێسپراو ببەخشە، بۆئەوەی ئەویش متمانە بەخۆی پەیدابکات و کاری پێویست ئەنجامبدات. لەم بوارەدا گوتەیەکی ڕۆناڵد ریگنم لەبیرە کە گوتی: "**کەسانی گونجاو دابمەزرێنە، ڕایان بێنە، پێیان بسپێرە، ئیتر دەست مەخەرە کاریانەوە**".

٦٨-پێسپاردن چۆن ئەنجام دەدەیت؟

((دەتوانی کارێك بەکەسێك بسپێریت، بەڵام ناتوانیت بەرپرسیارێتی ئەو کارەی سپاردووتە لەئەستۆ نەگریت))

فرانك.ف.هوپ

ئێستایش باوەکو دەست بەوەبکەین کە چۆن پێسپاردن ئەنجام دەدەیت؟ بەڵام بەر لە ئەنجامدانی ئەمە پێویستمان بە تێگەیشتنی ڕاستییەکی گرنگە، ئەویش ئەوەیە کە: پێسپاردن تیابووی سەرکێشییە، هەربۆیە پێویستە هەر لەسەرەتاوە خۆت ڕابێنی لەسەر ئەوەی تاوەکو چی ڕادەیەك تەهەمولی شکست و لەئەستۆگرتنی هەڵەکان دەکەیت؟ ئەوجا سەر لەنوێ خۆت ڕابێنە و ئەمەش یازدە کلیلە بۆ چۆنێتی ئەنجامدانی پێسپاردن:

١) لیستی هەموو کارمەندانت بنوسەرەوە، ئەوانەی حەزیان لەکار پێسپاردنە، خاڵی لاواز و بەهێزیشیان بنوسەرەوە:

بۆنمونە

ناو	خاڵی بەهێز	خاڵی لاواز
چێنەر	پەیوەندیکارێکی چاکە	ڕقی لەکاری لاپەڕەییە
چەتۆ	خێرایە	زۆرجار شتەکان
چۆمان	وردەکارە	فێرنابێت
چیاڤان	حەزی بە گرمووە	خۆدوورگرە، هێمنە
	ئاستەنگە	ڕقی لە قسەکردنە بە
		دوور بێژ

٢) لیستی ئەو کارانە بنوسەرەوە کەدەتەوێت بەوانی تری بسپێریت.

٣) کاتێکی دیاریکراو بۆ ئەنجامدانی کارەکە دیاریبکە.

٤) هەوڵبدە هەرکەسێك بەپێی بەهرە و لێهاتوویی کاری پێ بسپێریت.

٥) چاوپێکەوتن لەگەڵ هەمو کارمەندە پێشوەکانت ئەنجامبدە و پرسیاری چۆنێتی چارەکردنی ئەم دۆخەیان لێبکە،لە کاردانەوەیدا دەتوانی تێبینی ئەوەبکەیت کەحەزی لە دووبارە کارکردنە، هەروەها خاڵە حەزپێکراوەکانی کارکردنی دەزانی.

٦) دۆخەکەی بۆ ڕوون بکەرەوە، پێشبینیەکانی خۆتی تێبگەیەنە و دڵنیابە لەوەی لە دۆخەکەت گەیشتووە.

٧) لە کردارەی دیاریکردنی ئامانجدا بەشداری پێبکە.

٨) ڕێگەی پێبدە کاتی جێبەجێ کردنی کارەکەی دەست نیشان بکات ((وریابە لەو کەسانەی بڕوایان وەهایە دەتوانن بەئاسانی و خێرایی کارەکە ئەنجامبدەن)).

٩) نەخشەکە بنوسەرەوە و لەبەرگیراوەیەکی بدەرێ و لای خۆیشت لەبەرگیراوەیەکی بهێڵەرەوە بۆ بەدواداچوون.

١٠) سیستمێك بۆ چۆنێتی پەیوەندی کردن و پێشکەشکردنی ڕاپۆرتەکان دیاریبکە، هەفتانە سێ جار دەبێت لەگەڵیدا دانیشیتەوە، ئەوجا نەختە نەختە ئەم کۆبونەوانەش کەم بکەرەوە.

١١) بەدواداچوون، ئەم وشەیە تیابووی کلیلی سەرکەوتنە، لەبیرت نەچێت نابێت کار بەوانی تر بسپێری و تەواو دەستیان لێ هەڵبگریت، دەبێت بەجوانی بەدواداچونیان بۆ بکەی، بۆئەوەی دۆخەکان لەدەستی خۆت دەرنەچن.

گرنگ

١- زیادە ڕەوی مەکە لە پێسپاردن.. ئەگینا دەستەلأتت لەدەست دەدەیت.

٢- پشتیوانی بڕیاری کەسانی کار پێسپێردراوت بکە، بە بڕیار و هەڵەکانیشیان قایل بە،لەبیرت نەچێت کە خۆتیش هەڵەت کردووە. کۆنفۆشیۆس دەڵێت:" **بهێڵە کەسەکەی تر کاری خۆی بکات بەبێ دەست تێوەردانی تر**" .

٣- نەخشەی جێگرەوەت هەبێت بۆ نەخشەکەی تر و لەکاتی شکست هێنانیدا بەکاری بێنە.

٤- هەر ئەرکێکت بەکێ سپارد ڕۆڵەکەی لێ مەستێنەرەوە ئەگینا ئەو کەسە هەست بە خۆ بەکەم زانین دەکات و متمانەی بەخۆی و دەستەکەیشی نامێنێت.

ئێستا تۆ بە تەواوەتی لەسودەکانی پێسپاردن گەیشتووی و دەزانی چۆن کات و پارە و کەم ئەرکی و وزەی زۆرت بۆ دەگێڕێتەوە و یارمەتی خۆت و دامەزراوەکەشت دەدات بۆ پتر گەشەکردن و گەیشتن بە لوتکەی نوێ. هەر ئەمڕۆ دەست پێبکە و بهێڵە کە پێسپاردن ببێتە بەشێك لەشێوازی سەرکردایەتی کردنت، گەر ڕوویدا و بەخێرایی نەگەیشتیت بە ئەنجامی خوزراو ئەوا خۆت بێ ئومێد مەکە و بەکەم سەیری خۆت مەکە، ئارام و سەورت هەبێت و لەبیرت بێت ئەوکاتەی کارێکت ئەنجامدا تۆیش هەڵەت کردووە و دواتر هەستاویتەوە. هەرگیز دەست لە پێسپاردن هەڵمەگرە، بەڵکو برەوی پێبدە. تۆماس ئەدیسۆن جارێکیان دەڵێت:" **زۆربەی کەسانی شکست خواردوو ئەوانەن نەیان زانیوە چەندە لەسەرکەوتنەوە نێزیکن کاتێك خۆیان بەدەستەوە داوە**" . پێسپاردنی هەندێك کار بە دەستەی کارکەرانت یارمەتییان دەکات بۆ هەستکردن بەگرنگی خۆیان و بەکارخستنی تەواوی وزە و تواناکانیان بۆ گەشەپێدانی خود و دامەزراوەکە و بەدەست هێنانی سەرکەوتن. لە کتێبی چینی بۆ سەرکردایەتیدا هاتووە:" **مەیمونێك بخەرە قەفەسەوە دەبینی وەکو بەرازی لێدێت! نەوەك لەبەرئەوەی نازیریێت یان خێرا بەڵکو لەبەرئەوەی شوێن و ڕووبەری گونجاوی دەست ناکەوێت بۆ دیارخستنی تواناکانی**".

کلیلی یازدەهەم

کۆبونەوەکان..

دەبم.. یان نابم

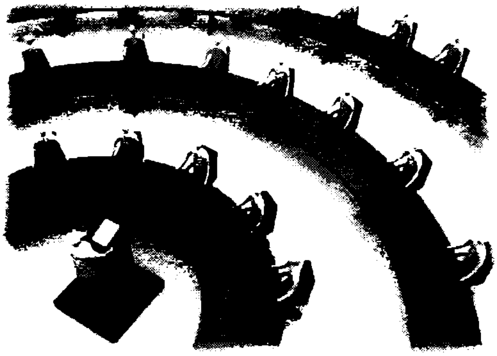

((کۆبوونەکان دەگونجێت ببنە نەهامەتییەك و پارەی زۆر لە دامەزراوەکەت بەفیڕۆ بدەن، یاخود دەبنە ناز و فەڕیی و ئامرازێك بۆ بەدیهاتنی سەرکەوتنی خوازراو))

د.ئیبراهیم فەقی

٦٩-ئایا ئەم کۆبونەوەیە زۆر گرنگە؟

((گەر کارەکە بە بێگومانی دەستی پێکرد، ئەوا بەگومان کۆتایی دێت، بەڵام گەر قایل بوو کە بە گومان دەست پێبکات ئەوا بێگومان بە بێگومانی کۆتایی دێت))

فرانسیس بیکۆن

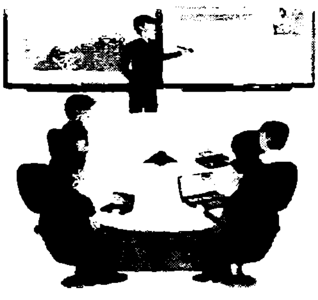

هەرگیز ڕوویداوە لە کۆبوونەوەیەکدا پتر لەیەك کاتژمێر خۆت ڕاگرتبێت و دواتر گوتبێتت:" باشە من لێرەدا چی دەکەم؟"، یاخود لە کۆبونەوەیەکدا ئامادە ببووی و وەهات هەست کردبێت کۆتایی نایات و لەخۆت پرسی بێت:" باشە بۆچی ئەم کۆبونەوەیەم ڕێك خست؟". لەبیرتە هەرگیز کۆبونەوەیەکت ڕێکخستبێت بەبێ ئامانجێکی دیاریکراو و لەوێدا گوێت لە سکاڵا و گازەندی سەرۆکت بێت لە کارمەندانی ژێردەستت، بەوەی ناقایلە بە ڕەفتار و شێوازی کارکردنیان. گەر وەڵامەکەت بۆیەکێك لەو پرسیارانەی پێشوو بەڵێ یە ئەوا بزانە کە کات و پارەی زۆرت بەفیڕۆ داوە.

ڕەنگ نەزانیت تەنها لە ئەمەریکای باکوردا ڕۆژانە نزیکەی ٢٠ ملیۆن کۆبونەوە ئەنجام دەدرێت. لە لێکۆڵینەوەیەکی دامەزراوەی سری ئێم (3M) کە لە ساڵی ١٩٨٨ دا ئەنجامی داوە دیارکەوتووە کە بەڕێوەبەرانی جێبەجێ کاریی نزیکەی ٢٣ کاتژمێر لە هەفتەیەکدا بەبەستنی کۆبونەوەوە بەسەردەبەن، تەنها ٥٢٪ ی ئەم هەموو کۆبونەوانەیش کارا و بەسودن، لەکاتێکدا ٢٢٪ ی ئەم کۆبونەوانە دەترێت بە پەیوەندییەکی دووربێژی یاخود بەنامەیەك ئەنجامبدرێت و پێویستی بە کۆبونەوە نییە.

لە گۆڤاری سەرکەوتن(Success)توێژینەوەیەك بڵاوکراوەتەوە کە تێیدا هاتووە: لە توێژینەوەیەکی نوێدا کە لەسەر ٢٠٠٠ بەڕێوەبەری جێبەجێکاریدا ئەنجام دراوە. دیارکەوتووە کە زۆربەی ئەم بەڕێوەبەرانە زۆرینەی کاتەکانیان بە کۆبونەوەوە بەسەر دەبەن بەرێژەی ٧٩٪، ئەم کاتە لەخۆگرتەی کاتەکانی خۆئامادەکردن بۆ کۆبونەوە ناگرێتەوە، هەروەها جێبەجێکاران وەهای دەبینن کە سێیەکی ئەم کۆبونەوانە بێبەرهەمە و کات و پارەی زۆری تێدا بەفیڕۆ دەدرێت کەدەگاتە ٣٧ ملیار دۆلار لەهەموو کیشوەرەکەدا.

توێژینەویەکی دیکە هەیە دەڵێت: پیاوی کاری ئاسایی نزیکەی ١٢ کاتژمێر هەفتانە بە کۆبونەوەوە بەسەردەبات، هەروەها ٢٢ کاتژمێریش بە کارگێڕی ناوەندیی، بەڵام بەکارگێڕی باڵاوە نزیکەی ٤ ڕۆژ بەسەردەبات، هەروەها توێژینەوەکە دەڵێت: نزیکەی ٥٣٪ی ئەم کۆبونەوانە بێبەرهەمن و تەنها ٤٧٪ ی ئەم کۆبونەوانە بەکەڵکن، ئەم بەڕێوەبەرانە دەیانەوێت پێمان بڵێن: هەر کاتژمێرێك کەلە کۆبونەوەدا بەسەری دەبەین نزیکەی ٣٠ خولەکی بەفیڕۆ دەدڕوات.

بۆجاری داهاتوو کە بڕیاردەدەی بە بەستنی کۆبونەوە پێویستە ڕوو لەم پرسیارانە بکەیت:

- ئایا بەڕاستی ئەم کۆبونەوەیە گرنگە؟
- ئامانج لەبەستنی ئەم کۆبونەوەیە چییە؟
- ئایادەتوانم کۆبونەوەکە ئەنجام نەدەم و لەبریدا پەیوەندییەکی تەلەفۆنی یاخود بەنامەیەك کێشەکە چارەبکەم؟
- ئایا لەڕێگەی کۆبونەوەی تاکەکەسییەوە دەتوانم ئامانجەکانم بپێکم؟

گەر بینیت کۆبونەوەکە ١٠٠٪ گرنگ و پێویستە ئەنجامی بدەی ئەوا دەبێت ئەم پرسیارانە ئاستەی خۆت بکەیت:

- کێ دەبێت بانگێشتی کۆبونەوەکە بکەم؟
- ئایا بەڕاستی پێویستم بەم هەموو کۆبونەوانەیە؟
- ئایا دەبێت لەم کۆبونەوەیەدا ئامادەبم؟

گەر وەڵامەکەت نەخێر بوو پێویستت بە پێسپاردنە، بەڵام گەر وەڵامەکەت بەڵێیە ئەوا ئەم پرسیارانە ئاراستەی خۆت بکە:

- ئایا دەبێت لەم کۆبونەوانەدا ئامادەبم و تاوەکو کۆتایی دێت نەڕۆم؟
- ئەم کۆبونەوانە چەندە کاتی دەوێت؟

لەکۆتادا لەخۆت بپرسە: ئەو کۆبونەوەیە چەندە کات و پارەی دەوێت و بەرهەمی چییە؟ دەتوانی چەند خولەکێك بەخۆت بدەیت بۆ شیکردنەوەی تێچوونی ڕاستەقینەی کۆبونەوەکە، بیشزانە کە شیکردنەوەی وەڵامەکان و تێچوونی کۆبونەوەکان بڕێکی باشی پارە بۆ دامەزراوەکەت دەگێڕێتەوە. خۆت لە بەستنی کۆبونەوە دوورمەگرە، بەڵکو بەپێچەوانەوە دەبێت کۆبونەوە ئەنجامبدەی، بەڵام بەرهەم داربێت و ئامادەبوانیش لەکاتی کۆبونەوەکەدا بۆلای خۆت کێش بکەیت و مەهێڵە کۆبونەوەکە لەدژی خۆت بشکێتەوە.

٧٠-حەوت هۆكاری پشت بەستنی كۆبونەوەكان:

((گرنگ نییە خەڵكی چی لەبارەی بەستنی كۆبوەنەوەكانەوە دەڵێن یاخود بڕوایان چۆنە، گرنگ ئەوەیە كۆبونەوە هەر هەیە و هەمیشەییە))

كلید و.برلسۆن

كۆبوونەوە بووەتە شتێكی گرنگ و پێویست بۆ سەركەوتنی دامەزراوەكان، هەروەها چەندین كاتیش هەیە كەدەتوانرێت كۆبونەوە نەبەسترێت و لەبریدا نامەیەك بهەنێردرێت یاخود بەتەلەفۆن كێشەكە چارەسەر بكەیت یان كەسێك بهەنێری یاخود بانگی كەسێك بكرێت، بەڵام زۆرجار نامە هۆكارە بۆ زیان گەیاندن بەخۆت و دامەزراوەكەت، وەرە باوەكو پێكەوە بەجوانی بیربكەینەوە: ئایا بڕوات وەهایە كە نامە كارابێت؟ بەڵێ بێگومان بەسود دەبێت گەر بۆخۆشی بێت و بتەوێت زانیاری زێدەبار بەكەسێك بگەیەنیت بەتایبەت لەڕێگەی خۆراكپێدانی پەرچكراوە(فیدباك)وە، بەڵام بهێڵە باوەكو پرسیارێكت لێبكەم: بۆ نوسینی ئەو نامە پرسیارییە چەندە كاتت دەوێت؟ ئەی كاروانكارت چەندە كات بەفیڕۆ دەدات بۆ نوسین و بلاوكردنەوەی ئەم نامانە؟ هەروەها لەو خولەكەوەی نامەكەت هەنارد چیتر تۆ ناتوانی هەڵی بسوڕێنی و چی هەڵەیەكت تێیدا كردبێت تازە لەدەست دەرچووە و گەر هەڵەتێگەیشتن ڕوویدات ئەوا توشی خەمۆكی و كات بەفیڕۆدان و ونێتی و تەنانەت بیرۆكراتیەتیشت دەكات، ئەمەش لای خۆیەوە هۆكارە بۆ نەهێشتنی هاندان لای كارمەندانت. لەڕاستیدا توێژینەوەكان بەوە ڕاگەیشتوون كە نامە هیچ

سودێکی نییە و بێکەڵکە بۆ پەیوەندی کارگێڕی. لەڕاستیدا مەبەست لێرەدا ئەوە نییە کە هەموو جۆرە نامەیەك بێ کەڵکە بەڵکو لە ڕوانگەی کارگێڕی و بەڕێوەبردنەوە سودێکی ئەوتۆی نابێت و زۆرجار هەڵە تێگەیشتن ڕوودەدات.

کۆبونەوەکانیش بۆ زۆر مەبەست دەبەستێرێت: هەندێك بەڕێوەبەر نازانن لەکۆتایی ڕۆژی کار(دەوام)دا چیبکەن! هەندێکی تریش بۆخۆ بەسەرقاڵ پیشان دان کۆبونەوە ئەنجام دەدەن، یاخود بۆخۆ بە گەورەپیشاندان، یاخود هەر بۆخۆشییە و کردویانە بەخوو کە دەبێت هەفتەی جارێك یان دووجار کۆبونەوە ئەنجام بدرێت، لێرەشدا گرنگترین هۆکارەکانی پشت بەستنی کۆبنەوەکانت بۆ دەخەمەڕوو:

١-نەخشەڕێژی:

نەخشەڕێژی (پلاندانان) یەکێك لە هۆکارە گرنگەکانی پشت بەستنی کۆبونەوەکانە، نەخشەڕێژییە هەمووجۆرەکان دەگرێتەوە، جا بازارکاری بێت یاخود فرۆشتن، یان فراوانکردن یان سەرلەنوێ دەستپێکردن و ..هتد، گرنگ ئەوەیە ئامانجی بەڕێوەبەرەکە لە بەستنی ئەم کۆبونەوەیە خۆراکپێدانی پەرچکراوەی ئەرێیی دەبێت لەگەڵ خستنەڕووی بیرۆکەی نوێ بۆ داڕشتنەوەی نەخشەی باشتر.

٢-بڕیاردروستکردن:

بەڕێوەبەرەکە ئەندامانی بانگێشتی کۆبنەوەیەك دەکات و تێدا تاوتوێی بابەت یان دۆخێك بکەن و بڕیارێکی بەکۆمەڵی لەبارەوە بدەن، ئەم بڕیارە جیاوازە لە بڕیاری تاکەکەسی ویەکلانەی بەڕێوەبەر" چون ئەم بڕیارە کاراترە.

٣-گەیاندنی زانیاریەکان:

ڕەنگە بەڕێوەبەرەکە کۆبونەوە بە کارمەندانی بکات بۆ گەیاندنی تازەترین زانیاریەکان بەئەوان، هەروەها تازەترین ئاراستەکانی بازاڕی کار و چۆنێتی جوڵانەوە ڕەگەڵ کۆمپانیا کێبڕکێ کارەکاندا.

٤-چارەکردنی کێشەکان:

هەندێك کۆبونەوە دەبەستێرێت بۆ چارەکردنی کێشەی نێوان کارمەندان و چارەکردنی سکاڵای کڕیاران و ئەو گازندانەی کاریگەری لەسەر ئاراستەکانی کارکردن هەیە. ئامانجی بڕێوەبەر لەپشت بەستنی ئەم کۆبونەوەیەوە گەیشتنە بە باشترین ئەنجام و چارەسەر.

٥-هاندان و پاداش:

ڕەنگە کۆبونەوەکە بۆ پێ هەڵدان و ڕێزلێنان بێت لە کارمەندێکی کارا لەپێش چاوی هەموانی تر، ئەمەش بۆ هاندانی ئەوانی ترە.

٦-مەشقپێکردن:

یەکێکی تر لەهۆکارەکانی پشت بەستنی کۆبونەوەکان مەشقپێکردن و بەرزکردنەوەی ئاستی توانایی و باشترکردنی شارەزاییانەو ئەمەش لەشێوەی خستنەڕووی زانیاری و ڕێنمایی دەبێت، لەگەڵ فێرکردنیان بە شێوازە نوێیەکانی فرۆش یان خزمەتی کڕیاران یاخود هەرجۆرێکی تر لەو مەشقانەی کە بەسود دەبێت بۆ دامەزراوەکە.

٧-دروستکردنی دەستەی کار:

کۆبونەوەکان بەسود دەبێت بۆ دروستکردنی دەستەی کارز دەستەی کار هاوبەرپرسیارن، بڕیاردەرن، ئامانج دیاریکار و هەنگاونەرن بۆ بەدیهێنانی ئەو ئامانجە خوازراوانە.

وەك دەبینی کە کۆبونەوەکان تەنها ئەوە نییە کارا و بەسودبن، بەڵکو یەکێك دەبێت لەهۆکارەکانی سەرکەوتنی ڕاستەقینە، ئەوەی لێرەدا پێویستە تەنها فێربوونی چۆنێتی بەستن و قازانجکردنی کۆبونەوەکانە" لەپێناو بەدیهێنانی ئامانجەکانتدا.

٧١-حەوت جۆر خەڵك لە نێو كۆبونەوەکاندا:

((لیژنە چییە جگە لـە کۆمـەڵێك خـەڵك خولـەك ڕەچـاودەکەن کەچـی کاتـژمێر بـەفیڕۆ دەدەن))

میلستۆن بریل

١-زاڵ :

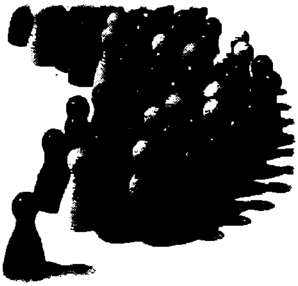

ئەم جۆرە کەسانە بۆماوەیەکی زۆر لە دامەزراوەکەدا کـاری کـردووە، بۆیـە واهەسـت دەکـات کـە خـاوەنی شـارەزاییەکی باشـە و لەهـەموان بـەزانیاریترە، بۆیـە هەوڵدەدات زاڵبێت بەسەر شێوازی کۆبونەوەکاندا.

٢-خوێندەوار:

ئـەم جـۆرە بـڕوای وەهایـە وەڵامـی هـەموو پرسـیارەکانی لـەلادا بەردەسـتەو بۆیـە شـیکردنەوە و ڕوونکردنـەوەی زۆر بـۆ ئـەوانی دەڵێـت و دەخاتـەڕوو هەربۆیـە بەهۆیـەوە ئەوانی تر هەست بەبێزاری دەکەن لەکاتێکدا بخۆیشی کەسێکی بێمەلاَم و چاکیشە.

٣-پچڕێنەر:

دەبینی ئەم کەسە لەناکاو قسەدەکات، حەز دەکـات هـەموان بـزانن کـە ئـەمیش شـت دەزانێت و وەلاَمی هەموو پرسیارەکانی لەلادا بەردەستە و تەنانەت زۆرجـاریش لەبابەتـە دەردەچـێت و باسـی شـت گـەلێك دەکـات نەلـەدوور و نـەش لـەنێزیك پەیوەنـدی بـە بابەتەکەوە نییە.

4-حەزكار بەقسەی لاوەكی:

ئەم جۆرە كەسانە حەزیان بەوەیە لەگەڵ كەسی تەنیشتیدا قسەبكات، جا گرنگ نییە بەلایەوە كێی تر قسە بۆ هەموان بكات، ئەم كەسە دەیەوێت سەرەنجی ئەوانی تر بۆلای خۆی كیچش بكات و لە كۆبونەوەكە بەدووربێت.

٥-نەرێنی:

ئەم كەسە هەمیشە هەستە نەرێنیەكانی دەربارەی كۆبونەوەكە دەخاتە ڕوو، یاخود بەرامبەر ئەوانی تر، مرۆڤێكی نەرێنی سۆزدارە، ئەوانی تر وەها تێدەگەیەنێت كە ئەم كۆبونەوەیە سودێكی نییە و باشتر وەهایە هەرنەبەستێرێت و داوا لەوانی تریش دەكات وەكو ئەو بیربكەنەوە بۆئەوەی هەست بە پەشیمانی نەكەن.

٦-شەرمۆك:

ئەم جۆرو كەسە متمانە و ڕێزلەخۆگرتنی لەدەستداوە، ئامادەی ئەنجامدانی هەمووشتێكە تەنها لە ئەوەنەبێت لەم كۆبونەوەیەدا قسەبكات، لەڕاستیدا ئەم كەسە ئامادەبوونی لەم كۆبونەوەیەدا وەكو كارتۆنێك وەهایە و لەسەر كورسیەك دانرابێت، بەڵام سەرباری ئەمە بەتەنها گەر خۆی كاربكات كەسێكی كارا و زۆرجاریش بەكاركردنی لەگەڵ دەستەكەیدا كارایی خۆی دەنوێنێت.

٧-شێواو-پەشۆكاو:

كاتێك گوێ لەم جۆرە كەسانە دەگریت هەرچی دەكەیت لێیان ناگەیت و یەك دێری بەسودیان لێ وەرناگریت. گەر پرسیارێكت لێكردن دەبینی وەڵامی پرسیارێكی تر دەدەنەوە، یاخود دوو وەڵامت دەداتێ و لێت دەپرسێت:" مەبەستت چییە؟ یاخود كامیان باشترە؟".

کاتێك بزانی چۆن ڕەگەڵ ئەم جۆرە کەسانەی نێو کۆبونەوەکاندا ڕەفتاردەکەیت ئەوا ئاشنای خاڵە بەهێزەکان دەبیت بۆ چۆنێتی باش بەکارهێنانیان، تۆ دەتوانی لەجهانی تایبەتی ئەواندا بیاندوێنی و پێیان بگەی، بەگومانبە لەوەی هەرکەسە تەنها یەك شێوە لەو کەسێتیانەی تێدابێت! بەڵکو پتر لەیەك چەشنە کەسێتیان هەیە. هەوڵبدە کۆبونەوەکانت بەچێژبکە و هەر لەسەرەتاوە لەشێوازی ڕەفتاری هەموان دڵنیابە و تێبینی بکە. بزانە تاوەکو باشتر هەوڵی تێگەیاندنیان بدەی ئەوەندەش ئەم کۆبونەوانەت بەسود و کاریگەرتر و بەئەنجامتر دەبن.

٧٢-دەهۆكاری پشت شكست هێنانی كۆبونەوەكان :

((خودی كۆبونەوەكان شتێكی ناكارا و بێبەرهەم نین، بەڵكو ئەوە خەڵكن وەهای لێدەكەن))

د.ئیبراهیم فەقی

بۆچارە ڕەشی زۆرێك لە كۆبونەوەكان چارەنوسی شكست دەبێت، ئەمە سەرباری ئەوەی كە زۆرێك لە دامەزراوە و بەڕێوەبەرانی جێبەجێكاری بڕێكی زۆری پارە لەبۆ سەرخستنی ئەم كۆبونەوانە خەرج دەكەن، باوەكو ئێستایش لێت بپرسم: بۆچی زۆرێك لە بەڕێوەبەران سەرباری ئامادەكاری وردیش كەچی كۆبونەوەكەیان شكست دەهێنێت؟ وەرە باوەكو پێكەوە سەیرێكی ئەو هۆكارانەبكەین كە لەپشت شكست هێنانی كۆبونەوەكانن:

١-نەكردنی ئامادەكاری پێویست:

نەبوونی ئامادەكاری پێویست و گونجاو هۆكارێكی گرنگی پشت شكست هێنانی كۆبونەوەكانە. بەڕێوەبەر بەبێ ئامادەكاری پێش وەخت داوای كۆبونەوە دەكات و چی بەمێشكیدا هات هەمووی دەڵێت. نەبوونی ئامادەكاری بەزیان و بێ سودە، كێشە و ناكۆكی لەنێوان ئەندامە ئامادەبووەكانی كۆبونەوەكەدا دروست دەكات و بەهۆیەوە شكست بە كۆبنەوەكە دەهێنێت.

2-نەبوونی ئامانج:

ئەنجامدانی کۆبونەوە بەبێ ئامانج وەکو لێخوڕینی ئۆتۆمبێلە بەبێ ئاراستەی دیاریکراو، هەردووکیان بەهیچ کۆتاییان دێت. بانگێشت کردن بۆ کۆبونەوە بەبێ ئامانجی دیاریکراو مانای شکست و زیانە گەیاندنە بەهەمووان. زۆرجار بەستنی کۆبونەوە بووەتە خوو، هەربۆیە بنچینەی شکستیش دەبێت.

٣-دانەڕشتنەوەی خشتەی کار:

ڕەنگە بەبێ داڕشتنەوەی خشتەی کاری ئاراستەکردن لە کۆبوونەوەکە بەڕێوەبەرێك کۆبونەوەیەك ئەنجام بدات، خەڵکان بۆ کۆبونەوەکە دەچن بەبێ ئەوەی بزانن بۆچی بۆی دەچن. نەبوونی خشتەی کار هۆکاری پشت فراوانبوونی ئەندێشە و بڵاوبوونەوەی واتەوات و دەرکی قسەی قۆڕ بۆ هەموان دەکاتەوە. ئەمەش ناچاری بەڕێوەبەردەکات لەهەندێك دەرك بدات کە هیچ پەیوەندییەکی بە کۆبونەوەکە نییە و کاتی خۆی و هەموانی تریش بەفیڕۆ بدات و کۆبنەوەکەش شکست دەهێنێت.

٤-زیادە ژمارەی ئامادەبووان:

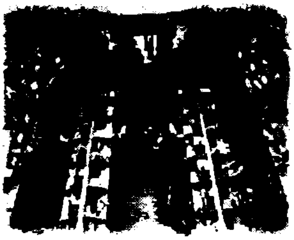

بەڕێوەبەری بانگی کارمەندێکی زۆر دەکات بۆ کۆبونەوەکە و وەهای باوەڕە تاوەکو زۆرتربن ئەم باشتر کاریان دەکاتەسەر و ئامانجەکانیان بۆ ڕوونتردەکاتەوە. بەلآم توێژینەوەکان سەلماندوویانە تاوەکو ژمارەی بەشداربووانی کۆبونەوەکان زۆربێت هەلی قسەکردن و ویتەویت و پەشیمان کردنەوە زیادتردەبێت، هەروەها کاتی کۆبونەوەکەش زیاد دەبێت، تەنانەت گەر خۆراکپێدانی پەرچکراوە(فیدباك) ئەنجام بدرێت بەهۆی زۆری ئامادەبوانەوە نرخی ئەم فیدباکە کەم دەبێتەوە و بەبەهایش نابێت.

٥-ئامادەبوون لە زۆر کۆبوونەوەدا:

ئایـا ئەنجامـدانی کۆبونـەوەی زۆر هۆکـاری باشـتربوونی ئەنجامەکانـە؟ بـەپێی شـارەزایانی کۆمەڵناسـی و بەتایبـەت ڕۆبێـرت ب.نلسـۆن و پیتـەر ئیکۆنـۆمی نوسـەری کتێبی" کۆبونەوە کارێکی باشتر" وەڵامی ئەو پرسیارەی پێشوتر نـەخێر دەبێـت. زۆری کۆبونـەوەکان هۆکـارە بـۆ وروژانـدنی داڕووخـان لای ئەنـدامانی دەسـتەی کـارت. زۆر و دووبـارەبوونی کۆبونـەوەکان وەهـات لێدەکات لـە ئەنجامـدانی کارەکانـت جیاوازتربیـت، وەڵامدانـەوە بـۆ هـەموو بانگێشـتەکان کارێکـە بـۆ کـەمبوونی بەرهـەم و هۆکاریشـە بـۆ بێزاربوون و کەمبوونەوەی بەهای کۆمەڵایەتی.

٦-ناکۆکی تایبەتی:

لـــەکاتی بەســـتنی کۆبونەوەکـــەدا بەڕێوەبـــەر هەڵدەسـتێت بـە ڕێگـەدان بـە هەنـدێك لەکارمەنـدانی بۆئـەوەی لـەکاتی کۆبونەوەکـەدا بەرامبـەر یـەکتر بوەستنەوە، بەو بڕوایەی ئەمە دەبێتەهۆی ئەنجامێکی باشتر، بەڵام لەڕاستیدا ئەمە ڕێگەیەکە بۆ دروستبوونی بەرەکاری و بەهۆیەوە کۆبونەوەکە شکست دەهێنێت.

٧-ڕەخنە:

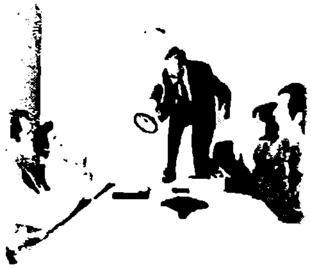

گەر بەڕێوەبەر کۆبونەوەکەی بـۆ ئەوەبەسـتبێت کـە ڕەخنە لە ڕەفتـار و بۆچـوونی ئـەوانی تـر بگرێـت ئـەوا ئەنـدامانی کۆبونەوەکـە هەسـت بـەترس و داڕوخـاوی دەکەن، ئەمەش بێگومـان هۆکـارە بـۆ شکسـت هێنـان بەم کۆبونەوەیە.

٨-بەشداریێتی نەکردن:

لەزۆر کۆبونەوەدا دەبینی تەنها بەڕێوەبەر قسەدەکات و ڕێگە بەوانی تر نادات فزەبکەن، ئەوجا دەپرسێت گەر یەکێك تێبینییەك یاخود قسەیەکی هەبێت! لەزۆربەی کاتەکانیش وەلامێك بۆ تێبینیەکانی ئامادەبوان نابێت، ڕەنگە یەك یاخود دووکەس قسەبکەن، یان هەر هیچ نەگوترێت. ئەم جۆرە کۆبوانەوانە بیرۆکراتین و هۆکاری پشت بێزارکردنی ئەوانی ترە و ئامادەبوان ناچاردەکەیت هەست بە کەمێتی خۆیان بکەن و ئەمەیش هۆکارە بۆ شکست هێنانی کۆبونەوەکان.

٩-دیارینەکردنی کاری داهاتوو:

کاتێك کۆبونەوەکە زۆربەباشی بەڕێوە دەچێت و هەموان دەتوانن بەشداربن و کێشەیش دروست نابێت، بەڕێوەبەر لەکۆتادا داوا لە ئامادەبوانی ناکات لەداهاتوودا دەبێت چیبکەن. بەڵکو تەنها سوپاسی ئامادەبوان دەکات و بەهیچ شێوەیەك ئاراستەی کارمەندانی ناکات. هەربۆیە کۆبونەوەکە بەشکست کۆتایی دێت.

١٠-نەکردنی بەدواداچوون:

بەڕێوەبەر بانگێشتی کارمەندانی دەکات بۆ کۆبونەوە و ئاراستەکانی دیاری دەکات و دواتر کۆبونەوە کۆتایی دێت، بەلام گرنگی بە بەدواداچونکردن بۆ ڕێنماییەکانی ناکات و چی شتێکی لە کۆبونەوەکەدا بە ئەندامانی سپارد دواتر لەبیری دەکات. **بزانە کە بەبێ بەدواداچوون کۆبونەوەکان سەرکەوتوو نابن.**

بێگومان دەشتوانی هۆکاری تر بۆ شکست هێنانی کۆبونەوەکان بدۆزیتەوە، بەلام بڕوام وەهایە-بەپشت بەست بە لێکۆڵینەوەکانم- لیستەکەی پێشووتر هۆکارە سەرەکیەکانی لەخۆ گرتووە. هەوڵبدە جارێکی تر لە کۆبونەوەکاندا نەکەویتە ئەو هەڵە باوانەوەی کە دەبنە هۆی شکست هێنانی کۆبونەوەکە، لەم چوارچێوەیەدا قسەیەکی

جيم رۆن ی نوسـەری كتـێبی:" لـەژیانێكی نـاوازەدا"ت بـۆ دەهێنمـەوە كـە دەڵێـت:" **هۆكاری پشت شكست بڕیاری هەڵەیە و هەموو ڕۆژێك دووبارە دەبێتـەوە**"، بۆیـە وریابـە لەدووبارە بەسـتنی كۆبونـەوەی ناكـارا، هەوڵبـدە لـە هەڵـەكانی پێشـووترتەوە فێربیـت، لەهەڵەی ئەوانی تریشەوە فێربە و بـەرەو سـەركەوتن ڕێگـەت بـدۆزەرەوە. پـەنـدێك هەیـە تێیدا هاتووە:" **لەهەڵەی ئەوانی ترەوە فێربە" چونكە كاتت ئەوەندە زۆر نییـە بكەویتـە هەمان هەڵەوە**" .

٧٣-پازدە بقە لەکاتی ئامادەبوون لە کۆبونەوەکاندا:

((ئەوەی مرۆڤ دروستی کردبێت دەتوانێت بیگۆڕێت))

فریدریك مۆرفرسۆن

بەرلەوەی بڕۆی بۆ هەر کۆبوونەوەیەك ئەم لیستە بخوێنەرەوە:

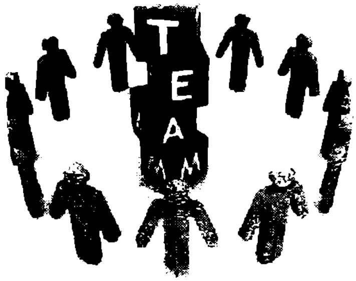

١) کە دەزانیت ئامادەنیت مەڕۆ بۆ کۆبونەوەکە و باشتر وەهایە دوای بخەی بۆ کاتێکی تر.

٢) هەرگیز دوامەکەوە لە کۆبونەوەکە، جابیانو و هۆکارەکانیش هەرچییەك بن.

٣) بانگێشتی کەسی زۆر مەکە بۆ کۆبونەوەکە، تاوەکو ژمارەکە زۆربێت کۆبونەوەکە بێبایەختر دەبێت.

٤) خۆت ئەو زانیاریانە دابەش مەکە کەئیشی کارڕەوانکارتە، بۆئەوەی کاتی زۆرت لەدەست نەچێت.

٥) قسە بەکەس مەبڕە.

٦) هیچ قسەیەك بە دوژمنکارانەی تایبەتیانە وەرمەگرە.

٧) شەڕە قسەمەکە.

٨) مەبە تاکە کەسێك قسەبکات، ڕێگە بەوانی تریش بدە.

٩) لە ڕێکنەکەوتن مەترسە، گەر تایبەتی نەبوو.

١٠) هەڕەشە لەکەس مەکە.

١١) ڕێگە بە زمانی زبر و پیس مەدە و بەکاریشی مەهێنە.

١٢) نەرێنیانە قسەمەکە.

١٣) رشێگە بە قسەکردنی لاوەکیانە مەدە.

١٤) کاتی زۆرتر لە کاتی کۆبونەوەکەت بەکارمەهێنە.

١٥) لەبیری نەکەیت راسپاردە و سوپاس گوزاری پاش تەواوبوونی هەموان ئاراستەی ئامادەبووان بکەی.

٧٤-بیست بنەما بۆ سەرخستنی کۆبونەوەکان:

((تۆ لەبەرئەوەی سەرکردەی دەستەکەتی، بۆیە تۆ بەرپرسی لە ئافراندنی ئەو ژینگەیەی کە تاوتوێکاریەکان دەکەن بە پێشنیار و بڕیاری باشتر))

کلیدوبراسڵن

ئێمە ئێستا لەو هۆکارانە تێگەیشتن کە خەڵکی لەپێناویدا کۆدەبنەوە و ئەو فاکتەرانەشمان زانی کە دەبنەهۆی شکست هێنانی ئەو کۆبونەوانە، هەروەها ئەو هەڵانەشمان خستەڕوو کەلەکاتی بەستنی کۆبونەوەدا پێویستە لێی بەدووربین، ئێستایش کاتی ئەوە هاتووە گرنگترین بنەماکانی سەرخستنی کۆبونەوەکانت بۆ بخەمەڕوو، ئەوانیش:

١-ئامادەبە:

هەوڵی داڕشتنەوەی خشتەی کارێك بدە کە هەموو ئەو بابەتانەی تێدابێت کە دەتەوێت باسی لێوە بکەیت، هەروەها کات و ڕۆژ و شوێنی لێ قسەکردنیش بنوسەرەوە، جا تایبەت بێت بە کاری کۆبونەوەکە یاخود نا.

٢-پێشتر خشتەی کارەکان بەدابڕێژراوی دابەش بکە:

بەلای کەمەوە پێویستە هەر کەسێك سێ ڕۆژ بەر لە کۆبونەوەکە خشتەی کارەکانی کۆبونەوەکەی پێبدرێت، بەمەش هەلی بەشداری کردن و هەوڵدان بۆ خۆئامادەکردن بەوانی تریش دەدەی، لەگەڵ ڕێکخستنی کاتی کار و مەوئیدەکانی دیکەیان.

3–تەنها کەسە گرنگ و سەرەکیەکان بانگێشت بکە:

توێژینەوەکان سەلماندوویانە سەرکەوتووترین و باشترین کۆبونەوەکان ئەو کۆبونەوانەن کە ئامادەبوانی لەنێوان شەش بۆ هەشت کەسن، بۆیە وریابە و دەبێت کەسانی مەبەست و گرنگ داوەت بکەیت.

٤–هەمووان ئامادەبکە:

بەر لە بەستنی کۆبونەوەکە دڵنیابەرەوە لەوەی هەموو ئەندامەکانت ئاشنای کۆبونەوەکەن و دەبێت بزانن چی ڕوودەدات و دەوترێت و ئەوانیش دەبێت چی بکەن. گەر یەکێکیان ڕاپۆرتێکی هەیە یاخود ڤیدیۆیەکی هەیە بۆ پێشکەش کردن پێویستە بەباشی ئامادەی بێت، بەم شێوەیە زامنی بەباش تەواوبوونی کۆبونەوەکە دەکرێت و خۆت لە شتی لەناکاو بەدوور دەگریت و توشی هەڵچوونیش نابیتەوە.

٥–پێشتر دەست بەسەر کێشەکاندا بگرە:

بەر لە بەستنی کۆبونەوەکان لە نەبوون یان خامۆشبوونی کێشەی نێوان ئەندامانی کۆبوونەوە دڵنیابەرەوە، بەم کارەش خۆت لەکاردانەی نەرێنی لەکاتی کۆبونەوەکەدا بەدوور دەگریت.

٦–بەرلە کاتی دیاریکراو ئامادەبە:

ئامادەبوونت بە کاتێکی باش بەر لەدەستکردن بە کۆبونەوەکە هەلی ئەوەت پێدەدات کە بەباشی بە بابەتەکاندا بچیتەوە، بە شوێن و کەرەستەکانیشتدا بچۆرەوە. هەروەها ئامادەبوونی پێش وەختت لە ڕووداوی لەناکاوی نەخوازراو بەدووت دەخاتەوە و متمانە و ڕێزیشت لای ئامادەبوانت پتر دەبێت.

٧-گرنگی بە ڕێکخستن بدە:

داوا لەیەکێك لە ئامادەبووان بکە، بۆ نمونە کار ڕەوانکارەکەت کە ئاگای لەکات بێت و کەسێکی تریش بیرۆکەکان بنوسێتەوە بە خاڵی کورت، بەم شێوەیە لەکاتێکی دیاریکراودا ڕێگە بەوانی تر دەدەی بەشداری کۆبونەوەکە بن و گیانی یەك دەستەیی لەنێو کارمەندانتدا برەو پێ دەدەی.

٨-ئامانجتیان بۆ ڕوونبکەرەوە:

کاتێك کۆبونەوەکە ڕێك دەخرێت ئامانجی پشت بەستنی ئەم کۆبونەوەیە بۆ ئامادەبوان ڕوونبکەرەوە. ڕاستە دەستەکەت ئاشنای خشتەی کارەکان و ئامانجی پشت بەستنی ئەم کۆبونەوەیەتن، بەلام گرنگە جارێکی تر ئامانجەکەتیان بۆ ڕوونبکەیتەوە و بەبیریان بهێنیتەوە، بۆنمونە دەڵێیت:" ئێمە ئەمڕۆ کۆدەبینە بۆ دۆزینەوەی باشترین چارەسەر بۆ نەهێشتنی گازەندی کڕیاران"، یاخود:" دەمانەوێت ١٠٪ ڕێژەی فرۆشمان بەرزبکەینەوە"، گرنگ نییە ئەمڕۆ چیت ئامانجە گرنگ ئەوەیە بەر لە دەستکردن بە کۆبنەوە ئامانجەکانت بۆ هەموان ڕوونبێت و ڕوونبکرێتەوە.

٩-بنچینەیەکی بەهێز دابڕێژە:

هەوڵبدە کۆمەڵێك ڕێسا بخەیتە پێش دەستی هەموو ئامادەبووان، وەکو:

أ- ڕێز لە بۆچوونی ئەوانی تر بگرە.

ب- ڕێز لە هەستی ئەوانی تر بگرە.

ت- هەلی قسەکردن بەوانی تریش بدە.

دانانی ئەم جۆرە بنەما و ڕێسایانە هەمووان متمانەپێکراوتر دەکات و باشتر لەیەکدی تێدەگەن و لەقسەی لابەلا ناترسێن.

10-کاتی کۆبوونەوە دیاریبکە:

گرنگ ئەوەیە کاتی دەست پێکردن و کۆتایی هاتنی کۆبونەوە دیاریبکەی، کاتی حەسانەوەیش دەست نیشان بکە. لەبیرت بێت کاتێک تۆ رێز لەکاتی دیاریکراوی خشتەی کارەکەت دەگریت رێزت لای هەموان باشتر دەبێت و گەر کاتی زۆرترت پێویست بوو لە ئامادەبووان بپرسە گەر قایل نەبوون پێت ناخۆش نەبێت و قسەکانت بۆ جاری داهاتوو هەڵبگرە.

١١-لەکاتی کۆبونەوەکەدا کاتێك بۆ حەسانەوە دیاریبکە:

ناتوانی هەموان ناچاربکەی بۆماوەیەکی زۆر گوێ بۆیەك کەس بگرن بەبێ حەسانەوە، بۆیە بوونی کاتی پشوو یان حەسانەوە و خواردنەوەی شەروەتێك یان پەرداخێك ئاو یاخود رۆیشتن بۆسەر ئاو و جگەرەکێشان هەلێکی باش دەدات بۆ نوێ بوونەوەی توانای وەرگرتنی زانیاری لای ئامادەبووان و باشتر پەیوەستبوون بە کۆبونەوەکەوە.

١٢-ژینگەیەکی ئارام بئافرێنە:

رێگە بەهەموان بدە کە بەبێ ترس لە سزا بە رێزەوە بۆچونەکانیان دەربڕن.

١٣-راوێژ بەئەوانی تر بکە:

هەوڵبدە هەموان بەکاراییەوە بەشدار پێبکەی، بۆچوون و رایان وەربگرە و پرسیاری کراوەیان ئاراستە بکە و هانی قسەکردنیان بدە.

14-گوێ بۆ گرنگیدانەکان بگرە:

باشترین رێگە بۆ دروستکردنی هۆگری گوێگرتنە لەوانی تر، وەهایان پیشان بدە وەك ئەوەی تۆ بەباشی گوێیان لێ دەگری و گرنگییان پێ دەدەی، هانیان بدە بۆ قسەکردن و پرسیاریان لێبکە و هانیان بدە بۆئەوەی هەست بە گرنگی دانی تۆ بەخۆیان بکەن.

١٥-هێمن و لەسەرخۆیە:

گرنگی بەوە مەدە لە کۆبونەوەکەدا چی ڕوویدا و لەلایەن چەند کەسێکەوە چی گوترا، گرنگ ئەوەیە بەسەر سۆزەکاندا زاڵبیت و ئەوانی تر لەتۆ گەیشتبن، بۆیە کارێکی ئاساییە لەپێناو بەرژەوەندی دامەزراوەکەدا لەگەڵ تۆدا ناکۆکبن یاخود هاوبۆچون نەبن.

١٦-لەخشتەی کارەکان دەرمەچۆ:

گەر ڕوویدا لەناکاو باسی بابەتێکت کرد لەدەرەوەی بابەتە سەرەکیەکە ئەوا بەخێرایی بگەڕێوە بۆسەر ڕێڕەوی تایبەتی خۆت، هەروەها گەر کەسێکی تر لە بابەتە دەرچوو بە قسەی جوان و خۆش ئاراستەی بابەتە سەرەکیەکەی بکەرەوە. هەوڵبدە لەخشتەی کارەکە دەرنەچیت و مەچۆرە سەرباسکردنی خاڵێکی نویتر تاوەکو خاڵەکەی پێشووتر بەباشی نەگەیەنیت و ئامانجەکەتی پێ نەپێکیت.

١٧-دان بەهەڵەکەتدا بنێ و دواتر لەسەرکارکردنت بەردەوامبە:

تۆ مرۆڤیت و هەڵەکردنیش شتێکی هەبووە، گەر هەڵەت کرد دانی پێدا بنێ و خۆت تێك مەدە و دواتر بگەڕێرەوە بۆ قسەکردنی دروست و بزانە تەواوی و بێ خەوشی تەنها لای خوایە و بۆ خوایە.

18-گیانی پابەندی لەناخی هەمواندا بچێنە:

کۆبونەوەکە گرنگ نابێت گەر هەموو ئامادەبووان هاوبۆچونت بن، بەڵام گرنگ ئەوەیە تێگەیشتنێك لەنێوانتاندا هەبێت بۆئەوەی پشتیوانی ئەوانیش بەردەست بخەیت، یاخود تەنانەت یارمەتیان بدەی بۆ ڕوونکردنەوەی هەندێك شت.. بیرۆکەکە ئەوەیە یارمەتی و پشتیوانی ئەوانی بەدەست بێنی گەر پێویست بوو بۆ پێشکەوتن.

١٩-خشتەی كاری داهاتوت دابڕێژە:

بەر لە تەواوبوونی كۆبونەوەكە دڵنیابەرەوە لە پوختكردنـەوەی گـرنگترین مەبەسـت و بڕیارە سەرەكییەكان و ئەو بۆچونانەی پێی گەیشتوی، ئـەوجا نەخشـەی كـاری داهـاتوو دابڕێژەوە و بەرپرسیارێتیەكان دیاریبكە و داوا لە خۆبەخشەكانیش بكە ئەنجامی بدەن و بەجێبـەجیٚ كردنـی هەنـدیٚ ئامـانجی دیـاریكراو دەتوانیـت كۆبونەوەكـە تەواوبكـەیت بەتایبەت كاتێك زانیت نەخشـەكەت چـوەتە بـواری جێبـەجیٚ كردنـەوە و ئامـانجی پشـت كۆبونەوەكە بەدیهاتووە.

٢٠-پێویستە بەدواداچوون بكەیت:

گـەر شـتێكی گـرنگ هـەبێت لـە بەڕێوەبردنـدا هاوتـای نەخشەداڕشـتن بێـت ئـەوا بەدواداچوونە. دڵنیابە لەوەی كە تۆ بەپێی نەخشە و پلانەكە بەدواداچوون بـۆ كارەكـەت دەكـەیت بـۆ زامنكردنـی سـەركەوتنی خـۆت و سـەركەوتنی كۆبونەوەكەشـت. پاشـی ٢٤ كاتژمێر گرنگی بە دابەشـكردنی ڕوونكردنـەوە و ئەنجامدراوەكانبـدە، هـەروەها دەتـوانی لەهەموو جێگەیەكی دانێی و هەلی خوێندنەوەی بۆ هەمووان بڕەخسێنی .

كاتێـك بیسـت بنەماكـە پێـڕەو دەكـەیت خۆیشـت سـەیرت لەئـەنجامی كۆبونـەوەكانت دێـت! دەبینـی بـەهێز و ژیـر و كاراتریـت وەك لـەجارانت، كـات و پـارەی زۆریشـت لـە بەفیڕۆدان بۆ دەگەڕێتەوە، هەروەها ئەوانەی لە دەوروپشتی تۆن ڕێزی زیادترت لێدەگرن و بەچاوی سەركردەوە لێت دەڕوانن.

٧٥-خشتەی کار.. چییە؟

((خشتەی کار وەکو نەخشە وایە، دەتگەیەنێت بە ئامانجی خوازراو بە کورتترین و ئارامترین ڕێگەش))

د.ئیبراهیم فەقی

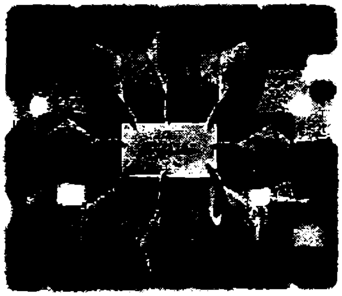

خشتەی کار یەکێکە لەگرنگترین ئەو ئامرازانەی بەڕێوەبەر دەتوانێت بۆ باش بەڕێوەچوونی کۆبونەوەکانی سودی لێ وەربگرێت. خشتەی کار کات و پارەی زۆرت بۆ دەگێڕێتەوە، کارمەندانت هۆشیارتر دەکات بەرامبەر کۆبونەوە و کارەکان، کە ئەمەیش هانت دەدات بۆئەوەی بەچڕی تیشک بخەیتەسەر بابەتەکانی کۆبونەوەکە، بزانە ڕۆیشتن بۆ هەر کۆبونەوەیەك بەبێ خشتەی کاری ڕێکخراوی باش ئامادەکراو باشترین و خێراترین ڕێگەیە بۆ شکست" چون بەبێ بوونی خشتەی کار بەئاسانی لە بابەت گەلێك دەدەیت هیچ پەیوەندییەکیان بە بابەتی بنچینەییەوە نییە و بەهۆیەوە کاتێکی زۆر بەفیڕۆ دەدەیت و ئەوانی تریش پەرێشان و بێزاریش دەکەیت. بۆ نەگبەتی زۆرێك لە بەڕێوەبەران بەبێ داڕشتنەوەی خشتەی کار کۆبونەوەکانیان ڕێك دەخەن و سەیریشیان لەسەر نەکەوتنی کۆبونەوەکانیان دێت! لێرەدا پێویستە بەر لە بەستنی هەر کۆبونەوەیەك دڵنیابیتەوە کە کۆبونەوە پێویست و گرنگە، ئەوجا ئامانجی کۆبونەوەکەت بنوسیتەوە و ئەو بابەتانەیشی دەتەوێت تاوتوێی بکەیت لەکاتی کۆبونەوەکەدا و ئەو ئەنجامەیش دیاریبکەی کە دەتەوێت پێی بگەیت. پاشی ئەمە پێویستت بە تۆمارکردنی ناوی هەموو ئەو کەسانەیە کە پێویست دەکات بێنە کۆبونەوەکەوە و کاتی کۆبوونەوە و شوێنەکەیشی دیاریبکە. داوا لە کاربەدەستانت بکە لەم خشتەی کارەت چەند دانەیەك بۆ لەبەربگرێتەوە و بیهەنێرێت بۆ کەسانی داوەت یان بانگێشت کراو و باشتر وەهایە ئەمەیش بە سێ ڕۆژ بەر لەدەستپێکردنی کۆبونەوەکە بێت. تۆ بەم کارەت یارمەتییان دەدەیت بۆ باشتر خۆ ئامادەکردن.

لێرەدا نمونەی چۆنێتی دروستکردنی خستەی کارت بۆ بەردەست دەخەم:

نمونەی خشتەی کار

خشتەی کاری کۆبوونەوەی فرۆشەکان

ڕۆژ و بەروار: پێنج شەممە ١٤ ی مارسی ٢٠١٤ .

شوێن: هۆڵی کۆبونەوەکان.

کاتی دیاریکراو: ٧٥ خولەك .

لە : ٣ ی پاش نیوەڕۆ تاوەکو ٤:١٥ خولەکی پاش نیوەڕۆ.

ئامانجی کۆبونەوەکە: زیادکرنی بڕی فرۆشەکان بەڕێژەی ١٠٪ .

بابەتی تاوتوێکردن (بابەتی کۆبوونەوەکە)

١- پێداچوونەوە بە ڕوونکاریەکانی کۆبونەوەکەی پێشووتر	١٠ خولەك .
٢- خەڵاتکردنی بەڕێز جۆن بەهۆی کارەباشەکانیەوە	٥ خولەك.
٣- بەڕێز ڕۆلین دەست بە پێش گوفتاری کۆبونەوەکە دەکات	٥ خولەك.
٤- بەڕێز دوسن ڕاپۆرتێك پێشکەش دەکات	١٠ خولەك .
٥- تاوتوێی بۆچوونەکان	١٥ خولەك .
٦- بڕیارەکان	١٠ خولەك.
٧- نەخشەی کار	١٠ خولەك.
٨- کۆتایی کۆبونەوەکە	١٠ خولەك .
تێکڕای کات	٧٥ خولەك .

سوپاس

پێویستە ئەم خشتەی کارە وەکو داوەتنامەی فەرمی بۆ هەموو ئامادەبوان بهەنێریت.

دڵنیابە لە باشی بەکارهێنانی ڕێگە و مەزنی دەستکەوتنی سەرکەوتنی کۆبونەوەکانت.

٧٦-شەش کلیل بۆ بەستنی کۆبونەوەی کارا و بەهێز:

((کۆبونەوەی مەزن و بەرهەم بەخش تەنها نابەسترێن، بەڵکو بەباشی ڕێکخراوە و گرنگی پێدراوە))

نهێنیەکانی سەرکەوتنی بەڕێوەبەر

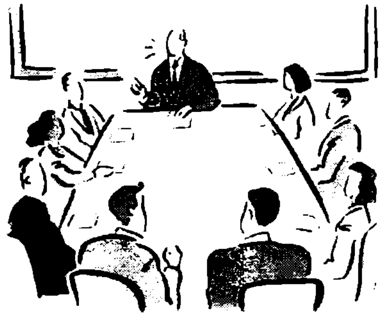

پاش چەندین ساڵ لە ئەزمون کە دەکاتە بیست و پێنج ساڵ، لە ڕێگەی توێژینەوەی پتر لە هەزارکتێب و پارچەڤیدیۆ و کۆبونەوەکردن بە سەدان بەڕێوەبەر و قسەکردنی جۆراو جۆر لەگەڵیاندا، گەیشتینە شەش کلیلە چارەسەری وەها کە کۆبونەوەکانت بەسود و بەچێژ و بەرهەمدار دەکەن.

١-بەدواداچوونکردن بۆ پێشنیارەکانی کۆبونەوەی ڕابردوو:

پێویستە بە بەدواداچوونکردنێکی گشتگیرانەی کۆبونەوەکانی ڕابردوو دەست بە کۆبونەوەکە بکەیت: ئەو شتانەی لە کۆبونەوەکەی پێشووتردا سەرکەوتن یان شکستیشی هێناوە، ئەمانە بخەرە نێو نەخشەی کاری داهاتووتەوە.

٢-ڕێز و خەڵات:

هانی کارمەندانت بدە، ئەوەیان یادبخەرەوە کە ئەمان تایبەتمەندن لەکارەکانیان، هەروەها پێویستە بە ڕوونی خەڵاتی کەسانی بەهێز و کارجوان بکەی و هەمووانیش هان بدە بۆ ئەوەی پیرۆزبایی لە هاوڕێکەیان بکەن و هانی ئەمانیش بدە بۆ جوان یان خاسکاری" بۆنەوەی لەداهاتوودا ئەمانیش خەڵات بکرێن.

٣-میوانێکی جوانبێژ داوەتی کۆبونەوەکە بکە:

ڕەنگە ئەم میوانە کەسێکی قسەکاری ڕەوانبێژی بەناوبانگ بێت، یاخود سەرۆکی کۆمپانیاکە، یاخود کارمەندێکی زۆر لێهاتووت بێت" بۆئەوەی کارمەندەکانت فێری چۆنێتی قایلکردنی میوان و کڕیاران بن و گلەیی و کێشەکانیان نەهێڵیت. بێگومان بیرۆکەی گوتاربێژی بەناوبانگ و سەرکەوتنی هانی کارمەندانت دەدات بەباشترین شێوە خۆیان ئامادەی کۆبنەوەکە بکەن.

٤-ڤیدیۆیەك پیشانی ئامادەبوان بدە:

ڤیدیۆیەك لەبارەی گەشەپێدانی کەسێتی یاخود لەبارەی هاندانەوە ئامادە و پێشکەش بکە" بۆئەوەی چێژ بە کۆبونەوەکە ببەخشیت و سود لەم کاتە وەربگریت و بەرهەمداری بکەیت، هەروەها دەتوانی ڤیدیۆی هاندان و خزمەتی کڕیاران یاخود هەرشتێکی تری لەم جۆرە پێشکەشی ئامادەبووان بکەی. دەبێت سوود لەم چەشنە ڕێنماییە وەربگریت و بیکەیت بە بنەمایەك بۆ سەرکەوتنی کۆبونەوەکانت.

٥-خوو بەقسەکردنەوە مەگرە:

خۆ مەرج نییە لەسەرتۆ کە هەر قسەبکەیت و دەمت دانەخەیت، دەبێت ئەم بەرپرسیارێتییە دابەشی بکەی" بۆئەوەی هەلی سەرکردایەتی کردنی کۆبونەوەکە بەوانی تریش ببەخشیت، بەم ڕێگەیەش بارمەتییان دەدەی بۆ دیارخستنی توانایی و بەهرە کارگێڕیەکانیان و زیادکردنی متمانە بەخۆکردن.

٦-ناوی هەموانت لەبیربێت:

کاتێك لەگەڵ ئەوانی تردا قسەدەکەیت بەناوی خۆیانەوە بانگیان بکە، بێگومانبە لەوەی ئەمە کاریگەری گەورەی لەسەر دەرونیان دەبێت و گرنگی پێدانی تۆ لەپێش چاو دەگرن و واهەست دەکەن تۆ بەڕاستی گرنگییان پێ دەدەی.

٧٧-کەی کۆبونەوە دەبەستیت؟

((سێ شت هەن لەژیاندا بتوانی پێشبینییان بکەی: باج، مردن، کۆبوونەوەی زۆر)).
مایك مۆر

کات و شوێنی هەڵبژێردراوی کۆبونەوەکەت کاریگەری گەورەیان دەبێت لەسەر ئەنجامی کۆبونەوەکەت، جا بەسەرکەوتن بێت یاخود شکست. ئێستایش باوەکو بزانین کەی پێویستت بە بەستنی کۆبونەوەیە:

١-کۆبونەوەی قاوەڵتی:

لەکاتی قاوەڵتی بەیانیدا دەتوانی کارمەندانت کۆبکەیتەوە. گەر بەڕێوەبەرەکە کارابێت ئەم جۆرە کۆبونەوانە بەرهەمدار و گرنگە و تاکۆتایی ڕۆژەکە کاریگەری لەسەر ئامادەبوانی کۆبوونەوە دەبێت و تەنانەت هەندێك جاریش تاوەکو یەك هەفتە کاریگەری لەسەری دەمێنێت.

٢-کۆبونەوەی کارەکانی ڕۆژانە:

بەڕێوەبەر دەتوانێت بەیانیان کاتژمێر ٩ کۆبونەوە بەکارمەندانی بکات بەمەبەستی زامنکردنی بەباشی و گونجاوی بەڕێوەچونی کارەکان، ئەم کۆبونەوەیە بەزۆری تێناپەڕێت لە پازدە خولەك و پێویستی بە بەڕێوەبەرێکی بەهێز و هاندەری کارمەندانە. زۆرێك لە کۆمپانیاکان ئەم کۆبونەوانە بە پێویست دەزانن. کۆبنەوەی کردارەکانی ڕۆژانە، هەموو ڕۆژێك زۆرێك لە کارمەندانی کۆمپانیا و دامەزراوە جۆراوجۆرەکان لە

ناوەندی خۆیان لەکاتی دیاریکراودا کۆ دەکرێنەوە. لایەنی خراپی ئەم کۆبونەوەیە ئەوەیە کە بە ناپێویست و ڕۆتین بکرێت، بۆیە لەم کاتەدا زۆرێك لەکارمەندان ئامادەی کۆبونەوەکە نابن.

٣-کۆبونەوەی بەیانیان:

ڕەنگە بەڕێوەبەر بڕیاری بەستنی کۆبنەوەیەك بدات لە کاتژمێر ٩ بۆ ١٠ ی سەرلەبەیانی یاخود لە ١٠ بۆ ١١ ی سەرلەبەیانی، ئەم جۆرە کۆبونەوانە بەزۆری بۆ بڕیاردانی بەکۆمەڵە،هەرچەندە هەندێك لەکاتی کارمەندان دەکوژێت، بەڵام بەسودە بۆ زیادکردنی فرۆش و باشترکردنی ڕاژە.

٤-کۆبونەوەی نانی نیوەڕۆ:

لەکاتی نانی نیوەڕۆدا بەڕێوەبەر دەتوانێت کۆبونەوەیەك ڕێك بخات، ئەم کۆبونەوەیە بەزۆری لەیەك کاتژمێر زیاترە و دەگاتە دوو کاتژمێر، ئەم جۆرە کۆبونەوانە سەرکەوتووە" چونکە کارمەندەکان خۆیان بۆ نان خواردن ڕوو لەجێگەیەکی دیاریکراو دەکەن، هەروەها پاشی نان خواردن ئاستی وزەیان نزم دەبێتەوە کە پێویستی بە هاندان و دووبارە وروژاندنە بۆ باش کارکردن و چنگ خستنی ئەنجامی خوازراو.

٥-کۆبونەوەی پاش نیوەڕۆ:

ئەم کۆبونەوانە بەزۆری کاتژمێر ٣ ی پاش نیوەڕۆ بۆ ٤ ئەنجام دەدرێت. زۆرێك لە کۆمپانیاکان ڕۆژێکی تایبەتیان بۆ ئەم جۆرە کۆبونەوەیە دیاریکردووە و ڕەنگە دووشەممان یاخود هەموو دووڕۆژ جارێك بێت و هەلی پێشتر زانینی کاتی کۆبونەوە بە کارمەندان دەدرێت، ئەم جۆرە کۆبونەوانە بەکەڵکە بۆ باشترکردنی دۆخی ڕاژەی

کارمەنـــدان، چـــارەکردنی گازەنـــدە و ســـکالاکان، باشـــترکردنی بەرهـــەم و زیـــادبوونی فرۆشەکان..هتد.

٦-کۆبونەوەی درەنگان:

بەڕێوەبەر داوا لەکارمەندانی دەکات کاتـژمێر ٥ ی سـەر لـەئێواریَ بـێن بـۆ کۆبونـەوە، ئـەم کۆبونەوەیـە لـە ١ کاتـژمێر زیـادتر ناخایـەنێت، لـەم کاتـەدا خەڵکـەکان کـەمترین هاندانیان ماوەتەوە و ڕۆژێکی زۆر سەختیان بەڕێکردووە، حەزیان لە گەڕانەوەیـە بۆمـاڵ، بۆیە ئەم جۆرە کۆبونەوانە کەمترین شەڕەقسە و جیاوازی بۆچوونی تێدا دیاردەکـەوێت و زووترین بڕیاری تێدا دەدرێت و هەمووان بەئاسانی بەبڕیارەکان قایل دەبن" چونکە گرنگ ئەوەیە کە زوو لەم کۆبونەوەیە ببنەوە و بڕۆنەماڵەوە.

٧-کۆبونەوەی بەپەلە:

کاتێـك گرەوەئاسـتەنگێك توشـی بەڕێوەبـەر و کاروبـاری کۆمپانیـا و دامەزراوەکـە دەبێتەوە بەڕێوەبەر داوای کۆبونەوەی بەپەلەدەکات، لەم کاتەدا پێویسـتە زۆر بـە وردی و ژیرانەوە کار و قسەکانی بخاتەڕوو. لەبەرئـەوەی ئـەم کۆبونەوانـە بەپلـەن بۆیـە باشـتر وەهایە بەڕێوەبەر ئاگاداری هەموو کارمەندانی خوازراوی بکات کە بـۆ کۆبونـەوە بانگیـان دەکات و کاتی ئەم کۆبونەوانە پێشتر دیارینـەکراون و کـەی ویسـترا دەتوانرێـت ئـەنجام بدرێت. بۆ چارە ڕەشی زۆرێك لـە بەڕێوەبـەرەکان هـەواڵ و پـێش هاتـە نوێیـەکان تـەنها بۆخۆیان هەڵدەگرن و بـە کارمەنـدانی ڕاناگەیـەنن، زۆرێکـی تریشـیان بـەبێ ئامادەکاری دەڕواتە کۆبونەوەکەوە، ئەمەش هەموان توشی شۆك دەکات و لەبری قازانج زیان بەخۆی و دامەزراوەکەیشـی دەگەیـەنێت و قـازانجی ئـەم جـۆرە کۆبونەوانـە بـەزۆری کـەمترە لـە زیانەکانی.

٨-ئاهەنگی هاندان:

بەڕێوەبەر ئەم جۆرە کۆبونەوانە ئەنجام دەدات بۆئەوەی کارمەندێکی لێهاتوو یان پێشکەوتوو خەلات بکات، ئەم جۆرە کۆبونەوانە کورتن و مەبەست لێی هاندانی ئەوانی تریشە بۆ باشتر کارکردن، لەم کۆبونەوانەدا دەتوانرێت شەروەت یان قاوەیەك پێشکەش بکرێت و ئاهەنگی کورت و خۆش بەبۆنەی ئەم خەلاتکردنەوە بگێردرێت.

٩-کۆبوونەوەی بابردنی هزری:

بەڕێوەبەر ئەم جۆرە کۆبونەوانە دەبەستێت بۆ تاوتوێکردنی بیرۆکەیەك یاخود دانی بڕیارێك، ئەم کۆبونەوەیە لە هەرجێگە و کاتێك بێت دەتوانرێت ببەسترێت. گرنگ نییە لەکوێیە ڕەنگە لە نوسینگەی بەڕێوەبەرەکەش ببەسترێت. ئەم کۆبونەوانە کورت مەودان و بەزۆری پتر لە پازدە خولەك ناخایەنن. ئەم کۆبونەوانە ڕێگەیەکی ناوازەیە بۆ پونیات نانی دەستەی کار بە بەئامانجی چاندنی متمانە بەخۆکردن.

١٠-کۆبونەوەی مانگانە:

بەزۆری ئەم جۆرە کۆبونەوانە هەموو سەری مانگێك ئەنجام دەدرێت بۆ تاوتوێکردنی قازانج و چۆنێتی کارەکان وبەراوردکردنی بەدۆخی دارایی ڕاستەقینە. بەشێوەیەکی گشتی بەڕێوەبەرەکە داوا لە چاودێری دارایی دەکات ڕوونکردنەوەیەك لەبارەی هەژمارەکانەوە بخاتەڕوو بە بەراوردکارییەوە. زۆرێك لە دامەزراوەکان لەبەرگیراوەی ئەم جۆرە کۆبونەوانە پێش وەخت پێشکەشی ئامادەبوان دەکەن، دواتر داوا لە بەڕێوەبەر دەکرێت قسەی خۆی بکات، ئینجا پێشنیارەکان دەخرێنەڕوو و نەخشەی کاری مانگی داهاتوو دادەنرێت. ئەم جۆرە کۆبونەوانە یان زۆر هاندەرە یاخود ڕوخێنەرە! پشت بەستە بە قازانج و زیانەکان و ڕەفتارەکانی بەڕێوەبەر. زۆرێك لە بەڕێوەبەران ئەم هەلە دەقۆزنەوە بۆ پتر هاندانی کارمەندانیان، لەکاتێکدا هەندێك بەڕێوەبەری تر قسەی

ناخۆش و بێزارکار بە کارمەندانی دەڵێتەوە و دواتر هەڕەشەی دەکردنیان دەکات. لێرەوە پێویستە زۆر وریای ئەم جۆرە کۆبونەوە مانگانەیە بیت و کاربکەیت بۆ نەهێشتنی خەوشیەکان بەڕێگەی تەندروست و هەڵگرتنی بەرپرسیاریتیەکان و دارشتنەوەی نەخشەیەکی باشتر و بەهێز بۆ زیادکردنی قازانج و داهات و سەرزەنەشت نەکردنی ئەوانی تر.

•

١١-کۆبونەوەی وەرزانە و نیوەی ساڵانە و ساڵانە:

ئەم کۆبونەوانە تاڕادەیەکی زۆر لە کۆبونەوە مانگانەییەکان دەچێت، تەنها جیاوازیەکەی ئەوەیە ژمارەی ئامادەبوان زۆرن، هەندێك لە بەڕێوەبەرانی جێبەکاریش ئامادەی دەبن بۆ خستنەڕووی هەندێك گۆڕانکاری کرۆکی.

١٢-کۆبونەوەی گەورەی ساڵانە:

ئەم جۆرە کۆبونەوانە هەمیشە ساڵانە دەبەسترێت و شێوەیەکی کلاسیکی تایبەتی هەیە. لەم کۆبونەوەیەدا سەرۆك کۆمپانیا و جێبەجێکار و کارگێڕییە ناوەندیەکان و چاودێرەکان و خودی کارمەندانیش تێدا بەشدار دەبن.

بەزۆری ئەم جۆرە کۆبونەوانە لە شوێنی نایاب و خۆشدا ئەنجام دەدرێت و کەسانی بەناوبانگ و زۆر زیر بانگێشت دەکرێن و زۆرجاریش برگەی بۆخۆشیشی تێدایە. لەم جۆرە کۆبونەوانەدا خەرجییە گەورەکانی وەکو ئامادەکاری و تێچونەکانی گەشت و خۆراك و خواردنەوەکانیش تاوتوێ دەکرێت، بۆیە پێویستی بە ئامادکردنێکی زۆر باشی پێشوەختەیە. گەر کۆبونەوەیەکی وەها گەورە ئەنجام دەدەیت ئەوا بەلای کەمەوە شەش مانگ بەرلە ئەنجامدانی دەست بەخۆ ئامادەکردن بکە و بەلای کەمەوە سێ جێگەی گونجاو هەڵبژێرە و داوا لە کارمەندانت بکە بەکۆڕا باشترینیان هەڵبژێرن و لیستی گرنگترین وردەکاریەکان بنوسەرەوە، لەبیرت بێت ئەو ئوتێل یان هۆڵەی هەڵی دەبژێریت

پێویستە کارمەندانی پێشینەی میوانداریکردنی ئەم جۆرە کۆبونەوانەیان هەبێت و هەمووشتێکی تایبەت بەم کۆبونەوەیان لەلادا بەردەست بێت. بۆئەمەش برۆ بۆ ئوتێلەکە خۆت چاوپێکەوتن لەگەڵ بەڕێوەبەری ئوتێل یان هۆڵە دیاریکراوەکە و بەڕێوەبەرانی بەشی خۆراك و ژوور و مێزەکان بکە و هەڵیان بسەنگێنە.

هەروەها باشتر وەهایە کەسێکی بەتوانای ڕێکخاری کۆبونەوەکان دیاریبکەی بۆ یارمەتی دانت لە ڕێکخستنی کارەکان و بەدووربوون لەهەر دۆخێکی لەناکاو ڕوودراوی نەخوازراو. توێژینەوەی بڕی خەرجیەکان بکە لەگەڵ ١٠٪ ی زیاوەیش بۆ کاتی لەناکاو. زیادتر لەیەك جۆر قسەکار بدۆزەرەوە بۆئەوەی خۆیشت نەختێك بحەسێیتەوە. ئەوجا پێویستە بزانی بۆچی ئەم کۆبونەوەیە ڕێك دەخەیت و ئەم هەلە بەباشی بقۆزیتەوە.

٧٨-کۆبونەوەکانت لەکوێ دەبەستیت؟

((دووبارەکردنەوەی بڕیاری هەڵە بەڕۆژانە دەبێتەهۆی شکست هێنانت))

جیم ڕۆن

ئیستایش باوەکو تیشک بخەینەسەر ئەو شوێنانەی دەگونجێت بۆ ئەنجامدانی کۆبوونەوە:

١-کۆبونەوە لە شوێنکار:

(أ)نوسینگەی بەڕێوەبەر: ڕەنگە بەڕێوەبەر بانگی چەند کارمەندێکی بکات بۆ کۆبونەوەی تایبەتی لە نوسینگەکەی خۆی ، باشی ئەم کۆبونەوەیە ئەوەیە تێچوونی نییە، بەلام خەوشیەکەی زۆر پچڕاندنە بەهۆی پەیوەندییە تەلەفۆنیەکانەوە، سەرباری ئەوەی زۆر کارمەند هەست بە ئاسودەیی ناکەن لە نوسینگەی بەڕێوەبەر.

(ب)هۆڵی کۆبونەوەکان: زۆرێك لە کۆمپانیاکان خاوەنی هۆڵێکی تایبەتین بۆ کۆبوونوە و لەخۆگرتنی مێزێکی گەورە و هەموو ئامێری دەنگی و بینایبە. ئەم هۆڵی کۆبونەوانە زۆر بەسودن چونکە کات و پارەی زۆر بۆ دامەزراوەکە دەگێڕێتەوە و بەخێرایی دەتوانی کۆبونەوەی تێدا ئامادەبکەی. بەلام کێشەی ئەم هۆڵە پچڕاندنەکانە، بەتایبەت لەو کاتەی هەموان پشوویەك وەردەگرن زۆرینە دەگەڕێنەوە بۆ جێگەکەی خۆیان و سەیری ئەو نامانە دەکەن کەبۆیان هاتووە و پێداچونەوە بەچۆنێتی ئەنجامدانی کارەکانیان دەکەن، زۆرجاریش درەنگ دەگەڕێنەوە نێو هۆڵی کۆبونەوەکە چونکە کەدەڕۆنە دەرەوە بۆ پشوو وەرگرتن زۆر سەرقاڵ دەبن. بەشێوەیەکی گشتی، کۆبونەوە لەنێو شوێنی کاردا باشترە، وەك گوتم کات و پارەی زۆر دەگێڕێتەوەو جا کۆبونەوە هەرچۆن و کەی و بۆچییەکیش بێتو بەلام باشتریش وەهایە کە هۆڵی کۆبونەوەکان لە

هـەر دامـەزراوە و كۆمپانيايەكـدا لەجێگەيـەكى نێزيـك نـەبێت لەشـوێنى ئيشـكردنى كارمەندەكانەوە و ژاوەژاوى نەياتەوەسەر.

٢-كۆبونەوە لەدەرەوەى ناوچەى كار:

ئەم كۆبونەوانە دەتوانرىَ لە ميوانخانەيەك يان چێشتخانەيەك ياخود ناوەندێكى كۆڕيى يـان هـۆڵێكى تايبـەتى ئـەنجام بـدرىَ، يـاخود هـەر جێگەيـەكى تـر كـە لەگـەلَ بۆچـوونى بەڕێوەبەر و دەستەى كاردا گونجاوبێـت، ئـەم شـوێنى كۆبونەوانـە تێچـونيان زۆرە بـەلاَم ڕێگەيەكى باشيش دەبێت بۆ بەديهێنانى گۆڕانكارى لە دەستەكەدا. كۆمەڵێك دمـەزراوە و كۆمپانيا هـەن مانگانـە خـواردنێكى بەكۆمـەڵێك ڕێـك دەخـەن و بانگێشـتى گوتاربێـژێكى بەهێز دەكەن بۆ هاندانى كارمەندانيان.

بـڕوام وەهايـە دەتـوانى كۆبونـەوە لـەدەرەوەى شـوێنى كـارت لـە هەرجێگەيـەك بێـت ئـەنجام بـدرێت، مـن بۆخـۆم چـەندين كۆبونـەوەم لـە باخچـە گشـتيەكاندا ئـەنجام داوە! بۆچـى نـا؟ هـەواى پاقـژ و ديمـەنى جـوان و كەشـێكى ئارامبەخشـە. بـڕوام پێبكـە ئـەم كۆبونـەوانـە لـە كۆبونـەوە فەرميـەكان باشـتر و بەبەرهـەم و سـەركەوتووترە. جارێكيـان گەشتێكم بۆ سەر كەنارى دەريا ڕێكخست، كارمەندام بە خێزانيانـەوە ئامـادەبوون، يـەك كاتژمێر كۆبونەوەم لەگـەلَ كـردن، ئـەوجا خێزانـەكانيش بەيـەكتر ئاشـنا و ناسـياوبوون، چێژيشيان لەكەش و جوانى دەرياكەش وەرگرت. بێگومان هەر كەسە و تێچوونى گەشتى خۆى لەئەستۆ گرتبوو، بەلاَم زۆرجارى تر كۆمپانيا پارەى خۆراكى بـۆ خـەرج دەكـردن. ئەم كۆبونەوانـە زۆر لەيـەكترى نێزيـك دەكردينـەوە و كـاتى گونجـاوى پـىَ دەبەخشـين و كۆبونەوەكەشمان سەركەوتوو دەبوو. ئەندێشەت بقۆزەرەوە، هـيچ كەسـێك نييـە بڵێـت: كۆبونەوكان هەردەبێت فەرمى بن، بەڵكو دەبێت بەبەرهەم و كارا و هاندەربن.

٧٩-کۆبونەوەکان ڕێزگرتن لەخود

((گرنگی بە ڕیشك بدە لقەکان خۆیان گرنگی بەخۆیان دەدەن))

پەندێکی چینی

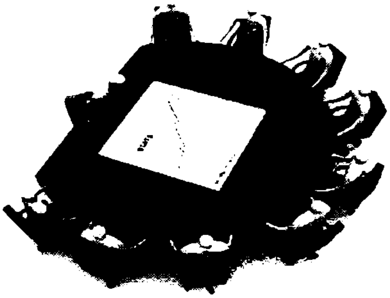

لەسـالّی ١٩٨٦ دا ڕۆیشـتمە نێـو کۆبونەوەیەکەوە لە کالیفۆرنیا، کەتایبەت بوو بـە خـۆ ناسـاندن، هـەموومان دە بەشـداربوو بـوین، کۆبونەوەکـە بەباشـی بەڕێوەچـوو، لەبەرئـەوەی دووڕۆژ پێکـەوە بـووین بۆیـە بەباشـی یـەکترمان ناسـی. لـەدووەمین ڕۆژی کۆبونەوەکـەدا قسەبۆکارمان لەنێو باخچەکە ڕای گـرتین و بـە بازنـە داینیشـتاندین و داوای لێکـردین بـە نـۆرە پەسـنی تایبەتمەندییـە باشـەکانی کەسـەکەی تربـدەین. ئـەوجا داوای لێکـردین هەریەکەمان ١٠ تایبەتمەندی باشـی خۆمـان بنوسـینەوە لـەماوەی دەخولەکدا، بێگومـان ئەمە وەهای لێکردین هەست بەگرنگی و مەزنی و ڕێزداری خۆمان بکەین.

ئەم بیرۆکەیەم زۆر بەلاوە پەسەند بوو، بەجۆرێك بڕیارمدا لـە کۆبونەوەکانمـدا بـەکاری بێنم و ناوی ((بازنەی ڕێز لەخۆگرتن))م لێنابوو، لەئەنجامیشدا دەستەکەم هەسـتیان بـە مەزنی و باشی خۆیـان دەکـرد و دەسـتیان دایـە تێبینـی کردنـی تایبەتمەندییـە سوپاس گوزاریەکانیان. کەواتە تۆیش بۆچی هـەوڵی تاقیکردنـەوەی ئـەم شـێوازە نـادەی؟ ئەمـە هیچی تێ ناچێت، بەڵام وەهـا لـە کارمەنـدانت دەکـات هەسـت بـەگرنگی خۆیـان بکـەن و بەباشی ڕێز لەخۆیان بگرن. ڕەنگە بینیبێتت کە هەنـدێك کۆبونـەوە فەڕییـە و هەنـدێکی تریش گەڕییە، ئێسـتا دەبێـت ئاشـنای هـەموو شـتانەبیت کەلەکۆبونەوەکانـدا پێویسـتت پێیانەو بۆئەمەش ئەم بەشە بەباشی بخوێنەرەوە و بەپوختی بە خاڵی یەك بـەدوای یـەك

دایـان بڕێـژەرەوە، ئـەوجا بیخـەرە بـواری جێبەجێکردنـەوە و دەبینیـت دەکەویتەسـەر ڕێگەت بەرەو بـەدیهێنانی ئامانجـت. هەوڵبـدە داهێنـەربیت و کۆبونـەوەکانت چـێژبەخش بکەیت، چاوەڕێی ئەوەمەکە کۆبونەوەکانت بەرهەمداربن دەبێت خۆت وەهایان لێبکەی.

بڕیاربدە کە کۆبونەوەی سەرکەوتوو ببەستیت ...

کلیلی دوازدەیەم

دامەزراندن..

جیاوازی دروست دەکات..

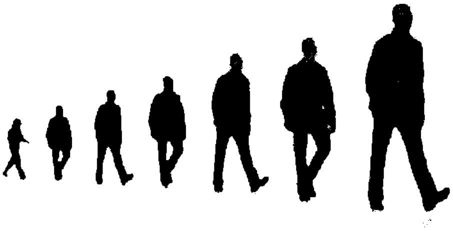

((وەك چۆن شوێنی شیکاریەکان دەکەویت ئاوهایش شوێنی دڵت بکەوە، یەکێکیان هەڵمەبژێرە، بەڵکو هەردووکیان کۆبکەرەوە))

ریچارد ئا.مۆرۆن

٨٠-ئامادەبە..کارەکە ئاسان نییە:

((کەروێشك رووخسارێکی جوانی هەیە، بەڵام ژیانی تایبەتی کەروێشك فەتارەتە. بەڕاستی بوێری ئەوەم تیانییە باسی ئەو شتەخراپانەت بۆ بکەم کە کەروێشك ئەنجامی دەدات))

پەندێکی سەرچاوە نادیار

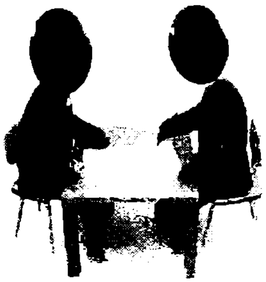

ریچارد کە بەڕێوەبەری بەشی دەرامەتی مرۆییە لە کۆمپانیایەکی گەورەدا جارێکیان گوتی:" پێنج ساڵ بەر لەئێستا، هەستم بەوەکرد پێویستم بەکەسێکی تره هاوبەشی ژیانم بکات، بۆیە دەستم دایە گەڕان لەهەموو جێگەیەك بۆ هاوسەرێکی باش دەگەڕام، چاوم بەزۆر ئافرەت کەوت و حەزی خۆم بۆ دەربڕین، بەردەوام لەگەڕاندا بووم تاوەکو لەکۆتادا کارۆلینم دۆزیەوە. کارۆلین ئافرەتێکی تەمەن ناوەنجی و جوان، ژیر و ئاسودەبەخش بوو، بۆماوەی دووساڵ خەریکی مەوعیدکاری بووین، گرنگ نەبوو بۆکوێ دەڕۆیشتین گرنگ ئەوەبوو کاتێکی خۆشمان بەسەردەبرد. بۆیە داوای هاوسەرگیریم لێکرد، ئەوکاتەی پێم قایل بوو وەهام هەست دەکرد بەختەوەرترین مرۆڤی سەر زەویم، بەڵام بە تێپەڕبوونی ماوەیەکی زۆرکەم بەسەر مانگی هەنگوینیماندا هەستم بە گۆڕانێکی ریشەیی کردەوە لە رەفتاری کارۆلیندا، زۆر دڵپیس بوو، گەر نەختێك لە ئیشەکەم دێر بهاتمایەتەوە کێشە دەستی پێدەکرد و بۆماوەی یەك هەفتە قسەی لەگەڵ نەدەکردم، هەموو هەوڵێکمدا بۆ رزگارکردنی هاوسەرگیریەکەمان، بەڵام دواجار ناچاربووم قاپە ژەهرەکە بخۆمەوە و بە جیابونەوە قایل بووم، بەڵێ ئێستا بەتەنها دەژیم، پێویستە دیسانەوە دەست بەگەڕان بکەم، بەڵام دەترسم دیسانەوە هەڵەی کوشندە بکەم و کەسی

نەگونجاو هەڵبژێرم، بەڵێ ژن خواستن و کارمەند دامەزراند وەکو یەك وەهاتـان ، نـازانی باشت کردووە یان خراپ تاوەکو بەتەواوەتی لێی نێزیك نەبیتەوە"، ڕیچارد ئەمـەی گـوت و لێی دا و ڕۆیشت.

بەڵێ بێگومان دامەزرانـدنی کارمەنـدێکی نـوێ و کردنـی بـە بەشـێك لەدەسـتەی کـارت وەکـو هاوسـەرگیری وەهایـە کـە کەسـێکی تـر بـە هاوبەشـی ژیانـت دیاریبکـەی، بۆیـە پێویستت بە هەنگاونانی پێویستە بۆ دانی بڕیاری دروست و دۆزینەوەی کەسی گونجـاو و چاوپێکەوتنی و دواتریش دامەزراندنی. بەلآم پاشـی ماوەیـەك دەبینـی ئـەم کەسـە ئـەوە نەبووە کە تۆ بەدوویدا دەگەڕایت، لەکاتی چاوپێکەوتنەکەدا خـۆی بـە قـوڕێکی جیـاوازی لەخۆی سواغدا و پیشاندابوو، بـەلآم ئێسـتا کـە قـوڕی ڕاسـتەقینەی خـۆی دیارکەوتـەوە بەکەڵکی دامەزراند نایات.

لەگەڵمدا هاوڕای بەوەی دامەزراندنی کارمەند کارێکی ئاسان نییـە؟ هـەرگیز ڕوویـداوە کەسێکت دامەزرانـدبێ و دواتـر ناچـاربوویتە دەری بکـەی یـاخود خـۆی نامـەی دەسـت لەکارکێشـانەوەی پێشـکەش کـردووە؟ گـەر تـۆیش وەکـو مرۆڤـەکانی تـر بیـت ئـەوا وەلآمەکەت بەڵێ دەبێت. لێرەدا هەموو ئەو ئامرازە پێویستانەت بـۆ دەخەمـە بەردەسـت کە پێویستن بۆئەوەی کارمەنـدی بـاش لـە خـراپ جودابکەیتـەوە و خـراپ دانەمـەزرێنی، بۆئەمەش پێویستت بە فێربوونی بەهرە و ستراتیژیەتی ئاوەزی و پیشەیی نوێیە بۆ دانـی بڕیار لەسەر بنەمای ئاوەزە زانست(لۆجیك) و پەیبردنە ڕووداو(حەدەس)ت، بەڵێ ئەمەیـە ئامانجی پشت ئەم بەشە.

٨١-نۆ هۆکار دەبنەهۆی زۆربوونی تێچوون لەکاتی دامەزراندندا:

((زیانی گەورە بە بچوک دەست پێدەکات، هەربۆیە پێویستە گرنگی بە زیانە بچوکەکان بدەی بۆ خۆلادان لە زیانە گەورەکان))

د.ئیبراهیم فەقی

ئایا هەرگیز تێچوونی دامەزراندنی کەسێکت هەژماردووە؟ زۆر بەڕێوەبەر هەن گرنگی زۆر بە فرۆشەکان، بازاڕکاری، بودجە دەدەن و هیچ گرنگییەك بە دامەزراندن نادەن. لە لێکۆڵینەوەکاندا هاتووە کە: بەڕێوەبەران هەرگیز بەشدارنابن لە کردارەی دامەزراندنی کارمەندی نوێدا، وای دەبینن کاری ئەوان نییە و کاری ئەوان شتی ترە. جارێکیان لەگەڵ خاوەن کۆمپانیایەکی ناوەنجیدا قسەم کرد و لێم پرسی کە ئایا بەشداریت لەکردارەی دامەزراندندا؟ گوتی:" من بڕوام بە پێسپاردنە، بەڕێوەبەرێکم بۆ ئەم کارە داناوە. کەواتە ئیتر خۆم بۆچی بەشداربم؟ دەتەوێت لەهاندانەکانیان کەم بکەمەوە لەکاتێکدا ئەوکەسەی من دامناوە بەتەواوەتی ئاشنای ئیشەکەی خۆیەتی؟" .

گوتم: نەخێر، ئەوجا پرسیارێکی ترم ئاراستەی کرد:" چی ڕوودەدات گەر کەسی نەگونجاوی دامەزراند؟"، پێکەنی و گوتی:" ئەمە شتێکە دەبێت لەگەڵیدا بژین! بۆخۆی لەهەڵەکانیەوە فێردەبێت".

بۆ چارەڕەشی ئەم بەڕێوەبەرە بەهەڵە لە بیرۆکەی پێسپاردن ودەستەی کار گەیشتبوو، خۆی لە بەشداری کردن لە کردارەی دامەزراند دوورخستبووەوە تەنها لەبەرئەوەی بڕوای بە پێسپاردن هەبوو! بەڵام مەبەست لێرەدا ئەوەیە: گەر کەسی پێسپێراو بەهەڵە کەسێکی دامەزراند ئەوا ڕێژەی هاندانی زۆرینەی کارمەندانی نێو دامەزراوەکەت نزم دەبێتەوە. ڕۆژێکیان سەرۆکی ئەنجومەنی کارگێڕی کۆمپانیایەکی گەورەم چاوپێکەوت و لە بۆچونیم پرسی لەبارەی کردارەی دامەزراندنەوە، ئەویش

گـوتی:" دامەزرانـدنی کەسـێکی هەڵـە ڕەنگـە ببێتـەهۆی ئـەوەی هـەموومان بـۆ دواوە بەرێتەوە، بەم هۆیەوە کات و پارە و شەکەتی ناپێویسـت خـەرج دەکـەین، بۆیـە مـن لـە کـردارەی بڕیـاردان لـە دامەزرانـدنی کەسـاندا بەشـدار دەبم" ، ئـەوجا ئـەم پرسـیارەم ئاراسـتە کـرد:" بـەڵام تـۆ کارمەنـدت زۆر زۆرەو کەواتـە چـۆن کاتـت دەبێـت و دەتپەرژێتەسـەر بەشـداریکردن لـە دامەزرانـدنی کارمەنـدی نوێـدا؟"، بەچـاوێکی زۆر متمانـەوە لێـی ڕوانـیم و گـوتی:" مـن ئـەم کاتـە دەدۆزمـەوە. کارمەنـدانمان وەکـو کڕیارەکانمان وەهاتان، گەر کەسی گونجـاو دانەمـەزرێنین، ڕەنگـە کڕیارمـان نـەمێنێت"، گومانی تێدا نییە ئەم جۆرە بەڕێوەبەرە سەرکەوتووە و بەهای کارمەندی بـاش ئاشـنایە. دامەزرانـدنی کەسـی هەڵـە دەبێتـە هـۆی زیـان گەیانـدنی زۆر. بـاوەکو بـەدیاریکراوتر قسەبکەین و لـەو نـۆ هۆکـارە بکۆڵینـەوە کـە وەهـا لـە بەڕێوەبـەر دەکـەن هەڵەبـەکات و لەکردارەی دامەزراندا پارە و کاتی زۆر خەج بکات، ئەوانیش:

١-لەدەستدانی کات بۆ دامەزراندن هەڵەیە:

کـاتی زۆر بـۆ نەخشـەدانان، هەڵبـژاردن و چـاوپێکەوتنی تایبـەتی و دەسـتکەوتنی سەرچاوەکان و دواتر دامەزراندنی دادەنێی و بـە فـیڕۆ دەدەی، هـەروەها کـاتی زۆریشـت لەدەست دەچێت لە ناساندنی ئەم کەسە تازەیە بە کار و سروشتی کارەکە.

٢-لەدەستدانی پارە بە مەشق و ڕاهێنان:

دامەزراوەکەت پارەی زۆر خـەرج دەکـات لـە مەشـق پێکردنـی کارمەنـدان. کۆمپانیـای IBM ڕێگە بە کارمەندی فرۆشەکان نادات بە تەنها کاربکات مەگەر هەشت مـانگ بەسـەر دامەزراندنیدا ڕۆیشتبێت! ئەم کۆمپانیایە مەشقی باش بە کارمەندەکەی دەکـات و فێـری لێهاتوویی فرۆش و بەهرەی تایبەتیشی دەکات. دەزانـی ئـەم کۆمپانیایـە چـەندە پـارەی لـەکیس دەچێت گـەر پـاش مەشـق پێکردنەکـە کارمەندەکـە دەسـتی لەکارکێشـایەوە و

لەکۆمپانیاکـە ڕۆیشـتە دەرەوە، بێگومـانی کۆمپانیاکـە پارەیـەکی بێشـوماری بـەفیڕۆ دەڕوات.

٣-هەڵەکان:

کارمەندی نوێ هەڵەی زۆر دەکات تاوەکو فێری ئیشـەکەی دەبێـت و متمانـە بـەخۆی دەکات. ئەم هەڵانە ڕەنگە ببێتـەهۆی لەدەسـتدانی هەنـدێك کڕیـار، کارمەنـدێك لەبەشـی شتی نزیکەی پێنج سەد پەرداخی شکاند لەماوەی سێ مانگی سەرەتای ئیشەکەیدا، ئەمە سەرباری ئەو شتانەی تریش کە پێشبینیت نەکردووە، بێگومانبـە لـەوەی بـەر لـە مەشـق پێکردنی ئەم کارمەندە هەڵەی گەورە ئەنجام دەدات.

٤-موچە و زیادەکەی:

بێگومانین لەوەی کە موچەی دراو بە کارمەند بەجۆرێك لە وەبەرهێنان دەزانین، بـەڵام کاتێك کارمەندەکە ناکارا دەبێت و بەرهەمێکی نابێـت موچـەکەی وەکـو خـەرجی لێـدێت، خەرجی زۆر، بۆیە ئەو موچەیەی بە کارمەندێکی نەگونجاوی دەبەخشیت زیانە.

٥-کاریگەری خراپ:

بوونی کارمەندێکی نەرێنی لـە بیرۆکـە و ڕەفتـار لـەنێو کارمەنـدەکانی تـردا دەتوانێـت ژەهرەکەی بڵاوبکاتەوە و کار لە باوەڕیان بە خۆیـان و دامـەزراوە کارتێـدا کردووەکـەیان بکات و بەهۆیەوە متمانە لەدەست بدەن.

٦-دابەزینی گیانی مانای لەشوێنکاردا:

گەر ئەم کارمەندە جۆرێك لە پەرکەمی هەبێت و بەردەوام ئامادەی بـەرگری بێـت و لـە نانەوەی ئاژاوە بەردەوام بێت، ناچاری دەرکردنی دەبیـت، ئەمـەش لای خۆیـەوە کـار لـە

گیانی ماناوی کارمەندانی ترت دەکات. بێگومان کردارەی دەرکردنی هەر کارمەندێك کاریگەری خراپی لەسەر دەرونی ئەوانی تر دەبێت.

٧-ورتەورتەکان-دەنگۆکان:

کارمەندی خراپ ڕەنگە ببێتە هۆی دروستکردنی قسەی پاشەملێ بۆئەوانی تر و ورتە ورتی زۆر دروستبکات، کاتێك کارمەندەکان دەزانن هەڵەکراوە لە دامەزراندنی ئەوکات واتەواتەکان زۆرتر و بەهێزتر دەبن. هەندێك دەڵێن: تۆ بەهۆی خزماتییەوە داتمەزراندووە، کەسانی تریش دەیان چیرۆکی تر دەگێڕنەوە و دەخەنەپاڵت.

٨-لەدەستدانی متمانە:

دەستەی کارمەندانت متمانەکردنیان بەتۆ لاواز دەبێت، بەهۆی ئەم هەڵە بڕیاردانەتەوە. بۆیە زۆر وریا و بەهۆش و بێ دڵەڕاوکێبە لەکاتی دامەزراندنی کارمەندی نوێدا.

٩-دووبارە دامەزراندنەوە:

کاتێك بڕیاری دامەزراندنەوەی کەسێکی تر دەدەی لەجێگەی ئەویتر ئەوکات دیسانەوە پارە و کات و وزەیەکی زۆرت بەفیڕۆ دەدەی. ئەمانە هۆکارگەلێکن وەها لە کردارەی دامەزراندن دەکەن ببێتە کردارەیەکی تێچوون زۆر، ئەم بەشە یارمەتیت دەدات بۆ خۆ بەدوورگرتن لەم هەڵە و کەموکورتیانە لەکاتی بڕیاردان لە دامەزراندنی کارمەندێکی نوێ.

٨٢-هەشت هۆکار وەها لە بەڕێوەبەران دەکات کەسانی نوگونجاو دابمەزرێنن:

((گەر ئەوەندە ژیری پێشبینی کێشەیەك دەکەیت، ئەوەندەش ژیریت تێدایە کە چارەسەری بۆ بدۆزیتەوە))

د.ڕۆبێرت شۆلر

دۆزینەوەی کارمەندە باشەکان کارێکی گران نییە. بەڵام لێرەدا چەند پرسیارێك هەیە: ئایا ئەم کەسە باشانەی دایان دەمەزرێنی بۆ ئیشەکەش گونجاو و باشن؟ ، خاوەنی بەهرەی گونجاون؟ ئاراستەیەکی دیاریکراویان هەیە؟ ئایا ئەوان ئامادەی مەشق و ئامادەکردنن؟ حەزیان لەرۆیشتنە بەمیلێکی زیادتر؟ ئایا ئەوان حەزیان بە سەرکەوتن وگەشەی دامەزراوەکەی تۆ و خۆیشیانە؟ هەموو ئەم پرسیارانە و پرسیارگەلی زۆرتریش پێویستی بە وەڵامە بەر لە دامەزراندن. ڕەنگە ئێستا بیرۆکەیەکی هەڵەت هەبێت لەبارەی چۆنێتی دامەزراندنی کارمەند و خراپیەکانیەوە. ئێستایش وەرە باوەکو پێکەوە ئەو بڕیارانە بدەین کە وەها لە بەڕێوەبەران دەکات بڕیاری ناڕاست بدەن و کەسانی نەگونجاو دابمەزرێنن:

١-نەبوونی ئەزمون:

ڕەنگە بەڕێوەبەر هەستێت بە دامەزراندنی کارمەندێکی نوێ، لەبەرئەوەی ئەم بەڕێوەبەرە! لەکاتێکدا ئەم بەڕێوەبەرە هیچ ئەزمونێکی لەگەڵ ئەم جۆرە کارەدا نەبووە.

٢-نەبوونی ئامادەیی پێشوەخت:

ڕەنگە بەڕێوەبەر لیستی ئەوشتانەی پێویستیەتی ئامادە نەکردبێت، هەمیشە بیر لەو پرسیارانە دەکاتەوە کە بەدیاریکراوی ئاراستەی کارمەندەکەی بکات و نازانێت کام جۆرە وەڵامی کەسی بەرامبەر گونجاوە.

٣-سوك سەیرکردنی دۆخەکە:

بەڕێوەبەرەکە کاتی تەواو بەم تازە کارمەندە نادات و لەکاتی چاوپێکەوتنەکەدا وەڵامی پەیوەندیەکان دەداتەوە، وەها دەزانێت دامەزاندن کارێکی قەشمەجاڕیانە و هیچە و کاتی زۆری پێویست نییە.

٤-پەیوەندیەکان:

بەڕێوەبەر چاوی بە کارخوازێکی تازە دەکەوێت، تەنها لەبەرئەوەی کارمەندێکی تر پێیدا هەڵداوە بۆیە بە ژیر و گونجاوی دەزانێت و پەسندانەکە بەم دۆخەوە دەبەستێتەوە و بڕیاری دامەزراندنی دەدات.

٥-بڕیاردان بەپشت بەستن بە ناونیشان:

بەڕێوەبەرەکە بەپشت بەستن بە ڕووخسار و ئەوانەی چاوی بینیویەتی بڕیاردەدات.

٦-بڕیاردانی پشت بەستوو بە هەستەکان:

بەڕێوەبەر بەپشت بەستن بە هەستەکانی چەندان کەس دادەمەزرێنێت و گرنگی بە ڕاستی و کەتواری نادات، بۆیە دەکەوێتە هەڵەی دامەزراندنی کارخوازی نەشیاوەوە.

٧-گوێ نەگرتن:

بەڕێوەبەرەکە هەرقسەدەکات، بەبێ ئەوەی بواری بەکارمەندەکە بدات قسەبکات.

٨-نەگەڕانەوە بۆ بڕوانامە و بەهرەکان:

بەڕێوەبەرەکە بە چاوپێکەوتنە تایبەتیەکە قایل دەبێت و دواجار بڕیاری دامەزراندنی دەدات بەبێ گەڕانەوە بۆ بەهرە و بڕوانامەکانی .

بەڵێ ، ئەم هۆکار و ڕەوتارانە وەها لەبەڕێوەبەر دەکەن بەهەڵە بڕیاربدات، بڕیاری نادروست دەربکا و کەسانی نەگونجاو دابمەزرێنێت .

٨٣-دەهۆكار بۆ دۆزینەوەی كەسی ناوازە:

((سەركەوتن و شكستت وەكو بەڕێوەبەر بەپلەی یەكەم پەیوەستە بە توانابیتەوە بۆ هەڵبژاردنی دەستەكەت))

د.ئیبراهیم فەقی

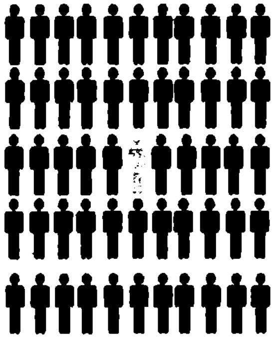

دۆزینەوەی بەهرەی كارخواز یەكێكە لەئیشەكانی كارگێڕی، هەندێك لە بەڕێوەبەران بەئاسانی دەتوانن كارخوازی بەهرەدار بدۆزنەوە، لەكاتێكدا بەڕێوەبەرگەلی تر پشت بە ئاژانسەكانی دامەزراندن دەبەستن لەبۆ دۆزینەوەی كارمەندی گونجاو بۆ ئیشەكە، ئێستایش لێرەدا باوترین ڕێگەكانی دۆزینەوەی بەهرەی ڕاستەقینەت بۆ بەردەست دەخەم:

١-كارمەندانی ئێستا:

بەرلەوەی لە جێگەیەكی دیكە بەدووی كارمەندی بەهرەداردا بگەڕێی، هەلێك بەكارمەندانی خۆتبدە بۆ دۆزینەوەی بەهرەكانیان.

٢-كارمەندانی پێشوو:

ئەو كەسانە دەگرێتەوە پێشتر لە دامەزراوەكەی تۆدا كاریان كردووە و بەهەر هۆكارێك بووە وازیان لەئیشكرد هێناوە-جگە لە بێتوانا و دژمنە تایبەتیەكان-ڕەنگە بەدووی پێشكەوتنی زیادتر لەجێگەیەكی تر ئەم ئیشەیان بەجێ هێشتبێت، ئەم كەسانە باشترن لەكەسانی تازە و نامۆ" چون پێشتر ئاشنای دامەزراوەكەی تۆ بوونە.

٣-هەڵبژاردن و پاك پشتگیری:

دەتوانی پەیوەندی بە بەڕێوەبەرگەلی ترەوە بکەیت و باسی ئەوکەسانەی بۆ بکەی کە پێویستت پێیانە، دەتوانی لەکارمەندانیشت بپرسیت لەوەی گەر کەسێکی بەم تایبەتمەندیانە ئاشنان ئەوا دەتوانن بانگێشتی دامەزراندنی بۆ بکەن.

٤-کۆلێج زانکۆکان:

ناوەدگەلێك هەن تایبەتن بە دامەزراندن کەلە خوێندنگە و زانکۆکاندا بەردەستن، زۆر بەسود دەبێت گەر پەنا بەوانیش ببەی و هەندێکلەو خوێندکارانەت بۆ بهەنێرن کە خوێندنیان تەواوکردووە و ئەو زانیاریانەشت پێشکەش بکەن کەلەبارەی ئەو کارخوازانەوە پێویستتە.

٥-سەندیکاکان:

زۆرجار دەتوانی پەنا ببەیتەبەر سەندیکا گەلێکی وەکو ئەندازیاران و ئاوەدانکردنەوە و هەژماری و ..هتد، داوایان لێبکەی گەر کەسێکی گونجاو بۆئەوکارەی تۆ ئاشنا باوەکو بۆتی بهەنێرن.

٦-ناوەندەکانی دامەزراندن:

لەهەموو ناوەندێکی دامەزراندندا ناوی ئەو کەسانە هەن کە کارخوازن، دەتوانی پەیوەندییان پێوەبکەیت، دەبینی دەیان کەسی کارخوازی گونجاوت بۆ دەخەنە بەردەست.

٧-كێبڕكێكارانت :

سەرباری ئەوەی توشی بەربەرچدانەوەیەكی نەرێنیانە دەبیتەوە بەلام هەوڵی دۆزینەوەی كارمەندی گونجاوت بدە لەنێو دەستەی كاری كێبڕكێكارانتدا. گەر كارمەندەكە بەو موچە وكەشە قایل بێت كە تێیەتی ئەوا هەرگیز ئەو دامەزراوەیە جێ ناهێڵێت، پێچەوانەش ڕاستە.

٨-كۆنە كارمەندان:

ئەمان كەسانی خانەنشین بوو دەگرێتەوە، ئەو كەسانەی هێشتاكە بەدووی گرەوەئاستەنگدا دەگەڕێن، دەتوان سود لە شارەزاییەكانی ئەمانیش وەربگریت، هتوانی لەڕێگەی سەندیكای ملوانكەی زێڕینەوە بیان دۆزیتەوە.

٩-بانگەشە:

دەتوانی لەڕێگەی لاپەڕەی بانگەشەی ڕۆژنامەكانەوە چەندین كەسی بەهرەمەندت دەست بكەوێت. گەر پشت بەم ڕێگەیە دەبەستیت ئەوا بزانە كە پێویستە بانگەشەكەت دیریكراو و سەرەنج ڕاكێش و ڕاستەوخۆ بێت. هەروەها تایبەتمەندی و بڕوانامە و بڕی موچەش دیاریبكە و گەر بەپلەیت دەتوانی ژمارەی تەلەفۆنی لە بانگەشەكەدا بەكاربێنی ، بەلام تەنها پێویستە لەكاتی لەناكاودابێت، ئەگینا باشتر وەهایە تەنها ناونیشان و ئیمێل یان ناونیشانەی پۆستەكەت لەسەر بانگەشە بنوسی.

١٠-ئاژانسەكانی دامەزراندن:

ئەم ئاژانسانە ناوەندگەلێكی باشن بۆ دۆزینەوەی بەهرەی ڕاستەقینە، چونكە بە ڤیدیۆ كەسانی پاڵێوراوت بۆ دەخاتەڕوو. ئەم ئاژانسانە باشترین كارمەندنت بۆ دەخەنەبەردەست لەگەڵ زەمانی یەك ساڵ. گەر ڕوویدا و كارخوازێكت هەڵبژارد و بەدڵت

نەبوو ئەوا بۆتی دەگۆڕن، بەڕاستی هەلێکی زۆرباشە بۆ هەڵبژاردنی باشترین، بەڵام تێچوونی زۆرە.

دەتوانی سود لە ڕاژەی ڕاوێژکاران وەربگریت لەسەربنەمای نیوچەکاتی و بەچاوپۆشین لەو ئامرازانەی لەڕێگەیەوە بەهرەکانت چنگ دەکەوێت، گرنگ ئەوەیە بزانیت کە باشترین ڕێگەت بەسودی دامەزراوەکەت گرتۆتەبەر.

٨٤-چۆنێتی خستنەڕوو و هەڵبژاردنی باشترین؟

((هەرگیز کەس گەلێك دامەمەزرێنە لەشێوە و ناوەڕۆکدا لەتۆبچن" چون دەبنە هۆی دروستکردن و پێکهێنانی دەستەیەکی کەم کاریگەر و توانا))

ریچارد. ئا.مۆرن

دوایین جار کەی بووە دەرکی دامەزراندن خستۆتەسەر پشت؟ چەند کەس ئامادەی دامەزراندن بوون؟ ڕەنگە پتر لە سەد کەس! توێژینەوەکان وەهای دەگێڕنەوە کەتۆ پتر لە سێ سەد کەس دەبینی بۆ دامەزراندنی یەك کارمەند! لەم کاتەدا یەك پرسیار بەجوانی خۆی دەپرسێنێت: چاوت بەهەموویان کەوتووە؟ گەر وەلامەکەت نەخێرە کەواتە چیت کردووە؟ ڕەنگە بزانی زۆرێك لەو کەسانەی بەدەم داواکاریەکەی تۆوە دێن کەسانێکی پیشە و بەهرە جیاوازن، کورتە ژیاننامەی خۆیان دەهەنێرنە هەموو جێیەك بەئومێدی زوودامەزراندن. ڕەنگە هەندێك کەس تەواو گونجاوبێت بۆ دامەزراندن و هەندێکی تریش نەگونجاو. بۆیە پێویستت بە بینینی هەموو کارخوازەکانە، بۆئەوەی بتوانی باشترینیان هەڵبژێری، بۆئەمەیش دەتوانی سود لەم ڕێنماییانە وەربگریت:

١- ئەو داواکاریە بدۆزەرەوە کە وتارێکی لەگەڵدا هەنێردراوە، ئەمەش مانای وەهایە ئەم کەسە گرنگی زۆر بە دامەزراندن دەدات.

٢- ئەو داواکاریانە هەڵبژێرە کە لەگەڵ کارەکەتدا گونجاون و ئەوانەی نەگونجاون توڕیان بدە.

٣- هەر داوایەکی ناپاك و ناڕۆشن ڕەتبکەرەوە، بەتایبەت گەر هەڵەی زمانەوانی زۆری تێدابوو، ئەم جۆرە داواکاریە مانای وەهایە خاوەنەکەی ناڕێك و کار لەکۆڵ کارەوەیە.

٤- لەو کەسانە بترسە زۆر بە زوویی لەکارەکانیان دەڕۆن ولەسەر ئیشێك نامێننەوە و لەنێوان دامەزراوەکاندا تەراتێنیانە.

٥- لەو کەسانەش وریابە زوو زوو کارەکانیان دەگۆڕن، لەوەی: ئەم کەسە پێشووتر وەکو ئەندازیار کاری کردووە، دواتر بووە بە مەیگێڕو ئەوجا شاگرد و دواتریش کرێکاری بلۆك.. ئەم کەسانە خۆشیان نازانن چییان دەوێت.

٦- بەدووی دەستهاتی تایبەتدا بگەڕێ، بۆنمونە بڕوانامەی تایبەت یاخود پلەیەکی تایبەت.

٧- لەو کەسانە وریابە کە بەڵگەی پشتیگیرییان پێ نییە، وەکو ئەو دەرچوانەی زانکۆ کە ساڵی دەرچون و جۆری بڕوانامەکانیان نانوسن.

ئەم جۆرە هۆکارانە و هیتریش بەپشت بەستن بە بیست و پێنج ساڵ ئەزمون و شارەزایی خۆم لە بەڕێوەبردندا لەلامدا دروست بوونە و یادم گرتوون. بێگومان مەرجیش نییە کەسێك ئیشی زۆری گۆڕیبێت یاخود بە دەستوخەتێکی ناخۆش داوای دامەزراندنەکەی نوسی بێت هەموویان نەگونجاوبن، گەر بەختت هەبێت دانەیەکیان بۆتۆ گونجاو دەبێت، گرنگ ئەوەیە تۆ ئێستا تێگەیشتبیت و بزانیت چۆن کارمەندی خوازراو و پێویستت هەڵدەبژێریت و چێژ لە هەڵبژاردنیان ببینی و دواتریش سودی باشی لێ ببینی و پەژیوان نەبیتەوەو ناچار نەبیت دەری بکەی و بەم هۆیەوەش کات و پارە و وزەی زۆرت لەکیس بچێ .

٨٥-کردارەی دامەزراندن:

((من بۆ جیاکردنەوەی شتەکان پشت بە چاو نابەستم، بەڵکو پشت بە ئاوەز دەبەستم کە باشترین ڕێگەیە بۆ بڕیاردان لەسەر کەسەکان))

سنیکا

دامەزراندن هونەرێکە پێویستی بە فێربوون و یادگرتن و تێگەیشتن و ئەنجامدان و یادگرتنە، ناتوانی بە وشەیەك یاخود بە دێڕێکی ئاسان پێناسەی دامەزراندن بکەی" چون کردارەیەکی تەواوکارە و پێویستی بە بەهرەی هزری و پیشەییە. لەبەرئەوەی بەڕێوەبەرێکی سەرکەوتووی پێویستە فێری چۆنێتی هەڵبژاردنی کارمەندی گونجاوبیت، بەتایبەت لەڕێگەی گرتنەبەری پێنج هەنگاوی پێویستەوە، ئەوانیش: نەخشەڕێژکردن، چاوپێکەوتنی تایبەتی، هەڵبژاردن، پێداچوونەوە بە بڕوانامە و بەهرەکان و دواجاریش دامەزراندن. ئێستایش باوەکو بزانین چۆن ئەم هەنگاوانە بەکاردەهێنین و بەباشترین شێوە سەرکەوتوو دەبین لەبەکارهێنانیاندا:

١-نەخشەڕێژکردن:

بۆرپیرس دەڵێت:" **سەرەتای خراپ هۆکارە بۆ کۆتایی خراپ**" ، بۆیە تۆ پێویستت بەوەیە نەخشەیەکی ورد و دروستت هەبێت. دەبێت هەموو هەنگاوەکانی کردارەی دامەزراندن یادبگرین، بۆئەمەش نەخشەی چۆنێتی ئەنجامدانی چاوپێکەوتن لەگەڵ کارخوازدا دیاریبکە لەگەڵ چۆنێتی لێکۆڵینەوە لە بڕوانامە خراوە ڕووەکان و دواجاریش بڕیاردان، گرنگ ئەوەیە بزانی بۆچی ئەوکەسە هەڵدەبژێری، پێویستە ئەم هەمووە بنوسیت و نەخشەی گونجاو دابڕێژی یاخود لیستی پێداچوونەوە بۆ ڕاستکردنەوەی قسەی کارخواز دابڕێژی. دەبێت بزانی لەم کاتەدا پێویستت بەمانەشە:

أ- جۆری بڕوانامە و بەرپرسیاریەتیەکانی.

ب- پێویستیەکانی کارەکە.

ت- جۆری کەسی مەبەست و خوازراو.

پ- بڕوانامە و پیشە و شارەزاییە پێویستەکان.

ج- کاتی دیاریکراو بۆدامەزراندنی کەسی مەبەست.

ح- کاتی دیاریکراو بۆ چاوپێکەوتنی کەسی کارخواز و ویستراو.

خ- شوێنی ئەنجامدانی چاوپێکەوتنەکە.

د- پێویستت بەیارمەتی کەسی ترە یاخود نا؟ ئایا ئەم کەسە شوێن و کاتەکە ئاشنایە و دەزانێت چی پێویستە ئەنجام بدات؟

ژ- لیستی ئەو پرسیارانە دابڕێژەرەوە کە لە کارخوازی دەپرسیت" بۆ خۆلادان لە کردنی پرسیاری لابەلا و نەپچڕاندنی قسەکانی کارخواز.

ر- لیستی هەڵسەنگاندنت دیاریبکە کە ئەمە وەکو ڕێبەری تۆ وەها دەبێت بۆ هەڵبژاردنی کەسەکە. دەتوانی بیکەت بە پێوەرێك بۆ هەڵبژاردنی کەسی گونجاو، ئەم لیستە دەتوانرێت لەخۆگرتەی وەکو: یەکەم قسەو دیمەن، سلاَوی دەست، کەسێتی، ئامانجەکانی، ئاستی زانیاری، بەهرە و تواناییەکانی فێربوونی، شارەزایی و ..هتد ئەمانەبێت.

لەکاتی دامەزراندا پێویستە بەهەموو دەقەکانی داواکاریەکەدا بڕۆیتەوە و بەدووی هەموو شتانەدا بگەڕێی کە پێویستی بە ڕشوونکردنەوەی زیادترە. کاتێك ئامادە دەبیت و لەکردارەی نەحشەڕێژکردن دەبیتەوە دەتوانی بڕۆیتە هەنگاوی دووەم و سود لەو هەنگاوەش وەربگریت.

٢-چاوپێكەوتنی تایبەتی:

چـاوپێكەوتنی تایبـەت لەچـوار برگــە و هــەنگاوی ســەرەكی پێكــدێت، ئێســتایش هــەموویانت بــۆ ڕوون دەكەمەوە:

أ- پێشوازی: بەر لەوەی چاوپێكەوتن ڕەگەڵ كەسی خـوازراودا بكـەیت گرنگـی بـە ڕێكخستنی شوێن چاوپێكەوتنەكەبدە، دەتوانی لەتەنیشتی كارخوازەوە دانیشیت، یاخود لەكورسی بەرامبـەری، دەشتوانی لەپشـتی مێزەكـەی خۆتـەوە دانیشـیت، ئەمـە هێـز و مەزنیت پێ دەبەخشێت بـەڵام بـۆ كـارخواز نائاسـودە بـەخش دەبێـت. كاتێـك دەزانیـت هەمووشتێك ئامادەیە بە بزەوە بەخێرهاتنی كەسی كارخوازبكە و بەناوی خۆیەوە سڵاوی لێبكە و سوپاسی بكە كە هاتووە بۆ چاوپێكەوتنی تـۆ. ئـەوجا بـەو كەسەشـی بناسـێنە كەلەگەڵتــدا هــاتووە بــۆ چــاوپێكەوتنەكە و دواتــر داوای لێبكــە دانیشــێت. زۆرێــك لەبەڕێوەبـەران پێیـان باشـە بەتوندییـەوە دەسـت بـە چـاوپێكەوتن بكـەن، وای دەبیـنن گوشارخستنەسەر كارخواز بارمەتی باشتر ناسینیان دەدات لەڕووی كەسێتی و ڕەفتـار و كاردانـەوەكانی، بـۆ چـارە ڕەشـی ئـەم بەڕێوەبەرانـە لـەبیریان چـووە كـە چـاوپێكەوتن بۆخۆی گوشارە لەسەر كارخواز جاوەرە تۆیش گوشاری بخەیتەسەر! ڕەنگە بەهۆی ئـەم هەموو گوشارە زۆرانەوە ئەو زانیاریانەی دەست نەكەوێت كەمەبەستیەتی لەكاتێكدا ئـەم كارخوازە كەسی مەبەستیشە. بڕواش ناكەم هیچ كەسێك حەزبكات لەگەڵ بەڕێوەبـەرێكی وەها توند و مەترسیداردا ئیشبكات.

بیرۆكــەی پشــت چــاوپێكەوتن هانــدانی كارخوازە بۆ حەسانەوە و هەست نەكردنیـەتی بــەترس و دڵــەڕاوكێ، بۆیەوەشــە ســەهۆڵی نێوانتان بتوێتەوە و هۆگری لەنێوانتدا چێ بێت، هەروەها پێویستە بەوەش ئاشنای بكەیت كەلـە چاوپێكەوتنەكەدا باسی چی ڕەگـەڵ دەكـەیت و

چەندیش دەخایەنێت چاوپێکەوتنەکەتان. فەرموو ئەمەش نمونەیەك: ((بەڕێز کیڤن حەزدەکەم زیادتر لەبارەی تۆوە بزانم، ئەوجا زانیاریت لەبارەی دامەزراوەکەت پێ دەبەخشم و تاوتوێی کارەکەش دەکەین، ئەوجا وەلامی هەرپرسیارێکی تۆیش دەدەمەوە کە بە مێشکتدابێت، ئەم چاوپێکەوتنە نزیکەی یەك کاتژمێری پێ دەچێت"، ئەوجا لاپەڕە و پێنوسەکەت ئامادەبکە و گەر کەسێکی تریشت لەگەڵدایە دەتوانی داوای لێبکەی تێبینیەکانت بە وردی و کورتی بۆ بنوسێتەوە، لە کاتێکدا تۆ لەگەڵ کارخوازەکەدا تاوتوێی کارەکەدەکەن و قسە و زانیاری ئاڵوگۆڕ دەکەن.

ب- دەستەبەری زانیاری: پێویستە تۆ کە بەڕێوەبەری زۆر باسی ئیشەوردەکانی کۆمپانیاکەت نەکەیت، گرنگ ئەوەیە بەرچاو ڕوونیەك بە کارخواز بدەیت و هیچیتر، ئەوجا ڕاستەوخۆ باسی کارەکەی لەگەڵدابکە، لەگەڵ لەپێش چاوگرتنی کات و هەلی گونجاو بۆ پرسیارکردن و کۆکردنەوەی زانیاریەکان.

ت- کۆکردنەوەی زانیاری: بەپشت بەستن بە کورتە زانیارییە پێشکەش کراوەکەی تۆیش پرسیاری کراوە ئاراستەی کارخواز بکە، کاتێك هەلی قسەکردنی لەبارەی خۆیەوە پێ دەبەخشیت ئەمە یارمەتی دەدات بۆ پونیات نانی متمانە بەخۆی و ئەمەیش هانی دەدات بۆئەوەی بە بوێرانەتر و ژیرانەتر قسەبکات و وەلام بداتەوە. گوێی لێبگرە و قسەکانی پێ مەپچڕێنە، هانی قسەکردنی بدە و گرنگی پێدانەکانتی بۆ دیاربخە. سەرت وەکو ئاماژەی قایلمەندی و بەلێ گوتن بۆی بجولێنە و بزەی سەر لێوەکان ڕابگرە، دەبێت کاردانەوەکانت هەمیشە وشەی زل و مەزنبن، جوانە! ئایا ئەمە ڕاستە؟ بزانە کە کاردانەوە و ڕەفتارەکانی تۆی بەڕێوەبەر هەلی زۆرت دەداتێ بۆ سەرخستنی چاوپێکەوتنەکە یاخود شکست پێ هێنانی. وەك چۆن تۆ هەولی خوێندنەوەی ئەو دەدەی بەرامبەریشت بەهەمان شێوە هەولی خوێندنەوەی تۆ دەدات. بۆیە کاتێك پرسیارێکی ئاراستە دەکەیت پێویستە کاتی تەواوی پێبدەی بۆ وەلامدانەوە.

ئەم جۆرە پرسیارانەی ئاراستەبکە بۆ زانینی توانای بۆ سەرکردایەتی کردن:

نمونە:

- گەر تۆ بەڕێوەبەر بویت و کارمەندێکت درەنگ هات چۆن ڕەفتاری ڕەگەڵ دەکەیت؟
- چی دەکەیت گەر کارمەندێك لەپێش چاوی ئەوانی تر شکاندیتیەوە؟
- چۆن دەتوانی بۆچوونی خۆت دەربڕیت گەر کارمەندێك پرسیاری لێکردی لەبارەی کێشە تایبەتیەکانەوە؟
- گەر کڕیارێك زۆر تورەبوو چۆنی ڕەفتار ڕەگەڵدا دەکەیت؟
- لەکاتی دابەزاندنی بودجەدا چۆن ڕەفتاردەکەیت؟

ئەم پرسیارانەشی ئاراستەبکە" بۆ زانینی کەسێتیەکەی:

بۆنمونە:

- زۆر حەزت لەچییە؟
- دوایین کتێب خوێندودەتەوە چی بووە؟
- باشترین ئەو سەرکردانەی کارت لەگەڵ کردوون کێ بوون؟
- خراپترین سەرکردە کەتۆ کارت لەگەڵدا کردبێت کێ بووە؟
- لەکاتی هەڵسەنگاندنتدا سەرکردەکەت چی پێ دەگوتی؟
- گەورەترین سەرکەوتن/شکست لەژیانتدا چی بووە؟
- دەتەوێت چۆن کەسەکان چاوپێکەوتنت لەگەڵدا بکەن؟

هەوڵبدە بێ لایەنانە قسەی لەگەڵدابکەی، بەهێمنی پرسیارەکانی ئاراستەبکە و گرنگی بەهەر قسەیەکی نەشیاو و نابەجێیش بدە کەلەبارەی کارەکەی پێشووتریەوە حەزی پێیەتی. وریابە لەوەی کاتێك نەتوانێت کەلێنەکانی نێو نوسراوە پێشکەشکراوەکانی پڕبکاتەوە، بەتایبەت مێژووەکەی.

پ- کۆتایی : پاش ئەوەی هەموو پرسیارەکانی ئاراستە دەکەیت و وەڵامی گونجاوت چنگ دەکەویت، پێویستە ئەم هەنگاوانەش بنێی:

- بە هەنگاوی دواتری ئاشنابکە.
- پێی ڕابگەیەنە گەر چاوپێکەوتنی تری هەبوو.
- کاتی بڕیاردان لەسەر وەرگرتنی یان وەرنەگرتنی پێ بڵێ.
- سوپاسی بکە و تاوەکو دەرەوەی شوێنی چاوپێکەوتنەکە ڕەوانەی بکە.

تۆیش پاش تەواوبوونی کۆبونەوەکە پێویستە ئەمە ئەنجام بدەی:

لەلیستی هەڵسەنگاندا هەموو شتێکی چاوپێکەوتنەکە تۆماربکە، هەموو تێبینیەکان هەر لەکاتی هاتنەژوورەوەیەوە تاوەکو کاتی ڕۆیشتنی بنوسەرەوە. ادنانی هەندێك کات بۆ نوسینەوەی بۆچونی تۆ بەرامبەری یارمەتیت دەدات بۆ هەڵبژاردنی باشترین. گەر کەسێکی تریشت لەگەڵدابوو ئەوا داوای بۆچوونی ئەویش بکە و سودی لێوەربگرە و لەڕاستی دڵنیابە.

٣-هەڵبژاردن:

کاتێك لە ج.س.بینی م پرسی لەبارەی چۆنێتی هەڵبژاردنی کارمەندانی؟ گوتی:" من

بانگیان دەکەم بۆ خواردنی قاوەڵتی و هێلکەیان پێشکەش دەکەم. گەر کەسێك بەبێ تامکردنی هێلکەکە ڕاستەوخۆ خوێی پێداکرد ئەوا من ئیشی نادەمێ چونکە بەبێ ئەزمواندن لەخۆیەوە کاردەکات بۆیە وردەکار و ژیریش نییە" ، ڕەنگە بینی لەمەدا زێدەڕۆیی بکات بەڵام بۆچوونێکی ساغی هەیە. هەڵبژاردنی کارخوازی گونجاو مانای وەهانییە کەتۆ

تـەواو کـردوتن بـە کارمەنـد. ئایـا ئەمـە بـەلای تـۆوە نامۆیـە؟ وەرە بـاوەکو بـۆتی ڕوونتربکەمـەوە: دامەزرانـدنی کارمەنـد پـاش یەکـەم چـاوپێکەوتن وەکـو کڕینـی ماسـی وەهایە لەئاودا، کە بەتام دیارە و نازانیت دەستت پێی دەگات یان کە بەدەستت گەیشـت ژەهراویش نییە، کاتێك یەکەمین جار چاوت بە کەسێك دەکـەوێت وەهـا هەسـت دەکـەیت مرۆڤێکی بالاّ و ناوازەیە، بەلاّم کاتێـك دووم جـار چـاوپێکەوتنی لەگەڵدا ئـەنجام دەدەی دەبینی کەسێکی ئاساییە و بۆجاری سێیەمیش دەبینی بۆ ئیشـەکە گونجـاو نییـە. بۆیـە پێویستە پتر لەجارێك کارخوازت ببینی و چاوپێکەوتنی لەگەڵ ئەنجام بدەی.

هەڵبژاردن مانای هەڵبژاردنی کارخوازی گونجاو و شیاوە بۆئەوەی دووەم جـار بێتـەوە بۆ چاوپێکەوتن. ئەوجا پاشی دووەم چاوپێکەوتن دوو یـان سـێ کـەس هەڵبـژێر و جـاری سێیەم باشترینیان هەڵبژێرە، بەڵێ ئەمە ئەوەیە کە برایان ترایسی نـاوی لێنـاوە: بڕیـاری سێیی لەکتێبی ((لایەنی دەروونی بـۆ ئەنجامـدان و دەسـتکەوتن)). کاتێـك لـە کـردارەی هەڵبژاردنی کارخوازت دەبیتـەوە، ئـەوجا باشـتر وەهایـە دەسـتەی کارەکەشـت لەگەڵتـدا یارمەتی دەربن و پرسیان پێبکە و بزانە تاچەند کارمەندی گونجاوت هەڵبژاردووە. ئـەوجا هەنگاوبنێ بۆ خاڵی داهاتوو:

٤-پێداچونەوە بە بڕوانامەی کەسانی شیاو/دڵنیابونەوە لەڕاستی سەرچاوەکان:

باڤلۆڤ دەڵێت:" **فێربە، بەراوردبکە، ڕاستیەکان کۆبکەرەوە**"، بـە داخـەوە زۆرێـك لـە بەڕێوەبـەران خۆیـان لـە پشـت ڕاسـتکردنەوەی زانیاریـە خـراوە ڕووەکـانی کارمەندەکـە دەدزنەوە و بەدواداچـوونی بـۆ ناکـەن، تـەنها پێشـنیارێك دەکـەن و وازی لـێ دەهێـنن و کاتێکیش کارلەکار دەترازێت سەیریان لێ دێت و دەڵێن: بۆچـی وەهـا بـوو؟! گەڕانـەوە بۆسەرچـاوەی زانیاریـەکان کـارێکی زۆر تەندروسـت و گرنگـە. بـەر لـەوەی کـارخوازی هەڵبژێردراوت دابمەزرێنی دەبێت هەموو ئەوزانیاریانەی لەبارەیەوە پێویسـتن بەردەسـتی

بخەی جا باشبێت یان خراپ. دەتوانی چەند پرسیارێك ئاراستەی سەرچاوەی زانیاریەکانی بکەی:

- ئایا بەڕێز کیڤن لای ئێوە کاری کردووە؟ کەی؟
- بۆچی وازی لەئیشەکە هێناوە؟
- هەستتان چۆنە بەرامبەر ڕۆیشتنی؟
- کار و بەرپرسیارێتی لای ئێوە چی بوو؟
- خاڵی لاواز و بەهێزی چییە؟
- خووی خراپی هەبوو؟ یاخود کێشەی تایبەتی؟
- لە بەرهەمەکانی کۆمپانیاکەدا چۆن بەشداربووە؟
- چی جۆرە کەسێکی پێ باشە و پێ خراپە؟

کاتێك لە ئاراستەکردنی پرسیارەکانی پێشووتر دەبیتەوە، ئەم پرسیارە ئاراستەی خۆت بکە:

- هیچ شتێکی تر هەیە لەبارەوە دەبێت بیزانم؟

ئەم پرسیارە کۆتاییەکی کراوەی هەیە و وەهات لێدەکات زانیاری گرنگترت چنگ بکەوێت لەبارەی کارخوازەکەتەوە، گرنگ ئەوەیە دروستی بروانامە و زانیارییە پێشکەشکراوەکانی دووپات بکەیتەوە، هەروەها دەتوانی لە تۆماری دڵنیایی ئەو کەسە بکۆڵیتەوە" لەڕێگەی پەیوەندی کردن بە کۆمپانیای دڵنیاییەوە.

٥-دامەزراندن: پاش لێبونەوەت لەچوار قۆناغەکەی پێشووتر و بەدەست هێنانی کۆڕای دەستەکەت، ئەم پرسیارانە ئاراستەی خۆت بکە:

- ئایا ئەم کارمەندە باشترین و بەسودترینە بۆمن؟

- ئایا ئەمە لەوجۆرە كەسانەیە كەبۆماوەی پازدەساڵی داهاتوویش هەرلەم دامەزراوەی مندا دەمێنێتەوە؟
- گەر لەبەشی فرۆش كاربكات وەها ڕەفتاردەكات كەخۆمیش شتی لێبكڕم كە خاوەنی كۆمپانیاكەم؟
- ئایا لەگەڵ دەستەكەمدا هاوكار و هاوجێ دەبێت؟

گەر وەڵاكانت هەمووی بەبەڵی بوو، هەستی تایبەتی خۆیشت پێت دەڵێن ئەمە كەسی گونجاوە، ئەوا خۆت تەلەفۆنی بۆبكە و ئەم هەواڵە خۆشەی پێبدە.

كردارەی دامەزراندن

↑

٥

دامەزراندن

↑

٤

پێداچونەوە بەزانیاریەكان

↑

٣

هەڵبژاردن

↑

٢

چاوپێكەوتنی تایبەتی

↑

١

نەخشەدانان

٨٦-کردارەی پاش دامەزراندن:

((دامەزراند کۆتایی سەرەتانییە، بەڵکو سەرەتای کۆتاییە))

د.ئیبراهیم فەقی

ئێستایش تۆ پێویستت بە پیرۆزبایی لێکردنە، هەنگاوی گونجاوت گرتۆتەبەر و هەموو هەوڵێکت داوە بۆ دامەزراندنی باشترینان لەو شوێنە چۆڵەی هەتە و دەتەوێت کەسی گونجاوی بۆ بدۆزیتەوە. ئیترچی؟ ئەمە ئەو پرسیارەیە کەزۆرێك لە بەڕێوەبەران بەم شێوەیە وەڵامی دەدەنەوە:" باشە، ئێستا خراوەتەسەر کارەکەی، ئێستا پێویستە بوونی خۆی بسەلمێنێت، هەلێکمان پێدا و پاقیمەنی لەئەستۆی خۆی دەبێ!" ، ئەوکاتەی ئەم کارمەندە نوێیە دەست لەکاردەکێشێتەوە زۆریان سەیرلێدێت یاخود کاتێك خۆشیان پاشی شەش مانگ بڕیاری دەرکردنی دەدەن هەر سەیریان لێدێت! بێگومانم لەوەی هەموو کارێکت کردووە بۆ دەستڕاگەیشتن بەم کەسە خوازراوە، بەڵام ئێستا ئەرکێکی ترت کەوتۆتەسەر شان ئەویش یارمەتی دانی ئەم ئەنجامە تازەیەی دەستەکەتە بۆ سەلماندنی بوونی خۆی لە کۆمپانیاکەتدا. لەڕاستیدا لەم کاتەدا وەکو بەڕێوەبەر پێویستت بە ئەنجامدانی کردارەیەکی تریشە کەناوی دەنێین: ((کردارەی پاش دامەزراندن))، لەچوار هەنگاوی سەرەکی پێکدێت:

١-پێشکەشکردن یان خستنەڕوو:

زۆر بەڕێوەبەر ئەوپەڕی هەوڵی خۆی بۆ دامەزراندنی کارمەندێکی ناوازە دەدات بەبێ ئەوەی ئەو کارمەندە بزانێت موچەکەی چەندەبێت و داهاتووی بەچی دەگات، لەکۆتایشدا ئەم کارمەندە باشەیان لەدەست دەردەچێت. بەڕاستی شەرمە ئەم هەموو

هەوڵ و ماندوبوونە بۆ دۆزینەوە و دامەزراندنی باشترین کارمەند کەچی دواتر بەئاسانی لەدەستی بدەی! بۆیە باشتر وەهایە هەر لەسەرەتاوە باسی موچە و پێشبینی زیادبوونی بکەی و لەکاتی چاوپێکەوتنی تایبەتیدا بۆی روون بکەیتەوە و لەسەری رێك بکەون و دواتر وەکو شتێکی چاوەڕوان نەکراو نەیبینێت. خستنەڕووەکانت تۆماربکە لەگەڵ لەپێش چاوی گرتنی ئەمانەش:

أ- دەستەواژەیەکی کورت بۆ بەخێرهاتنکردنی کەسە بەربژێر و کاربۆرەخساوەکە وەکو ئەندامێکی نوێی دەستەی کارکردنت.

ب- نازناو و کاری دیاریبکە.

ت- ڕۆژ و بەرواری دامەزراندنی .

پ- ناوی سەرۆك کارەکەی.

ج- موچەی مانگانەی.

ح- لیستی سودەکانی، گەر هەبوو.

خ- مافی پشوەکانی.

د- ماوەی کارکردن لەژێر چاودێری وتاقیکردنەوە.

ژ- واژووی هەروولا.

زۆر گونجاوە باسی کاتی تاقیکردنەوەیشی لەگەڵدابکەی و کۆتایی ماوەکەی بۆ دیاریبکەی، هەروەها دەبێت ئەم خستنەڕووە لەلایەن کاربۆرەخساوەکەوە واژوو بکرێت، ئەوجا دۆسیەیەکی دەدەیتێ بۆئەوەی لە دۆسیەکانی خۆیدا هەڵیبگرێت، وێنەیەك لەجۆری کار و شێوازی دڵنیایی یاخود باجی پێویست بهەنێرە بۆبەشی هەژمارکاری.

٢-گونجاندن و ئاراستەکردن:

هەرلەیەکەم ڕۆژی کارکردنیەوە هەوڵی ناساندنی ئەم کارمەندە بەوانی تری کۆمپانیاکەت بدە، ئەوجا خۆت یاخود کەسێکی لەگەڵدا بهەنێرە و بەناو کۆمپانیا و

بەشەکانی دامەزراوەکەتدا سوڕبخوات و ئاشنایان بێت و هەر زانیارییەکی دەربارەی دامەزراوەکەت گەرك بوو بیدەرێ و باشتر ئاشنای بکە بە دامەزراوەکەت، ئەم هەنگاوەش لە کۆمپانیایەکەوە بۆئەوی تر دەگۆڕێت. ناساندنی تەواوی کارمەند بە ئەندام و بەشەکانی کۆمپانیاکە لەهەندێك کۆمپانیا یەك هەفتەی بۆ دانراوە و لەهەندێکی تریش دەگاتە یەك ساڵ، هەرچۆنێك بێت ئەمە پێویستی بە ژیری و توانای زووفێربوونی کەسی خوازراوە. مەهێڵە کارمەندە نوێیەکە لەخۆیەوە کاربکات مەگەر تەواو دڵنیابێت لەوەی کارەکەی ڕاستە و تواناداره بۆ ئەنجامدانی. هەرچۆنێك بووە پێویستە لەیەکەم ڕۆژی دامەزراندنیدا تۆ لەگەڵیدابیت یاخود کەسێکی تری بخەیتە تەك ئەگینا ئەو کارمەندە هەڵدێ یان باش فێرنابێت.

٣-مەشق و ڕاهێنان:

مەشق و ڕاهێنان کردارەیەکی بەردەوام و پێویستە هەر لەسەرەتاوە کۆڵەکەکانی پونیات بنرێت.. مەشقکردن بەکارمەندە نوێیەکە هەر لە یەکەم ڕۆژی دەست بەکاربوونەوە دەست پێدەکات و ئەمەیش متمانە بەخۆکردنی پێ دەبەخشێت، ئەوجا ئەمە فێری ئەوەیشی دەکات چۆن بەباشترین شێوە کارەکانی ئەنجامبدات.. ئەم کردارەی مەشق پێکردنە باشتر وەهایە خۆت پێی ئەنجامبدەی، یاخود کەسێکی باشی بۆدانێی و بەجوانی لەسەر کارەکەی ڕایبهێنێت.

٤-هەڵسەنگاندن:

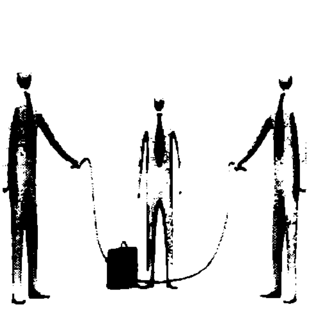

هەڵسەنگاندن ئامرازێکی زۆرباشە بۆ دروستکردنی پەیوەندییەکی زۆرباش. زۆرێك لە کۆمپانیاکان پاشی مانگێك لەدامەزراندن هەڵسەنگاندن بە کارمەندە تازەکەی دەکات، ئەوجا پاشی سێ مانگ و دواتریش شەش مانگی داهاتوو، ئەوجا هەڵسەنگاندنی ساڵانە.

بەلأم من هەمو ڕۆژێك كارمەندە نوێیەكانم هەڵدەسەنگاند! ڕەنگە زۆرت لەمە سەیربێت و بڵێی: كات و دەستپەتاڵی زۆری دەوێت، لەڕاستیدا كارمەندی تازە زیانی زۆرت پێ دەگەیەنێت گەر خۆاكپێدانی پەرچدانەوە(فیدباك)ی ماوەی یەك مانگی پێ نەدەی، پێویستە ئاراستەكانی ڕاست بكەیتەوە بۆئەوەی لەگەڵ كاری ڕۆژانەیدا بگونجێت، بۆیە ئەو ئاراستەیەی من گرتبووم بەدواداچوونكردن بوو بۆ كارەكانی ڕۆژانەی كارمەندە نوێیەكە و یارمەتی دانی بوو بۆ گۆڕینی لاساریەكانی و ئەوجا هەموو هەفتانەیەك پێكەوە دادەنیشتین و هەڵسەنگانمان بۆ كارەكانی دەكرد و ڕێكخستنمان بۆ دەكردەوە. من بۆماوەی سێ مانگ بەردەوام دەبووم لەسەر ئەنجامدانی ئەم كارە، ئەوجا بڕیاری ئەوەدەدەم كە پێش كەوتووە یان هەر لەجێگەی خۆیەتی، دواتر دانیشتنی هەفتانەم دەكرد بە دوو هەفتە جارێك و ئەوجا هەموو مانگێك. لەلای هەر كارمەندێك لەدامەزراوەكەمدا ڕاپۆرتێك یان لاپەڕەیەكی هەڵسەنگاندنی ئەم كارمەندە تازەیە هەبوو، كە پاش ئەوەی دەیدا بە سەركردەكەی ئەویش بۆمنی دەهێنا. ڕەنگە بەم قسانەی من بڵێی قسەی زیادە و هیچن و كەس بۆی ناكرێت و نایپەرژێت ئەم كارە ئەنجامبدات، منیش بێگومانت دەكەمەوە لەوەی كە گەر هەڵسەنگاندنی باش بۆ كارمەندەكەت نەكەیت ئەوا بەخێرایی دەری دەكەیت و دواتریش ناچاری دووبارە دامەزراندنەوەی كارمەندێكی تردەبیت. بزانە كە كارمەندانت باشترین یارمەتی دەر و كارڕەوانكاری تۆن و لەڕێگەی هەڵسەنگاندنیانەوە دەتوانی خەوشی و لاساریەكانیان نەهێڵیت و بیانخەیتەسەر ڕێگەی ڕاست و بۆخۆتیان كێش بكەیت.

كرداری بەدواداچوونی پاش دامەزراندان یارمەتی كارمەندی نوێ دەدات بۆ زوو ڕزگاربوون لەكاتی هەڵسەنگاندن و گونجادن، ئەمەیش ڕێزلەخۆگرتنی بەرزتردەكاتەوە و متمانەی باشتری بەخۆی دەبێت، هەروەها ئاشنای دەكات بەو كار و هەنگاوانەی پێویستە بیانگرێتەبەر و ئەنجامیان بدات كە پێویستن لەسەری بۆ سەرخستنی كاری دامەزراوەكەت و ڕایی كردنی ئیش و كاری خۆیان، ئەمەیش بەسوود بۆخۆت و

دامەزراوەکەشت دەگەڕێتەوە، لەبەرامبەریشدا کارمەندە نوێیەکە هەست بەوەدەکات کە بەڵێ ئەمە ئەو جێگە دروستەیە کەبە دوویدا گەڕاوە و وادۆزیویەتیەوە.

کردارەی پاش دامەزراندن

↑

٤

هەڵسەنگاندن

↑

٣

مەشق و ڕاهێنان

↑

٢

گونجادن

↑

١

خستنەڕوو

٨٧-بیست هەنگاوی بڤە لەکاتی دامەزراندنی کارمەندی نوێدا:

((هەموو مرۆڤێکی پێگەیشتوو تامی شکستی چێشتووە، بەڵام شکستی بەردەوام مانای زامنکردنی بەدیهاتنی سەرکەوتن نییە))

گوتەی سەرچاوە نادیار

١) گەر بەتەواوەتی خۆت ئامادە نەکردووە هیچ جۆرە چاوپێکەوتنێکی تایبەتی ئەنجام مەدە.

٢) لەکاتی ئەنجامدانی چاوپێکەوتندا ڕێگە بە پچڕاندن مەدە.

٣) تەنها بە ڕووخسار بڕیار لەسەر کارخوازەکە مەدە.

٤) هەر لەسەرتاوە بڕیارمەدە.

٥) کارخوازی ناوازە لەجێگەی نەشیاودا دامەمەزرێنە.

٦) ئەوانەی کە بەدەست نوس کورتە ژیاننامەی خۆیان پێشکەش کردووی لەبیریان مەکە، هەلێکیان بدەرێ، مەرج نییە دواکەوتوو و بێ کەڵك بن.

٧) لە کارخوازە بێ کارەکان مەسڵەمێرەوە.

٨) هەرخۆت قسەمەکە، ڕێگە بەوی تریش بدە.

٩) پرسیارێك مەکە بە بۆچی دەست پێبکات، ڕەنگە وەڵامی بەرگریکارانەت چنگ بکەوێت.

١٠) باسی شتە هەستیارەکانی وەکو " گانگانۆکێ، ئاین، بنچینە و نەتەوە..هتد" مەکە.

١١) هیچ بەڵێنێك مەدە.

١٢) ئومێدی درۆی پێ مەبەخشە.

١٣) بەداخ مەبە بۆ دامەزراندنی هیچ کەسێك.

١٤) پەلەمەکە لەدەرکردنی بڕیاری دامەزراندن.

١٥) بەبێ پشتگیری دەستەی کارت هیچ کارخوازێك دامەمەزرێنە.

١٦) بەبێ پێداچوونەوە بە داتا و زانیاریەکانی هیچ کارخوازێك مەکەرە کارمەندنت.

١٧) ماوەی چاوپێکەوتنی کەسێتی بەبێ مۆڵەتی کارخواز زۆر درێژ مەکەرەوە.

١٨) بەپشت بەستن بە هەستی خۆت هەلی کار بەکەس مەدە.

١٩) بەپشت بەستن بە ڕاستیەکان بە تەنها هەلی کار بەکەس مەبەخشە.

٢٠) بەهۆی پێشکەشکردنێکی ناباش و ناسەرەنج ڕاکێشەوە کارخوازێکی گونجاو لەدەست مەدە.

٨٨-دەرکردن..کارێك هەر لەسەرەتاوە لەسەری ڕێك کەوتوون:

((ئەوان لێرەدا لەسەرەتادا پیاوەکان لەقەنارەدەدەن، دواتر تاقییان دەکەنەوە))

مۆلێر

هەرگیز کارمەندێکت دەرکردووە؟ گەر بەبەڵێ وەڵام دەدەیتەوە، ئەی هەستت بەرامبەر ئەم کارەت چۆنە؟ هەرگیز نەمبینیوە بەڕێوەبەرێك بە بەڵێ و پێم خۆشبووە ئەم کارمەندەم دەرکردووە وەڵامی دابێتەوە. زۆرجار وەڵامەکان بەم شێوەیە دەبێت:" هەستم بە تاوان کرد، زۆر ئازارم چێشت، نەمدەتوانی بەئاسانی دەری بکەم، ئەو ڕۆژە نەمتوانی بنووم، تەنانەت زۆرێك لە بەڕێوەبەران ڕەتی بەکارهێنانی دەرکردنیشیان دەکردەوە و داوایان لەکەسێکی تر کردووە لەبریاندا ئەم کارە ئەنجام بدات. هەرچەندە تۆ لەکرداری دەرکردندا بەهێزبیت، بەڵام هەرگیز بە ئەنجامدانی هەست بە خۆشی ناکەیت. جۆرج ئالیۆت زۆر ڕاستگۆبوو کاتێك گوتی:" **لەهەموو ڕۆشتنێکدا وێنەیەکی مردن هەیە**"، بەڵام زۆرجار ناچاری خۆ ڕزگارکردنی لە سێوەخراپبوەکە بۆئەوەی سێوەکانی تریش خراپ نەکات. لەڕاستیدا کردارەی دەرکردن بەشێکی گرنگی کاری بەڕێوەبەرە، هەر بەڕێوەبەرێك نەتوانێت کردارەی دەرکردن ئەنجامبدات ئەوا باشتر وەهایە کردارەی دامەزراندنیش ئەنجام نەدات، یاخود بەلای کەمەوە نەبێتە بەڕێوەبەری یەکەم. دەرکردن توانابیەکە وەکو هەر بەهرە و تواناییەکانی تر، دەتوانی توێژینەوەی بکەی و لێی بکۆڵیتەوە و فێری ئەنجامدانی بیت، یادی بگریت بۆئەوەی ببێتە کارێکی ئاسان و بێ مەلام و تەندروست بۆتۆ. **((هیچ کارێك تەواو نەبووە تاوەکو بەتەواوبوو دادەنرێت))**

فوجی

بەرلەوەی بڕیاری دەرکردنی هەر کارمەندێك دەربکەی، خولەکێك بەخۆت بدە بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارانە:

- هیچ ئەگەرێکی ترم بۆماوەتەوە؟
- ئایادەتوانم لەڕێگەی گواستنەوەی بۆ بەشێکی تر بیهێڵمەوە؟
- ئایا دەگونجێت هەلی تری پێبدرێت؟
- هەموو شتێکم بەباشی لەگەڵ ئەنجامداوە بۆئەوەی بگاتە سەرکەوتن؟
- بەباشی ڕاهێنانم پێکردووە؟
- ئایا هەموو ئەو زانیاریانەم لایە ڕاستن؟
- ئایا من بەخێرایی ئەم بڕیارەم داوە؟

گەر وەڵامەکانت بۆ هەموو پرسیارەکان بەڵێ یە، ئەوا پێویستە هەرئێستا دەری بکەیت، ئەوجا ئەم پرسیارانە لەخۆت بکە:

- کەی ئەمە ئەنجام بدەم؟
- ئایا من بەتەواوی دۆسیەکانەوە ئامادەم؟
- کەسێکی تر هەیە جێگەی بگرێتەوە؟

پاش ئەمە بوەستە و خۆت ئامادەبکە بۆ دانی بڕیاری دەرکردن و پێڕاگەیاندنی بەسەرکەوتوویی.

٨٩-كردارەی دەركردن:

((پێویستە توندوتیژبم تەنها بۆئەوەی بەسۆزبم))

ولیام شكسپیر

رۆنـــی بەڕێوەبـــەری گشـــتی ئـــوتێلێكی بچـكۆلانە زۆری سـەیر لێهـات و گـوتی:" چـی كردارەی دەركردە، بۆ تـۆ بـڕوات وەهایـە كـە یـەك خولـەكیش لەدەسـتی خـۆم دەدەم بـۆ توڕدانـەدەرەوەی سـێوێكی خـراپ لـەنێو سەبەتەكەم؟ " ، گوتم: كەواتـە هەمیشـە چـی دەكەیت؟ گوتی:" كەسـەكە بـانگ دەكـەم بـۆ نوسینگەكەم و پێی ڕادەگەیەنم كە دەركراوی. بەڵێ من لەكاتی دەركردنی كارمەندا بـەم شێوەیە ڕەفتاردەكەم و ئەمەم بەلاوە پەسەند و باشە"، ئەوجا هەمدیس لێم پرسـییەوە: خولی دامەزراندنی كارمەند لای تۆ چەندە؟ گوتی :" بەدیاریكراوی نازانم، بـەلاَم ئـەوەش دەزام كە ٥٥٪ ناوەندی تێكڕای ئوتێلكارییە".

بەڕاستی سەیربوو نەیدەزانی تێكڕای خولی دامەزرانـدن لـە ئوتێلەكـەی خۆیـدا چـەندە دەیزانی لەئوتێلەكان بەگشتی چەندە! لەڕاستیدا دەیویست تێكڕابەرزەكە بشـارێتەوە و سەرزەنشتی ئەوانی تر بكات.

دەركردن كاری بەڕێوەبەرە بۆیە پێویستە فێری چۆنێتی ئەنجامـدانی بێـت وەكـو هـەر كارێكی تری كارگێڕی، بۆیە ڕێگەم پێبدە كە كردارەی دەركردنت بـۆ ڕوونبكەمـەوە كەلـە چوار قۆناغ پێكدێت:

١-چاوپێکەوتن و نامەی بەدواداچوون:

فرانسیس بیکۆن دەڵێت:" **من هەموو مرۆڤێك بەقەرزاری پیشەکەی دەزانم**"، لە هەنگاوی یەکەمدا لە نوسینگەکەی خۆت چاوت بە کارمەندەکەت بکەوێت و هەڵسەنگاندنی تەواوی بدەرێ و بۆچونی خۆتی لەبارەی ڕەفتارەکانیەوە بخەرەڕوو. دڵنیابە لەوەی بەباشی لە هەڵسەنگاندنەکەت تێگەیشتووە، ڕێگەی پێبدە بۆچوونی خۆیت بۆ دەرببڕێت، ئەوجا نەخشەیەکی کاری بۆ دابڕێژە و پێی ڕابگەیەنە کەتۆ چیت لەو دەوێت و هەڕەشەی ئەوەشی لێبکە گەر خۆی نەگۆڕێت ئەم کارە باش و پێشنیار بۆکراوانەی ئەنجام نەدات ئەوا داهاتووی لەم کۆمپانیای تۆدا باش نابێت. ئەوجا ڕێگەی پێبدە باوەکو بڕواتەوە سەر ئەو کارەی تۆ پێی دەسپێری، لە نزیکەوە چاودێری بکە بەبێ خۆبارگاوی کردن بەئەو، هەوڵبدە وەها هەستبکات کەتۆ دەتەوێت یارمەتی بدەی و چاکی بکەیت.

٢-بۆچوونی ئاراستە بکە و کۆبونەوەی بەدواداچوونی بۆ ئەنجامبدە:

گەر ڕەفتارەکانی باش نەکرد، جارێکی تر بەدوویدا بهەنێرەوە و ئەمجارەیان کاتێکی دیاریکراوی بۆ دانێ بۆئەوەی ڕەفتارە نەشیاوەکانی بگۆڕێت ئەگینا دەردەکرێت.

٣-جارێکی تۆ بۆچونی ئاراستەبکە و هەلی باشتربوونی پێبدە:

گەر کارمەندەکە هەرلەسەر بۆچوون و ڕەفتارەکانی بەردەوام بوو ئەوا جارێکی تر ئاگاداری بکەرەوە. باشتر وەهایە ئەمجارەیان پێنج شەممەبێت و پێی بڵێ: بوەستە، تائێرە و بەس، دواتر ڕۆژی یەك شەمەیشی بۆبکەرە پشوو" چونکە هەینی و شەممە خۆی پشووە و یەك شەممەیش ئەمە سێ ڕۆژ دەکات، بۆئەوەی بەباشی بیر لە ڕەفتارە نەشیاوەکانی بکاتەوە.

کاتێك ئەم کارە ئەنجام دەدەی ئەوکات دەبینی ڕۆژی دوو شەممە کارمەندەکە خۆی ڕۆژی دووشەممە دێت و نامەی دەست لەکارکێشانەوەت پێشکەش دەکات، هەندێکیان بەشیمانی دەردەبڕن و واز لەڕەفتارە خراپەکانیان دەهێنن و دەگەڕێنەوە سەر کارەکانیان، بەڵام پاشی ماوەیەك دەست دەکەنەوە بە نواندنی هەمان جۆرە کردار و ڕەفتار و بەهۆیەوە ناچاری خۆت دەریانبکەی.

٤-دواین ڕۆژ:

ئەمە ئەو ڕۆژەیە کە چاوت بە کارمەندەکە دەکەوێت و هەواڵی دەرکردنی پێڕادەگەیەنیت، بۆئەوەی ئەم کارەیەش ئاسان ئەنجامبدەی پێویستە بزانی کە ئامادەی و هەموو شتێکت لەبارەی ئەم کارمەندە و دەرکردنیەوە ئامادەکردووە، بەم شێوەیە:

أ- دۆسیەی ئەم کارمەندە بەگشتی بە چاوپۆشین لەم کاریە هەڵەیەی.

ب- دواین شیکی پارە و هەموو مافەکانی تری لەشێوەی زیادە موچەی و موچەی مەترسی ئەو ماوەیەش کاری تێداکردووە، بێگومان ئەمەیش پشت بەستە بەساڵەکانی کارکردنی و ڕامیارێتی کۆمپانیاکە و هەموو مافێکی یاسایی کارمەندەکە.

کارمەندەکە بانگ بکەرە نوسینگەکەی خۆت و بڕیاری دەرکردنی پێ بڵێ، لەگەڵ پاراستنی بەها مرۆڤبوونی، بێگومان دەزانی دەرکردن کارێکی خوازراو و ئاسان نییە، بۆیە زۆر لەگەڵیدا قسەمەکە و باسی هیچی تری لەگەڵدا مەکەرەوە، لەم جۆرە دۆخانەدا هەمیشە من دەمگوت:" کیڤن ئەم جۆرە پیشەیە وابزانم دەردی تۆ ناخوات، کاتێك داوات لێدەکەین واز لەم کارە بێنی پارمەتیشت دەدەین بۆ دۆزینەوەی کارێکی باشتر و گونجاوتر لەگەڵ تۆ، بۆئەوەی بتوانی لەجێگەیەکی تر باشتر خزمەتبکەی و بەهرەکانتیان بۆ دیاربخەی" . ئەوجا هەواڵە خۆشەکانی پێبدە و پێی بڵێ:" فەرموو ئەوەش موچەی پازدە ڕۆژ لەگەڵ هەموو تایبەتمەندیەکانت لەو ماوەیەدا و موچەی دووهەفتەی تری کارکردنیشت بۆ خەرج دەکرێت، بەبێ کارکردن)) ئینجا لەچاوانی بڕوانە و پێی بڵێ:"

هیوام سەرکەوتنتە"، ئەوجا تاوەکو لای دەرگای نوسینگەکەت بیبە. بەڵێ پێویستە بەڕێوەبەر بەم شێوەیە کارمەندانی دەربکات .

ڕێگەیوکی تریش هەیە کە بەر لەوەی دەری بکەی داوای لێبکەی کە خۆی داوای دەست لە کارکێشانەوە بکات" بۆئەوەی تۆ دەری نەکەیت. ئەم هەلی پێشکەشکردنی دەست لەکارکێشانەوەیە کایەی ئەوەی پێدەدات نەختێك خۆڕاگرانەتر ڕەفتاربکات و خۆی بە بەرپرسیار بزانێت و تۆیش تاوانبار نەکات.

دوایین چاوپێکەوتنی تایبەتی: ئامانجی پشت ئەم چاوپێکەوتنی ئەوەیە هەموو هەلێکی گونجاو بە کارمەندەکەت بدەی، بۆنمونە: دەتوانێت چاوی بەسەرۆکی کۆمپانیا یاخود خاوەنی کۆمپانیا بکەوێت و ڕای خۆی پێ بڵێت، بەپێی ئەزمونی خۆم بۆم دیارکەوتووە کە دوایین چاوپێکەتن سودی زۆرە و گرنگترینیان :

١- یارمەتی کارمەندەکە دەدات لەئیشەکەی دەرنەکرێت گەر ستەمی لێکرابوو یاخود بوختان بۆ ئەم کارمەندە کرابوو.

٢- یارمەتی بەرپرسانی کارگێڕی دەدات خۆیان لە تێوەگلان لە کێشە دیاریکراوەکان بەدووربگرن.

كردارەی تەركردن

↑

٤

دواين ڕۆژ

↑

٣

دووەم جار بۆچوونی ئاراستەبكە

↑

٢

بۆچونتی ئاراستەبكە و هەڵی پێبدە

↑

١

چاوپێكەوتن و نامەی بەدواداچوون

٩٠-دە خاڵی بڤە لەکاتی دەرکردنی هەر کارمەندێکدا:

((هەرگیز لەکاتی تورەییدا کەس دەرمەکە. کاتێك تورەدەبم بیست و چوار کاتژمێر چاوەروان دەبم کەچی هێشتاکە هەست دەکەم تورەم، بەلاّم لەم کاتەدا جێبەجێ کردنی بریارەکان باشتر و ئاسانتر و کاریگەرتر دەبن))

فرانك باکتا

دەخاڵی مەترسیدار و بڤە کە پێویستە لەکاتی دەرکردنی هەر کەسێکدا لەپێش چاوی بگریت:

١. بەبێ ئامادەکردنی دۆسیە و راپۆرتەکانی تایبەت بەو کارمەندە کردارەی دەرکردن ئەنجام مەدە.

٢. بەبێ ڤیلمەندی کارگێری ئەم کردارەیە ئەنجام مەدە.

٣. لەبەرهۆکاری تایبەتی خۆت کەس دەرمەکە.

٤. رەخنەی مەکە.

٥. بەهۆی سۆزەوە دەری مەکە.

٦. کاتی زۆر بۆ دەرکردنی بەفیرۆ مەدە.

٧. زۆر قسەی لەگەڵدا مەکە.

٨. پەلەمەکە.

٩. زۆر چاوەروان مەبە" چون بە تێپەربوونی کات رەنگە دیسانەوە هۆگری بیتەوە.

١٠. پاش دەست لەکارکێشانەوەی کارمەندی نەرێنی و خراپ لای خۆت رامەگرە.

ئێستایش بیر لەوە بکەرەوە:

گەر بەرێوەبەر کارمەندێکی بەهۆی نالێهاتووییەوە دەکرد باشە کێ جێگەی دەگرێتەوە بەرێوەبەر یان کارمەندێکی لێهاتوو؟

٩١-چۆن دەزانيت تيشك خراوەتەسەر تۆ؟

((گەر نەتوانی ڕاستی بدۆزیتەوە لەهەر کوێیەك بیت، کەواتە پێت وەهایە لەکوێ دەیدۆزیتەوە))

دوگن

١- کاتێك دەزانی و هەست دەکەیت سەرۆك کارەکەت زۆر ڕەخنەت دەکات.

٢- کاتێك نامەی خراپ ئەنجامدانی کارەکانت بۆ دێت. نامەی نادەستخۆشیانە.

٣- کاتێك سەرکارەکەت لە ئیشە گرنگەکاندا پەنات پێ ناگرێت.

٤- کاتێك لە ئەنجامدانی فیدباك دەوەستیت.

٥- کاتێك هیچ کەسێك باس لە بۆچوونی تۆ ناکات.

٦- کاتێك دەوروبەرت پلەیان بەرز دەکرێتەوە و تۆیش هیچ.

٧- کاتێك کۆمپانیاکە بڕیاری کەمکردنەوەی موچەدەدات و تۆیش کەمترین وەردەگریت.

٨- کاتێك موچەی تۆ زۆر لەوانی تر زیادترە. ئەوانەی موچەیان زۆرە زووتر لە موچە کەمەکان دەردەکرێن.

گەر هەستت بەهیچ کام لەو ئاماژانەی پێشووترکرد ئەوا بزانە تۆ بۆ دەرکردن دیاریکراوی، بەدووی کارێکی تردا بگەڕێ، باشتر وەهایە خۆت دەست لەکاربکێشیتەوە یاخود بەرلەوەی دەرت بکەن خۆت چاکبکە و فریای خۆت بکەوە.

تۆ ئێستا بە تەواوەتی ئاشنای دامەزراندن و دەرکردنیشی. بزانە خۆپاراستن باشترە لە چارەسەر. هەربۆیە تۆیش وریابە و بەژیرانە کارمەندانت دابمەزرێنە و زانیاریان لەبارەوە کۆبکەرەوە، پێویستە متمانەت بە پەیهەستت بێت. گەر بڕیاری دەرکردنی کارمەندێکت دا ئەوا وەکو مرۆڤێکی باش ئەم کارە ئەنجام بدە، وەك بنیامین فرانکلین جارێکیان گوتی:" **دادگەری ڕاستییەو جێبەجێ دەکرێت**"، دامەزراندن بکەرە ئامانجت، هەوڵی فێربوونی بدە وەك چۆن براوەی خەڵاتێکی زێڕینی وەرزشی ئاشنای جۆری وەرزشەکەیەتی، کتێبی زۆر بخوێنەرەوە، گوێ لە ڤیدیۆی زۆر بگرە و ببینە، ئامادەی کۆڕەکان بە، چەندە دەتوانی فێربە، لەمرۆوە بەڵێن بەخۆتبدە و مەوەستە .

لەکۆتاشدا گوتەیەکی فرانسیس دروبیت بۆ دەهێنمەوە:" **هەموو کارێکی مەزن سەرەتایەکی هەیە، بەڵام بەردەوامبوون تاوەکو کۆتایی سەرکەوتن و شکۆمەندی ڕاستەقینە بەرهەم دەهێنێ**".

بڕیاربدە کە هەموو شتێکی تایبەت بە دامەزراندن و دەرکردن فێربیت...

کۆتـــــاوشەکان

بڕوابونت بەخۆت نهێنی سەرکەوتنتە..

((هەرچییەك مێشکی مرۆڤ بتوانێت وەری بگرێت و بڕوای پێبکات، دەتوانێت بیکات بەڕاستی و بەدیبهێنێ))

کلیمنت ستۆن

ڕۆژێك برایان بە شاکیای خێزانی گوت:" نازانم چی بکەم، وەختە کارەکەم لەدەست دەدەم، کڕیارەکانم لە خراپەوە بۆ خراپتر دەگۆڕێن و قەرزدەرەکانیشم لەهەموو لایەکەوە داوای قەرزی خۆیانم لێ دەکەنەوە. دەبێت من چی بکەم؟ باشە من بۆچی ئەم هەموو نەگبەتیەم توش بووە؟" ، ژنەکەیشی گوتی:" برایان گوێ بەسبەی مەدە، ئێستا بڕۆ نەختێك بحەسێرەوە و سەیرانی شوێنێك بکە" . برایان بەقسەی ژنەکەی کرد، ڕۆیشتە سەیران، گەیشتە دارستانێك و ماندووبوون ناچاری کرد دابنیشێ. لەناکاو لەنێو درەختەکانەوە پیاوێکی پیر دیارکەوت و لێی نێزیك کەوتەوە و لێی پرسی:" ئەی کوڕی گەنج بۆچی خەمباری؟"، برایان کێشەکەی خۆی بۆ پیاوە پیرەکە گێڕایەوە، پیاوە پیرەکەش پێکەنی و بەدەنگی بەرز و نەرم پێی گوت:" وابزانم دەتوانم یارمەتیت بدەم!"، شیکێکی دابە برایان و داوای لێکرد ساڵی داهاتوو بگەڕێتەوە هەمان جێگە بۆئەوەی وامەکەی بۆ بگێڕێتەوە.

برایان گەڕایەوە ماڵێ و دواتر کاتێك بەجوانی سەیری شیکەکەی کرد بۆی دیارکەوت کە شیکەکە ٥٠٠،٠٠٠ دۆلاری پێ دەبەخشێت! ئەم پیاوەیش یەکێکە لەگەورەترین ملیاردێرەکانی جیهان کە ئەویش جۆن د.ڕۆکفلر بوو. برایان زۆر دڵشاد بوو، بەژنەکەی گوت:" قەرزی هەموو قەرزدەرەکان دەدەمەوە و سەرلەنوێ دەست پێدەکەمەوە"، ئەوجا بۆ خولەکێك بیری کردەوە و گوتی:" نەخێر ئەم شیکە هەڵدەگرم و هەوڵدەدەم

بەبێ یارمەتی ئەوانی تر کارەکەم بۆ باشتر هەنگاو پێبنێم" ، بۆیە بانگی هەموو خاوەن قەرزەکانی کرد و لەگەڵیاندا ڕێککەوت کە بە مانگانە پارەکانیان بۆ بگێڕێتەوە.

برایان دەستی دایە کارکردن، زۆری بەژیرانە کاری دەکرد و خۆیشی ماندوو دەکرد، بەماوەی کەمتر لەیەك ساڵ سەرکەوتنێکی مەزنی بەدەست هێنا.

ساڵ تێپەڕی و کاتی ئەوە هات بگەڕێتەوە نێو باخچەکە و شیکەکەی بەڕێز ڕۆکفلر بگێڕێتەوە، کاتێك برایان گەیشتەوە جێگەی مەبەست پیاوەکەی لەنێو درەختەکاندا بینییەوە، کاتێك ویستی بەسەرهاتی خۆی بگێڕێتەوە ، لەو کاتەدا ئافرەتێکی سپی پۆشی بینی کەبۆلای پیاوە پیرەکە دەهات، ئەوجا ئەم ژنە سپی پۆشە بە برایانی گوت:" هیوادارم بێزاری نەکردبێت، من نەخۆشەوانم لە خانەی بەساڵدا ڕۆیشتوان، ئەم پیاوە زۆربەی جارەکان لەماڵەکە هەڵدێت و بە هەرکەسێك ڕابگات پێی دەڵێت: " من جۆن د . ڕۆکلری دەوڵەمەندم" .

ئێستایش دەمەوێت لێت بپرسم:" چی وەهای لە برایان کرد وەها سەرکەوتوو بێت؟ ئەم چەك یان شیکە قەڵبە بوو، یان باوەڕ و متمانەی؟"، برایان بەباشتر لەجاران کاری کرد، ژیرتر و باشتر کاری بۆ گەیشتن بە ئامانجەکەی دەکرد. باوەڕە مەزنەکەی وەهای لێی کرد بە تەواوەتی هەموو هێزەکانی بقۆزێتەوە و بە پێداگیری و ئارامگرییەوە کاربکات، بەڵێ ئەوە متمانە و باوەڕی بوو بەسەرکەوتن کە ئەم کەتوارییەی بۆ ئافراند، تۆ و ئەوانی تریش دەتوانن هەمان کار ئەنجام بدەنەوە.

دەتوانی تۆیش سەرکەوتوو بیت نەوەك تەنها لە ئیش و کارتدا بەڵکو لە هەر چوار بەشەکەی ژیانتدا: تایبەتی و پیشەیی و دارایی و تەندروستیش. ئەم کارەیش تەنها پێویستی بە گرتنەبەری هەنگاوێکی پێویستە کە ناوی کرداری لێ دەنێین. ئەو ستراتیژیەتیانەی لەم پەڕتوکەدا فێری بووی بەکاریان بێنە، بەو مەرجەی چەندین جار بیان خوێنیتەوە و بەباشی لێیان تێبگەی، بیان کەرە خورت بۆ بەدیهێنانی سەرکەتنت.

دەتوانی فێری خووەکان بیت دەشتوانیت بیان گۆڕیت، بۆیە خۆت ڕابێنە و سەرکەوتن بکەرە خووت. ئامانجەکانت دیاریبکە، کاتەکانت هەڵبسوڕێنە، بڕیاری باشتر دروستبکە، سەرکردەیەکی ناوەزە بە، دامەزرێنەرێکی زۆرباشی دەستەی کاری سەرکەوتووبە، هەوڵبدە دەستت بە زۆرترین ئامانجەکانت بگات و چێژ لەکارەکانت وەربگریت، بەبەکارهێنانی ئەم کلیلە کارا و مەزنانە.

وشەکانی جۆرج بێرنارد شۆ زۆر ڕاستن کاتێک دەڵێت: **"هەوڵی بەدەست هێنانی ئەوەبدە کە حەزت لێیەتی، ئەگینا وەهات لێبەسەردێت ئەوەت خۆشبێت کەبەدەستی دەهێنیت"**، بۆیە چاوەڕوان مەکە تاوەکو شتەکان ڕوودەدەن، خۆت بیان ئافرێنە، گوێ بۆ کەسانی نەرێنی مەگرە، گەر وتیان تۆ ناتوانی شتێك بکەیت ئەوا بزانە قسەکانی ئەوان دوورن لەڕاستییەوە و ئەوەیشی دەیڵێن گرنگ نییە.

گرنگی بەخۆتبدە، لەبیری مەکە پێبکەنیت، هیرۆدۆت جارێک گوتی: **"گەر پیاو ناچاربوو هەمیشە سوربێت لەسەر شتەکان و چێژ وەرنەگرێت و نەحەسێتەوە ئەوا توشی شێتی دەبێت، لە زۆر ڕوانگەشەوە ناهاوسەنگ دەبێت"** .

ئێستاکە شارەزایی بیست و پێنج ساڵ لەکاری پیشەیی و فێرکاری و گەڕانی خۆمت بۆ بەردەستە، بۆیە بەباشترین شێوە بەکاری بێنە و سەرکەوتنی پێ بەردەستبخە.

سوپاست دەکەم لەبەرامبەر ئەوەی ڕێگەت پێداوم بە بیست و پێنج ساڵی ئەزمونم بەشدارت پێبکەم، هیوادارم سەرکەوتوبیت و خۆشبەختی و تەندروستی باشترت بە بەش بێت. بەختێکی باش و خوا ئاگای لێت بێت.

دە ڕاسپاردە بۆسەرکەوتن و بەختەوەری

١) بڕوابکە کاتێك ئەوانی تر بەگومانن.

٢) کاربکە کاتێك ئەوانی تر خەون دەبینن.

٣) گوێبگرە کاتێك ئەوانی تر قسەدەکەن.

٤) بەشان و باڵیاندا هەڵبدە کاتێك ئەوانی تر ڕەخنە دەگرن.

٥) پێبکەنە کاتێك ئەوانی تر دەناڵێنن و گازندەدەکەن.

٦) دروستبکە کاتێك ئەوانی تر دەڕووخێنن.

٧) لەبیربکە کاتێك ئەوانی تر پێداگیری دەکەن.

٨) لێبوردەبە کاتێك ئەوانی تر تۆمەتبار بەخشنەوە.

٩) خۆشەویستی دەربڕە کاتێك ئەوانی تر ڕقیان دەبێتەوە.

١٠) لەبیری نەکەیت کە پێویستت بە گیانێکی گاڵتەجاڕانەو کەمۆڵەکەیەکی گەورەی ئارامگرییشە.

١) بڕوابکە کاتێك ئەوانی تر بەگومانن.

٢) کاربکە کاتێك ئەوانی تر خەون دەبینن.

٣) گوێبگرە کاتێك ئەوانی تر قسەدەکەن.

٤) بەشان و باڵیاندا هەڵبدە کاتێك ئەوانی تر ڕەخنە دەگرن.

٥) پێبکەنە کاتێك ئەوانی تر دەناڵێنن و گازندەدەکەن.

٦) دروستبکە کاتێك ئەوانی تر دەڕووخێنن.

٧) لەبیربکە کاتێك ئەوانی تر پێداگیری دەکەن.

٨) لێبوردەبە کاتێك ئەوانی تر تۆمەتبار بەخشنەوە.

٩) خۆشەویستی دەربڕە کاتێك ئەوانی تر ڕقیان دەبێتەوە.

١٠) لەبیری نەکەیت کە پێویستت بە گیانێکی گاڵتەجاڕانەو کەمۆڵەکەیەکی گەورەی ئارامگرییشە.

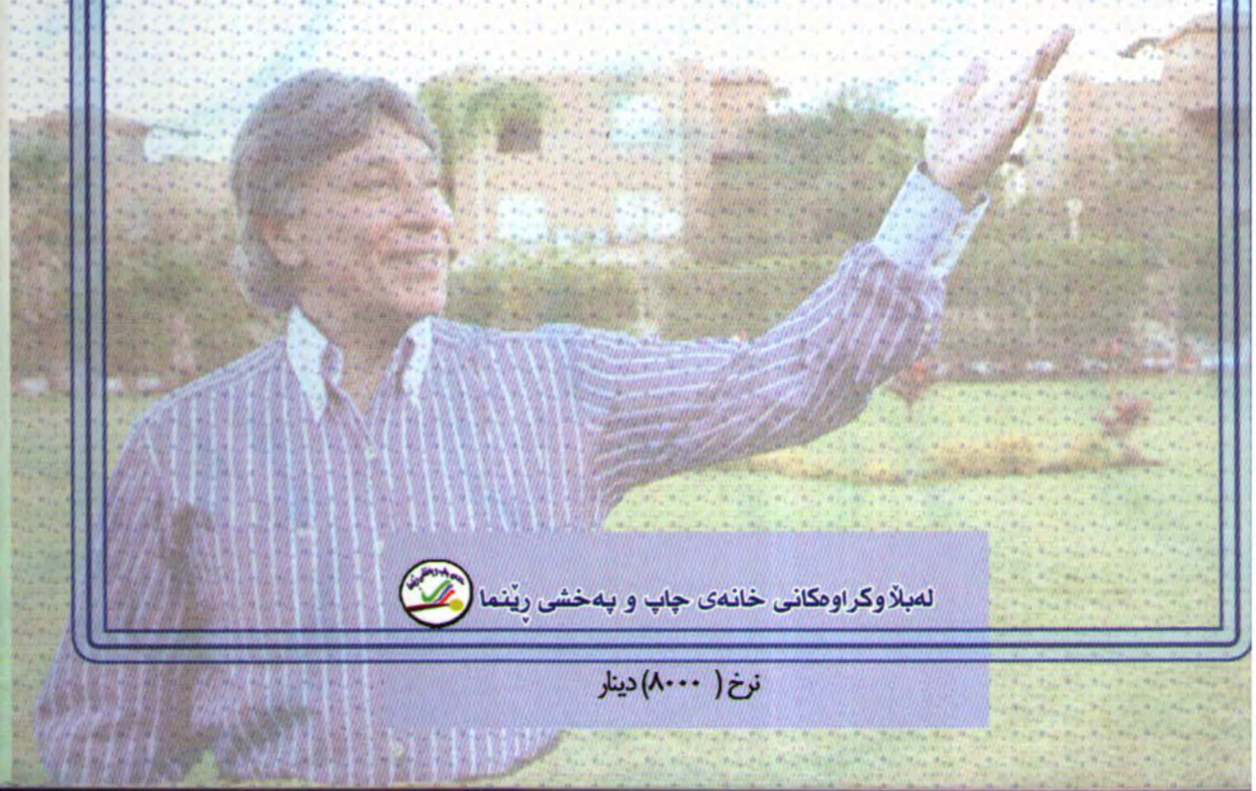

لەبڵاوکراوەکانی خانەی چاپ و پەخشی ڕێنما

نرخ (٨٠٠٠) دینار